

प्रधानमंत्री फसल बीमा योजने अंतर्गत पुनर्रचित हवामानावर आधारीत फळपिक विमा योजना राज्यात सन २०२१-२२, २०२२-२३ व २०२३-२४ या ३ वर्षांमध्ये मृग व आंबिया बहाराकरिता अधिसूचित फळपिकांना लागू करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यवसाय विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: फवियो-२०२१/प्र.क्र.८१/१०-अ

मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, विस्तारभवन, मुंबई-४०० ०३२.

तारीख: १८ जून, २०२१.

वाचा :-

- १) शासन निर्णय क्र. प्रपिवियो-२०१९/प्र. क्र. ०१/११-अ, दि. १२ जुलै, २०१९
- २) शासन निर्णय क्र. प्रपिवियो-२०१९/प्र. क्र. ०१/११-अ, दि. ०६ ऑगस्ट, २०१९
- ३) केंद्र शासनाच्या कृषि व शेतकरी कल्याण मंत्रालयाचे पत्र क्र. १३०१५/०२/२०१५-क्रेडीट-II, दि. २८ फेब्रुवारी, २०२०
- ४) केंद्र शासनाच्या कृषि व शेतकरी कल्याण मंत्रालयाचे पत्र क्र. १३०१७/०४/२०२०- क्रेडीट-II, दि. २२ एप्रिल, २०२०
- ५) केंद्र शासनाच्या कृषि व शेतकरी कल्याण मंत्रालयाचे सुधारीत मार्गदर्शक सुचना सन २०२०.
- ६) आयुक्त कृषि यांचे पत्र क्र. जा.क्र. सां-११/पुहआफपिवियो/१६४३५/२०२१, दि. २१ मे, २०२१.
- ७) राज्यस्तरीय पिक विमा समन्वय समितीच्या दिनांक २८/०५/२०२१ रोजीच्या बैठकीचे इतिवृत्त.
- ८) मा.मंत्रीमंडळ उप समितीच्या दिनांक ०२/०६/२०२१ रोजीच्या बैठकीचे इतिवृत्त व मा. मंत्रीमंडळाच्या दि. ०२/०६/२०२१ रोजीच्या बैठकीचे इतिवृत्त.
- ९) केंद्र शासनाच्या कृषि व शेतकरी कल्याण मंत्रालयाचे पत्र क्र. १३०१२/०४/२०१६- क्रेडीट-II (FTS.80741), दि. १६ जून, २०२१

प्रस्तावना :-

कृषि क्षेत्राच्या उत्पादन वाढीच्या दरामध्ये फळ पिकांचा प्रमुख सहभाग आहे. फळ पिकांचे बाजारमुल्य अधिक असल्याने शेतकऱ्यांना चांगले उत्पन्न मिळते. मात्र फळ पिकाचे अपेक्षित उत्पन्न न आल्यास येणारा तोटाही मोठा असतो ही बाब विचारात घेऊन शेतकऱ्यांच्या फळ पिकांना हवामान धोक्यांपासून विमा संरक्षण दिल्यास शेतकऱ्यांचे आर्थिक स्थैर्य अबाधित राखण्याच्या दृष्टीने मदत होईल. त्यासाठी राज्यात प्राधान्याने सदरची योजना राबविण्यात येत आहे. विविध हवामान धोक्यांमुळे फळपिकाच्या उत्पादकतेवर विपरीत परिणाम होऊन मोठ्या प्रमाणावर उत्पादनामध्ये घट येते. पर्यायाने शेतकऱ्यांना अपेक्षित उत्पादन न मिळाल्याने आर्थिक संकटाला तोंड द्यावे लागते. या सर्व बाबींचा विचार करून शेतकऱ्यांना फळपिक नुकसान भरपाई मिळण्यासाठी एक उपाय म्हणून पुनर्रचित हवामान आधारीत पीक विमा योजना राबविणे शासनाच्या विचाराधीन होते. पुनर्रचित हवामान आधारीत फळपिक विमा योजना मृग बहारामध्ये संत्रा, मोसंबी, डाळिंब, चिकू, पेरू, लिंबू, सिताफळ व द्राक्ष (क) या ८ फळपिकांसाठी २६ जिल्ह्यांमध्ये तसेच आंबिया बहारामध्ये संत्रा, मोसंबी, काजू, डाळिंब, आंबा, केळी, द्राक्ष (अ व ब), प्रायोगिक तत्वावर स्ट्रॉबेरी व पपई या ९ फळपिकांसाठी ३० जिल्ह्यांमध्ये महसूल मंडळ हा घटक धरून राबविण्याचे प्रस्तावित आहे.

शासन निर्णय :-

प्रधानमंत्री फसल विमा योजनेतर्गत पुनर्रचित हवामानावर आधारीत फळपिक विमा योजना सन २०२१-२२, २०२२-२३ व २०२३-२४ या तीन वर्षांसाठी मृग बहारामध्ये संत्रा, मोसंबी, डाळिंब, चिकू, पेरू, लिंबू, सिताफळ व द्राक्ष (क) या ८ फळपिकांसाठी व आंबिया बहारामध्ये संत्रा, मोसंबी, काजू, डाळिंब, आंबा, केळी, द्राक्ष (अ व ब), प्रायोगिक तत्वावर स्ट्रॉबेरी व पपई या ९ फळपिकांसाठी लागू करण्यास या शासन निर्णयाद्वारे मान्यता देण्यात येत आहे. सदर योजना सन २०२१-२२, २०२२-२३ व २०२३-२४ या तीन वर्षांमध्ये सहपत्र -१ मध्ये नमूद केलेल्या जिल्ह्यांमधील तालुक्यातील महसूल मंडळात सहपत्र - २ मध्ये निर्धारित केलेल्या हवामान धोक्यांनुसार लागू करण्यात येत आहे. सदर योजना कार्यान्वित करणाऱ्या विमा कंपन्या सहपत्र -१

मध्ये नमूद केलेल्या अधिसूचित विमा क्षेत्र घटकांकरीता महावेध प्रकल्पांतर्गत कार्यान्वित केलेल्या अधिसूचित संदर्भ हवामान केंद्रावर नोंदल्या गेलेल्या हवामानाची आकडेवारी आणि सहपत्र - २ मध्ये नमूद केलेली फळपिक निहाय प्रमाणके यांची सांगड घालून शेतकऱ्यांना नुकसान भरपाई अदा करतील. नुकसान भरपाईचे कोणतेही दायित्व शासनावर राहणार नाही.

१) योजनेची उद्दिष्टे:-

१. नैसर्गिक आपत्ती व हवामानातील प्रतिकूल परिस्थितीमुळे फळ पिकांचे नुकसान झाल्यास शेतकऱ्यांना विमा संरक्षण देणे.
२. पिकांच्या नुकसानीच्या अत्यंत कठीण परिस्थितीतही शेतकऱ्यांचे आर्थिक स्थैर्य अबाधित राखणे.
३. शेतकऱ्यांना नाविन्यपूर्ण व सुधारीत मशागतीचे तंत्रज्ञान व सामुग्री वापरण्यास प्रोत्साहन देणे.
४. कृषि क्षेत्रासाठीच्या पत पुरवठ्यात सातत्य राखणे, जेणेकरून उत्पादनातील जोखमीपासून शेतकऱ्यांच्या संरक्षणाबरोबरच अन्नसुरक्षा, पिकांचे विविधीकरण आणि कृषि क्षेत्राचा गतिमान विकास व स्पर्धात्मकतेत वाढ हे हेतू साध्य करणे.

२) योजनेची प्रमुख वैशिष्ट्ये :

१. सदरची योजना ही या आदेशान्वये अधिसूचित केलेल्या क्षेत्रातील अधिसूचित फळपिकांसाठी असेल.
२. सन २०२०-२१ पासून पुनर्रचित हवामान आधारित फळपिक विमा योजना कर्जदार तसेच बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांना अधिसूचित क्षेत्रातील अधिसूचित पिकांसाठी ऐच्छिक आहे.
३. अधिसूचित क्षेत्रातील अधिसूचित फळपिकांसाठी खातेदारांचे व्यतिरिक्त कुळाने अगर भाडेपट्टीने शेती करणारे शेतकरी या योजनेत भाग घेण्यास पात्र आहेत.
४. या योजनेतर्गत केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सुचनांनुसार केंद्र शासनाने त्यांचा विमा हप्ता ३० टक्के दरापर्यंत मर्यादित केला आहे. त्यामुळे ३० टक्के वरील विमा हप्ता राज्य शासन व शेतकरी यांनी स्विकारणे क्रमप्राप्त आहे.
५. या योजनेतर्गत ३० ते ३५ टक्के पर्यंतचे अतिरिक्त ५ टक्के विमा हप्ता दायित्व राज्य शासनाने स्विकारले असून ३५ टक्के वरील विमा हप्ता राज्य शासन व शेतकरी यांनी प्रत्येकी ५०: ५० टक्के प्रमाणे भरावयाचा आहे.
६. जास्तीत जास्त शेतकऱ्यांना योजनेचा लाभ घेता यावा यासाठी जमीन भूधारणेच्या मर्यादेत एका शेतकऱ्यास अधिसूचित फळपिकासाठी ४ हे. क्षेत्र मर्यादेपर्यंत विमा नोंदणी करण्याची मुभा आहे.
७. अधिसूचित फळपिकांपैकी एका फळपिकासाठी एका वर्षात एकाच क्षेत्रावर मृग अथवा आंबिया बहारापैकी कोणत्याही एकाच हंगामा करिता विमा संरक्षणासाठी अर्ज करता येईल. (उदा. संत्रा, मोसंबी, डाळिंब व द्राक्ष)
८. केवळ उत्पादनक्षम फळबागांनाच विमा संरक्षणाचे कवच लागू राहणार आहे. यापेक्षा कमी वयाच्या फळबागा लागवडीस विमा संरक्षणाची नोंद झाल्याचे पडताळणीत निदर्शनास आल्यास विमा संरक्षण संपुष्टात येईल. त्यासाठी अधिसूचित फळपिकांचे उत्पादनक्षम वय खालील प्रमाणे.

अ.क्र.	अधिसूचित फळ पिक	उत्पादनक्षम वय (वर्ष)
१	पेरू	३
२	चिकू	५
३	संत्रा	३
४	मोसंबी	३
५	डाळिंब	२
६	लिंबू	४
७	द्राक्ष	२
८	आंबा	५
९	काजू	५
१०	सिताफळ	३

३) योजनेत समाविष्ट फळपिके - जोखमीच्या बाबी.

अधिसूचित फळपिके, विमा संरक्षण प्रकार (हवामान धोके), विमा संरक्षण कालावधी, विमा संरक्षित रक्कम, प्रमाणके (ट्रिगर) व नुकसान भरपाई रक्कम सहपत्र - २ मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे राहिल.

मृग व आंबिया बहार सन २०२१-२२, २०२२-२३ व २०२३-२४ या तीन वर्षासाठी अधिसूचित फळपिके, समाविष्ट हवामान धोके व विमा संरक्षण कालावधी खालील प्रमाणे निर्धारित करण्यात आला असून सदरचे निर्धारित केलेले हवामान धोके (Trigger) लागू झाल्यास विमा धारक शेतकऱ्यांना नुकसान भरपाई देय होईल.

मृग बहार फळपिक निहाय हवामान धोके व विमा संरक्षण कालावधी.

अ.क्र.	फळ पिके	समाविष्ट धोके	विमा संरक्षण कालावधी	विमा संरक्षित रक्कम
१	संत्रा	१) कमी पाऊस २) पावसाचा खंड	१५ जून ते १५ जुलै १६ जुलै ते १५ ऑगस्ट	८०,०००
२	मोसंबी	१) कमी पाऊस २) पावसाचा खंड	०१ जुलै ते ३१ जुलै ०१ ऑगस्ट ते ३१ ऑगस्ट	८०,०००
३	पेरू	१) कमी पाऊस २) पावसाचा खंड व जास्त तापमान	१५ जून ते १४ जुलै १५ जुलै ते १५ ऑगस्ट	६०,०००
४	चिकू	जादा आर्द्रता व जास्त पाऊस	०१ जुलै ते ३० सप्टेंबर	६०,०००
५	डालिंब	१) पाऊसाचा खंड २) जास्त पाऊस	१५ जुलै ते १५ ऑक्टोबर १६ ऑक्टोबर ते ३१ डिसेंबर	१,३०,०००
६	लिंबू	१) कमी पाऊस २) पावसाचा खंड	१५ जून ते १५ जुलै १६ जुलै ते १५ ऑगस्ट	७०,०००
७	सिताफळ	१) पाऊसाचा खंड २) जास्त पाऊस	०१ ऑगस्ट ते ३० सप्टेंबर ०१ ऑक्टोबर ते ३० नोव्हेंबर	५५,०००
८	द्राक्ष - (क)	पाऊस, आर्द्रता व किमान तापमान	१५ जून ते १५ नोव्हेंबर	३,२०,०००

आंबिया बहार मध्ये फळपिक निहाय हवामान धोके व विमा संरक्षण कालावधी

अ.क्र.	फळपिके	समाविष्ट धोके	विमा संरक्षण कालावधी	विमा संरक्षित रक्कम
१	संत्रा	१) अवेळी पाऊस २) कमी तापमान ३) जादा तापमान	०१ डिसेंबर ते १५ जानेवारी १६ जानेवारी ते २८ फेब्रुवारी ०१ मार्च ते ३१ मे	८०,०००
		४) गारपीट	०१ जानेवारी ते ३० एप्रिल	२६,६६७
२	मोसंबी	१) अवेळी पाऊस २) जास्त तापमान ३) जास्त पाऊस	०१ नोव्हेंबर ते ३१ डिसेंबर ०१ मार्च ते ३१ मार्च १५ ऑगस्ट ते १५ सप्टेंबर	८०,०००
		४) गारपीट	०१ जानेवारी ते ३० एप्रिल	२६,६६७
३	डालिंब	१) अवेळी पाऊस २) जादा तापमान ३) जास्त पाऊस	१५ जानेवारी ते ३१ मे ०१ एप्रिल ते ३१ मे ०१ जून ते ३१ जुलै	१,३०,०००
		४) गारपीट	०१ जानेवारी ते ३० एप्रिल	४३,३३३
४	काजू	१) अवेळी पाऊस २) कमी तापमान	०१ डिसेंबर ते २८ फेब्रुवारी ०१ डिसेंबर ते २८ फेब्रुवारी	१,००,०००
		३) गारपीट	०१ जानेवारी ते ३० एप्रिल	३३,३३३

५	केळी	१) कमी तापमान २) वेगाचा वारा ३) जादा तापमान	०१ नोव्हेंबर ते २८ फेब्रुवारी ०१ मार्च ते ३१ जुलै ०१ एप्रिल ते ३१ मे	१,४०,०००
		४) गारपीट	०१ जानेवारी ते ३० एप्रिल	४६,६६७
६	द्राक्ष	१) अवेळी पाऊस २) दैनंदिन कमी तापमान	१६ ऑक्टोबर ते ३० एप्रिल ०१ डिसेंबर ते २८ फेब्रुवारी	३,२०,०००
		३) गारपीट	०१ जानेवारी ते ३१ मे	१,०६,६६७
७	आंबा (कोकण)	१) अवेळी पाऊस २) कमी तापमान ३) जास्त तापमान ४) वेगाचा वारा	०१ डिसेंबर ते १५ मे ०१ जानेवारी ते १० मार्च ०१ मार्च ते १५ मे १६ एप्रिल ते १५ मे	१,४०,०००
		५) गारपीट	०१ फेब्रुवारी ते ३१ मे	४६,६६७
	आंबा (इतर जिल्हे)	१) अवेळी पाऊस २) कमी तापमान ३) जास्त तापमान ४) वेगाचा वारा	०१ जानेवारी ते ३१ मे ०१ जानेवारी ते २८ फेब्रुवारी ०१ मार्च ते ३१ मार्च ०१ एप्रिल ते ३१ मे	१,४०,०००
		५) गारपीट	०१ फेब्रुवारी ते ३१ मे	४६,६६७
८	स्ट्रॉबेरी	१) अवेळी पाऊस व सापेक्ष आर्द्रता २) अवेळी पाऊस, सापेक्ष आर्द्रता व जास्त तापमान ३) कमी तापमान	१५ ऑक्टोबर ते ३० नोव्हेंबर ०१ फेब्रुवारी ते ३० एप्रिल ०१ डिसेंबर ते ३१ मार्च	२,००,०००
		४) गारपीट	०१ जानेवारी ते ३० एप्रिल	६६,६६७
९	पपई	१) कमी तापमान २) वेगाचा वारा ३) जास्त पाऊस व आर्द्रता	०१ नोव्हेंबर ते २८ फेब्रुवारी ०१ फेब्रुवारी ते ३० जून १५ जून ते ३० सप्टेंबर	३५,०००
		४) गारपीट	०१ जानेवारी ते ३० एप्रिल	११,६६७

टिप : ज्या फळपिकांमध्ये जादा व कमी तापमान या हवामान धोक्यांचा कालावधी सलग तीन व त्यापेक्षा जास्त दिवस आहे, अशा फळपिकांसाठी सलग दिवसांपैकी कोणत्याही एका दिवशी जादा तापमानासाठी ०.५ डिग्री से. इतकी कमी व कमी तापमानासाठी ०.५ डिग्री से. इतकी जास्त तफावत नुकसान भरपाई अदायगीसाठी ग्राह्य धरण्यात येईल.

४) विमा हप्ता दर व विमा हप्ता अनुदान.

या योजनेतर्गत केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सूचनांनुसार केंद्र शासनाने त्यांचा विमा हप्ता ३० टक्के दरापर्यंत मर्यादित केला आहे. त्यामुळे ३० टक्के वरील विमा हप्ता राज्य शासन व शेतकरी यांनी स्विकारणे क्रमप्राप्त आहे. या योजनेतर्गत ३० ते ३५ टक्के पर्यंतचे अतिरिक्त ५ टक्के विमा हप्ता दायित्व राज्य शासनाने स्विकारले असून ३५ टक्के वरील विमा हप्ता राज्य शासन व शेतकरी यांनी प्रत्येकी ५०:५० टक्के प्रमाणे भरावयाचा आहे.

केंद्र शासनाच्या सुधारित मार्गदर्शक सूचना दि. २८ फेब्रुवारी २०२० नुसार विमा हप्ता अनुदानाच्या केंद्र हिस्स्याला मर्यादा लागू राहतील. विमा कंपनींना देण्यात येणाऱ्या राज्य शासनाच्या विमा हप्ता अनुदानाची रक्कम भारतीय कृषि विमा कंपनीमार्फत (AIC) केंद्र शासनाने सदर योजनेच्या मार्गदर्शक सूचनान्वये विहित केलेल्या पद्धतीनुसार विविध टप्प्यात अदा करण्यात येईल. तसेच सदर अनुदान रकमेची अदायगी पब्लिक फायनान्स मॅनेजमेंट सिस्टीम (पीएफएमएस) अथवा पीएफएमएस संलग्न प्रणालीमार्फत तसेच राष्ट्रीय पीक विमा पोर्टल वरून प्राप्त माहितीनुसार करण्यात येईल.

५) विमा संरक्षित रक्कम व शेतकऱ्यांनी भरावयाचा पीक विमा हप्ता:

पुनर्रचित हवामान आधारित फळपीक विमा योजनेतर्गत राज्यात सन २०२०-२१ साठीचे पीक निहाय कर्ज दर हे विमा संरक्षित रक्कम म्हणून ग्राह्य धरण्याचे निश्चित करण्यात आले असून सदर दर सन २०२१-२२ ते २०२३-२४ या कालावधीसाठी पीक विमा संरक्षित रक्कम म्हणून कायम राहतील.

जिल्हा समूह (क्लस्टर) क्र १, २, ३, ४, ५ मधील जिल्हानिहाय, पिकनिहाय विमा संरक्षित रक्कम, विमा हप्ता दर, विमा हप्ता अनुदान इ. बाबतचा तपशील सहपत्र -३ मध्ये सहपत्रित केला आहे. योजनेमध्ये आंबिया बहारात सहभागी झालेल्या शेतकऱ्यांसाठी गारपीट (Add on Cover) या हवामान धोक्यासाठीचा सहभाग ऐच्छिक राहिल व या करीता अतिरिक्त विमा हप्ता देय आहे. तसेच ज्या शेतकऱ्यांना गारपीट या हवामान धोक्याकरिता सहभाग नोंदवावयाचा असेल अशा शेतकऱ्यांनी त्यांचा नियमीत व अतिरिक्त विमा हप्ता हा बँकांमार्फतच भरणे आवश्यक आहे.

६) विमा क्षेत्र घटक:

राज्यात अधिसूचित फळपिकांखाली एकूण २० हेक्टर व त्यापेक्षा जास्त क्षेत्र असणाऱ्या महसूल मंडळात योजना राबविण्यात येत आहे. क्षेत्रीय स्तरावरून प्राप्त प्रस्तावानुसार शासन निर्णयामध्ये महसूल मंडळे अधिसूचित करण्यात आली आहेत.

७) योजना कार्यान्वीत करणारी यंत्रणा -

राज्यात मृग व आंबिया बहार सन २०२१-२२, २०२२-२३ व २०२३-२४ या तीन वर्षांमध्ये सदरची योजना खाली नमुद केलेल्या विमा कंपनीकडून संबंधित जिल्हा समुहामध्ये राबविण्यात येईल.

जिल्हा समूह क्र.	जिल्हे	विमा कंपनीचे नांव व पत्ता
१	अहमदनगर, अमरावती, सिंधुदुर्ग, नाशिक, वाशिम, यवतमाळ	रिलायन्स जनरल इन्शुरन्स कंपनी लि., वेस्टर्न एक्सप्रेस हायवे, ५ वा मजला, चिंतामणी अक्वेन्यू, विरानी औद्योगिक वसाहत जवळ, गोरेगाव (इ), मुंबई - ४०००६३. ग्राहक सेवा क्र. : १८००१०२४०८८ दूरध्वनी क्र. ०२२ - ६८६२३००५. ई-मेल:- rgicl.maharashtraagri@relianceada.com
२	बीड, औरंगाबाद, अकोला, सांगली, वर्धा, ठाणे, हिंगोली.	एचडीएफसी एग्री जनरल इन्शुरन्स कं. लि. पहिला मजला, एचडीएफसी हाऊस, १६५-१६६ बँकबे रिवलॅमेशन, एच.टी. पारेख मार्ग, चर्चगेट, मुंबई-४०००२० ग्राहक सेवा क्र. : १८००२६६०७०० दूरध्वनी क्र. ०२२-६२३४६२३४
३	सातारा, परभणी, जालना, लातूर, कोल्हापूर	ई-मेल:- pmfby.maharashtra@hdfcergo.com
४	रायगड, बुलढाणा, जळगाव, नांदेड, पुणे, उस्मानाबाद	भारतीय कृषि विमा कंपनी लिमिटेड, मुंबई क्षेत्रीय कार्यालय, स्टॉक एक्चेंज टॉवर्स, २० वा मजला, दलाल स्ट्रीट, फोर्ट मुंबई - ४०००२३ टोल फ्री क्र. : १८००४१९५००४ दूरध्वनी क्र. ०२२ - ६१७१०९१२ ई-मेल - pikvima@aicofindia.com
५	धुळे, पालघर, सोलापूर, रत्नागिरी, नागपूर, नंदुरबार	रिलायन्स जनरल इन्शुरन्स कंपनी लि., वेस्टर्न एक्सप्रेस हायवे, ५ वा मजला, चिंतामणी अक्वेन्यू, विरानी औद्योगिक वसाहत जवळ, गोरेगाव (इ), मुंबई - ४०००६३. ग्राहक सेवा क्र. : १८००१०२४०८८ दूरध्वनी क्र. ०२२ - ६८६२३००५. ई-मेल:- rgicl.maharashtraagri@relianceada.com

८) योजनेचे वेळापत्रक

कर्जदार व बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांसाठी विमा प्रस्ताव सादर करण्याची अंतिम मुदत समान असेल. केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सुचनांनुसार कर्जदार / बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांनी बँकेकडे विमा प्रस्ताव सादर करणे आणि बँकांनी कर्जदार/बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांचे प्रस्ताव संबंधित विमा कंपनीकडे सादर करणे याबाबतची अंतिम मुदत खालील प्रमाणे निश्चित केलेली आहे.

अ.क्र.	तपशिल	मृग बहार		आंबिया बहार	
१	शेतकऱ्यांनी (कर्जदार व बिगर कर्जदार) योजनेतील सहभागाचा अर्ज सादर करणे / विमा हप्त्याची रक्कम कर्जदार किंवा बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांच्या बँक खात्यामधून प्राथमिक सहकारी संस्था / बँक / आपले सरकार सेवा केंद्र / विमा प्रतिनिधी यांनी कपात करणे / शेतकऱ्यांनी ऑनलाईन अर्ज करण्याचा अंतिम दिनांक.	मोसंबी	दि. ३० जून	द्राक्ष	दि. १५ ऑक्टोबर
				मोसंबी	दि. ३१ ऑक्टोबर
				केळी	
				पपई	
		संत्रा	* ३० जून (केवळ मृग २०२१ करीता)	संत्रा	दि. ३० नोव्हेंबर
		द्राक्ष - (क)	१४ जून (मृग २०२२ व २०२३)	काजू	
		पेरु		आंबा (कोकण)	
		लिंबू			
२	शेतकऱ्यांची (कर्जदार व बिगर कर्जदार) विमा हप्त्याची रक्कम इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने संबंधित विमा कंपनीस हस्तांतरीत करणे व एकत्रीत विमा घोषणापत्रे (डिक्लरेशन) आणि विमा प्रस्ताव व्यापारी बँक / ग्रामिण बँक / जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक शाखेकडून संबंधित विमा कंपनीस सादर करण्याचा व पिक विमा योजनेच्या संकेतस्थळावर (पी एम एफ बी वाय पोर्टलवर) योजनेत सहभागी झालेल्या प्रत्येक शेतकऱ्याची माहिती नोंदविण्याचा अंतिम दिनांक.	चिक्कू	दि. ३० जून	आंबा (इतर जिल्हे)	दि. ३१ डिसेंबर
		डाळिंब	दि. १४ जुलै	डाळिंब	दि. १४ जानेवारी
		सिताफळ	दि. ३१ जुलै	स्ट्रॉबेरी	दि. १४ ऑक्टोबर
३	विमा कंपनीच्या प्रतिनिधीमार्फत विमा योजनेत सहभागी करून घेतलेल्या बिगर कर्जदार शेतकऱ्याची विमा घोषणापत्रे (डिक्लरेशन), विमा हप्त्याची रक्कम इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीने विमा कंपनीस हस्तांतरीत करणे व शेतकरी सहभागाची माहिती पिक विमा योजनेच्या संकेतस्थळावर (पी एम एफ बी वाय पोर्टलवर) नोंदविण्याचा अंतिम दिनांक.	योजनेतील शेतकरी सहभागाच्या अंतिम दिनांकानंतर १५ दिवसांच्या आत			
४	विमा कंपन्यांनी पिक विमा योजनेच्या संकेत स्थळावरील (पी एम एफ बी वाय पोर्टल वरील) शेतकरी सहभागाची माहिती स्विकृत / अस्विकृत करण्याचा अंतिम दिनांक	शेतकरी सहभागाचा अर्ज व विमा हप्त्याची रक्कम प्राप्त झाल्यापासून दोन दिवसांचे आत			
५	विमा कंपन्यांनी पिक विमा योजनेच्या संकेत स्थळावरील (पी एम एफ बी वाय पोर्टल वरील) शेतकरी सहभागाची माहिती स्विकृत / अस्विकृत करण्याचा अंतिम दिनांक	कर्जदार शेतकऱ्यांसाठी पिक विमा योजनेच्या संकेत स्थळावरील नोंदणीच्या अंतिम दिनांका नंतर १५ दिवसांचे आत. बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांसाठी पिक विमा योजनेच्या संकेत स्थळावरील नोंदणीच्या अंतिम दिनांका नंतर ३० दिवसांचे आत.			
६	आपले सरकार सेवा केंद्र / बँक / विमा प्रतिनिधीने विमा प्रस्तावातील त्रुटी दुर करणे.	विमा कंपनीने सुचना दिल्यापासून ७ दिवसांचे आत.			
७	विमा कंपनीने सुधारीत प्रस्ताव स्विकृत करणे	केंद्र / बँक / विमा प्रतिनिधीने विमा प्रस्तावातील त्रुटी दुर केल्यापासून ७ दिवसांचे आत.			
८	बँक / विमा कंपनीने विमा प्रस्तावाची पोहोच फोलिओसह विमाधारक शेतकऱ्याला देणे	विमा कंपनीने पोर्टलवरील माहिती स्विकृत केल्यापासून ७ दिवसांचे आत.			
९	विमा कंपन्यांनी पिक विमा योजनेच्या संकेत स्थळावरील (पी एम एफ बी वाय पोर्टलवरील) शेतकरी सहभागाची माहिती मंजूर करण्याचा अंतिम दिनांक	योजनेतील शेतकरी सहभागाच्या (विमा हप्ता भरून घेतल्यानंतर) अंतिम दिनांका पासून ६० दिवसांच्या आत.			
१०	नुकसान भरपाई अदा करणे.	संबंधित फळपिकाचा हवामान धोका संपल्यानंतर व विमा हप्ता अनुदान प्राप्त झाल्यानंतर ३ आठवडे.			

*टिप - केवळ सन २०२१ मृग बहारातील संत्रा, पेरु, लिंबू व द्राक्ष (क) या फळपिकांसाठी विमा हप्ता भरण्याची अंतिम मुदत दि. ३० जून २०२१ राहिल.

९) बोगस पिक विमा प्रकरणात फौजदारी कारवाई करणे:-

ज्या सर्व्हे नंबरसाठी व क्षेत्रासाठी पिक विमा काढण्यात आलेला आहे, त्या क्षेत्राच्या ७/१२ उताऱ्यावर शेतकऱ्याचे नाव नसणे, बोगस ७/१२ व पिक पेरा नोंदीच्या आधारे पिक विम्याची बोगस प्रकरणे करणे, अशा बाबी निदर्शनास आल्यास अशा प्रकरणात संबंधित दोषींवर कायदेशीर कार्यवाही करण्याची जबाबदारी जिल्हा संनियंत्रण समितीच्या मार्गदर्शना नुसार संबंधित विमा कंपनीची राहिल. तसेच महसुल दस्त ऐवजामध्ये फेरफार करून शासनाचे फसवणुकीच्या प्रयत्नाबाबत महसुल विभागामार्फत तहसिलदार यांनी स्वतंत्रपणे गुन्हे दाखल करणेबाबत कार्यवाही करावी.

१०) नुकसान भरपाई ठरविण्याची पद्धती:-

नुकसान भरपाई ठरविण्याची पद्धत खालीलप्रमाणे तसेच सहपत्र -२ मध्ये दर्शविल्यानुसार राहिल.

१. पुनर्रचित हवामानावर आधारित पीकविमा योजने अंतर्गत विमा प्रस्तावानुसार देय होणारी नुकसान भरपाईची संपूर्ण रक्कम सहपत्र - २ नुसार परस्पर शेतकऱ्यास अदा करण्याची सर्वस्वी जबाबदारी संबंधित विमा कंपन्यांची राहिल. नुकसान भरपाई विहित मुदतीत देण्याची जबाबदारी व दायित्व संबंधित विमा कंपन्यांचे राहिल. नुकसान भरपाई देण्याचे कोणतेही दायित्व शासनावर राहणार नाही.
२. विहित नमुन्यात व विहित मुदतीत विमा हप्त्यासह शेतकऱ्यांचा विमा प्रस्ताव ऑनलाईन पद्धतीने विमा कंपन्यांकडे सादर करण्याची जबाबदारी तसेच शेतकऱ्यांच्या विमा प्रस्तावाच्या बाबतीत जर काही चुकीची माहिती पुरविण्यात आल्यास अशा प्रस्तावाच्या बाबतीत नुकसान भरपाईचे दायित्व संबंधित बँक / वित्तीय संस्थांचे राहिल.
३. प्रत्येक अधिसूचित फळपिकासाठी प्रमाणके (ट्रिगर) व देय विमा रकमेचा दर केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सुचनांनुसार निश्चित करण्यात आलेले आहेत. त्यानुसार (सहपत्र २ प्रमाणे) निर्धारित दराने विमा रक्कम संबंधित विमा कंपनी मार्फत परस्पर देय होईल.
४. सर्व बँकांनी विमा संरक्षित शेतकऱ्यांची यादी पिक विमा पोर्टलवर विहित मुदतीत अपलोड करणे आवश्यक आहे.
५. संदर्भ हवामान केंद्र हे राज्य शासनाने महावेध प्रकल्पांतर्गत स्थापित केलेले हवामान केंद्रच राहिल.
६. राज्य शासनाच्या महावेध प्रकल्पांतर्गत राज्य शासन व स्कायमेट वेदर सर्व्हिसेस लि. यांच्या दरम्यान झालेल्या कराराच्या अटी व शर्तीनुसार हवामानाची आकडेवारी स्कायमेट वेदर सर्व्हिसेस लि. या संस्थेने विमा कंपनीला देणे बंधनकारक राहिल.
७. संबंधित विमा कंपनी, देय विमा रक्कम ठरविण्यासाठी अधिसूचित केलेल्या फळपिकांसाठी व त्यासाठी निवडलेल्या जिल्हा व त्यामधील तालुक्यातील महसुल मंडळात सहपत्र -१ मध्ये नमूद केलेल्या अधिसूचित विमा क्षेत्र घटकांकरीता महावेध प्रकल्पांतर्गत कार्यान्वीत केलेल्या अधिसूचित संदर्भ हवामान केंद्रावर नोंदल्या गेलेल्या हवामानाची आकडेवारीचाच वापर करील .
८. जर त्या महसुल मंडळातील संदर्भ हवामान केंद्रामार्फत काही कारणास्तव आकडेवारी प्राप्त झाली नाही तर त्या कालावधीपुरती नजीकच्या महसुल मंडळातील महावेध प्रकल्पांतर्गत स्थापित हवामान केंद्राची आकडेवारी विचारात घेण्यात येईल. अत्यंत अपवादात्मक परिस्थितीत महावेध प्रकल्पांतर्गत स्थापित हवामान केंद्रांची माहिती उपलब्ध न झाल्यास राज्य शासनाच्या पर्यायी हवामान केंद्राची / कृषि विद्यापीठे / कृषि विज्ञान केंद्रांची आकडेवारी विचारात घेऊन विमा रक्कम निश्चित करण्यात येईल. ही आकडेवारी प्राप्त करून घेण्याची सर्वस्वी जबाबदारी विमा कंपन्यांची राहिल. पर्यायी हवामान केंद्रांची यादी स्वतंत्र पणे आयुक्त कृषि यांचे कडून उपलब्ध करून देण्यात येईल.

११) शेतकऱ्यांना नुकसान भरपाई अदा करण्याची कार्यपद्धती :

१. विमा कंपन्यांनी त्यांना प्राप्त झालेला शेतकरी विमा हप्ता आणि शासनाकडून प्राप्त अग्रिम विमा हप्ता (पहिला हप्ता) या रकमेतून त्या प्रमाणात विमा दाव्यांची पूर्तता अंतिम विमा हप्ता (दुसरा हप्ता) अदा होण्याची वाट न बघता करणे आवश्यक आहे. विमा कायद्याचे कलम ६४ बी नुसार बाधित विमा क्षेत्रासाठी प्राप्त विमा हप्ता शेतकरी हिस्सा आणि राज्य शासनाने अदा केलेला अग्रिम विमा हप्ता (पहिला हप्ता) या निधीचा वापर करून विमा कंपनीने सदर प्रकरणांतील नुकसान भरपाई प्राप्त विमा हप्त्याच्या प्रमाणात अदा करणे बंधनकारक आहे.
२. योजनेमध्ये भाग घेतलेल्या शेतकऱ्यांची नुकसान भरपाई थेट शेतकऱ्यांच्या बँक खात्यात विमा कंपनी मार्फत जमा केली जाईल. सदर नुकसान भरपाईची माहिती विमा कंपनीमार्फत बँकांना दिली जाईल.
३. विमा कंपनीने नुकसान भरपाई बाबतची माहिती संकेतस्थळावर प्रसिध्द करणे आवश्यक राहिल.
४. विमा योजनेत सहभागी शेतकरी व इतर भागधारकांच्या तक्रारींचे निवारण विमा कंपनीने विनाविलंब करणे आवश्यक राहिल.
५. काही कारणास्तव आक्षेपातील विमा नुकसान भरपाईचे दाव्यांच्या बाबतीत नुकसान भरपाई अदा केल्यापासून १ महिन्यांपेक्षा अधिक कालावधी नंतर सदर प्रकरणे राज्यस्तरीय समन्वय समिती /राज्यस्तरीय तांत्रिक सल्लागार

समिती कडे पाठवून तदनंतर कृषि, सहकार व शेतकरी कल्याण मंत्रालय, भारत सरकार च्या अखत्यारितील तांत्रिक सल्लागार समितीकडे विचारार्थ व निर्णयार्थ पाठविण्यात येतील.

१२) राज्यस्तरीय समन्वय समिती:

योजनेचे राज्यस्तरीय संनियंत्रण मुख्य सचिव यांचे अध्यक्षतेखाली स्थापन करण्यात आलेल्या राज्यस्तरीय पीक विमा समन्वय समितीतर्फे (SLCCC) करण्यात येईल. या समितीची रचना व कार्य पुढीलप्रमाणे असतील.

१. मुख्य सचिव	: अध्यक्ष
२. अपर मुख्य सचिव (वित्त)	: सदस्य
३. अपर मुख्य सचिव (नियोजन)	: सदस्य
४. अपर मुख्य सचिव (कृषि)	: सदस्य
५. प्रधान सचिव (महसुल)	: सदस्य
६. प्रधान सचिव (सहकार)	: सदस्य
७. आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य	: सदस्य
८. सहकार आयुक्त व निबंधक, महाराष्ट्र राज्य	: सदस्य
९. विमा कंपनीचे प्रतिनिधी	: सदस्य
१०. संचालक (अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई)	: सदस्य
११. रिझर्व बँक ऑफ इंडियाचे प्रतिनिधी	: सदस्य
१२. महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँकेचे प्रतिनिधी	: सदस्य
१३. नाबार्ड चे प्रतिनिधी	: सदस्य
१४. राज्यस्तरीय बँकर्स समिती (SLBC) यांचे प्रतिनिधी	: सदस्य
१५. महाराष्ट्र सुदुर सर्वेक्षण उप योजना केंद्र नागपुर(MRSAC)	: सदस्य
१६. भारतीय हवामान विभाग (IMD) यांचे प्रतिनिधी	: सदस्य
१७. स्कायमेट वेदर सर्व्हिसेस लि. यांचे प्रतिनिधी	: सदस्य
१८. उपसचिव (कृषि) महाराष्ट्र शासन	: सदस्य सचिव

राज्यस्तरीय पीक विमा समन्वय समितीची कार्ये:

१. योजनेच्या अंमलबजावणीवर देखरेख ठेवणे.
२. पिकाखालील उत्पादनक्षम क्षेत्र विचारात घेऊन प्रत्येक बहाराच्या वेळी अधिसूचित करावयाची क्षेत्रे आणि पिके, जिल्हा समूह निश्चित करणे, जोखीमस्तर निश्चित करणे, विमा संरक्षित रक्कम निश्चित करणे, कार्यान्वयन यंत्रणेची निवड करणेबाबत कार्यवाही करणे इ. बाबत निर्णय घेणे.
३. योजनेच्या अंमलबजावणीवेळी येणाऱ्या विविध अडचणीच्या संदर्भात विचार विनिमय करून निर्णय घेणे व आवश्यक असल्यास केंद्र शासनाशी पत्रव्यवहार करणे.

योजनेचे संनियंत्रण :

राज्यस्तरावर योजनेचे संनियंत्रण आयुक्त, कृषि यांच्यामार्फत राज्यस्तरीय पीक विमा योजना समन्वय समितीद्वारे करण्यात येईल. योजनेचा लाभ जास्तीत जास्त शेतकऱ्यांना होण्याच्या दृष्टीने जिल्हास्तरीय समितीच्या व क्षेत्रीय यंत्रणेच्या सहाय्याने आयुक्त (कृषि) यांचेकडून योजनेचे संनियंत्रण करण्यात येईल.

१३) जिल्हास्तरीय आढावा समिती:

जिल्हास्तरावर खालीलप्रमाणे समिती स्थापन करण्यात येत आहे.

१. जिल्हाधिकारी	: अध्यक्ष
२. सरव्यवस्थापक, जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक	: सदस्य
३. व्यवस्थापक, अग्रणी बँक	: सदस्य
४. कृषि विकास अधिकारी जिल्हा परिषद	: सदस्य
५. जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी	: सदस्य सचिव

सदर समिती दर पंधरवड्यास पिकांच्या नुकसानीचा अंदाज इ. बाबतचा सविस्तर अहवाल अंमलबजावणी करणाऱ्यासंस्थेस (संबंधित विमा कंपनी) सादर करेल. वैयक्तिकस्तरावर पंचनामे करणेसाठी यंत्रणेची नियुक्ती करणे, लाभार्थी तपासणी इ. बाबत कार्यवाही करेल. योजनेच्या यशस्वी अंमलबजावणीची जबाबदारी सदर समितीवर राहिल.

त्याच प्रमाणे जिल्ह्याचे मा. पालकमंत्री यांचे अध्यक्षतेखाली जिल्हास्तरावर योजनेच्या अंमलबजावणीचा आढावा घेईल .

१४) योजनेतर्गत शेतकऱ्यांच्या प्राप्त होणाऱ्या तक्रारीबाबत करावयाची कार्यवाही :-

पुनर्रचित हवामानावर आधारीत फळपिक विमा योजनेसंदर्भात शेतकरी, लोकप्रतिनिधी यांचे मार्फत सातत्याने नुकसान भरपाई न मिळणे / कमी मिळणे, विमा कंपनी कडून प्रतिसाद न मिळणे, विमा कंपनी कडून पिक पंचनामे वेळेत न होणे, बँकांमार्फत शेतकऱ्यांचे अर्ज न स्विकारणे, विमा कंपनीस माहिती सादर करतांना बँकांमार्फत त्रुटी राहणे / विलंब होणे, विमा कंपनी मार्फत रक्कम प्राप्त झाल्यानंतरही बँकांमार्फत लाभार्थ्यांना विहित कालावधीत अदा न करणे इ. प्रकारच्या तक्रारी प्राप्त होत असतात.

कृषि विभागास प्राप्त झालेल्या तक्रारींवर तातडीने कार्यवाही होणेचे दृष्टीने सतत पाठपूरावा होत असतो. त्यानुसार, प्राप्त होणाऱ्या विविध तक्रारींचे निरसन अनुक्रमे तालुका स्तर, जिल्हा स्तर, विभाग स्तर, व राज्य स्तरावरील समितीमार्फत करणे आवश्यक आहे. सदर प्रयोजनार्थ यापुर्वी शासनाने शासन निर्णय क्र. प्रपिवियो-२०१९/प्र.क्र.०१/११-अ, दि. १२ जुलै २०१९ व दि. ०६ ऑगस्ट २०१९ अन्वये दिलेल्या सुचना विचारात घेऊन तालुकास्तर, जिल्हास्तर, विभागस्तर तसेच राज्यस्तरावर खालीलप्रमाणे समित्या गठित करण्यात येत आहेत.

तालुका स्तरावरील समिती

१) तहसिलदार	: अध्यक्ष
२) गट विकास अधिकारी, जिल्हा परिषद	: सदस्य
३) संबंधित मंडळ कृषि अधिकारी	: सदस्य
४) शेतकरी प्रतिनिधी (२)	: सदस्य
५) अग्रणी बँकेचे तालुका स्तरीय प्रतिनिधी	: सदस्य
६) जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक प्रतिनिधी	: सदस्य
७) संबंधित विमा कंपनीचे प्रतिनिधी	: सदस्य
८) आपले सरकार सेवा केंद्र चालकांचे प्रतिनिधी (२)	: सदस्य
९) तालुका कृषि अधिकारी	: सदस्य सचिव

तालुकास्तरीय समितीने पार पाडावयाची कर्तव्ये व जबाबदाऱ्या :

- १) योजनेच्या अंमलबजावणी संदर्भात प्राप्त होणाऱ्या शेतकऱ्यांचे तक्रारी निवारणासाठी योजनेच्या मार्गदर्शक सुचनेच्या अधिन राहून कार्यवाही करणे.
- २) योजनेसंबंधी प्राप्त तक्रारींच्या अनुषंगाने कार्यवाही करणे.
- ३) योजनेसंबंधी आपले सरकार सेवा केंद्राच्या कामकाजावर तालुकास्तरीय सनियंत्रण ठेवणे
- ४) तालुक्यातील सर्व राष्ट्रीयीकृत / खाजगी / सहकारी बँकेच्या शाखांमार्फत करण्यात येणाऱ्या योजनेच्या सहभागाबाबत सनियंत्रण करणे
- ५) नोंदणी संदर्भातील तक्रारीबाबत पडताळणी करून आवश्यकतेनुसार विभागस्तरीय जिल्हास्तरीय समितीस शिफारस करणे.

जिल्हा स्तरावरील समिती

१) जिल्हाधिकारी	: अध्यक्ष
२) जिल्ह्याचे जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी	: सदस्य
३) विमा कंपनीचे प्रतिनिधी	: सदस्य
४) जिल्हा अग्रणी बँक अधिकारी	: सदस्य
५) जिल्हा उप व्यवस्थापक, नाबार्ड	: सदस्य
६) निमंत्रित तज्ञ (कृषि विद्यापीठ शास्त्रज्ञ / संशोधन संस्था प्रतिनिधी)	: सदस्य
७) शेतकरी प्रतिनिधी (जास्तीत जास्त ३)	: सदस्य
८) कृषि उप संचालक, जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी कार्यालय	: सदस्य सचिव

विभागीय आयुक्त स्तरावरील समिती

१) विभागीय आयुक्त	: अध्यक्ष
२) संबंधित जिल्ह्याचे जिल्हाधिकारी	: सदस्य
३) विमा कंपनीचे प्रतिनिधी	: सदस्य
४) कृषि विद्यापीठ शास्त्रज्ञ	: सदस्य
५) शेतकरी प्रतिनिधी (जास्तीत जास्त २)	: सदस्य
६) संबंधित विभागीय कृषि सह संचालक	: सदस्य सचिव

राज्य स्तरावरील समिती

१) सचिव / प्रधान सचिव /अपर मुख्य सचिव (कृषी)	: अध्यक्ष
२) आयुक्त कृषी	: सदस्य
३) आयुक्त सहकार	: सदस्य
४) समन्वयक, राज्यस्तरीय बँकर्स कमिटी	: सदस्य
५) मुख्य सरव्यवस्थापक, नाबार्ड	: सदस्य
६) शेतकरी प्रतिनिधी (जास्तीत जास्त २)	: सदस्य
७) विधानमंडळ सदस्य (तक्रार प्राप्त विभागामधील) (जास्तीत जास्त २)	: सदस्य
८) उप सचिव	: सदस्य सचिव

* समिती आवश्यकतेनुसार कृषि विद्यापिठे / हवामानशास्त्र विभाग / संशोधन संस्था/कमोडीटी बोर्ड/महाराष्ट्र राज्य सुदूर संवेदन उपयोगिता केंद्र / राज्य टेक्निकल सपोर्ट युनिट मधील तज्ज्ञांना निमंत्रित करू शकेल.

जिल्हा स्तरावरील समितीने तक्रारींचे निरसन करावे. जिल्हा स्तरावरील समितीकडे केलेल्या तक्रारींचे योग्य निरसन न झाल्यास विभागीय स्तरावरील समितीने त्या तक्रारींचे निरसन करावे. विभागीय स्तरावर निरसन न झालेल्या तक्रारी राज्यस्तरीय समितीसमोर सादर करण्यात याव्यात. गंभीर स्वरूपाच्या तक्रारी, एकाहुन अधिक जिल्ह्यांशी संबंधित तसेच नुकसानीची व्याप्ती रु. २५ लाखांहून अधिक असेल अशा तक्रारी राज्यस्तरीय समितीकडे सादर करतील. राज्यस्तरीय समिती तक्रार प्राप्त झाल्यावर तत्काळ निकाली काढेल. समितीचा निर्णय सर्व घटकांना मान्य असेल.

पुनर्रचित हवामानावर आधारित फळपिक विमा योजनेसंदर्भात न्यायालयीन प्रकरणी दाव्यांचे कामकाज पाहण्यासाठी, शासनाचे वतीने संपूर्ण कार्यवाही करणेसाठी तसेच जिल्हा ग्राहक तक्रार निवारण न्यायमंच येथे दाखल केल्या जाणाऱ्या तक्रारीच्या अनुषंगाने संपूर्ण कार्यवाही करणेसाठी संबंधित जिल्ह्याच्या जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांना प्राधिकृत करण्यात येत आहे.

तालुका, जिल्हा स्तरावर योजनेच्या अंमलबजावणी संदर्भात प्राप्त होणाऱ्या शेतकऱ्यांचे तक्रारी निवारणासाठी उपरोक्त समित्यांनी मार्गदर्शक सुचनेच्या अधिन राहून कार्यवाही करावी. जिल्हा, विभागीय स्तरावर तक्रारींचे योजनेच्या मार्गदर्शक सुचनेनुसार निरसन न झाल्यास कृषि आयुक्तालय स्तरावर सदर प्रकरण संपूर्ण तपशीलांसह विभागीय कृषि सह संचालक यांनी अभिप्रायांसह सादर करावे.

१५) विमा प्रकरणे व विमा हप्ता जमा करणे :

१. पंतप्रधान पीक विमा योजनेतर्गत राष्ट्रीय कृषि विमा योजना व राष्ट्रीय पीक विमा कार्यक्रम यामध्ये उपयोगात येत असलेली बँक पध्दत ही सहकारी बँकांना तशीच लागू राहिल. कार्यान्वित विमा कंपनीने प्राधिकृत केलेल्या नोडल बँकेशी संपर्क साधावा. व्यापारी बँक / प्रादेशिक ग्रामीण बँकेच्या शाखा यासाठी नोडल बँका म्हणून कार्यान्वित राहतील. अग्रणी बँक आणि व्यापारी बँकांची प्रादेशिक कार्यालये / प्रशासकीय कार्यालये त्यांचे अधिनस्त बँकांना योजनेच्या मार्गदर्शक सुचना पाठविणेबाबत कार्यवाही करतील, बँक शाखेकडून विमा कंपनीस विहित मुदतीत विमा प्रस्ताव पाठविणेबाबत समन्वयाचे काम करतील आणि विम्याची संपूर्ण माहिती पीक विमा पोर्टलवर टाकण्याबाबत कार्यवाही करतील. या व्यतिरिक्त बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांचा योजनेत सहभाग वाढविणेसाठी विमा कंपनी विमा प्रतिनिधी / विमा मध्यस्थांचा वापर करतील.

२. कृषि विमा पोर्टलवर दर्शविलेल्या प्रपत्रात नोडल बँक / बँक शाखा घोषणापत्रे / प्रस्ताव विमा कंपनीस सादर करतील. त्यामध्ये विमा क्षेत्र घटक, विमा संरक्षित रक्कम, विमा हप्ता, शेतकऱ्यांनी विमा संरक्षित केलेले क्षेत्र,

प्रवर्गनिहाय सहभागी शेतकरी संख्या (अल्प आणि अत्यल्प किंवा इतर) आणि इतर प्रवर्गातील शेतकरी संख्या (अ.जा./अ.ज./इतर) स्त्री / पुरुष, बँक खाते क्रमांक इ. माहितीचा समावेश असेल.

३. ज्या शेतकऱ्यांचा विमा अर्जाचा परिपूर्ण तपशिल राष्ट्रीय विमा पोर्टलवर अपलोड केलेला असेल तेच शेतकरी विमा संरक्षणासाठी पात्र असतील आणि राज्य व केंद्र शासनाचे विमा हप्ता अनुदान त्यानुसारच अदा केले जाईल.

कर्जदार शेतकरी:

१. अधिसूचित पिकांसाठी व अधिसूचित केलेल्या क्षेत्रासाठी कर्ज मंजूर केलेल्या शेतकऱ्यांसाठी केंद्र शासनाच्या सुधारित मार्गदर्शक सुचनांनुसार कर्जदार शेतकऱ्यांना योजना ऐच्छिक करण्यात आली आहे. कर्जदार शेतकऱ्याला योजनेत सहभागी न होण्यासाठी (Opt Out) कर्ज घेतलेल्या अधिसूचित पिकांकरिता नोंदणीच्या अंतिम मुदतीच्या सात दिवस आधी पर्यंत संबंधित बँकेस त्यानुषंगाने विमा हप्ता कपात न करणेबाबत कळविणे आवश्यक राहिल (सहपत्र - ५). जे कर्जदार शेतकरी विहित मुदतीत सहभागी न होण्यासाठी बँकांना कळविणार नाहीत असे शेतकरी योजनेत सहभागी आहेत असे गृहित धरण्यात येईल व या शेतकऱ्यांचा विमा हप्ता विहित पद्धतीने कर्जखात्यातून वजा करण्यात येईल. योजनेच्या वेळापत्रकानुसार कर्ज मंजूर करणारी बँक शाखा / प्राथमिक कृषि पत पुरवठा सहकारी संस्था ही (नोडल बँकेमार्फत) विमा संरक्षित रक्कमेनुसार महिनावार पीकनिहाय, विमा क्षेत्रनिहाय, विमा हप्ता दराची विहित प्रपत्रात माहिती तयार करून संबंधित विमा कंपनीस सादर करेल. कर्ज वितरण करणाऱ्या बँक / प्राथमिक कृषि पत पुरवठा सहकारी संस्था शेतकऱ्यांनी भरावयाच्या विमा हप्त्याची रक्कम जादा कर्ज रक्कम म्हणून मंजूर करतील.
२. कर्जदार शेतकऱ्यांना योजनेत सहभागी होण्याचा / न होण्याचा पर्याय या तत्वावर कार्यरत आहे.
३. कर्जदार शेतकरी योजनेत सहभागी व्हायचे किंवा नाही याबाबत निर्णय घेऊ शकतात. शेतकऱ्यांनी योजनेत सहभागी न होणे बाबत घोषणापत्र हंगामाच्या आधी किंवा योजनेतील सहभागी होण्याच्या अंतिम मुदतीच्या सात दिवस अगोदर देणे अपेक्षित आहे. योजनेत सहभागी होण्याच्या मुदतीच्या सात दिवस आगोदर शेतकऱ्यांचे घोषणापत्र प्राप्त झाल्यास कर्जदार शेतकऱ्यांना पुढील हंगामाकरिता योजनेच्या सहभागातून वगळण्यात येईल.
४. बँका योजनेत सहभागी होण्याच्या सात दिवस अगोदर पासून ते अंतिम दिनांकापर्यंत शेतकरी हिश्याची रक्कम वजा करून घेऊ शकतात. त्यानंतर बँकांनी शेतकरी सहभागाची अंतिम यादी निश्चित करताना जे सहभागी होऊ इच्छित नाहीत असे शेतकरी वगळून जे सहभागी होऊ इच्छितात अशा पात्र कर्जदार शेतकऱ्यांचा समावेश असणे आवश्यक आहे. पात्र कर्जदार शेतकऱ्यांविषयी बँकांची इतर कार्यपद्धती पूर्वी प्रमाणेच चालू राहतील.
५. योजनेत सहभागी होणे बाबत अथवा न होणे बाबत घोषणापत्र शेतकऱ्यांनी ज्या बँकेमध्ये किसान क्रेडिट कार्ड खाते आहे अथवा ज्या बँकेकडून पिक कर्ज घेतले आहे. त्या बँकेच्या शाखेमध्ये जमा करणे अपेक्षित आहे.
६. कर्जदार शेतकऱ्यांना योजनेत सहभागी होणेसाठी व सहभागी न होणेसाठी स्वतंत्र अर्ज असावेत.
७. जे शेतकरी स्वतःच्या स्वाक्षरीसह योजनेत सहभागी न होणे बाबत घोषणा पत्र देणार नाहीत त्या सर्व शेतकऱ्यांना योजनेमध्ये सहभाग बंधनकारक समजला जाईल.
८. शेतकऱ्यांनी योजनेत सहभागी न होणे बाबत घोषणा पत्र दिल्यानंतर संबंधित अर्जामधील पोहोच पावती त्या शाखेच्या जबाबदार अधिकारी यांच्या स्वाक्षरी शिक्कासह शेतकऱ्यांनी प्राप्त करून घेणे आवश्यक आहे.
९. एखाद्या शेतकऱ्याने मागील हंगामात योजनेत सहभागी न होणे बाबत घोषणा पत्र दिले होते, मात्र चालू हंगामामध्ये योजनेत सहभागी होणेबाबत घोषणा पत्र दिले असल्यास संबंधित शेतकऱ्याची नोंद करून घेणे आवश्यक आहे.
१०. जर शेतकऱ्याचे किसान क्रेडिट कार्ड खात्यामध्ये काही बदल झाल्यास संबंधित शेतकऱ्याकडून प्रधानमंत्री पिक विमा योजनेत सहभाग नोंदणीबाबत इच्छुक नसल्यास बँकांना तशी संमती देणे आवश्यक राहिल.
११. प्रधानमंत्री पिक विमा योजना, PM किसान, किसान क्रेडिट कार्ड या योजनेमध्ये सहभागी होण्यासाठी शेतकऱ्याचे बँक खाते असणे ही पूर्वअट आहे.
१२. योजनेसाठी केंद्र व राज्य शासनाकडून विमा हप्ता अनुदानापोटी मोठ्या प्रमाणात शासकीय निधी पुरविला जातो या निधीचा अपव्यय टाळण्यासाठी विमा अर्जासोबत फळ बागेचा (Geo Tagging) केलेला फोटो विमा पोर्टलवर अपलोड करणे आवश्यक राहिल. तसेच एका शेतकऱ्यास अधिसूचित फळपिकांची ४ हेक्टर पर्यंत नोंदणी मर्यादीत करण्यात येत आहे.

१३. राज्यस्तरीय समितीने निश्चित केलेल्या वेळापत्रकानुसार अंतिम दिनांकापर्यंत व्यापारी बँकेच्या शाखा / प्रादेशिक ग्रामीण बँकेच्या शाखा/ नोडल बँक (प्राथमिक कृषि पत पुरवठा सहकारी संस्थेच्या बाबतीत) विमा प्रस्ताव जमा करून ते सविस्तर तपशीलासह, पीक विमा हप्त्याच्या रकमेसह संबंधित विमा कंपनीस पाठवतील.

बिगर-कर्जदार शेतकरी (ऐच्छिक)

१. योजनेत सहभागी होऊ इच्छिणारे बिगर कर्जदार शेतकरी आपल्या विमा प्रस्तावाची आवेदन पत्रे भरून व्यापारी बँकांच्या स्थानिक शाखेत / प्रादेशिक ग्रामीण बँकेत / प्राथमिक कृषि पत पुरवठा सहकारी संस्था / विमा कंपनीच्या अधिकृत विमा प्रतिनिधी किंवा विमा मध्यस्थामार्फत विमा हप्ता रकमेसह सादर करतील.
२. योजनेत सहभागी होणारा शेतकरी विहित प्रपत्रातील विमा प्रस्ताव भरून व्यापारी बँकेच्या शाखेत/प्रादेशिक ग्रामीण बँकेच्या शाखेत / प्राथमिक कृषि पत पुरवठा सहकारी संस्थेत विमा हप्ता भरून सादर करेल. संबंधित शेतकऱ्यांना संबंधित बँकेत आपले बचत खाते उघडणे आवश्यक राहील. बँकेतील अधिकारी, शेतकऱ्यांना आवेदनपत्रे भरणे व इतर बाबतीत सहाय्य व मार्गदर्शन करतील. शेतकऱ्याचे विमा प्रस्ताव स्विकारताना त्यांनी विमा संरक्षित केलेली रक्कम व लागू होणारी विमा हप्ता रक्कम इत्यादी बाबी तपासून पाहण्याची जबाबदारी संबंधित बँकांची राहील. बँकेची शाखा पिकवार व विहित प्रपत्रामधील पीक विमा प्रस्ताव / घोषणापत्र तयार करून विमा हप्ता रक्कमेसह अमलबजावणी करणाऱ्या विमा कंपन्यांना विहित कालावधीत पाठवेल.
३. भारतीय विमा नियामक आणि विकास प्राधिकरणाने मान्यता दिलेल्या संस्था, विमा कंपनीने नियुक्त केलेले प्रतिनिधी शेतकऱ्याकडून विमा हप्ता स्विकारतेवेळी शेतकऱ्यांचे पीकाखालील क्षेत्र, विमा संरक्षित रक्कम इत्यादी बाबत संबंधित भुमि अभिलेख दस्तऐवज तपासून पाहतील, त्याचप्रमाणे भाडेतत्वावर किंवा कुळाने असलेल्या शेतकऱ्यांच्या करारनामा / सहमती पत्राची प्रत अभिलेखात जतन करतील. प्राधिकृत केलेल्या संस्था / विमा प्रतिनिधी जमा झालेल्या विमा हप्त्याची रक्कम व संकलित प्रस्ताव ७ दिवसात विमा कंपनीस पाठवतील. अशा शेतकऱ्यांच्या बाबतीत त्यांचे बँक खाते असल्याबाबतची खातरजमा करतील व याचा तपशील संबंधित विमा कंपनीस पाठवतील.
४. योजनेसाठी केंद्र व राज्य शासनाकडून विमा हप्ता अनुदानापोटी मोठ्या प्रमाणात शासकीय निधी पुरविला जातो या निधीचा अपव्यय टाळण्यासाठी विमा अर्जासोबत फळ बागेचा (Geo Tagging) केलेला फोटो विमा पोर्टलवर अपलोड करणे आवश्यक राहील. तसेच एका शेतकऱ्यास अधिसूचित फळपिकांची ४ हेक्टर पर्यंत नोंदणी मर्यादीत करण्यात येत आहे.

बिगर-कर्जदार शेतकऱ्यांचा योजनेत सहभाग- थेट विमा कंपनी मार्फत:

१. योजनेत सहभागी होवू इच्छिणाऱ्या बिगर कर्जदार शेतकरी शासनाने प्राधिकृत केलेल्या पीक विमा संकेतस्थळाद्वारे किंवा विमा कंपनीच्या संकेतस्थळाद्वारे योजनेत सहभागी होऊ शकतात. उपरोक्त पद्धतीने योजनेत सहभागी होणाऱ्या बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांजवळ योजनेत सहभागी झाल्याचा पुरावा उदा. अर्जाची झेरॉक्स किंवा विमा हप्ता भरल्याची पावती असणे बंधनकारक आहे. विमा प्रस्तावात भरलेली माहिती चुकीची असल्याचे निदर्शनास आल्यास शेतकऱ्यांचा विमा हप्ता जप्त केला जाईल व शेतकऱ्यांस नुकसान भरपाई मिळणेचा अधिकार राहणार नाही.
२. पुनर्रचित हवामानावर आधारीत फळपिक विमा योजनेत सहभागी होण्यासाठी सादर केलेला विमा प्रस्ताव अपूर्ण असल्यास / आवश्यक असणारे पुरावे व कागदपत्रे प्रस्तावासोबत सादर न केल्यास / योग्य तो विमा हप्ता भरलेला नसल्यास प्रस्ताव स्विकारल्यापासून १ महिन्याच्या आत सदर प्रस्ताव परत करण्याचे अधिकार विमा कंपनीस आहेत. विमा कंपनीने प्रस्ताव नाकारल्यास विमा हप्त्याची संपूर्ण रक्कम संबंधित शेतकऱ्याला विमा कंपनीमार्फत परत दिली जाईल.
३. नोडल बँकांनी / प्राथमिक कृषि पत पुरवठा सहकारी संस्थांनी विहित कालावधीनंतर सादर केलेले सर्व विमा प्रस्ताव विमा कंपनीमार्फत नाकारण्यात येतील व सदर सर्व विमा प्रस्तावांचे दायित्व हे संबंधित बँकांचे राहील त्यामुळे नोडल बँकांनी / प्राथमिक कृषि पत पुरवठा सहकारी संस्थांनी विहित कालावधीनंतर कोणताही विमा प्रस्ताव स्विकारू नये. सर्व नोडल बँकांनी / प्राथमिक कृषि पत पुरवठा सहकारी संस्थांनी जमा विमा हप्त्यासह योजनेत सहभागी झालेल्या शेतकऱ्यांचा एकत्रित अहवाल विहित कालमर्यादेत संबंधित विमा कंपनीकडे पाठविण्याची दक्षता घ्यावी. जर बँकेने

विहित कालमर्यादेत विमा प्रस्ताव विमा कंपनीकडे सादर केले नाही तर त्याची जबाबदारी सर्वस्वी संबंधित बँकेची राहिल.

४. बँकांच्या सर्व शाखा, सर्व नोडल बँका, जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँका योजनेत सहभागी झालेल्या शेतकऱ्यांची (कर्जदार व बिगर कर्जदार) यादी व इतर आवश्यक माहिती जसे की, शेतकऱ्याचे संपूर्ण नाव, बँक खाते क्रमांक, गावाचे नाव, अल्प - अत्यल्प भुधारक अशी वर्गवारी, अनुसूचित जाती / जमाती, पुरुष / स्त्री वर्गवारी, विमा संरक्षित क्षेत्र, पिकाचे नाव, जमा विमा हप्ता, शासकिय अनुदान इ. माहिती संबंधित प्राथमिक कृषि पत पुरवठा सहकारी संस्था / बँकेची शाखा यांचेकडून सॉफ्ट कॉपीमध्ये घेऊन सदरची माहिती तपासून अंतिम मुदत संपल्यानंतर १५ दिवसांच्या आत संबंधित विमा कंपनीकडे पाठविण्याची कार्यवाही करतील व पीक विमा योजनेच्या संकेतस्थळावर प्रसिध्द करतील.
५. बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांची माहिती विमा कंपन्या मध्यस्थ संस्थांकडून विहित प्रपत्रात प्राप्त करून घेतील. बँका / वित्तीय संस्था, विमा मध्यस्थ संस्था यांच्या माध्यमातून योजनेत सहभागी झालेल्या शेतकऱ्यांची (कर्जदार व बिगर कर्जदार) माहिती प्राप्त करून घेण्याची जबाबदारी सर्वस्वी संबंधित विमा कंपनीची आहे व सदरची माहिती पीक विमा योजनेच्या संकेतस्थळावर प्रसिध्द करण्यास संबंधित विमा कंपनीही बँकेस मदत करेल.
६. सर्व विमा कंपन्या त्यांच्याकडे प्राप्त झालेली योजनेतील सहभागी शेतकऱ्यांची माहिती तपासतील व योजनेतर्गत शासनाकडून देण्यात येणाऱ्या अनुदानाचा अंतिम विमा हप्ता मिळणेच्या १ महिना अगोदर विमा कंपनीच्या संकेतस्थळावर प्रसिध्द करतील.

१६) प्रचार, प्रसिध्दी व प्रशिक्षण :

१. सदर योजनेस क्षेत्रीय स्तरावर पुरेशी प्रसिध्दी देणे आवश्यक आहे. दृकश्राव्य माध्यम, राज्याचे कृषि विस्तार अधिकारी यांच्या सेवा यासाठी उपयोगात आणल्या जाव्यात. तसेच विमा हप्ता गोळा करणे, विमा प्रकरणांची छाननी करणे, इत्यादी कामे करणाऱ्या व्यक्तींना प्रशिक्षण देणेही आवश्यक आहे. अंमलबजावणी करणाऱ्या संस्थेने याची व्यवस्था करावी. योजनेसंबंधीची माहिती पुस्तिकांचे क्षेत्रीय स्तरावर वितरण करण्यात यावे. योजनेची मुख्य वैशिष्ट्ये दाखविणारा एक माहितीपट संबंधित विमा कंपनीने तयार करून जास्तीत जास्त शेतकऱ्यांना दाखवावा.
२. शेतकऱ्यांमध्ये योजनेसंबंधी जागृती निर्माण करण्यासाठी व प्रशिक्षण देण्यासाठी एक खास कृती आराखडा संबंधित विमा कंपनीने तयार करावा.
३. विमा कंपनीने एकूण विमा हप्ता रकमेच्या ०.५ टक्के रक्कम क्षेत्रीय पातळीवर योजनेच्या प्रचार व प्रसिध्दीवर खर्च करावी व केलेल्या खर्चाचा तपशिल हंगामाच्या शेवटी राज्य व केंद्र शासनाला सादर करावा. सदर खर्च एकूण विमा हप्ता रकमेच्या ०.५ टक्याहुन कमी असल्यास फरकाची रक्कम विमा कंपनीने केंद्र शासनाचे "तंत्रज्ञान निधी" मध्ये नोंदणीच्या अंतिम तारखेपासून तीन महिन्यांच्या आत जमा करावी.

१७) योजनेमध्ये निरनिराळ्या संस्थांच्या भुमिका व जबाबदाऱ्या:

पुनर्रचित हवामानावर आधारीत फळपिक विमा योजनेत केंद्र सरकार, राज्य शासनाकडील विविध विभाग तसेच विविध संस्थांचा म्हणजे, सहभागी शासकीय व खाजगी विमा कंपनी आणि विविध आर्थिक संस्था यांचा सहभाग राहिल. पुनर्रचित हवामानावर आधारीत फळपिक विमा योजनेच्या सुलभ आणि परिणामकारक अंमलबजावणीसाठी प्रत्येक संस्थेने त्यांना नेमुन दिलेले काम जास्तीत जास्त चांगल्या प्रकारे पार पाडणे बंधनकारक आहे.

क) केंद्र शासनाच्या भुमिका व जबाबदाऱ्या:

१. केंद्र शासनामार्फत पुनर्रचित हवामानावर आधारीत फळपिक विमा योजनेच्या परिणामकारक अंमलबजावणीसाठी वेळोवेळी मार्गदर्शक सुचना जाहीर केल्या जातील. तसेच राज्य शासनाला जनजागृती / प्रसिध्दी करण्यासाठी समन्वय व मदत केली जाईल.
२. केंद्र शासनामार्फत वित्तीय संस्था / बँका यांना रिझर्व बँक ऑफ इंडिया व नाबार्डद्वारे पुनर्रचित हवामानावर आधारीत फळपिक विमा योजनेच्या वित्तीय बाबींच्या परिपुर्ततेसाठी मार्गदर्शक सुचना देण्यात येतील.
३. "राष्ट्रीय पीक विमा पोर्टल" चे व्यवस्थापन.
४. टेक्निकल सपोर्ट युनिट / केंद्रीय प्रकल्प व्यवस्थापन कक्षाची स्थापना करणे व आवश्यक सेवा-सुविधा पुरविणे.
५. तांत्रिक सल्लागार समितीची स्थापना / पुनर्रचना.

६. मागील हंगामातील विमा हप्ता रकमेच्या केंद्र शासनाच्या हिश्याच्या ८० टक्के रकमेच्या ५० टक्के रक्कम आगावू विमा हप्ता रक्कम म्हणून पिक विमा नोंदणीच्या अंतिम तारखेनंतर १५ दिवसांच्या आत विमा कंपन्यांना अदा करणे.
७. शेतकरी सहभागाची जिल्हानिहाय आकडेवारी राष्ट्रीय पीक विमा पोर्टलवर अंतिम होताच १५ दिवसांच्या आत उर्वरित विमा हप्ता रक्कम अदा करणे.
८. पुनर्चित हवामानावर आधारीत फळपिक विमा योजनेच्या अंमलबजावणीचे पर्यवेक्षण व आढावा घेतला जाईल तसेच पीक विमा हप्ता व इतर आवश्यक बाबींबाबत विमा कंपनीस सुचना देण्यात येतील. वेळोवेळी विमा कंपनींच्या कार्याचा आढावा घेऊन गरज असल्यास त्यामध्ये सुधारणा करणेबाबत सुचना देण्यात येतील.
९. राज्य शासन व इतर समभाग धारकांसाठी प्रशिक्षण / कार्यशाळा आयोजित करण्यात येईल.
१०. योजनेच्या तरतुदीबाबत मागदर्शन करणे तसेच नुकसान भरपाई निश्चित करतांना काही अडचणी आल्यास त्यावर निर्णय घेणे.
११. योजनेच्या अंमलबजावणीमध्ये पारदर्शकता, सुप्रशासन आणणे आणि शेतकऱ्यांना विमा नुकसानभरपाई वेळेवर मिळावी यासाठी आवश्यक तंत्रज्ञानाच्या वापरासाठी सहाय्य, मार्गदर्शन आणि संसाधने उपलब्ध करून देणे.

ख) राज्य शासनाच्या भुमिका व जबाबदाऱ्या

योजनेच्या परिणामकारक अंमलबजावणीसाठी राज्य शासन खालील कार्ये पार पाडेल.

१. योजनेची अधिसूचना निर्गमित झाल्यानंतर राज्य शासनामार्फत योजना अंमलबजावणीसाठी निवडण्यात आलेल्या विमा कंपनीच्या सहाय्याने अधिसूचनेतील आवश्यक माहिती पिक विमा योजनेच्या संकेतस्थळावर प्रसिध्द करण्यात यावी.
२. नुकसान भरपाई विहित कालावधीत निश्चित करण्यासाठी तसेच योजनेच्या परिणामकारक अंमलबजावणीसाठी आधुनिक तंत्रज्ञानाचा वापर करणेबाबत आवश्यक कार्यवाही करण्यात यावी.
३. योजनेच्या अंमलबजावणीमध्ये सहभागी सर्व यंत्रणा/संस्था/ शासकीय विभाग/समिती यांना आवश्यक ते निर्देश देणे.
४. मागील हंगामातील विमा हप्ता रकमेच्या केंद्र शासनाच्या हिश्याच्या ८० टक्के रकमेच्या ५० टक्के रक्कम आगावू विमा हप्ता रक्कम म्हणून पिक विमा नोंदणीच्या अंतिम तारखेनंतर १५ दिवसांच्या आत सर्वसाधारण वित्तीय नियम (जीएफआर) / प्रकरणातील दिशानिर्देशांची पूर्तता करून विमा कंपन्यांना अदा करणे.
५. शेतकरी सहभागाची जिल्हानिहाय आकडेवारी राष्ट्रीय पीक विमा पोर्टलवर अंतिम होताच १५ दिवसांच्या आत उर्वरित विमा हप्ता रक्कम अदा करणे.
६. राज्य शासनाने मृग व आंबिया बहारासाठी विमा हप्ता अनुदान अनुक्रमे पुढील वर्षाच्या ३१ मार्च व ३० सप्टेंबर पुर्वी देणे आवश्यक आहे. राज्य शासनाने देय दिनांका नंतर ३ महिन्यांपेक्षा जास्त कालावधी नंतर राज्य हिस्सा विमा हप्ता अनुदानाची रक्कम अदा केली तर राज्य शासनास विलंब कालावधीसाठी १२ टक्के वार्षिक दराने दंडव्याज द्यावे लागेल.
७. विमा हप्त्याचा राज्य हिस्सा कंपन्यांना वितरित करण्यासाठी शक्यतोवर सार्वजनिक वित्तीय व्यवस्थापन प्रणाली (पीएफएमएस) / पीएफएमएस लिंकड सिस्टीमचा वापर करण्याचा राज्य शासन प्रयत्न करेल.
८. पुनर्चित हवामानावर आधारीत फळपिक विमा योजनेत शेतकऱ्यांचा विशेषतः बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांचा सहभाग वाढविण्यासाठी राज्य शासनाच्या कृषि आणि इतर संबंधित विभागामार्फत मोठ्या प्रमाणावर जनजागृती व प्रसिध्दी करण्यात येईल.
९. योजनेसाठीच्या एकूण तरतूदीपैकी किमान ३ टक्के तरतूद राज्य शासनाने प्रशासकिय तसेच कार्यालयीन खर्च, आधुनिक तंत्रज्ञानाचा वापर, राज्य टेक्निकल सपोर्ट युनिट, प्रवासखर्च आणि आकस्मिक खर्चासाठी करावी.

ग) विमा कंपनीच्या भुमिका व जबाबदाऱ्या:

१. विमा कंपनी ही राज्य शासन व इतर अंमलबजावणी यंत्रणा यांच्यातील दुवा म्हणून काम करेल.
२. अधिसूचनेप्रमाणे आवश्यक बाबींची राज्यस्तरीय पीक विमा समन्वय समितीला पुर्तता करेल.
३. या योजनेतर्गत नुकसान भरपाई निश्चित करणेबाबत कार्यवाही व नुकसान भरपाई शेतकऱ्यांच्या बँक खात्यावर थेट अदा करण्याची जबाबदारी विमा कंपनीची राहिल.
४. वेळापत्रकाप्रमाणे नुकसान भरपाई निश्चित करणे व अदा करणे.
५. आवश्यकतेप्रमाणे पुनर्विम्याचे प्रयोजन करण्यात यावे.

६. डाटाबेस - पिक उत्पन्न आणि हवामान घटक तसेच कृषि विम्याचा डाटाबेस तयार करणे.
७. प्रधानमंत्री पिक विमा योजनेचा आढावा घेऊन परिणामकारक अंमलबजावणीसाठी आवश्यक सुचनांसह कृषि सहकार आणि किसान कल्याण मंत्रालय (केंद्र शासन) यांना सादर करणे.
८. हंगाम सुरु होण्यापूर्वी संबंधित विमा कंपनीने खाजगी विमा प्रतिनिधीची नियुक्ती लेखी स्वरूपात जाहीर करणे आवश्यक आहे.
९. सेवाशुल्क अंमलबजावणी यंत्रणांना देणे.
१०. योजनेची पारदर्शक पद्धतीने प्रभावी अंमलबजावणी करण्यासाठी नवीन तंत्रज्ञानाचा वापर करून पथदर्शक प्रकल्प राबविण्यासाठी विमा कंपन्यांनी पुढाकार घ्यावा.
११. कर्जदार व बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांच्या सहभागामध्ये किमान १० टक्के वाढ करण्याच्या दृष्टीने योजनेची माहिती शेतकऱ्यांपर्यंत पोहोचविण्यासाठी जनजागृती व प्रसिध्दीसाठी प्रयत्न करणे, त्यासाठी आवश्यक ते मनुष्यबळ व साधनसामुग्री उपलब्ध करून देणे तसेच राज्य शासन व इतर संस्थांमध्ये जनजागृती व प्रसिध्दीसाठी समन्वय साधणे.
१२. केंद्र व राज्य शासनाने मागणी केल्याप्रमाणे मासिक प्रगति अहवाल / सांख्यिकी व इतर अनुषंगीक माहिती पुरवठा करणे.
१३. अधिकृत बँका आणि प्रतिनिधी यांचेकडून विमा धारक शेतकऱ्यांची / लाभार्थ्यांची माहिती संकलित करून ती संकेतस्थळावर प्रसारित करणे.
१४. विमा नियामक प्राधिकरणाने निश्चित केलेल्या विहित कालावधीत योजनेसंदर्भातील विविध तक्रारींचे निवारण करण्यात यावे तसेच शेतकऱ्यांच्या तक्रारींची नोंद घेण्यासाठी भारतीय कृषि विमा कंपनीच्या नियंत्रणाखाली डॉकेट सुविधेवर आधारित टोल फ्री नंबर उपलब्ध करून देण्यात यावा.
१५. कर्जदार शेतकऱ्यांच्या सहभागासाठी स्वतः विमा कंपनीने कार्यवाही करावी त्यासाठी मध्यस्थ यांची नेमणूक करू नये.
१६. ज्या जिल्ह्यासाठी विमा कंपनीची नियुक्ती करण्यात आलेली आहे, त्या जिल्ह्यासाठी जिल्हा मुख्यालयी दुरध्वनी सुविधा असलेले कार्यालय सुरु करणे आवश्यक आहे. तसेच सदर जिल्हा कार्यालयात कृषि पदवीधारक प्रतिनिधीची नियुक्ती करणे आवश्यक आहे. ज्या जिल्ह्यात काम देण्यात आलेले आहे, त्या जिल्ह्यातील तालुका स्तरावर कार्यालयाची स्थापना करावी व कमीत कमी एका प्रतिनिधीची नेमणूक करावी. सदर कार्यालय व प्रतिनिधीचा तपशील कृषि विमा संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्यात यावा. ज्या ठिकाणी काही तांत्रिक कारणास्तव विमा कंपनीस कार्यालय उघडण्यासाठी जागा उपलब्ध होऊ शकली नाही तेथे जिल्हा / तालुका कृषि अधिकारी यांच्या कार्यालयात विमा कंपनीच्या प्रतिनिधीस जागा उपलब्ध करून दिली जाईल. सदरचे कार्यालय “फसल बीमा कार्यालय” म्हणून कार्यरत राहील.
१७. केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सुचनांनुसार नुकसान भरपाई निश्चित करण्यासाठी पर्यवेक्षक (Loss Assessor) याची नेमणूक करणे बंधनकारक राहील.
१८. नोडल बँका / व्यापारी बँका / ग्रामीण बँकांनी पोर्टलवर अपलोड केलेले विमा प्रस्ताव आणि विमा हप्ता ऑनलाईन जमा केल्याचा तपशिलवार गोष्टवारा प्राप्त करून घेण्याची जबाबदारी विमा कंपन्यांची असेल.
१९. विमा कंपनीमार्फत अधिसूचित क्षेत्रातील अधिसूचित पिकाच्या क्षेत्राचा तपशिल व नुकसान भरपाई निश्चित करणेसाठी आधुनिक तंत्रज्ञान, रिमोट सेन्सींग, उपग्रह छायाचित्र, ड्रोन इत्यादीचा वापर करण्यात यावा.
२०. पुनर्रचित हवामान आधारित फळ पिक विमा योजनेच्या प्रभावी अंमलबजावणीस्तव नोडल बँका/ जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँका यांचेकडून विमा प्रस्ताव प्राप्त झाल्यानंतर, त्याचप्रमाणे, विमा हप्ता अनुदान शासनाकडून प्राप्त झाल्यानंतर, विमा कंपनीने ३ आठवड्यांमध्ये नुकसान भरपाई रक्कम निश्चित करून शेतकऱ्यांना अदा करणे आवश्यक आहे. अन्यथा, विमा कंपनीस १२ टक्के दराने विलंब शुल्कासहित नुकसान भरपाईची रक्कम लाभार्थी शेतकऱ्यांना अदा करावी लागेल.
२१. विमा कंपन्यांनी हंगामामध्ये नमुद केलेले टोल फ्री क्रमांकावर शेतकऱ्यांना संपर्क साधणे सुलभ व्हावे यासाठी टोल फ्री क्रमांकाची क्षमता वाढवून टोल फ्री क्रमांक विना तक्रार कार्यरत राहील याची दक्षता घ्यावी. त्याचप्रमाणे, विहित टोल फ्री क्रमांक व्यवस्थित कार्यान्वीत नसल्यास फोन, पत्र, ईमेलद्वारे प्राप्त शेतकऱ्यांच्या पीक नुकसानीबाबतच्या

सूचना, तक्रारींची नोंद घेवून योजनेच्या मार्गदर्शक सूचनेनुसार पुढील कार्यवाही संबंधित विमा कंपनीने करणे आवश्यक राहिल.

२२. विमा कंपनी या वित्तीय संस्थांना सहभागी शेतकऱ्यांची सविस्तर माहिती पीक विमा पोर्टलवर भरण्यासाठी मदत करतील. या व्यतिरिक्त इतर कोणतेही प्रारूप / संकेतस्थळ / सुविधा इ. योजनेतील सहभागी शेतकऱ्यांची माहिती गोळा करण्यासाठी विमा कंपन्यांना वापरता येणार नाही.
२३. विमा कंपनी मार्फत अधिसूचित क्षेत्रातील अधिसूचित पिकांच्या क्षेत्राचा तपशील व नुकसान भरपाई निश्चित करण्यासाठी राज्य शासनाच्या समन्वयाने आधुनिक तंत्रज्ञानाचा वापर करणे विमा कंपनीस बंधनकारक आहे. विमा कंपनी मार्फत नुकसान भरपाई निश्चित करताना रिमोट सेन्सिंग, उपग्रह छायाचित्र, ड्रोन इ. चा वापर करण्यासाठी सुयोग्य एजन्सी नेमण्यासारखी आवश्यक ती मदत राज्य शासन करेल. प्रभावी संनियंत्रण आणि ग्राउंड ट्रुथिंग होण्यासाठी हे आवश्यक आहे. तंत्रज्ञानाच्या वापरामध्ये विमा कंपन्यांनी सक्रिय सहभाग घेणे अपेक्षित आहे.
२४. पुनर्रचित हवामान आधारित फळ पिक विमा योजनेत सहभागी बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांचे प्रमाण कमीत कमी १० टक्के वाढविणेबाबत त्या विभागात सर्वात कमी विमा हप्ता दराने निश्चित करण्यात आलेल्या विमा कंपनीची जबाबदारी राहिल.
२५. विमा कंपन्यांनी योजनेच्या जाहिरातीसाठी, जागरुकता निर्माण करण्यासाठी आणि क्षमता विकासासाठी पुरेसे आणि वचनबद्ध मनुष्यबळ निर्माण करणे आवश्यक आहे. याबाबतचे सविस्तर नियोजन हंगाम सुरु होण्यापुर्वी कंपनीने केंद्र व राज्य शासनाला सादर करणे आवश्यक आहे.
२६. विमा कंपन्यांकडे प्राप्त झालेल्या कर्जदार व बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांचा अर्ज जर अपूर्ण असेल, आवश्यक प्रमाणपत्राची प्रत जोडली नसेल, आधार नंबर किंवा आधार नोंदणी क्रमांक/ पोचपावती किंवा विमा हप्ता भरला नसेल तर सदर अर्ज अनुक्रमे १५ दिवस किंवा १ महिन्याच्या आत स्वीकारणे अथवा फेटाळण्याचा अधिकार विमा कंपन्यांना राहिल. अर्ज फेटाळला गेल्यास विमा कंपनी सदर शेतकऱ्याचा भरलेला संपूर्ण विमा हप्ता परत करेल.

घ) बँका/वित्तीय संस्थांच्या जबाबदाऱ्या :

१. भारतीय रिझर्व्ह बँक आणि राष्ट्रीय कृषि व ग्रामीण विकास बँक (NABARD) यांच्या नियमात बसणाऱ्या व शेतकऱ्यांना हंगामी पिक कर्ज वितरण करणाऱ्या सर्व बँका व संस्था या योजनेत वित्तीय संस्था म्हणून मानल्या जातील.
२. पुनर्रचित हवामान आधारित फळ पिक विमा योजनेतर्गत, सहकारी बँकांच्या बाबतीत प्रत्येक जिल्ह्यातील जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक ही नोडल बँक म्हणून कार्य करील व व्यापारी बँका तसेच ग्रामीण बँकांच्या बाबतीत सदर बँकेची प्रत्येक शाखा ही नोडल बँक म्हणून कार्य करील.
३. व्यापारी बँकांची तसेच ग्रामीण बँकांची विभागीय / प्रशासकीय कार्यालये, प्रत्येक जिल्ह्यातील जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँका (नोडल बँका) यांनी योजनेच्या अनुषंगाने त्यांना प्राप्त झालेल्या सर्व मार्गदर्शक सूचना, शासन निर्णय इ. त्यांच्या नियंत्रणाखालील सर्व शाखांना पाठविणे आवश्यक आहे.
४. व्यापारी बँकांची तसेच ग्रामीण बँकांची विभागीय / प्रशासकीय कार्यालये, प्रत्येक जिल्ह्यातील जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँका (नोडल बँका) यांनी कर्जदार शेतकऱ्यासाठी कर्ज मंजूर करताना त्यांच्या विमा हप्ता रकमेसाठी जादा कर्ज मंजूर करणेबाबत आपल्या अधिनस्त सर्व बँकांना सूचना द्याव्यात.
५. योजनेत सहभागी होऊ इच्छिणाऱ्या बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांना सर्व बँकांनी योग्य ते मार्गदर्शन व मदत करणे आवश्यक आहे. जसे, शेतकऱ्यांचे बँकेत खाते उघडणे, नियमित व गारपीट (Add on Cover - ऐच्छिक) या हवामान धोक्यांसाठी योग्य तो विमा हप्ता घेवून त्यांना विमा प्रस्ताव भरण्यास मदत करणे व त्याबाबतचे अहवाल अद्ययावत करणे इ.
६. सर्व बँका / वित्तीय संस्थांनी अर्जदार शेतकऱ्यांचा तपशील इलेक्ट्रॉनिक पद्धतीनेच राष्ट्रीय पीक विमा पोर्टलवर अपलोड करणे बंधनकारक आहे. त्यादृष्टीने सर्व बँका / वित्तीय संस्थांनी सीबीएस इंटरग्रेसेशन करून घेणे गरजेचे आहे, जेणेकरून माहितीचे तात्काळ आदान-प्रदान शक्य होईल.

७. सर्व नोडल बँकांनी कर्जदार व बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांचा जमा विमा हप्ता रक्कम, विमा प्रस्ताव व अनुषंगिक माहिती विहीत मुदतीत स्वतंत्रपणे संबंधित विमा कंपनीस सादर करणे आवश्यक आहे.
८. कर्जदार शेतकऱ्यांना योजनेत सहभागी होण्याचा / न होण्याचा पर्याय या तत्वावर कार्यरत आहे.
९. कर्जदार शेतकरी योजनेत सहभागी व्हायचे किंवा नाही याबाबत निर्णय घेऊ शकतात. शेतकऱ्यांनी योजनेत सहभागी न होणे बाबत घोषणापत्र हंगामाच्या आधी किंवा योजनेतील सहभागी होण्याच्या अंतिम मुदतीच्या सात दिवस अगोदर देणे अपेक्षित आहे. योजनेत सहभागी होण्याच्या मुदतीच्या सात दिवस अगोदर शेतकऱ्यांचे घोषणापत्र प्राप्त झाल्यास कर्जदार शेतकऱ्यांना पुढील हंगामाकरिता योजनेच्या सहभागातून वगळण्यात येईल.
१०. बँका योजनेत सहभागी होण्याच्या सात दिवस अगोदर पासून ते अंतिम दिनांकापर्यंत शेतकरी हिश्याची रक्कम वजा करून घेऊ शकतात. त्यानंतर बँकांनी शेतकरी सहभागाची अंतिम यादी निश्चित करताना जे सहभागी होऊ इच्छित नाहीत असे शेतकरी व जे सहभागी होऊ इच्छितात अशा पात्र कर्जदार शेतकऱ्यांचा समावेश असणे आवश्यक आहे. पात्र कर्जदार शेतकऱ्यांविषयी बँकांची इतर कार्यपद्धती पूर्वी प्रमाणेच चालू राहतील.
११. सर्व अग्रणी बँका / नोडल बँकांनी त्यांच्या कार्यक्षेत्रातील अधिसूचित पिकांसाठी घेतलेली सर्व कर्जे व कर्जदार शेतकरी योजनेतर्गत विमा संरक्षित केले जातील व एकही कर्जदार शेतकरी विमा संरक्षणापासून वंचित राहणार नाही याची दक्षता घ्यावी व त्याबाबतच्या सुचना बँकांनी आपल्या अधिनस्त सर्व शाखांना देण्यात याव्यात. संबंधित बँकाच्या त्रुटीमुळे / दिरंगाईमुळे / हलगर्जीपणामुळे काही कर्जदार शेतकऱ्यांना विमा संरक्षण न मिळाल्यास व त्या हंगामात नुकसान भरपाई मंजूर झाल्यास विमा संरक्षित न झालेल्या सर्व शेतकऱ्यांना मंजूर नुकसान भरपाई देण्याची जबाबदारी सर्वस्वी त्या बँकेची / शाखेची राहिल.
१२. घोषणापत्र / प्रस्ताव आणि विमा हप्ता विमा कंपनीला बँकेमार्फत/ प्राथमिक कृषी पत पुरवठा संस्था यांच्याकडून विहित मुदतीनंतर जमा झाला तर ते तात्काळ नाकारले जातील व अशा कोणत्याही घोषणापत्राबाबत संबंधित बँक जबाबदार राहिल. त्यानुसार विहित मुदतीनंतर राष्ट्रीय पीक विमा पोर्टलवर अर्ज दाखल करण्याची सुविधा बंद केली जाईल. तथापि या संबंधी काही तक्रारी उदभवल्यास त्यांचे निराकरण विहित तक्रार निवारण समितीच्या कार्यपद्धतीनुसार करण्यात येईल.
१३. योजनेच्या वेळापत्रकानुसार कर्ज मंजूर करणारी बँक शाखा / प्राथमिक कृषी पत पुरवठा सहकारी संस्था ही (नोडल बँकेमार्फत) विमा संरक्षित रक्कमेनुसार महिनावार पीकनिहाय, विमा क्षेत्रनिहाय, विमा हप्ता दराची विहित प्रपत्रात माहिती तयार करून संबंधित विमा कंपनीस सादर करेल. कर्ज वितरण करणाऱ्या बँक / प्राथमिक कृषी पत पुरवठा सहकारी संस्था शेतकऱ्यांनी भरावयाच्या विमा हप्त्याची रक्कम जादा कर्ज रक्कम म्हणून मंजूर करतील.
१४. सर्व नोडल बँका / व्यापारी बँका व ग्रामीण बँकांच्या सर्व शाखांनी पिकवार व अधिसूचित क्षेत्रवार पिक विमा प्रस्ताव विहित विवरण पत्रात (बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांसाठी वेगळे) भरून विमा हप्ता रकमेसह विहित वेळेत संबंधित विमा कंपनीकडे पाठविणे अत्यंत आवश्यक आहे.
१५. राज्यस्तरीय समितीने निश्चित केलेल्या वेळापत्रकानुसार अंतिम दिनांकापर्यंत व्यापारी बँकेच्या शाखा / प्रादेशिक ग्रामीण बँकेच्या शाखा / नोडल बँक (प्राथमिक कृषी पत पुरवठा सहकारी संस्थेच्या बाबतीत) विमा प्रस्ताव जमा करून ते सविस्तर तपशीलासह, पीक विमा हप्त्याच्या रकमेसह विमा कंपनीस पाठवतील.
१६. सर्व नोडल बँका / व्यापारी बँका / ग्रामीण बँकांनी शेतकरीनिहाय पिक विमा प्रस्ताव व विमा हप्ता राष्ट्रीय पिक विमा पोर्टलवर ऑनलाईन पद्धतीने अपलोड करणे आवश्यक आहे. तसेच सर्व प्रस्तावांचा गोषवारा विहित वेळेत विमा कंपनीलाही पाठवणे आवश्यक आहे.
१७. सर्व बँकांनी योजनेतर्गत अपवादात्मक परिस्थितीमध्ये संबंधित विमा कंपनीमार्फत मंजूर झालेली नुकसान भरपाई रक्कम प्राप्त झाल्यानंतर संबंधित लाभार्थी शेतकऱ्यांच्या बँक खात्यावर ७ दिवसांच्या आत जमा करणे आवश्यक आहे. जर एखाद्या बँकेने नुकसान भरपाईची रक्कम विहित वेळेत शेतकऱ्यांच्या बँक खात्यावर जमा केली नाही तर संबंधित बँकेने व्याजासह (बचत खात्यावर देय असलेला प्रचलित व्याज दर) नुकसान भरपाईची रक्कम शेतकऱ्यांच्या खात्यावर जमा करणे बंधनकारक राहिल.

१८. नोडल बँक / प्रशासकीय कार्यालये योजनेत भाग घेणाऱ्या शेतकऱ्यांची अनुषंगिक माहिती शेतकऱ्याचे संपूर्ण नाव, अचुक बँक खाते क्रमांक, गावाचे नाव, अल्प - अत्यल्प भुधारक अशी वर्गवारी, अनुसूचित जाती जमाती, महिला शेतकरी अशी वर्गवारी, विमा संरक्षित क्षेत्र, पिकाचे नाव, जमा विमा हप्ता, शासकिय अनुदान इ. माहिती संबंधित प्राथमिक कृषि पत पुरवठा सहकारी संस्था / बँकेची शाखा यांचेकडून Soft Copy मध्ये घेऊन सदरची माहिती तपासून अंतिम मुदत संपल्यानंतर १५ दिवसांच्या आत संबंधित विमा कंपनीकडे पाठविण्याची कार्यवाही करेल.
१९. संबंधित विमा कंपनी बँकेकडून विमा प्रस्ताव प्राप्त झाले नंतर ते तपासून बँकेला पोहच देईल. संबंधित बँक आपलेकडे उपलब्ध असलेल्या दस्तऐवजावरून सदर विमा प्रस्तावाची पुर्नतपासणी करेल व यामध्ये काही दुरुस्ती आढळल्यास १५ दिवसांचे आत विमा कंपनीच्या निदर्शनास आणेल अन्यथा विमा कंपनीने पोहच दिलेले विमा प्रस्ताव अंतिम समजून त्यानुसार कार्यवाही करण्यात येईल व भविष्यात त्यामधील कोणतेही बदल स्वीकारले जाणार नाहीत.
२०. संबंधित बँकेने नुकसान भरपाई मिळालेल्या शेतकऱ्यांची यादी नोटीस बोर्डावर प्रसिध्द करणे आवश्यक आहे. तसेच प्राप्त झालेली नुकसान भरपाई रक्कम सर्व शेतकऱ्यांच्या बँक खात्यात जमा केले असल्याचे प्रमाणपत्र विमा कंपनीस पाठविणे आवश्यक आहे. तसेच नुकसान भरपाई पात्र शेतकऱ्यांची यादी विमा कंपनीच्या सहाय्याने पिक विमा पोर्टलवर प्रसिध्द करणे आवश्यक आहे.
२१. सर्व बँकांना विमा प्रस्तावाशी संबंधित असलेले सर्व दस्तऐवज संबंधित विमा कंपनीस तपासणीसाठी आवश्यकतेनुसार उपलब्ध करून द्यावे लागतील.
२२. बँकेने कोणताही शेतकरी योजनेच्या लाभापासून वंचित राहणार नाही याची खात्री करावी जर एखादा शेतकरी वित्तीय संस्थेच्या चुकीमुळे योजनेच्या लाभापासून वंचित राहीला तर सदर शेतकऱ्याला देय असणारी नुकसान भरपाई अदा करणेची जबाबदारी संबंधित बँकेची राहिल.
२३. शेतकऱ्याची पूर्ण अर्ज भरण्याची जबाबदारी ही बँकेच्या शाखेची राहिल. जर एखादया शेतकऱ्याला अर्ज भरता येत नसेल तर सदर अर्ज शेतकऱ्यांच्या वतीने भरण्याची जबाबदारी बँकेच्या शाखेची राहिल, जेणेकरून पिक विमा योजनेत सहभागी होऊ इच्छिणारा एकही शेतकरी पिक विमा संरक्षणापासून वंचित राहणार नाही.
२४. प्रतिकूल हवामानामुळे ज्या शेतकऱ्यांचा विमा हप्ता संबंधित हवामान घटकाची अधिसूचना जारी होण्याच्या आत जमा झाला असेल / बँक खात्यातून वर्ग केलेला असेल त्यांनाच पात्र समजले जाईल. सबब बँकांनी कर्जदार शेतकऱ्याचा विमा हप्ता पीक कर्ज मंजूरी/किसान क्रेडीट कार्डचे नुतनीकरण केल्यापासून १५ दिवसांच्या आत विमा कंपनीकडे देणे बंधनकारक आहे, अन्यथा अशा शेतकऱ्यांच्या बाबतीत संभाव्य नुकसान भरपाईची सम्पूर्ण जबाबदारी संबंधित बँकेची राहिल. अशी परिस्थिती उद्भवू नये यासाठी बँकांनी विमा नोंदणीच्या अंतिम तारखेपुर्वी किमान एक महिना आधीच कर्जदार शेतकऱ्यांचा विमा हप्ता विमा कंपनीकडे जमा करावा आणि त्यानंतर मंजूर केलेल्या कर्जखात्यांच्या बाबतीत दररोज विमा हप्ता जमा करावा.
२५. बँकांना जमा विमा हप्त्याचे ४ टक्के सेवा शुल्क देण्यात येते. त्यासाठी बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांना विमा प्रस्ताव सादर करण्याबाबतीत बँकांनी आवश्यक ते सर्व सहकार्य करावयाचे आहे.
२६. बँकांनी कर्जदार व बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांचे विमा प्रस्ताव सादर करताना शेतकऱ्याचे बँक खाते आधार कार्डशी सलग्न करणे अनिवार्य आहे. या बाबतच्या आवश्यक त्या कागदपत्राची तपासणी संबंधित बँकांनी करावयाची आहे.
२७. बँक / नोडल बँक यांचेकडून संबंधित विमा कंपनीस विमा घोषणापत्रे (Declaration) पाठविण्यास विलंब झाल्यास बँकेला द्यावयाच्या सेवा शुल्कामध्ये कपात करण्यात येईल.
२८. कर्जदार शेतकऱ्यांना योजनेत सहभागी होणेसाठी व सहभागी न होणेसाठी बँकेने त्यांच्या बँकेचे फॉर्म तयार करून शेतकऱ्यांना उपलब्ध करून देणे आवश्यक आहे.
२९. जे कर्जदार शेतकरी स्वतःच्या स्वाक्षरीसह योजनेत सहभागी न होणे बाबत घोषणा पत्र देणार नाहीत त्या सर्व शेतकऱ्यांना योजनेमध्ये सहभागी करून घेणे हे बँकांना बंधनकारक आहे. जर बँकांनी सदर शेतकऱ्यांना सहभागी करून नाही घेतले तर त्यांना द्यावे लागणारे नुकसान भरपाईची सर्वस्वी जबाबदारी संबंधित बँक शाखेची राहिल.
३०. बँकांनी कर्जदार शेतकऱ्यांना अर्ज भरणे बाबत सहकार्य करावे.

३१. कर्जदार शेतकऱ्यांनी योजनेत सहभागी न होणे बाबत घोषणा पत्र दिल्यानंतर संबंधित अर्जांमधील पोहोच पावती त्या शाखेच्या जबाबदार अधिकारी यांच्या स्वाक्षरी शिक्कासह शेतकऱ्यांना देणे आवश्यक आहे.
३२. शेतकऱ्यांनी दिलेले घोषणापत्र बँकांनी भौतिक व डिजिटल स्वरूपात जतन करणे आवश्यक आहे. शेतकऱ्यांकडून जमा केलेले संबंधित फॉर्म हे भविष्यामध्ये योजनेत शेतकऱ्यांमार्फत काही तक्रारी आल्यास पुरावे म्हणून वापरता येतील.
३३. एखाद्या शेतकऱ्याने मागील हंगामात योजनेत सहभागी न होणे बाबत घोषणा पत्र दिले होते, मात्र चालू हंगामामध्ये योजनेत सहभागी होणेबाबत घोषणा पत्र दिले असल्यास संबंधित शेतकऱ्याची नोंद करून घेणे आवश्यक आहे. जर बँकांनी सदर संदर्भात नोंद करताना काही त्रुटी आढळल्या तर त्याची सर्वस्वी जबाबदारी संबंधित बँकेच्या शाखेचे राहिल.
३४. जर शेतकऱ्याचे किसान क्रेडिट कार्ड खात्यामध्ये काही बदल झाल्यास बँकांनी संबंधित शेतकऱ्यांकडून प्रधानमंत्री पिक विमा योजनेत सहभाग नोंदणीबाबत इच्छुक नसल्यास तशी शेतकऱ्यांकडून संमती घेणे आवश्यक राहिल. याबाबतीत किसान क्रेडिट कार्ड नूतनीकरण करण्याच्या अर्जांमध्ये एखादा मुद्दा बँका समावेश करू शकतात, त्याचबरोबर योजनेत सहभागी न होणे बाबतचे घोषणापत्र संबंधित शेतकऱ्याला देण्यास सांगणे आवश्यक आहे. जोपर्यंत शेतकरी स्वतःच्या स्वाक्षरीसह योजनेत सहभागी न होणे बाबत घोषणा पत्र देत नाही तोपर्यंत संबंधित बँकेने शेतकऱ्याला योजनेमध्ये सहभागी करून घेणे बंधनकारक राहिल.
३५. बँकांनी प्रधानमंत्री पिक विमा योजना पोर्टल किसान क्रेडिट कार्ड पोर्टल वरती शेतकऱ्यांनी योजनेत सहभागी होण्याचे अथवा न होण्याबाबत घोषणापत्र दिले आहे असे नमूद करणे आवश्यक राहिल.
३६. शेतकऱ्याने योजनेमध्ये सहभागी न होण्याचे घोषणा पत्र देऊन सुद्धा जर बँकेने नजर चुकीने सदर शेतकऱ्याचा विमा हप्ता वजा करून विमा कंपनीस पाठविल्याचे निदर्शनास आले तर बँकेने विमा हप्त्याची रक्कम शेतकऱ्याच्या बँक खात्यात परत जमा करणे आवश्यक आहे. जर अशा प्रकरणी विमा कंपनी कडून विमा नुकसान भरपाईची रक्कम प्राप्त झाली असेल तर सदरची नुकसान भरपाईची रक्कम ३० दिवसांच्या आत विमा कंपनीस परत करावयाची आहे.
३७. बँकांच्या दृष्टीने विचार करता जास्तीत जास्त शेतकऱ्यांचा सहभाग नोंदवण्यासाठी बँकांनी शेतकऱ्यांना योजनेसंदर्भात माहिती देऊन त्यांना सहभाग नोंदवण्यासाठी प्रेरित करणे योजनेच्या दृष्टीने फायद्याचे आहे. बँका यासंदर्भात मोहीम हाती घेऊ शकतात यामध्ये संबंधित विमा कंपनी व राज्य शासनाचे कृषी विभाग यांची मदत घेऊन जास्तीत जास्त शेतकऱ्यांपर्यंत पोहोचण्याचा प्रयत्न करतील.
३८. बँकांनी बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांना योजनेमध्ये सहभागी होणे बाबत किंवा किसान क्रेडिट कार्ड खाते काढण्यासंदर्भात बँक स्तरावरून आवश्यक ती मदत देणे बंधनकारक आहे.

च) कर्ज पुरवठा करणारी बँक/वित्तीय संस्था

१. पुनर्रचित हवामान आधारित फळ पिक विमा योजनेबाबत शेतकऱ्यांना मार्गदर्शन करणे
२. शेतकऱ्यांना विहित प्रपत्रात विमा प्रस्ताव तयार करणेस मदत करणे आणि कर्जदार व बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांचे विविध कागदपत्र संकलित करणे.
३. विमा नोंदणी सुरु होण्यापुर्वी सर्व कर्जदार शेतकऱ्यांचे आधार व मोबाईल क्रमांक प्राप्त करून घेणे.
४. कर्जदार व बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांची स्वतंत्र प्रपत्रात माहिती संकलित करून ती विमा कंपनीस विमा हप्त्यासह वेळेत सादर करणे.
५. विमा कंपनी किंवा त्यांनी प्राधिकृत केलेल्या प्रतिनिधी आणि जिल्हास्तरीय समन्वय समिती मार्फत करण्यात येणाऱ्या छाननी / पडताळणीसाठी विमा पॉलिसी प्रस्ताव व इतर आवश्यक कागदपत्रांचे जतन करावे.
६. आपल्या कार्यक्षेत्रामधील नोडल बँक आणि त्याअंतर्गत सेवा पुरविणाऱ्या इतर बँकांच्या कार्यालयामधील संबंधित अभिलेख व नोंदी या विमा कंपनीस उपलब्ध करून देण्यात याव्यात.
७. विमा संरक्षण घेणाऱ्या कर्जदार व बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांची क्षेत्र व पिकांसंबंधी आकडेवारीची नोंद ठेवणे.

८. पोर्टलवर विमा प्रस्ताव अपलोड करण्याच्या अंतिम तारखेपासून १५ दिवसांच्या आत आणि विमा कंपनीने मागणी केल्यापासून ७ दिवसांच्या आत विमा प्रस्तावांची माहिती संकलित व प्रमाणित करून देणे.
९. विमा नोंदणीची मुदत संपण्यापुर्वी शेतकऱ्यांचा विमा हप्ता कपात करून घेणे व ती रक्कम संबंधित विमा कंपनीला राष्ट्रीय पिक विमा पोर्टल द्वारे इलेक्ट्रॉनिक प्रणालीमार्फत हस्तांतरीत करणे.
१०. विमा कंपनीकडून प्राप्त विमा नुकसानभरपाई रक्कम शेतकऱ्यांच्या खात्यावर ७ दिवसांच्या आत जमा करणे व जी रक्कम अदा होऊ शकली नाही ती रक्कम प्राप्त झाल्यापासून १० कार्यालयीन दिवसांच्या आत कारणांसह संबंधित विमा कंपनीला परत करणे व त्याची माहिती केंद्र व राज्य शासनाला कळविणे.
११. प्रशासकीय व्यवस्थेमध्ये बँकेच्या शाखा या अंतिम सेवा केंद्रे मानण्यात आलेल्या आहेत. सबब सर्व कर्जदार शेतकरी आणि इच्छुक बिगर कर्जदार शेतकरी यांची पिक विमा नोंदणी करून घेणे ही सर्व बँक शाखांची जबाबदारी आहे. यामध्ये हयगय अथवा चुकीची माहिती देण्यात आल्यास संबंधित बँक/बँक शाखा/प्राथमिक सेवा संस्था अशा चुकांमुळे देय फळपिक विमा दाव्यांना जबाबदार असतील.

छ) जन सुविधा केंद्र - आपले सरकार केंद्र (सीएससी- एसपीव्ही)

१. बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांची नोंदणी जनसुविधा केंद्रमार्फत सुनिश्चित करणे.
२. गाव पातळी वरील कर्मचारी यांना पिक विमा सहभाग वाढविण्यासाठी पोर्टलद्वारे अथवा जिल्हा पातळीवर काम करणाऱ्यासंबंधित पिक विमा कंपनीद्वारे पिक विम्याविषयी प्रशिक्षण देणे.
३. जनसुविधा केंद्रमार्फत शेतकऱ्यांकडून जमा केलेली विमा हप्त्याची रक्कम संबंधित विमा कंपनीकडे शेतकऱ्यांकडून प्राप्त झाल्याच्या दिनांकापासून तीन दिवसांच्या आत ऑनलाईन जमा करणे.
४. जनसुविधा केंद्रामध्ये जमा झालेल्या विमा हप्त्यांचा अहवाल व शेतकरी सहभागाच्या गोषवा-यासह संबंधित विमा कंपन्यांना दररोज सादर करणे.
५. राष्ट्रीय पिक विमा पोर्टलवर भरण्यात आलेली शेतकरी सहभागाची माहिती आणि संबंधित विमा कंपनीला अदा केलेली विमा हप्ता रक्कम यांची पडताळणी विमा नोंदणीची अंतिम मुदत संपल्यावर ७ दिवसांच्या आत करणे.
६. हंगामासाठी निश्चित करण्यात आलेल्या प्रती शेतकरी सेवाशुल्काच्या दरानुसार सेवा शुल्काचे देयक संबंधित विमा कंपनी कडे पुढील महिन्यातील १० तारखेस अथवा त्यापुर्वी सादर करणे.
७. विमाधारक शेतकऱ्यांच्या तक्रार निवारण करणेसाठी व विमा पश्चात सेवा सुनिश्चित करणे.
८. राष्ट्रीय पिक विमा पोर्टलवर भरण्यात आलेली वैयक्तिक शेतकऱ्यांची माहिती व सदर केलेली कागदपत्रे यामध्ये त्रुटी अथवा चुका आढळून आल्यास संबंधित सेवा केंद्र जबाबदार असेल व अशा चुकांमुळे देय पिक विमा दाव्यांना जबाबदार राहिल.
९. विमा सहभाग नोंदवलेले शेतकरी काही त्रुटी, चुका अथवा विपरीत बाबीमुळे योजनेच्या फायदयापासून वंचित राहणार नाही याची जनसुविधा केंद्रावरील गावपातळी सेवक (व्हिएलईज) यांनी खात्री करणे. जनसुविधा केंद्रावरील गावपातळी सेवक (व्हिएलईज) यांचे सेवेतील त्रुटी, गैरव्यवहार यामुळे योजनेच्या फायदयापासून शेतकरी वंचित राहिल्यास त्यांचा अहवाल सादर करून त्यांचे वर प्रशासकीय व कायदेशीर कार्यवाही करणे.

ज) जन-सुविधा केंद्रा वरील गावपातळी सेवक (व्हिएल.ई.)

१. शेतकरी विशेषतः बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांना योजने बाबत शिक्षित करणे व योजनेची वैशिष्ट्ये समजावून सांगणे.
२. विमाकंपनी / राज्यशासना मार्फत योजनेच्या प्रचार व प्रसिध्दीसाठी देण्यात आलेल्या जाहीराती, प्रचार साहित्य, बॅनर, पोस्टर, पत्रके इ. शेतकऱ्यां पर्यंत पोहचवण्यासाठी कार्यक्षेत्रामध्ये ठळकपणे प्रसिद्ध करणे.
३. बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांचे विमा प्रस्ताव विहित प्रपत्रात आवश्यक कागदपत्रासह स्विकारणे व ऑनलाईन भरून घेणे.
४. अंमलबजावणी करणाऱ्याविमा कंपनीने मार्गदर्शक सुचनेच्या तरतुदीनुसार शेतकरी विमा हप्ता जमा करणे.
५. राष्ट्रीय पिक विमा पोर्टल वर बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांची माहिती मोबाईल नंबरसह योग्य तपशिल आवश्यक कागदपत्रासह अदयावत करणे व निश्चित कालावधीत जनसुविधा केंद्रमार्फत विमा हप्ता रक्कम जमा करणे.

बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांचे पिक विमा प्रस्ताव भरतांना योग्य ती काळजी घेणे व जोडलेल्या कागदपत्राचा प्रस्तावाशी ताळमेळ घालणे.

६. विमा सहभाग नोंदवलेले शेतकरी काही त्रुटी, चुका अथवा विपरीत बाबीमुळे योजनेच्या फायदयापासून वंचित राहणार नाही यांची जनसुविधा केंद्रावरील गावपातळी सेवक (व्हिएलईज) यांनी खात्री करणे. जनसुविधा केंद्रावरील गावपातळी सेवक (व्हिएलईज) यांचे सेवेतील त्रुटी, गैरव्यवहार यामुळे योजनेच्या फायदयापासून शेतकरी वंचित राहील्यास त्यांचा अहवाल सादर करून त्यांचे वर प्रशासकीय व कायदेशीर कार्यवाही करण्यात येईल.
७. विमा धारक शेतकऱ्यांना विमा पश्चात सेवा देणे तसेच पिक विमा दाव्यांची सुचना अथवा या संबंधित तक्रारी असल्यास त्याबाबतची सुविधा निर्माण करणे.
८. जनसुविधा केंद्र शेतकऱ्यांच्या वतीने विमा अर्ज भरतांना विमा प्रस्तावासाठी आवश्यक / गरजेची सर्व कागदपत्रे अपलोड करेल. आवश्यक कागदपत्रांशिवाय असलेले अर्ज विमा नुकसान भरपाईसाठी विचारात घेतले जाणार नाहीत व कागदपत्रांतील त्रुटींसाठी जनसुविधा केंद्राचे चालक जबाबदार असतील.
९. जन सुविधा केंद्रामार्फत विमा अर्ज दाखल करण्यासाठी शेतकऱ्यांनी संबंधित जनसुविधा केंद्र / विशेष हेतू वाहन यांना कोणतेही शुल्क / फी अदा करणे आवश्यक नाही.

झ) अ.क्र. “छ” व “ज” साठी

योजना अंमलबजावणीत काही जिल्ह्यात बनावट नोंदणी पावत्या आढळून येतात. याला आळा घालण्यासाठी तांत्रिक उपाययोजना करण्यात आलेल्या आहेत. तरीसुद्धा बनावट पावत्याद्वारे नुकसान भरपाई दावे काही प्रमाणात प्राप्त होतात. याबाबत आपले सरकार केंद्र चालकाकडून फसवणूक केल्याबाबत तक्रारीसुद्धा प्राप्त होतात. आपले सरकार केंद्र चालकाकडून चुकीची माहिती भरल्यामुळे नोंदणी संदर्भात प्रकरणे उद्भवतात. यानुषंगाने चुकीची जबाबदारी निश्चिती, नुकसान भरपाई परिगणना व अशा प्रकरणात नुकसान भरपाईची जबाबदारी निश्चिती करणे अत्यंत जिकिरीचे होते. यानुषंगाने अर्ज नोंदणी करतांना आपले सरकार केंद्र चालकांनी शेतकरी सादर करत असलेले नोंदणी अर्ज नुकसान भरपाई अदायगी किंवा दोन वर्षे या पैकी जे नंतर असेल तोपर्यंत स्वतः जवळ सांभाळून ठेवणे बंधनकारक करण्यात येत आहे.

त) विमा प्रतिनिधीच्या भूमिका व जबाबदारी

१. पुनर्रचित हवामान आधारीत फळ पिक विमा योजनेबाबत शेतकऱ्यांना मार्गदर्शन करणे.
२. शेतकऱ्यांना विहित प्रपत्रात विमा प्रस्ताव तयार करणेस मदत करणे आणि कर्जदार व बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांचे आधार क्रमांक आणि मोबाईल क्रमांकासह विविध कागदपत्र संकलीत करणे.
३. पुनर्रचित हवामान आधारीत फळ पिक विमा योजनेच्या मार्गदर्शक सूचनेनुसार विमा कंपनीचा प्रतिनिधी म्हणून विमा हप्ता गोळा करणे आणि त्याची पावती देणे.
४. कर्जदार व बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांची प्रपत्रात माहिती संकलित करून ती विमा कंपनीस विमा हप्त्यासह वेळेत सादर करणे. अशा प्रकारे वेळेत माहिती सादर केलेले व विमा हप्ता रक्कम राष्ट्रीय पीक विमा पोर्टलवर विहित मुदतीत ईलेक्ट्रॉनिक पध्दतीने जमा केलेले अर्जच विमा संरक्षणास पात्र असतील.
५. संबंधित विमा प्रतिनिधींनी योजनेत सहभागी झालेला शेतकरी योजनेतील लाभापासून वंचित राहणार नाही याची दक्षता घ्यावी. विमा प्रतिनिधीच्या त्रुटीमुळे/ दिरंगाईमुळे/हलगर्जीपणामुळे या योजनेच्या लाभापासून योजनेत सहभागी शेतकरी वंचित राहील्यास या संबंधात काही नुकसान भरपाई दयावयाची झाल्यास संबंधित विमा कंपनीची जबाबदारी राहिल. विमा प्रतिनिधीच्या सेवेमध्ये काही त्रुटी/चुका आढळल्यास त्यावर प्रशासकीय / कायदेशीर कार्यवाही करण्यात येईल.

थ) विमाधारक शेतकऱ्यांची कर्तव्ये व जबाबदाऱ्या

कर्जदार शेतकऱ्यांची कर्तव्ये व जबाबदाऱ्या

१. कर्जदार शेतकऱ्यांना योजनेत सहभागी होण्याचा / न होण्याचा पर्याय या तत्वावर कार्यरत आहे.

२. कर्जदार शेतकरी योजनेत सहभागी व्हायचे किंवा नाही याबाबत निर्णय घेऊ शकतात. शेतकऱ्यांनी योजनेत सहभागी न होणे बाबत घोषणापत्र हंगामाच्या आधी किंवा योजनेतील सहभागी होण्याच्या अंतिम मुदतीच्या सात दिवस अगोदर देणे अपेक्षित आहे. (सहपत्र-५) योजनेत सहभागी होण्याच्या मुदतीच्या सात दिवस आगोदर शेतकऱ्यांचे घोषणापत्र प्राप्त झाल्यास कर्जदार शेतकऱ्यांना पुढील हंगामाकरिता योजनेच्या सहभागातून वगळण्यात येईल.
३. योजनेत सहभागी होणे बाबत अथवा न होणे बाबत घोषणापत्र शेतकऱ्यांनी ज्या बँकेमध्ये पीककर्ज खाते /किसान क्रेडिट कार्ड खाते आहे तिथे जमा करणे अपेक्षित आहे.
४. कर्जदार शेतकऱ्यांना योजनेत सहभागी होणेसाठी व सहभागी न होणेसाठी स्वतंत्र अर्ज असावेत.
५. जे शेतकरी स्वतःच्या स्वाक्षरीसह योजनेत सहभागी न होणे बाबत घोषणा पत्र देणार नाहीत त्या सर्व शेतकऱ्यांना योजनेमध्ये सहभाग बंधनकारक समजला जाईल.
६. शेतकऱ्यांनी योजनेत सहभागी न होणे बाबत घोषणा पत्र दिल्यानंतर संबंधित अर्जांमधील पोहोच पावती त्या शाखेच्या जबाबदार अधिकारी यांच्या स्वाक्षरी शिक्कासह शेतकऱ्यांनी प्राप्त करून घेणे आवश्यक आहे.
७. एखाद्या शेतकऱ्याने मागील हंगामात योजनेत सहभागी न होणे बाबत घोषणा पत्र दिले होते, मात्र चालू हंगामामध्ये योजनेत सहभागी होणेबाबत घोषणा पत्र दिले असल्यास संबंधित शेतकऱ्याची नोंद करून घेणे आवश्यक आहे.
८. जर शेतकऱ्याचे पीककर्ज खाते/किसान क्रेडिट कार्ड खात्यामध्ये काही बदल झाल्यास संबंधित शेतकऱ्यांकडून प्रधानमंत्री पिक विमा योजनेत सहभाग नोंदणीबाबत इच्छुक नसल्यास बँकांना तशी संमती देणे आवश्यक राहिल.
९. प्रधानमंत्री पिक विमा योजना, PM किसान, किसान क्रेडिट कार्ड या योजनेमध्ये सहभागी होण्यासाठी शेतकऱ्याचे बँक खाते असणे ही पूर्वअट आहे.
१०. अधिसूचित पिकांसाठी व अधिसूचित केलेल्या क्षेत्रासाठी कर्ज मंजूर केलेल्या शेतकऱ्यांसाठी केंद्र शासनाच्या सुधारित मार्गदर्शक सुचनांनुसार कर्जदार शेतकऱ्यांना योजना ऐच्छिक करण्यात आली आहे. कर्जदार शेतकऱ्याला योजनेत सहभागी न होण्यासाठी (Opt Out) कर्ज घेतलेल्या अधिसूचित पिकांकरिता नोंदणीच्या अंतिम मुदतीच्या सात दिवस आधी पर्यंत संबंधित बँकेस त्यानुषंगाने विमा हप्ता कपात न करणेबाबत कळविणे आवश्यक राहिल (सहपत्र-५). जे कर्जदार शेतकरी विहित मुदतीत सहभागी न होण्यासाठी बँकांना कळविणार नाहीत असे शेतकरी योजनेत सहभागी आहेत असे गृहित धरण्यात येईल व या शेतकऱ्यांचा विमा हप्ता विहित पध्दतीने कर्जखात्यातून वजा करण्यात येईल.
११. कर्जदार शेतकऱ्यांचे विमा प्रस्ताव सुध्दा योजनेत सहभागी होण्याच्या अंतिम दिनांकापुर्वीच स्विकारले जातील.
१२. सर्व कर्जदार शेतकऱ्यांनी विमा नोंदणीच्या अंतिम मुदतीच्या आत संबंधित बँकेकडे आपले आधार कार्ड व मोबाईल क्रमांक सादर अथवा प्रत्यक्ष ई-केवायसी करणे बंधनकारक आहे. सर्व बँकांनी आधार कायदानुसार प्रत्येक कर्ज खात्यासाठी संबंधित शेतकऱ्याचा आधार क्रमांक घेणे बंधनकारक आहे.
१३. विमा प्रस्ताव पुर्वनिश्चित तारखेपर्यंतच स्विकारले जातात. सबब सर्व कर्जदार शेतकऱ्यांनी आपल्या बँकेकडे चौकशी करून विमा प्रस्ताव दाखल झाल्याची खात्री करून घेणे आवश्यक आहे.
१४. स्थानिक नैसर्गिक आपत्तीमुळे (गारपीट) पिकांच्या झालेल्या नुकसानीची माहिती ७२ तासांच्या आत संबंधित बँक /वित्तीय संस्था / विमा कंपनी यांना देणे आवश्यक आहे.
१५. कर्जदार शेतकऱ्यांनी एकाच जमीनीवर विविध बँकांकडून कर्ज घेणे, एकाहुन अधिक बँकांकडून विमा प्रस्ताव दाखल करणे अथवा बिगर कर्जदार म्हणून देखील त्याच पिकाचा विमा हप्ता भरणे असे प्रकार करू नयेत. असे आढळल्यास विमा संरक्षण नाकारले जाऊन विमा हप्ता जप्त करण्यात येईल तसेच योग्य प्रशासकीय कार्यवाही देखील करण्यात येईल.

बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांची कर्तव्ये व जबाबदाऱ्या:

१. योजनेत सहभागी होऊ इच्छिणाऱ्या बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांनी जवळच्या प्राधिकृत बँका / प्राथमिक कृषि पत पुरवठा सहकारी संस्था / संबंधित विमा कंपनीची कार्यालये किंवा विमा प्रतिनिधींशी संपर्क साधून विमा प्रस्ताव विहित प्रपत्रात योग्य त्या विमा हप्त्यासह तसेच आवश्यक त्या कागद पत्रासह विहित वेळेत सादर करावीत.

२. अर्जदाराने आपल्या अर्जासोबत आधार कार्ड/आधार नोंदणीची प्रत, ७/१२ उतारा, फळ बागेचा (Geo Tagging) केलेला फोटो, भाडेपट्टा करार असलेल्या शेतकऱ्यांच्या करारनामा / सहमती पत्र, आणि बँक पासबुकाची प्रत सादर करून प्रत्यक्ष ईलेक्ट्रॉनिक साक्षांकन करणे बंधनकारक आहे.
३. आपले सरकार सेवा केंद्रांद्वारे नोंदणी करणाऱ्या शेतकऱ्यांनी प्रस्तावासोबत आपला मोबाईल क्रमांक नमूद करून आधार क्रमांकाचे स्वयंसाक्षांकन करणे बंधनकारक आहे.
४. बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांनी संबंधित बँकेत स्वतःच्या नावे खाते उघडणे आवश्यक आहे.
५. शेतकऱ्यांनी विमा प्रस्तावामध्ये आपल्या जमिनीचा सर्व्हे नं. नमूद करावा.
६. शेतकऱ्यांनी धारण केलेल्या जमिनीचा पुरावा म्हणून ७/१२ उतारा तसेच शेतात अधिसूचित पीक असलेबाबत स्वयंघोषणा पत्र विमा प्रस्तावा सोबत देणे आवश्यक आहे. या योजनेतर्गत नवीन लागवड / फळधारणेसाठी आवश्यक वाढ न झालेल्या क्षेत्राचे अर्ज विमा संरक्षणाकरीता प्राप्त होत असल्याचे निदर्शनास येत आहे. तर काही फळपिकांसाठी मृग व आंबिया या दोनही बहारासाठी एकाच क्षेत्रावर विमा संरक्षणासाठी अर्ज भरण्यात येत आहेत. या अनुषंगाने सहपत्र - ४ च्या नमुन्यात सहभागी अर्जदार शेतकऱ्यांचे स्वयंघोषणापत्र विमा संकेत स्थळावर अर्जा सोबत जोडणे आवश्यक राहील.
७. बिगर कर्जदार शेतकरी विमा संरक्षणासाठी वेब पोर्टलद्वारे थेट अर्ज भरू शकतील .त्यासाठी पिक विमा पोर्टलवर (www.pmfby.gov.in) शेतकऱ्यांसाठी ऑनलाईन अर्ज उपलब्ध करून दिलेला आहे. विमा हप्त्याची रक्कम ही पेमेंट गेटवे द्वारे ऑनलाईन भरावयाची आहे. अर्ज सदरच्या प्रणालीवर पूर्ण भरल्यानंतर विशेष ओळख क्रमांकासह पोचपावती मिळेल .तसेच शेतकऱ्यांच्या नोंदणी केलेल्या मोबाईल नंबर वर ही एसएमएस दवारा सूचित केले जाईल.
८. तथापि बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांनी स्वतःचे अर्ज संबंधित विमा कंपनीला किंवा पिक विमा पोर्टल द्वारे सादर करतांना त्यांच्याकडे संबंधित विमा संरक्षित पिक तेवढ्या क्षेत्रावर असणे आवश्यक आहे तसेच त्यासंदर्भात राज्यस्तरीय समितीने ठरवून दिलेले कागदोपत्री पुरावे आणि आधार क्रमांक / आधार नोंदणी क्रमांक सादर करणे आवश्यक आहे. विमा प्रस्तावत नमूद करण्यात आलेली माहिती चुकीची अथवा अयोग्य असल्याचे नंतरच्या काळात केव्हाही आढळल्यास संबंधित शेतकरी विमा हप्त्याची रक्कम आणि दाव्याचा (लागू असल्यास) हक्क गमावतील.
९. अर्ज भरतांना चुकीची माहिती भरल्यामुळे नोंदणी संदर्भात प्रकरणे उद्भवतात. यानुषंगाने चुकीची जबाबदारी निश्चिती, नुकसान भरपाई परिगणना व अशा प्रकरणात नुकसान भरपाईची जबाबदारी निश्चिती करणे अत्यंत जिकिरीचे होते. यानुषंगाने अर्ज नोंदणी केल्यानंतर शेतकऱ्यांनी सादर केलेल्या प्रोपोजल फॉर्म (नोंदणी अर्ज) ची पोच पावतीवरून पिक विमा योजनेच्या पोर्टलवर जाऊन सहभागाची पडताळणी करणे आवश्यक आहे. त्यासाठी शेतकऱ्यांच्या पोच पावतीवर केंद्र शासनाने बारकोड अथवा Farmers ID ची सुविधा देण्यात आली आहे. सदर पडताळणीमध्ये काही त्रुटी आढळून आल्यास शेतकऱ्याने ३० दिवसांच्या आत संबंधित आपले सरकार सेवा केंद्र / विमा कंपनी / कृषि विभाग यांचेकडे लेखी हरकत नोंदविणे बंधनकारक आहे.
१०. शेतकऱ्यांना अर्ज भरण्यासाठी बँकामध्ये होणारी गर्दी टाळता यावी व शेतकऱ्यांना अर्ज भरण्यास सुलभता यावी म्हणून मागील खरीप हंगामापासून पुनर्रचित हवामान आधारीत फळपिक विमा योजनेत शेतकऱ्यांचे अर्ज / विमा हप्ता Common Service Centre (CSC) मार्फत ऑनलाईन पद्धतीने स्विकारण्यात येत आहेत.

याकरिता राज्यात सी.एस.सी. ई. गव्हर्नस सर्व्हिसेस इंडिया लिमिटेड द्वारे कार्यान्वीत “आपले सरकार सेवा केंद्र” (डिजीटल सेवा केंद्र) सुविधा शेतकऱ्यांना प्रधानमंत्री पिक विमा योजनेचे अर्ज भरण्याकरीता उपलब्ध करण्यात आले आहेत. राज्यात कार्यान्वीत आपले सरकार प्राधिकृत सेवा केंद्र, कृषि विभागाने नियुक्त केलेल्या विमा कंपनीच्या वतीने शेतकऱ्यांचे पिक विमा अर्ज भरण्यास मदत करतील व विमा हप्ता स्विकारतील या करिता प्राधिकृत आपले सरकार सेवा केंद्राचे चालक विमा योजनाचे अर्ज ऑन लाईन पद्धतीने भरतील. विमा अर्ज करिता आवश्यक कागदपत्रे जसे की, ७/१२ उतारा, आधार कार्ड, बँकखात्याचे तपशिल इत्यादी अर्जास ऑन लाईन पद्धतीने जोडतील. शेतकऱ्यांना विमा अर्जाची प्रत, पोहोच उपलब्ध करून देतील. त्यादृष्टिने संबंधित विमा

कंपन्यांनी CSC मार्फत करार करणे बंधनकारक आहे. यासंदर्भात कृषि व शेतकरी कल्याण मंत्रालय, भारत सरकार यांचेस्तरावरून कळविण्यात येणाऱ्यासूचना बंधनकारक राहतील.

११. “आधार” या ओळखपत्राच्या वापरातून शासनामार्फत देण्यात येणाऱ्या सेवा, सुविधा, लाभ व अनुदेय वितरण लाभार्थ्यांना करण्याच्या प्रक्रियेत सुलभता, पारदर्शकता, उत्तरदायित्व आणून योजनेचा लाभ थेट शेतकऱ्यांना देण्याकरिता, केंद्र शासनाच्या दिनांक ०८ फेब्रुवारी, २०१७ चे राजपत्रान्वये खरीप हंगाम २०१७ पासून सदर योजनेतर्गत सहभागी होणाऱ्या सर्व कर्जदार व बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांना आधार कार्ड प्रमाणिकरण करणे अनिवार्य केले आहे.

योजनेत सहभागासाठी शेतकऱ्यांचे आधारकार्ड सक्तीचे करण्यात आले असल्यामुळे सर्व बँकांनी आपल्या शेतकऱ्यांचे आधार क्रमांक प्राप्त करणे आवश्यक आहे. सदर बाब बँकेमार्फत तसेच विमा कंपन्या व विमा मध्यस्थांमार्फत नोंदणी करणाऱ्या बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांनाही लागू राहिल. आधारकार्ड उपलब्ध नसल्यास पिक विमा योजनेत सहभागासाठी आधार नोंदणी करून त्याचा पुरावा सादर करणे आवश्यक आहे.

सर्व बँकांनी आधार कायद्याच्या अधिसूचनेनुसार व्याजदर सवलत योजनेखाली पीक कर्ज / किसान क्रेडीट कार्ड मंजूर करतांना आधार / आधार नोंदणी क्रमांक घेणे बंधनकारक आहे. जेणेकरून पुनर्चित हवामान आधारित फळपिक विमा योजनेत आधार शिवाय कर्जदार शेतकरी सहभागी होण्याचा प्रश्नच उद्भवत नाही. संबंधित बँक शाखांनी अशा खातेदारांचा वेळोवेळी आढावा घेणे आवश्यक आहे.

१८) निधी वितरणासाठी संगणकीय प्रणालीचा वापर

विमा हप्त्याचा राज्य हिस्सा कंपन्यांना वितरित करण्यासाठी शक्यतोवर सार्वजनिक वित्तीय व्यवस्थापन प्रणाली (पीएफएमएस) / पीएफएमएस लिंकड सिस्टीमचा वापर करण्याचा राज्य शासन प्रयत्न करेल.

बँका, सीएससी आणि विमा एजंटंना विमा हप्त्याचा भरणा राष्ट्रीय पीक विमा पोर्टलच्या पेमेंट-गेटवे (पे-जीओवी) च्या माध्यमातून किंवा आरटीजीएस / एनईएफटी द्वारे विमा कंपनीला करणे आवश्यक आहे. त्यानंतर विहित कालमर्यादेत सदर भरण्याचा तपशील राष्ट्रीय पीक विमा पोर्टलवर अपलोड करणे अनिवार्य राहिल. विमा कंपन्यांचे बँक तपशील राष्ट्रीय पीक विमा पोर्टलवरच उपलब्ध केले जातील. त्यानुसार, विमा कंपन्या, बँक शाखा, सीएससी आणि विमा एजंट्ससह सर्व भागधारकांनी या उद्देशासाठी समर्पित बँक खाती अनिवार्यपणे राखून ठेवली पाहिजेत. बँकर्स चेक / डिमांड ड्राफ्टच्या स्वरूपात कोणत्याही प्रेषणाची / आर्थिक व्यवहाराची परवानगी नाही.

१९) सेवाशुल्क:

- कर्जदार व बिगर कर्जदार शेतकऱ्यांकडून जमा केलेल्या विमा हप्त्याच्या ४ टक्के रक्कम संबंधित विमा कंपनीकडून बँक सेवा शुल्क म्हणून बँकाना परस्पर देय होईल. पोर्टलवरील आकडेवारी निश्चित झाल्यानंतर १५ दिवसांच्या आत विमा कंपनीने सदर रक्कम अदा करावी.
- विमा प्रतिनिधींना विमा कंपनीने निश्चित केलेल्या दराने कमिशन दिले जाईल. तथापि, सदरचे कमिशन हे विमा नियामक प्राधिकरणाने निश्चित केलेल्या मर्यादेच्या आत असेल.
- विमा कंपनीकडून सेवा शुल्क अदा करण्यास विलंब झाल्यास वार्षिक १२ टक्के व्याज देय राहिल.
- ज्या विमा प्रस्तावांच्या बाबतीत अपूर्णता/चुका/विसंगती आढळून येतील त्यासाठी सेवा शुल्क देय असणार नाही.
- आपले सरकार सेवा केंद्रांना केंद्र शासनाने निश्चित केलेल्या दरानुसार विमा कंपन्यांनी सेवाशुल्क अदा करावे.

२०) वस्तु व सेवा कर (Goods and Service Tax-GST):

पुनर्चित हवामान आधारित फळपिक विमा योजनेला वस्तु व सेवा करातून वगळण्यात आले आहे.

२१) नियंत्रण अधिकारी व आहरण संवितरण अधिकारी:

या योजनेसाठी आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे हे नियंत्रण अधिकारी राहतील. तसेच सहाय्यक संचालक (लेखा-१), कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे-१ यांना आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे.

२२) याशिवाय केंद्र शासनाने सदर योजनेकरिता वेळोवेळी विहित केलेल्या मार्गदर्शक सुचना मधील सर्व अटी व शर्ती योजनेतील सर्व सहभागीदाराकरिता लागू राहतील.

२३) सदर शासन निर्णय मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य यांचे अध्यक्षतेखालील दिनांक १९/०४/२०२१ व २८/०५/२०२१ रोजी झालेल्या राज्यस्तरीय पीक विमा समन्वय समितीच्या सभेत दिलेल्या मंजूरीनुसार व केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक सुचनांच्या अनुषंगाने निर्गमित करण्यात येत आहे.

२४) योजनेत सहभागी होणाऱ्या शेतकऱ्यांना द्यावयाच्या अनुदानासाठी राज्य शासनाच्या हिस्सा पोटी देय होणारी रक्कम खालील लेखाशिर्षा खालील अर्थ संकल्पीय तरतुदीतून भारतीय कृषि विमा कंपनी मार्फत भागविण्यात यावी.

मागणी क्रमांक डी- ३

लेखाशिर्ष २४०१ - पीक संवर्धन

११० (दोन) पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना, राज्य योजना,

(००) (०७) पुनर्रचित हवामान आधारीत पिक विमा योजना

(२४०१ ९४०२), ३३ अर्थसहाय्य

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक २०२१०६१८१३२५४३७४०१ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

सहपत्र: परिशिष्ट.

(सु. सं. धपाटे)

सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. मुख्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव
२. मा.मंत्री (कृषि) यांचे खाजगी सचिव
३. मा.राज्यमंत्री (कृषि) यांचे खाजगी सचिव
४. मा. विरोधीपक्षनेता, विधानसभा, विधानमंडळ, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
५. मा. विरोधीपक्षनेता, विधान परिषद, विधानमंडळ, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
६. मा.मुख्य सचिव यांचे स्वीय सहाय्यक
७. मा.अप्पर मुख्य सचिव (कृषि) यांचे स्वीय सहाय्यक
८. मा.अपर मुख्य सचिव (वित्त), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई - ३२.
९. मा.अपर मुख्य सचिव (नियोजन), नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई - ३२.
१०. प्रधान सचिव (महसूल व वन), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई - ३२.
११. सचिव (सहकार), सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग, मंत्रालय, मुंबई - ३२.
१२. सचिव, कृषि मंत्रालय, भारत सरकार (कृषि व सहकार विभाग) कृषि भवन, नवी दिल्ली (पत्राने)
१३. सचिव, वित्त मंत्रालय, भारत सरकार (वित्त विभाग) (विमा) नवी दिल्ली (पत्राने)
१४. मुख्य कार्यकारी अधिकारी (प्रधानमंत्री पिक विमा योजना), भारत सरकार, कृषि मंत्रालय, कृषि, शेतकरी कल्याण व सहकार विभाग, नवी दिल्ली.
१५. आयुक्त कृषि, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
१६. विभागीय व्यवस्थापक, भारतीय कृषि विमा कंपनी मर्यादित, नवीन स्टॉक एक्सचेंज बिल्डींग, २० वा मजला, दलाल स्ट्रीट, मुंबई-४०० ०२३
१७. क्षेत्रीय व्यवस्थापक, रिलायन्स जनरल इन्शुरन्स कंपनी लि., वेस्टर्न एक्सप्रेस हायवे, ५ वा मजला, चिंतामणी अव्हेन्यू, विरानी औद्योगिक वसाहत जवळ, गोरेगाव (इ), मुंबई - ४०००६३.
१८. क्षेत्रीय व्यवस्थापक, एच.डी.एफ.सी. एर्गो जनरल इन्शुरन्स कंपनी, पहिला मजला, एचडीएफसी हाऊस, १६५-१६६ बॅकबे रिक्लॅमेशन, एच.टी. पारेख मार्ग, चर्चगेट, मुंबई-४०००२०
१९. संचालक लेखा व कोषागारे, मुंबई
२०. सर्व विभागीय आयुक्त,
२१. अधिदान व लेखा अधिकारी, लेखा व कोषागारे संचालनालय, मुंबई - ३२.

२२. निवासी लेखापरीक्षा अधिकारी, मुंबई
२३. महाव्यवस्थापक, महाराष्ट्र नागरी बँका ९ नगीनदास रोड, मुंबई-२३
२४. महाव्यवस्थापक, नाबार्ड, पुनम चेंबर, शिवसागर इस्टेट, वरळी, मुंबई
२५. महालेखापाल (लेखा परीक्षा / लेखा व अनुज्ञेयता) मुंबई / नागपूर
२६. विमा संचालक, म्हाडा इमारत, पहिला मजला, बांद्रा पूर्व, मुंबई
२७. संचालक, माहिती आणि प्रसिध्दी (प्रसिध्दीसाठी) मंत्रालय, मुंबई
२८. संचालक, फलोत्पादन, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे-०५
२९. संचालक, मृद संधारण, नियोजन, विस्तार व प्रशिक्षण, मुख्य सांख्यिक, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे ०५.
३०. मुख्य सांख्यिक, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे-१
३१. संबंधित सर्व जिल्हाधिकारी,
३२. संबंधित सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी,
३३. संबंधित सर्व व्यवस्थापक जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक,
३४. सर्व विभागीय कृषि सह संचालक, महाराष्ट्र राज्य,
३५. उप महाव्यवस्थापक, नाबार्ड, पुनम चेंबर, ५४ वेलस्ली रोड, शिवाजीनगर, पुणे-५
३६. सरव्यवस्थापक, महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँक, ९ नगीनदास रोड, मुंबई- २३
३७. मुख्य अधिकारी, सेंट्रल फायनान्स एजन्सी, महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँक, ९ नगीनदास रोड, मुंबई- २३
३८. मुख्य अधिकारी, ग्रामीण नियोजन व पत विभाग, रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया, फोर्ट, मुंबई
३९. व्यवस्थापक, महाराष्ट्र बँक १५०१, शिवाजीनगर, पुणे-५
४०. संबंधित सर्व जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी
४१. सर्व सहसचिव / उपसचिव / अवर सचिव/कक्ष अधिकारी, कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई ०३२
४२. उपसचिव, नियोजन विभाग (कार्या.१४३१) / वित्त विभाग (व्यय-१)
४३. उपसचिव (अर्थसंकल्प), उपसचिव (१२ अ), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय मुंबई - ०३२
४४. निवडनस्ती -१० अ.

सहपत्र - १

सन २०२१, २०२२ व २०२३ साठी पुनर्रचित हवामान आधारित पीक विमा योजना राबविण्याकरिता प्रस्तावित जिल्हे, तालुके व महसूल मंडळाची यादी.

(मृग बहार)

अ.क्र.	पीक	जिल्हे	तालुका	महसूल मंडळ
१	चिकू	अहमदनगर	कर्जत	कर्जत, राशिण, भांबोरा, कोंभळी, मिरजगांव, माही.
	चिकू	अहमदनगर	कोपरगाव	रवंदे, सुरेगाव, कोपरगाव, दहेगाव बोलका, पोहेगाव.
	चिकू	अहमदनगर	जामखेड	नायंगाव
	चिकू	अहमदनगर	नगर	सावेडी, नागापुर, जेऊर, वाळकी, चास, रुईछत्तीसी, चिचोडी पाटील, केडगाव, भिंगार.
	चिकू	अहमदनगर	नेवासा	नेवासा बु., सलाबतपूर, वडाळा बहीरोबा, नेवासा खु., कुकाणा, चांदा, घोडेगाव, सोनई.
	चिकू	अहमदनगर	पाथर्डी	कोरडगाव
	चिकू	अहमदनगर	पारनेर	पारनेर, भाळवणी, सुपा, वाडेगव्हाण, वडझिरे, निघोज, टाकळी ढोकेश्वर, पळशी
	चिकू	अहमदनगर	राहाता	राहता, शिर्डी, लोणी, बाभळेश्वर, पुणतांबा.
	चिकू	अहमदनगर	राहुरी	देवळालीप्रवरा, वांबोरी.
	चिकू	अहमदनगर	शेवगाव	शेवगाव, भातकुडगांव, बोधेगांव, चापडगांव, ढोरजळगाव (शे), एरंडगाव
	चिकू	अहमदनगर	श्रीगोंदा	श्रीगोंदा, चिंभळा, कोळगाव, काष्टी, मांडवगण, देवदैठण, पेडगाव
	चिकू	उस्मानाबाद	परांडा	परांडा, आसु, आनाळा, सोनारी
	चिकू	उस्मानाबाद	भूम	माणकेश्वर
	चिकू	औरंगाबाद	औरंगाबाद	कांचनवाडी, करमाड, हर्सुल, भावसिंगपूरा
	चिकू	औरंगाबाद	कन्नड	नाचनवेल, करंजखेडा.
	चिकू	औरंगाबाद	पैठण	बिडकीन
	चिकू	औरंगाबाद	फुलंब्री	फुलंब्री, वडोदबाजार
	चिकू	औरंगाबाद	वैजापूर	वैजापूर, महालगाव, बाबतारा, लासुरगाव
	चिकू	जळगाव	चाळीसगाव	चाळीसगाव, बहाळ, हातले, तळेगाव
	चिकू	जळगाव	पारोळा	तामसवाडी, बहादरपुर, पारोळा, शेळावे, चोरवड
	चिकू	जालना	जालना	जालना ग्रामीण, रामनगर, पाचनवडगाव
	चिकू	जालना	भोकरदन	पिंपळगाव रे., भोकरदन, हसनाबाद, राजूर, केदारखेडा, आन्वा, सिपोरा बाजार, धावडा
	चिकू	ठाणे	अंबरनाथ	गोरेगाव, बदलापूर
	चिकू	ठाणे	शहापूर	शहापूर, किन्हवली, वाशिंद, डोळखांब, खर्डी.
	चिकू	नाशिक	नाशिक	देवळाली, भगुर
	चिकू	नाशिक	निफाड	देवगाव
	चिकू	नाशिक	येवला	पाटोदा
	चिकू	नाशिक	सिन्नर	शहा.
	चिकू	परभणी	परभणी	टाकळी कुंभकर्ण
	चिकू	परभणी	पुर्णा	पुर्णा
	चिकू	पालघर	डहाणू	डहाणू, चिंचणी, सायवन, कासा, मल्याण,
	चिकू	पालघर	तलासरी	तलासरी, झरी.
	चिकू	पालघर	पालघर	पालघर, बोईसर, तारापूर, मनोर, सफाळे, आगरवाडी,
	चिकू	पालघर	वसई	वसई, विरार, माणिकपूर, निर्मळ, आगाशी, मांडवी.
	चिकू	पालघर	वाडा	वाडा, कंचाड, कोने, कुडूस.
	चिकू	पालघर	विक्रमगड	विक्रमगड, तलवाडा.
	चिकू	पुणे	आंबेगाव	आंबेगाव, घोडेगाव
	चिकू	पुणे	इंदापूर	लाखेवाडी
	चिकू	पुणे	जुन्नर	वडगाव आनंद, आपटाळे, बेल्ले, राजूर, निमगावसावा, जुन्नर, नारायणगाव, वडज
	चिकू	पुणे	दोंड	केडगाव, राहू, कुरकुंभ, मलठण, गिरीम, बोरीभडक, खामगाव, पारगाव, बोरी पार्धी, वडगाव बांडे, यवत, वरवंड, रावणगाव, देऊळगाव राजे

अ.क्र.	पीक	जिल्हे	तालुका	महसूल मंडळ
	चिक्कू	पुणे	बारामती	पणदरे, उंडवडी क.प., वडगाव निबाळकर, शिरसुफळ, लोणी भापकर, करंजेपुल, सुपा.
	चिक्कू	पुणे	भोर	वेळू, नसरापूर
	चिक्कू	पुणे	शिरूर	शिरूर, रांजनगाव ग., टाकळी हाजी, पाबळ, तळेगाव ढमढेरे, न्हावरा, वडगाव रासाई, निमोणे
	चिक्कू	बीड	अंबाजोगाई	बर्दापुर
	चिक्कू	बीड	आष्टी	आष्टी, कडा, धामनगाव, दौलावडगाव, पिंपळा, टाकळसिंग, धानोरा, दादेगाव, डोईठाण, आष्टा ह.ना.
	चिक्कू	बीड	गेवराई	चकलांबा, सिरसदेवी, जातेगाव
	चिक्कू	बीड	बीड	बीड, नाळवंडी, पाली, म्हाळस जवळा, मांजरसूंबा, चौसाळा, पेंडगाव, नेकनूर, पिंपळनेर, राजुरी न., लिंबागणेश
	चिक्कू	बीड	शिरूर	शिरूर (का.), रायमोहा, तितरवणी
	चिक्कू	बुलढाणा	चिखली	चिखली
	चिक्कू	सांगली	मिरज	बेळंकी
	चिक्कू	सोलापूर	अक्कलकोट	अक्कलकोट, जेऊर, चपळगांव, तडवळ, करजगी, दुधनी, मैदगी, वागदरी, किणी, नागणसुर.
	चिक्कू	सोलापूर	उत्तर सोलापूर	वडाळा, माडी, तिन्हे, शेळगी, उत्तर सोलापूर, मजरेवाडी, बाळे, कोंडी, सोरेगाव.
	चिक्कू	सोलापूर	करमाळा	करमाळा, जेऊर, उमरड, केतूर, केम, कोटी, अर्जूननगर, सालसे, जिंती, पांगरे, पोथरे.
	चिक्कू	सोलापूर	दक्षिण सोलापूर	निबर्गी, बोरामणी, मुक्ती, वळसंग, मंदूप, विंचूर, होटगी, औराद.
	चिक्कू	सोलापूर	पंढरपूर	पंढरपूर, भंडीशेगांव, भाळवणी, करकंब, पटवर्धन कुरोली, पुळूज, चळे, तुंगत, कासेगांव, खडी, रोपळे.
	चिक्कू	सोलापूर	बार्शी	बार्शी, आगळगांव, पांगरी, नारी, खांडवी, पानगाव, सुडी, वैराग, गौडगाव, उपळे दुमाला, सोंदरे.
	चिक्कू	सोलापूर	मंगळवेढा	मंगळवेढा, बोराळे, आंधळगाव, बोसे, हुलजंती, मरवडे, मारापूर
	चिक्कू	सोलापूर	माढा	माढा, दारफळ, रोपळे (क.), म्हैसगांव, कुर्डुवाडी, टेंभूर्णी, मोडनिंब, लहुळ, रांझणी, निमगाव टे., बेंबळे.
	चिक्कू	सोलापूर	माळशिरस	माळशिरस, इस्लामपूर, अकलूज, लवंग, महाळुंगे, पिलीव, वेळापूर, नातेपूते, दहीगांव, सदाशिवनगर, खुडुस, फोंडशिरस.
	चिक्कू	सोलापूर	मोहोळ	मोहोळ, शेटफळ, पेन्नुर, वाघोली, कामती बु., सावळेश्वर, टाकळी सिकंदर, अनगर.
	चिक्कू	सोलापूर	सांगोला	सांगोला, शिवणे, जवळा, हतीद, सोनंद, कोळा, नाझरा, महुद (बु.), संगेवाडी, घरेडी.
२	डाळिंब	अकोला	अकोला	शिवणी
	डाळिंब	अमरावती	मोर्शी	रिद्धपुर, धामणगाव
	डाळिंब	अमरावती	वरुड	शेंदुरजना घाट, राजुरा बाजार, बेनोडा
	डाळिंब	अहमदनगर	अकोले	अकोले, विरगाव, कोतूळ, ब्राम्हणवाडा, राजूर, समशेरपूर.
	डाळिंब	अहमदनगर	कर्जत	कर्जत, राशीन, भांबोरा, कोंभळी, मिरजगाव, माही.
	डाळिंब	अहमदनगर	कोपरगाव	रवंदे, सुरेगाव, पोहेगाव, दहेगाव बोलका, कोपरगाव.
	डाळिंब	अहमदनगर	जामखेड	अरणगाव, खर्डा, जामखेड, नात्रज, नायगाव.
	डाळिंब	अहमदनगर	नगर	सावेडी, कापूरवाडी, भिंगार, नागापूर, चिचोडी पाटील, वाळकी, रुईछत्तीसी, केडगाव, जेऊर, चास, नालेगाव.
	डाळिंब	अहमदनगर	नेवासा	नेवासा (बु), सलाबतपूर, कुकाणा, चांदा, घोडेगाव, वडाळा बहिरोबा, नेवासा (खु), सोनई.
	डाळिंब	अहमदनगर	पाथर्डी	पाथर्डी, माणिकदोंडी, टाकळीमानूर, करंजी, मिरी, कोरडगाव
	डाळिंब	अहमदनगर	पारनेर	पारनेर, भाळवणी, वाडेगव्हाण, वडझीरे, निघोज, टाकळीढोकेश्वर, पळशी, सुपा.
	डाळिंब	अहमदनगर	राहता	राहता, शिर्डी, लोणी, बाभळेश्वर, पुणतांबा
	डाळिंब	अहमदनगर	राहुरी	राहुरी बु., सात्रळ, तहाराबाद, देवळालीप्रवरा, ब्राम्हणी, वांबोरी, टाकळीमीर्यो.
	डाळिंब	अहमदनगर	शेवगाव	शेवगाव, भातकुडगाव, ढोरजळगाव, एरंडगाव, बोधेगाव, चापडगाव
	डाळिंब	अहमदनगर	श्रीगोंदा	श्रीगोंदा, मांडवगण, बेलवंडी, पेडगाव, चिभंळा, देवदैठण, कोळगाव, काष्टी
	डाळिंब	अहमदनगर	श्रीरामपूर	उंदीरगाव, टाकळीभान, बेलापूर, श्रीरामपूर.

अ.क्र.	पीक	जिल्हे	तालुका	महसूल मंडळ
	डाळिंब	अहमदनगर	संगमनेर	संगमनेर बु., धांदरफळ बु., अश्वि (बु.), शिबलापूर, तळेगाव, समनापूर, घारगाव, डोळासणे, साकूर, पिंपर्णे
	डाळिंब	उस्मानाबाद	उमरगा	उमरगा, दाळिंब, नारंगवाडी, मुळज, मुरुम
	डाळिंब	उस्मानाबाद	उस्मानाबाद	उस्मानाबाद(श)., उस्मानाबाद(ग्रा)., बेंबळी, केसेगाव, पाडोळी, तेर, ढोकी, जागजी
	डाळिंब	उस्मानाबाद	कळंब	कळंब, इटकूर, येरमाळ, मोहा, शिराढोण, गोंविदपूर
	डाळिंब	उस्मानाबाद	तुळजापूर	तुळजापूर, सावरगाव, सलगरा दि, ईटकळ, जळकोट, मंगरुळ, नळदुर्ग
	डाळिंब	उस्मानाबाद	परांडा	परांडा, आसु, जवळा नि., आनाळा, सोनारी
	डाळिंब	उस्मानाबाद	भुम	अंभी, माणकेश्वर, भुम, वालवड, ईट
	डाळिंब	उस्मानाबाद	लोहारा	लोहारा, माकणी, जेवळी
	डाळिंब	उस्मानाबाद	वाशी	वाशी, तेरखेडा, पारगाव
	डाळिंब	औरंगाबाद	औरंगाबाद	करमाड, लाडसावंगी, चितेपिंपळगाव, चौका, कांचनवाडी, चिकलठाणा, हर्सुल, उस्मानपुरा, शेकटा, कचनेर, वरुडकाजी, पिसादेवी
	डाळिंब	औरंगाबाद	कन्नड	कन्नड, चिंचोली, चिकलठाणा, देवगाव रंगारी, करंजखेडा
	डाळिंब	औरंगाबाद	गंगापूर	गंगापूर, हार्सुल, वालुंज, तुर्काबाद
	डाळिंब	औरंगाबाद	पैठण	पैठण, नांदर, विहामांडवा, पिंपळवाडीपीराची, ढोरकीन, लोहगाव, बीडकीन, पाचो बु., आडूळ, बालानगर, आपेगाव
	डाळिंब	औरंगाबाद	फुलंब्री	फुलंब्री, वडोदबाजार, पिरबावडा, आळंद, बाबरा
	डाळिंब	औरंगाबाद	वैजापूर	वैजापूर, खंडाळा, गारज, महालगाव, नागमठाण, लासुरगाव, शिरूर, बोरसर, लोणी खु., बाबतारा
	डाळिंब	औरंगाबाद	सिल्लोड	सिल्लोड, आमठाणा
	डाळिंब	औरंगाबाद	सोयगाव	सोयगाव, बनोटी
	डाळिंब	जळगाव	अंमळनेर	मारवड, अमळगाव, अंमळनेर, भरवस, वावडे, शिरुड, नगाव, पातोडा
	डाळिंब	जळगाव	एरंडोल	एरंडोल, रिंगणगाव, उत्तरण गु.ह., कासोदा
	डाळिंब	जळगाव	चाळीसगाव	चाळीसगाव, शिरसगांव, बहाळ, मेहूणबारे, हातले, तळेगांव, खडकी बु.
	डाळिंब	जळगाव	चोपडा	अडावद, चोपडा, लासुर, हातेड बु., चहाडी
	डाळिंब	जळगाव	जळगाव	नाशिराबाद, जळगाव, असोदा, भोकर, पिंप्राळा, म्हसावद
	डाळिंब	जळगाव	जामनेर	जामनेर, नेरी बु., शेंदुणी, तोंडापूर, पहर
	डाळिंब	जळगाव	धरणगाव	धरणगाव, साळवे, सोनवद बु., पिंपरी खु.,
	डाळिंब	जळगाव	पाचोरा	पाचोरा, नांद्रा, कुन्हाड खु., नगरदेवळे बु., गाळण बु., वरखेडी बु., पिंपळगांव बु..
	डाळिंब	जळगाव	पारोळा	पारोळा, तामसवाडी, चोरवड, शेळावे बु., बहादरपुर.
	डाळिंब	जळगाव	बोदवड	बोदवड
	डाळिंब	जळगाव	भडगाव	भडगाव, आमदडे, कोळगाव, कजगाव
	डाळिंब	जळगाव	भुसावळ	वरणगांव, पिंपळगांव खु., कु-हे प्र.न..
	डाळिंब	जळगाव	मुक्ताईनगर	अंतुली, मुक्ताईनगर, कुन्हा
	डाळिंब	जळगाव	रावेर	रावेर, खानापुर, ऐनपुर, खिरोदा प्र.या..
	डाळिंब	जालना	अंबड	अंबड, गोंदी, धनगरपिंप्री, रोहीलागड, वडीगोद्री, सुखापुरी, जामखेड
	डाळिंब	जालना	घनसावंगी	घनसावंगी, तिर्थपूरी, कुभार पिंपळगाव, राजणी, अंतरवाली टेभी, जामसमर्थ, राणी उंचेगाव
	डाळिंब	जालना	जाफ्राबाद	टेंभुर्णी, वरुड बु. जाफ्राबाद, कुभारझरी
	डाळिंब	जालना	जालना	जालना ग्रा., वाघुळ (जां), विरेगांव, रामनगर, पाचनवडगांव, नेर, सेवली, जालना (श)
	डाळिंब	जालना	परतूर	परतूर, वाटूर, आष्टी, सातोना खु., श्रीष्टी.
	डाळिंब	जालना	बदनापूर	बदनापूर, दाभाडी, रोषणगांव, शेलगांव, बावणेपागरी
	डाळिंब	जालना	भोकरदन	पिंपळगाव रे., भोकरदन, हसनाबाद, राजूर, केदारखेडा, आन्वा, सिपोरा बाजार, धावडा
	डाळिंब	जालना	मंठा	मंठा, पांगरी गोसावी, तळणी, ढोकसाळ
	डाळिंब	धुळे	धुळे	कुसुंबा, नेर (म), लामकणी, धुळे (शहर), शिरुड, बोरकुंड, आवी, सोनगिर, नगांव बु., फागणे, मुकटी, धुळे (ग्रामीण)
	डाळिंब	धुळे	शिरपूर	शिरपूर, बोराडी, अर्थे, जवखेडे, होळनाथे, थाळनेर, सांगवी

अ.क्र.	पीक	जिल्हे	तालुका	महसूल मंडळ
	डाळिंब	धुळे	साक्री	साक्री, कासार, म्हसदी प्र ने, दुसाने, निजामपूर, ब्राम्हणवेल, पिंपळनेर, दहीवेल, कुडाशी, उमरपाटा
	डाळिंब	धुळे	सिंदखेडा	सिंदखेडा, चिमठाणे, शेवाळे, खलाणे, नरडाणे, बेटावद, वर्षी, दोंडाईचा, विखरण, विरदेल.
	डाळिंब	नाशिक	कळवण	कळवण, नवीबेज, मोकभणगी, दळवट
	डाळिंब	नाशिक	चांदवड	चांदवड, रायपूर, दिघवद, दुगाव, वडनेरभैरव, वडाळीभोई, शिंगवे, धोडांबे
	डाळिंब	नाशिक	दिंडोरी	दिंडोरी, मोहाडी, वरखेडा, कोर्शिंबे
	डाळिंब	नाशिक	देवळा	देवळा, लोहणे, उमराणे, खर्डे
	डाळिंब	नाशिक	नांदगाव	वेहळगाव, जातेगाव, हिसवळ(बु), नांदगाव, मनमाड, बाणगाव बु., न्यायडोंगरी
	डाळिंब	नाशिक	नाशिक	गिरणारे, शिंदे, माडसांगवी, पाथर्डी.
	डाळिंब	नाशिक	निफाड	लासलगाव, देवगाव, निफाड, सायखेडा, ओझर, रानवड, नांदूर म., विंचूर
	डाळिंब	नाशिक	बागलाण (सटाणा)	सटाणा, ब्राम्हणगाव, नामपूर, जायखेडा, विरगाव, डांगसौदाणे, मुल्हेर, ताहराबाद, मुंजवाड, किकवारी खु., टेंभे खु.
	डाळिंब	नाशिक	मालेगाव	मालेगाव, दाभाडी, सौदाणे, कौळाने नि., निमगाव, सायने बु., कळवाडी, झोडगा, वडनेर, करंजगव्हाण, अजंग, जळगाव नि., डोंगराळे
	डाळिंब	नाशिक	येवला	पाटोदा, जळगाव नेऊर, येवला, नगरसुल, अंदरसुल, सावरगाव, अंगणगाव
	डाळिंब	नाशिक	सिन्नर	सिन्नर, देवपूर, वावी, शहा, नांदुर शिंगोटे, डुबरे, पांडुली, गोंदे, पांगरी बु., वडांगळी
	डाळिंब	परभणी	जितुर	चारठाणा, आडगाव
	डाळिंब	परभणी	सेलू	सेलू
	डाळिंब	पुणे	आंबेगाव	घोडेगाव, कळंब, मंचर, निरगुडसर, पारगाव त. अवसरी
	डाळिंब	पुणे	इंदापूर	इंदापूर, बावडा, भिगवण, सणसर, निमगावकेतकी, लोणीदेवकर, काटी, अंथुर्णे, माळवाडी, पळसदेव, लाखेवाडी, लासुर्णे
	डाळिंब	पुणे	खेड	राजगुरुनगर, चाकण, पाईट, कुडे बु., कडुस, आळंदी, पिंपळगाव त. खेड, कन्हेसर, वाडा, वेताळे, करंजविहिरे
	डाळिंब	पुणे	जुन्नर	जुन्नर, नारायणगाव, बेल्हे, वडगाव आनंद, ओतुर, राजुर, निमगाव सावा, वडज, ओझर, डिंगोरे, आपटाळे.
	डाळिंब	पुणे	दौंड	दौंड, केडगाव, राहू, कुरकुंभ, मलठण, गिरीम, बोरीभडक, खामगाव, पारगाव, बोरी पाधी, वडगाव बांडे, यवत, पाटस, वरवंड, रावणगाव, देऊळगाव राजे
	डाळिंब	पुणे	पुरंदर	सासवड, भिवडी, वाल्हे, जेजुरी, कुंभारवळण, परिंचे, राजेवाडी, शिवरी.
	डाळिंब	पुणे	बारामती	वडगाव निंबाळकर, उंडावडी क.प., सुपा, बारामती, माळेगाव बु., पणदरे, लोणी भापकर, मोरगाव, काटेवाडी, शिरसुफळ, करंजेपुल
	डाळिंब	पुणे	शिरूर	शिरूर, रांजणगावगणपती, टाकळीहाजी, मलठण, पाबळ, कोरेगावभिमा, तळेगावढंमढेरे, न्हावरा, वडगावरासाई, निमोणे
	डाळिंब	पुणे	हवेली	उरळी कांचन, थेऊर, वाघोली
	डाळिंब	बीड	अंबाजोगाई	अंबेजोगाई, लोखंडी सावरगाव, पाटोदा ममदापुर, घाट नादुर, बर्दापूर
	डाळिंब	बीड	आष्टी	आष्टी, कडा, धामनगाव, दौलावडगाव, पिंपळा, टाकळसिंग, धानोरा, दादेगाव, डोईठाण, आष्टा ह.ना.
	डाळिंब	बीड	केज	केज, युसूफ वडगाव, बनसारोळा, होळ, ह. पिंप्री, वीडा, नांदुरघाट
	डाळिंब	बीड	गेवराई	गेवराई, मादळमोही, जातेगाव, सिरसदेवी, धोंडराई, उमापूर, चकलांबा, पाचेगाव, तलवडा, रेवकी, कोळगाव
	डाळिंब	बीड	धारुर	धारुर, तेलगाव, मोहखेड, अंजनडोह
	डाळिंब	बीड	परळी	परळी वै., शिरसाळा, नागापूर, धर्मापुरी, पिंपळगाव गाढे
	डाळिंब	बीड	पाटोदा	दासखेड, पाटोदा, थेरला, अंमळनेर, कुसळंब
	डाळिंब	बीड	बीड	लिबागणेश, नेकनूर, पाली, बीड, नाळवंडी, म्हाळस जवळा, मांजरसूंबा, चौसाळा, पेंडगाव, पिंपळनेर, राजुरी न.
	डाळिंब	बीड	माजलगाव	माजलगाव, गंगामसला, किट्टीआडगांव, तालखेड, नित्रूड, दिंदुड, मंजरथ
	डाळिंब	बीड	वडवणी	वडवणी, कडगाव बु., चिंचवण
	डाळिंब	बीड	शिरूर	शिरूर (का.), रायमोहा, तितरवणी, खलापूरी, ब्रम्हनाथ येलंब
	डाळिंब	बुलढाणा	खामगाव	हिवरखेड, काळेगांव.
	डाळिंब	बुलढाणा	चिखली	पेट, चिखली, चांधई, हातणी, कोलारा, आमडापुर, शेळगाव आटोळ

अ.क्र.	पीक	जिल्हे	तालुका	महसूल मंडळ
	डाळिंब	बुलढाणा	जळगाव जा.	जामोद
	डाळिंब	बुलढाणा	देऊळगाव राजा	देऊळगाव राजा, तुळजापूर, दे. मही, मेहुणा राजा, आंदेरा
	डाळिंब	बुलढाणा	बुलढाणा	बुलढाणा, धाड
	डाळिंब	बुलढाणा	मलकापूर	नरवेल, जांभुळधाबा
	डाळिंब	बुलढाणा	मोताळा	शेलापूर बु., पिंप्रीगवळी, पिंपळगाव देवी, बोराखेडी, मोताळा, धामनगाव बढे
	डाळिंब	लातूर	अहमदपूर	किनगाव, अहमदपूर
	डाळिंब	लातूर	उदगीर	नागलगाव, हेर.
	डाळिंब	लातूर	औसा	औसा, लामजणा, किनीथोट, किल्लारी, बेलकुड, भादा
	डाळिंब	लातूर	चाकूर	चाकूर, नळेगाव, वडवळनागनाथ
	डाळिंब	लातूर	निलंगा	निलंगा, औरादशाहजनी
	डाळिंब	लातूर	रेणापूर	कारेपूर
	डाळिंब	वाशिम	मंगरुळपीर	मंगरुळपीर, आसेगांव, सेलू बु., कवठळ, धानोरा खु., पाडी ताड
	डाळिंब	वाशिम	मानोरा	उमरी बु.
	डाळिंब	वाशिम	मालेगाव	मुंगळा
	डाळिंब	वाशिम	वाशिम	पाडीआसरा, राजगाव, पाडी टकमोर
	डाळिंब	सांगली	आटपाडी	आटपाडी, दिघंची, खरसुंडी
	डाळिंब	सांगली	कडेगाव	नेवरी, वांगी
	डाळिंब	सांगली	कवठेमहाकाळ	कवठेमहाकाळ, कुची, ढालगाव, देसींग, हिंगणगाव
	डाळिंब	सांगली	खानापूर	विटा, भाळवणी, खानापूर, लेंगरे, करंजे.
	डाळिंब	सांगली	जत	जत, कुंभारी, मुंचडी, शेगाव, माडग्याळ, उमदी, संख, डफळापुर, तिकोंडी
	डाळिंब	सांगली	तासगाव	सावळज, मांजर्डे, तासगाव, मणे राजुरी, विसापूर
	डाळिंब	सांगली	पलूस	पलूस
	डाळिंब	सातारा	कोरेगाव	वाठारस्टे.
	डाळिंब	सातारा	खंडाळा	खंडाळा, लोणंद, शिरवळ
	डाळिंब	सातारा	खटाव	खटाव, वडूज, पुसेगाव, औंध, पुसेसावळी, मायनी, कातरखटाव, बुध, निमसोड, कलेढोण
	डाळिंब	सातारा	फलटण	फलटण, राजाळे, आसु, गिरवी, बरड, आदकी (बु), तरडगाव, होळ, वाठार निबाळकर
	डाळिंब	सातारा	माण	दहिवडी, मलवडी, माडी, गोंदवले(बु), म्हसवड, कुकडवाड, शिंगणापूर, आंधळी, वर-मलवडी
	डाळिंब	सोलापूर	अक्कलकोट	अक्कलकोट, जेऊर, चपळगांव, तडवळ, करजगी, दुधनी, मैदगी, वागदरी, किणी, नागणसुर.
	डाळिंब	सोलापूर	उत्तर सोलापूर	वडाळा, माडी, तिन्हे, शेळगी, उत्तर सोलापूर, मजरेवाडी, बाळे, कोंडी, सोरेगाव.
	डाळिंब	सोलापूर	करमाळा	करमाळा, जेऊर, उमरड, केतूर, केम, कोटी, अर्जूननगर, सालसे, जिती, पांगरे, पोथरे.
	डाळिंब	सोलापूर	दक्षिण सोलापूर	निंबगी, बोरावणी, मुक्ती, वळसंग, मंदूप, विचूर, होटगी, औराद.
	डाळिंब	सोलापूर	पंढरपूर	पंढरपूर, भंडीशेगांव, भाळवणी, करकंब, पटवर्धन कुरोली, पुळूज, चळे, तुंगत, कासेगांव, खडी, रोपळे.
	डाळिंब	सोलापूर	बार्शी	बार्शी, आगळगांव, पांगरी, नारी, खांडवी, पानगाव, सुडी, वैराग, गौडगाव, उपळे दुमाला, सौंदरे.
	डाळिंब	सोलापूर	मंगळवेढा	मंगळवेढा, बोराळे, अंधळगाव, भोसे, हुलजंती, मरवडे, मारापूर, पाटखळ.
	डाळिंब	सोलापूर	माढा	माढा, दारफळ, रोपळे (क.), म्हैसगांव, कुडुवाडी, टेंभूणी, मोडनिंब, लहुळ, रांझणी, निमगाव टे., बेंबळे.
	डाळिंब	सोलापूर	माळशिरस	माळशिरस, इस्लामपूर, अकलूज, लवंग, महाळुंगे, पिलीव, वेळापूर, नातेपूते, दहीगांव, सदाशिवनगर, खुडुस, फोंडशिरस.
	डाळिंब	सोलापूर	मोहोळ	मोहोळ, नरखेड, शेटफळ, पैत्रुर, वाघोली, कामती बु., सावळेश्वर, टाकळी सिकंदर, अनगर.
	डाळिंब	सोलापूर	सांगोला	सांगोला, शिवणे, जवळा, हतीद, सोनंद, कोळा, नाझरा, महुद (बु.), संगेवाडी, घरेडी.
३	द्राक्ष (क)	नाशिक	कळवण	कळवण, मोकभणगी, नवीबेज, दळवट, अभोणा, कणाशी
	द्राक्ष (क)	नाशिक	चांदवड	चांदवड, दुगाव, रायपुर, दिघवड, वडाळी भोई, वडनेरभैरव, शिंगवे, धोडांबे

अ.क्र.	पीक	जिल्हे	तालुका	महसूल मंडळ
	द्राक्ष (क)	नाशिक	दिंडोरी	दिंडोरी, मोहाडी, कसबेवणी, वरखेडा, उमराळे बु., कोर्शिबे, ननाशी, रामशेज, लखमापूर
	द्राक्ष (क)	नाशिक	देवळा	देवळा, लोहनेर, खर्डे, उमराणे
	द्राक्ष (क)	नाशिक	निफाड	निफाड, चांदोरी, सायखेडा, पिंपळगाव ब., ओझर, रानवड, लासलगाव, देवगाव, नांदूर म., पालखेड, विंचूर
	द्राक्ष (क)	नाशिक	बागलाण (सटाणा)	सटाणा, ब्राम्हणगाव, ताहराबाद, जायखेडा, विरगाव, नामपूर, डांगसौदाणे, मुंजवाड, किकवारी खु., टेंभे खा., मुल्हेर
	द्राक्ष (क)	नाशिक	मालेगाव	दाभाडी, सौदाणे, कौळाने नि., निमगाव, सायने बु., वडनेर, करंजगव्हाण, अजंग, डांगराळे, जळगाव नि., मालेगाव, झोडगे, कळवाडी
	द्राक्ष (क)	पुणे	इंदापूर	इंदापूर, बावडा, सणसर, भिगवण, निमगाव केतकी, लोणीदेवकर, काटी, अंथुर्णे, माळवाडी, पळसदेव, लाखेवाडी, लासुर्णे
	द्राक्ष (क)	पुणे	बारामती	बारामती, वडगाव निंबाळकर, माळेगाव बु., पणदरे, काटेवाडी, मोरगाव, करंजेपूल, सुपा, लोणीभापकर, शिरसुफळ, उंडवडी
	द्राक्ष (क)	सांगली	कवठेमंहाकाळ	कवठेमंहाकाळ, हिंणगाव, कुची, ढालगाव, देशिंग
	द्राक्ष (क)	सांगली	खानापूर	खानापूर, विटा, करंजे, लेंगरे, भाळवणी
	द्राक्ष (क)	सांगली	तासगाव	मणेराजूरी, सावळज, तासगाव, विसापूर, येळावी, मांजर्डे, वायफळे
	द्राक्ष (क)	सांगली	पलुस	पलुस, कुंडल, भिलवडी, अंकलखोप
	द्राक्ष (क)	सांगली	मिरज	मालगाव, बेळंकी, भोसे, मिरज, बुधगाव, कसबे डिग्रज, कौलापूर, आरग, सांगली, बेडक, कुपवाड, कवठेपिराण
४	पेरु	अकोला	पातुर	पातुर
	पेरु	अमरावती	अचलपूर	अचलपूर, परसापूर
	पेरु	अहमदनगर	कर्जत	भांबुरा, कर्जत, माही, राशीण, कोंभळी, मीरजगाव
	पेरु	अहमदनगर	कोपरगाव	रवंदे, सुरेगाव, कोपरगाव, दहेगाव बोलका, पोहेगाव.
	पेरु	अहमदनगर	जामखेड	जामखेड, नात्रज
	पेरु	अहमदनगर	नगर	जेऊर, कापुरवाडी, केडगाव, भिंगार, नागापुर, चिंचोडी पाटील, वाळकी, चास, रुईछत्तीसी.
	पेरु	अहमदनगर	नेवासा	नेवासा खु., नेवासा बु., चांदा, घोडेगाव, सोनई, कुकाणा, वडाळा बु.
	पेरु	अहमदनगर	पाथर्डी	करंजी, पाथर्डी, कोरडगाव, मिरी, टाकळीमानूर
	पेरु	अहमदनगर	पारनेर	पळशी
	पेरु	अहमदनगर	राहाता	राहता, शिर्डी, लोणी, बाभळेश्वर, पुणतांबा.
	पेरु	अहमदनगर	राहुरी	वांबोरी, टाकळीमियाँ, देवळाली प्रवरा, राहुरी, ताहाराबाद, सात्रळ, ब्राम्हणी.
	पेरु	अहमदनगर	शेवगाव	शेवगाव, भातकुडगाव, ढोरजळगाव, एरंडगाव, बोधेगाव, चापडगाव
	पेरु	अहमदनगर	श्रीगोंदा	काष्टी, श्रीगोंदा, पेडगाव, मांडवगण, कोळगाव, बेलवंडी, चिंभळा, देवदैठण.
	पेरु	अहमदनगर	श्रीरामपूर	श्रीरामपूर, उंदीरगाव, टाकळीभान.
	पेरु	उस्मानाबाद	उमरगा	उमरगा, दाळिंब, नारंगवाडी, मुळज, मुरुम
	पेरु	उस्मानाबाद	उस्मानाबाद	उस्मानाबाद(ग्रा)., बेंबळी, केशेगाव, पाडोळी, तेर, ढोकी, जागजी
	पेरु	उस्मानाबाद	कळंब	कळंब, इटकूर, येरमाळ, मोहा, शिराढोण, गोंविदपूर
	पेरु	उस्मानाबाद	तुळजापूर	तुळजापूर, सावरगाव, सलगरा दि, ईटकळ, जळकोट, मंगरुळ, नळदुर्ग
	पेरु	उस्मानाबाद	परांडा	परांडा, आसु, जवळा नि., आनाळा, सोनारी
	पेरु	उस्मानाबाद	भूम	माणकेश्वर, भुम, वालवड, ईट
	पेरु	उस्मानाबाद	लोहारा	लोहारा, माकणी, जेवळी
	पेरु	उस्मानाबाद	वाशी	वाशी, तेरखेडा, पारगाव
	पेरु	औरंगाबाद	औरंगाबाद	चित्तेपिंपळगाव, चिकलठाणा, लाडसांगवी, कांचनवाडी, भावसिंगपूरा, शेकटा, कचनेर
	पेरु	औरंगाबाद	गंगापूर	हर्सुल, तुर्काबाद, शेदुरवाढा, डोणगाव.
	पेरु	औरंगाबाद	पैठण	पैठण, पिंपळवाडी (पिराची), ढोरकीन, बिडकीन, लोहगाव, नांदर, आडूळ, विहामांडवा, पाचो बु., बालानगर, आपेगाव
	पेरु	औरंगाबाद	फुलंब्री	फुलंब्री, वडोद बाजार, पिरबावडा
	पेरु	औरंगाबाद	वैजापूर	वैजापूर, नागमठाण, लोणी खु., खंडाळा, शिऊर, गारज, लासुरगाव, महालगाव, बाबतारा, बोरसर, घायगाव, जानेफळ
	पेरु	औरंगाबाद	सिल्लोड	आमठाणा, सिल्लोड, भराडी

अ.क्र.	पीक	जिल्हे	तालुका	महसूल मंडळ
	पेरु	औरंगाबाद	सोयगाव	सोयगाव
	पेरु	कोल्हापूर	शिरोळ	जयसिंगपूर
	पेरु	जळगाव	अंमळनेर	शिरुड, नगाव, अमळगाव, मारवड
	पेरु	जळगाव	एरंडोल	एरंडोल, उत्तरण गु.ह., कासोदा, रिंगणगाव.
	पेरु	जळगाव	चाळीसगाव	मेहुणबारे, चाळीसगाव, शिरसगाव, बहाळ, हातले, खडकी बु., तळेगाव.
	पेरु	जळगाव	चोपडा	लासुर, हातेड
	पेरु	जळगाव	जळगाव	जळगाव, असोदा, भोकर, पिंप्राळा, नशिराबाद, म्हसावद.
	पेरु	जळगाव	जामनेर	जामनेर, वाकडी, नेरी, मालदाभाडी, पडुर, शेंदुणी, तोंडापूर, फत्तेपूर
	पेरु	जळगाव	धरणगाव	धरणगाव, पाळधी बु.
	पेरु	जळगाव	पाचोरा	नगरदेवळा, गाळण बु., पाचोरा, नांद्रा
	पेरु	जळगाव	पारोळा	पारोळा, तामसवाडी, बहादरपूर, शेळावे, चोरवड
	पेरु	जळगाव	मुक्ताईनगर	अंतुर्ली
	पेरु	जळगाव	रावेर	ऐनपूर, रावेर
	पेरु	जालना	अंबड	घनगरपिंप्री, सुखापुरी, अंबड, गोंदी, रोहीलागड, वडीगोंद्री, जामखेड
	पेरु	जालना	घनसावंगी	घनसावंगी, तिर्थपुरी, रानिउचेगाव, अंतरवाली टेंभी, रांजनी, कु. पिंपळगाव.
	पेरु	जालना	जाफ्राबाद	वरुड बु., जाफ्राबाद
	पेरु	जालना	जालना	जालना शहर, जालना ग्रामीन, वाघुळ जां., नेर, शेवली, विरेगाव, रामनगर, पाचनवडगाव
	पेरु	जालना	परतूर	परतूर, वाटुर, श्रीष्टी, आष्टी, सातोना खु.
	पेरु	जालना	बदनापूर	बदनापूर, दाभाडी, रोषणगांव, शेलगांव, बावणेपागरी
	पेरु	जालना	भोकरदन	पिंपळगाव रे., भोकरदन, हसनाबाद, राजूर, केदारखेडा, आन्वा, सिपोरा बाजार, धावडा
	पेरु	जालना	मंठा	मंठा, तळणी, पांगरी गोसावी
	पेरु	नाशिक	इगतपुरी	नांदगाव बु.
	पेरु	नाशिक	चांदवड	रायपूर, दिघवद, दुगांव, वडाळीभोई, शिंगवे, धोडांबे
	पेरु	नाशिक	दिंडोरी	दिंडोरी, मोहाडी, कसबेवणी, वरखेडा, उमराळे बु., कोर्शिंबे, ननाशी, रामशेज, लखमापूर
	पेरु	नाशिक	नांदगाव	हिसवळ, जातेगाव, वेहेळगाव, बाणगाव बु.
	पेरु	नाशिक	नाशिक	गिरणारे, मखमलाबाद, देवळाली, सातपुर, माडसांगवी, पाथर्डी, भगुर, शिंदे, महिरावणी
	पेरु	नाशिक	निफाड	निफाड, देवगाव, विंचूर
	पेरु	नाशिक	मालेगाव	दाभाडी, सौंदाणे, कौळाने नि., निमगाव, सायने बु., कळवाडी, झोडगा, वडनेर, करंजगव्हाण, अजंग, जळगाव नि., डोंगराळे
	पेरु	नाशिक	येवला	जळगाव ने., अंदरसुल, पाटोदा, येवला
	पेरु	नाशिक	सिन्नर	सिन्नर, शहा, पांगरी बु.
	पेरु	परभणी	परभणी	परभणी, झरी, टाकळी कुंभकर्ण
	पेरु	परभणी	पाथरी	हादगाव
	पेरु	परभणी	सेलू	वालुर, सेलू, मोरेगाव
	पेरु	पुणे	इंदापूर	इंदापूर, माळवाडी, सणसर, पळसदेव, लोणीदेवकर, निमगावकेतकी, बावडा, लाखेवाडी, काटी.
	पेरु	पुणे	खेड	राजगुरुनगर, चाकण, पाईट, कुडे बु., कडूस, आळंदी, पिंपळगाव त. खेड, कन्हेसर, वाडा, वेताळे, करंजविहीरे
	पेरु	पुणे	दोंड	दोंड, केडगाव, राहू, कुरकुंभ, मलठण, गिरीम, बोरीभडक, खामगाव, पारगाव, बोरी पार्धी, वडगाव बांडे, यवत, पाटस, वरवंड, रावणगाव, देऊळगाव राजे
	पेरु	पुणे	पुरंदर	सासवड, भिवडी, वाल्हे, जेजुरी, कुंभारवळण, परिंचे, राजेवाडी, शिवरी.
	पेरु	पुणे	बारामती	काटेवाडी, उंडवडी क.प., सुपा, बारामती, वडगाव निंबाळकर, मोरगाव.
	पेरु	पुणे	भोर	वेळू, नसरापूर
	पेरु	पुणे	शिरूर	न्हावरा
	पेरु	पुणे	हवेली	उरुळीकांचन, थेऊर
	पेरु	बीड	अंबाजोगाई	राडी, उजनी

अ.क्र.	पीक	जिल्हे	तालुका	महसूल मंडळ
	पेरु	बीड	आष्टी	आष्टी, कडा, धामनगाव, दौलावडगाव, पिंपळा, टाकळसिंग, धानोरा, दादेगाव, डोईठाण, आष्टा ह.ना.
	पेरु	बीड	केज	यु.वडगाव, चिंचोली माळी
	पेरु	बीड	गेवराई	चकलांबा, सिरसदेवी, जातेगाव
	पेरु	बीड	परळी	नागापूर, पिंपळगाव गाढे, मोहा
	पेरु	बीड	बीड	नाळवंडी, पाली, म्हाळस जवळा, पिंपळनेर, पेंडगाव, राजूरी न., कुर्ला, घाटसावळी, पारगाव सि., चन्हाटा
	पेरु	बीड	माजलगाव	दिंद्रुड, तालखेड, किट्टी आडगाव
	पेरु	बीड	वडवणी	वडवणी, कवडगाव बु., चिंचवण
	पेरु	बुलढाणा	चिखली	चिखली, हातणी, चांधई, मेरा खु, एकेलारा
	पेरु	बुलढाणा	जळगाव जा.	पिंपळगाव काळे, जळगाव खु., जामोद, वडशिंगी
	पेरु	बुलढाणा	देऊळगाव राजा	देऊळगाव मही
	पेरु	बुलढाणा	नांदुरा	चांदुर बिस्वा, निमगाव
	पेरु	बुलढाणा	बुलढाणा	साखळी बु.
	पेरु	सांगली	जत	संख
	पेरु	सांगली	मिरज	मिरज, मालगाव, कवलापूर, भोसे, बेळंकी.
	पेरु	सोलापूर	अक्कलकोट	अक्कलकोट, जेऊर, चपळगांव, तडवळ, करजगी, दुधनी, मैदगी, वागदरी, किणी, नागणसुर.
	पेरु	सोलापूर	उत्तर सोलापूर	वडाळा, माडी, तिन्हे, शेळगी, उत्तर सोलापूर, मजरेवाडी, बाळे, कोंडी, सोरेगाव.
	पेरु	सोलापूर	करमाळा	करमाळा, जेऊर, उमरड, केतूर, केम, कोटी, अर्जूननगर, सालसे, जिंती, पांगरे, पोथरे.
	पेरु	सोलापूर	दक्षिण सोलापूर	निंबगी, बोरामणी, मुक्ती, वळसंग, मंद्रूप, विंचूर, होटगी, औराद.
	पेरु	सोलापूर	पंढरपूर	पंढरपूर, भंडीशेगांव, भाळवणी, करकंब, पटवर्धन कुरोली, पुळूज, चळे, तुंगत, कासेगांव, खडी, रोपळे.
	पेरु	सोलापूर	बाशी	बाशी, आगळगांव, पांगरी, नारी, खांडवी, पानगाव, सुडी, वैराग, गौडगाव, उपळे दुमाला, सौंदरे.
	पेरु	सोलापूर	मंगळवेढा	मंगळवेढा, बोराळे, अंधळगाव, भोसे, हुलजंती, मरवडे, मारापूर, पाटखळ.
	पेरु	सोलापूर	माढा	माढा, दारफळ, रोपळे (क.), म्हैसगांव, कुर्डुवाडी, टेंभूर्णी, मोडनिंब, लहुळ, रांझणी, निमगाव टे., बेंबळे.
	पेरु	सोलापूर	माळशिरस	माळशिरस, इस्लामपूर, अकलूज, लवंग, महाळुंगे, पिलीव, वेळापूर, नातेपूते, दहीगांव, सदाशिवनगर, खुडुस, फोंडशिरस.
	पेरु	सोलापूर	मोहोळ	मोहोळ, शेटफळ, पेन्नुर, वाघोली, कामती बु., सावळेश्वर, टाकळी सिकंदर, अनगर.
	पेरु	सोलापूर	सांगोला	सांगोला, शिवणे, जवळा, हतीद, सोनंद, कोळा, नाझरा, महुद (बु.), संगेवाडी, घरेडी.
५	मोसंबी	अकोला	पातुर	पातुर
	मोसंबी	अमरावती	अमरावती	बडनेरा, डवरगाव, माहुलीजहांगीर, नांदगाव पेट.
	मोसंबी	अमरावती	तिवसा	तिवसा, वरखेड, वन्हा, मोझरी.
	मोसंबी	अमरावती	धामणगाव रेल्वे	धामणगाव रेल्वे, चिंचोली, अंजनसिंगी.
	मोसंबी	अमरावती	मोशी	मोशी, शिरखेड, हिवरखेड, अंबाडा, नेर पिंपळाई, रिद्धपुर, धामणगाव.
	मोसंबी	अमरावती	वरुड	वरुड, शेंदूरजना घाट, लोणी, पुसला, बेनोडा, वाठोडा, राजूर बाजार.
	मोसंबी	अहमदनगर	कर्जत	माही, मिरजगाव.
	मोसंबी	अहमदनगर	नगर	कापुरवाडी, केडगाव, भिंगार, नागापूर, जेऊर, चिंचोडी पाटील, वाळकी, चास, रुईछत्तीसी, नालेगाव, सावेडी
	मोसंबी	अहमदनगर	नेवासा	चांदा, घोडेगाव, सलाबतपूर.
	मोसंबी	अहमदनगर	पाथर्डी	पाथर्डी, करंजी, मिरी, टाकळीमानुर, कोरडगाव.
	मोसंबी	अहमदनगर	पारनेर	वाडेगव्हाण, निघोज
	मोसंबी	अहमदनगर	राहुरी	वांबोरी.
	मोसंबी	अहमदनगर	शेवगाव	चापडगाव, एरंडगाव, शेवगाव, भातकुडगाव, बोधेगाव, ढोरजळगाव (शे).
	मोसंबी	अहमदनगर	श्रीगोंदा	बेलवंडी, चिंभळा, देवदैठाण, कोळगांव
	मोसंबी	उस्मानाबाद	उस्मानाबाद	उस्मानाबाद(ग्रा)., पाडोळी, तेर, ढोकी, जागजी

अ.क्र.	पीक	जिल्हे	तालुका	महसूल मंडळ
	मोसंबी	उस्मानाबाद	कळंब	शिराढोण
	मोसंबी	औरंगाबाद	औरंगाबाद	चित्ते पिंपळगाव, लाडसावंगी, करमाड, कांचनवाडी, चौका, चिकलठाणा, हार्सुल, शेकटा, कचनेर, वरुडकाजी
	मोसंबी	औरंगाबाद	कन्नड	चापानेर, चिंचोली, करंजखेडा, देवगाव रंगारी, चिकलठाणा, कन्नड
	मोसंबी	औरंगाबाद	खुल्दाबाद	वेरुळ.
	मोसंबी	औरंगाबाद	गंगापूर	गंगापूर, हरसूल, वाळूज, तुर्काबाद, सिद्धनाथ वडगाव, मांजरी, शेंदूरवाडा, डोणगाव, भेंडाळा.
	मोसंबी	औरंगाबाद	पैठण	पैठण, पिंपळवाडी, ढोरकीन, लोहगाव, नांदर, विहामांडवा, पाचो बु., आडूळ, बिडकिन, बालानगर, आपेगाव, निलजगाव
	मोसंबी	औरंगाबाद	फुलंब्री	फुलंब्री, वडोद बाजार, पिरबावडा, आळंद.
	मोसंबी	औरंगाबाद	वैजापूर	गारज, लासूरगाव, महालगाव, नागमठाण, वैजापूर, खंडाळा, शिरूर, बोरसर, लोणी खु., बाबतारा
	मोसंबी	औरंगाबाद	सिल्लोड	गोळेगाव बु., सिल्लोड.
	मोसंबी	औरंगाबाद	सोयगाव	सोयगाव, सावळदबारा, बानोटी.
	मोसंबी	जळगाव	एरंडोल	एरंडोल, उत्तरण गु.ह.
	मोसंबी	जळगाव	चाळीसगाव	चाळीसगाव, शिरसगाव, बहाळ, हातले, खडकी बु., तळेगाव, मेहुणबारे.
	मोसंबी	जळगाव	चोपडा	लासुर
	मोसंबी	जळगाव	जळगाव	जळगाव, असोदा, भोकर, पिंप्राळा, नशिराबाद, म्हसावद
	मोसंबी	जळगाव	जामनेर	पहूर, शेंदुणी, वाकडी, फत्तेपुर.
	मोसंबी	जळगाव	धरणगाव	चांदसर
	मोसंबी	जळगाव	पाचोरा	नगरदेवळा, गाळण, पिंपळगाव बु., वरखेडी.
	मोसंबी	जळगाव	पारोळा	तामसवाडी, बहादरपुर, परोळा, शेळावे, चोरवड.
	मोसंबी	जळगाव	भडगाव	भडगांव, आमदडे, कोळगाव, कजगाव.
	मोसंबी	जळगाव	मुक्ताईनगर	कु-हा
	मोसंबी	जालना	अंबड	अंबड, धनगरपिंप्री, जामखेड, रोहिलागड, वडीगोद्री, सुखापरी, गोंदी
	मोसंबी	जालना	घनसावंगी	घनसावंगी, राणीउंचेगाव, कुंभार पिंपळगाव, तिर्थपूरी, अंतरवाली टेंभी, जामसमर्थ, रांजणी.
	मोसंबी	जालना	जाफ्राबाद	जाफ्राबाद, माहोरा, कुंभारझरी, टेंभूणी, वरुड बु.
	मोसंबी	जालना	जालना	जालना (श), जालना (ग्रा), रामनगर, नेर, विरेगाव, पाचनवडगाव, वाघुळ (जां), शेवली.
	मोसंबी	जालना	परतूर	परतूर, वाटूर, सातोना, श्रीष्टी, आष्टी.
	मोसंबी	जालना	बदनापूर	बदनापूर, दाभाडी, रोषणगांव, शेलगांव, बावणेपागरी
	मोसंबी	जालना	भोकरदन	पिंपळगाव रे., भोकरदन, हसनाबाद, राजूर, केदारखेडा, आन्वा, सिपोरा बाजार, धावडा
	मोसंबी	जालना	मंठा	मंठा, पांगरी गोसावी, तळणी, ढोकसाळ
	मोसंबी	धुळे	शिरपूर	होळनाथे
	मोसंबी	नांदेड	कंधार	बारुळ, कंधार, फुलवळ
	मोसंबी	नांदेड	धर्माबाद	करखेली.
	मोसंबी	नांदेड	नांदेड	लिंबगाव, विष्णूपुरी, नाळेश्वर
	मोसंबी	नांदेड	मुखेड	मुखेड, जाहुर.
	मोसंबी	नांदेड	मुदखेड	मुदखेड, बारड.
	मोसंबी	नांदेड	हदगाव	हदगाव, पिंपरखेड.
	मोसंबी	नागपूर	कळमेश्वर	कळमेश्वर, मोहपा, धापेवाडा, तेलकामटी
	मोसंबी	नागपूर	काटोल	काटोल, पारडशिंगा, येनवा, मेटपांजरा, रिधोरा, कोंढाळी.
	मोसंबी	नागपूर	नरखेड	नरखेड, सावरगाव, जलालखेडा, मोवाड, मेंढला, भिष्णूर
	मोसंबी	नागपूर	नागपूर ग्रा.	वाडी.
	मोसंबी	नागपूर	सावनेर	सावनेर, केळवद, खापा, पाटणसावंगी, बडेगाव.
	मोसंबी	परभणी	जितुर	जितुर, बोरी.
	मोसंबी	परभणी	परभणी	परभणी, झरी.
	मोसंबी	परभणी	पाथरी	पाथरी, हदगाव बु.

अ.क्र.	पीक	जिल्हे	तालुका	महसूल मंडळ
	मोसंबी	परभणी	पुर्णा	चुडावा, लिमला, कावलगाव, पुर्णा
	मोसंबी	परभणी	मानवत	मानवत, केकरजवळा, कोल्हा
	मोसंबी	परभणी	सेलू	सेलू, वालुर, कुपटा
	मोसंबी	पुणे	इंदापूर	लाखेवाडी, काटी
	मोसंबी	पुणे	शिरुर	शिरुर, पाबळ
	मोसंबी	बीड	अंबाजोगाई	पाटोदा (म), घाटनांदूर, लो. सावरगाव, बर्दापूर.
	मोसंबी	बीड	आष्टी	आष्टी, कडा, धामनगाव, दौलावडगाव, पिंपळा, टाकळसिंग, धानोरा, दादेगाव, डोईठाण, आष्टा ह.ना.
	मोसंबी	बीड	केज	ह. पिंप्री,
	मोसंबी	बीड	गेवराई	गेवराई, तलवाडा, रेवकी, जातेगाव, मादळमोही, शिरसदेवी, धोंडराई, उमापूर, चंकलांबा, पाचेगाव, पाडळसिंगी, कोळगाव, माटेगाव
	मोसंबी	बीड	धारुर	धारुर, मोहखेड.
	मोसंबी	बीड	पाटोदा	पाटोदा
	मोसंबी	बीड	बीड	राजूरीनवगण, पिंपळनेर, नाळवंडी, पाली, म्हाळस जवळा, मांजरसुंबा, चौसाळा, पेंडगाव, नेकनूर, लिबागणेश, कुर्ला, घाटसावळी, पारगाव सि., चन्हाटा
	मोसंबी	बीड	माजलगाव	माजलगाव, नित्रुड, तालखेड, किट्टी आडगाव, गंगामसला, दिंद्रुड, मंजरथ
	मोसंबी	बीड	वडवणी	वडवणी, कवडगांव बु., चिंचवण
	मोसंबी	बीड	शिरुर	शिरुर (का.), रायमोहा, तितरवणी, गोमळवाडा, खलापूरी, ब्रम्हनाथ येलंब
	मोसंबी	बुलढाणा	चिखली	चिखली
	मोसंबी	बुलढाणा	बुलढाणा	मसला बु.
	मोसंबी	बुलढाणा	सिंदखेड राजा	सिंदखेड राजा, सोनुशी, किनगाव राजा, दुसरबीड, मलकापूर (पांगरा), शेंदूरजन, साखरखेडा.
	मोसंबी	यवतमाळ	राळेगाव	धानोरा
	मोसंबी	वर्धा	आष्टी	आष्टी, तळेगाव, साहूर
	मोसंबी	वर्धा	कारंजा	कारंजा घाट, ठाणेगाव, कन्नमवार गाव, सारवाडी
	मोसंबी	सोलापूर	माढा	मोडनिंब
	मोसंबी	हिंगोली	औढानागनाथ	औढानागनाथ, जवळाबाजार, साळणा, येहळेगाव.
	मोसंबी	हिंगोली	कळमनुरी	कळमनुरी, वाकोडी, नांदापूर, आखाडाबाळापुर, डोंगरकडा, वारंगाफाटा
	मोसंबी	हिंगोली	बसमत	हायतनगर, गिरगाव, हट्टा, टेंभुर्नी, आंबा (चोडी)
	मोसंबी	हिंगोली	सेनगाव	गोरेगाव, आजगाव, हत्ता, साखरा,
	मोसंबी	हिंगोली	हिंगोली	हिंगोली, डिग्रस कराळे, माळहिवरा, खंबाळा, सिरसम (बु.), नरसीनामदेव, बासंबा
६	लिंबू	अकोला	अकोट	अकोलखेड, आसेगाव बाजार, उमरा, पणज, मुंडगाव, अकोट
	लिंबू	अकोला	अकोला	बोरगाव मंजू, शिवनी, सांगलुद, कापशी रोड, कौलखेड
	लिंबू	अकोला	तेल्हारा	अडगाव बु., हिवरखेड, माळेगाव बाजार
	लिंबू	अकोला	पातुर	पातुर, बाभुळगाव, आलेगांव, सस्ती, चान्नी
	लिंबू	अकोला	बाशी टाकळी	राजंदा, धाबा, महान, खेडा बु.
	लिंबू	अकोला	बाळापूर	वाडेगाव, बाळापूर
	लिंबू	अकोला	मुर्तीजापूर	निभा, जामठी बु., कुरुम, मुर्तीजापूर, हादगाव
	लिंबू	अमरावती	अंजनगाव सुर्जी	भंडारज, सातेगाव, विहीगाव
	लिंबू	अमरावती	नांदगाव खंडेश्वर	धानोरा गुरव, पापळ, माहुलीचोर
	लिंबू	अहमदनगर	कर्जत	कर्जत, राशिन, भांबोरा, कोंभळी, मिरजगाव, माही.
	लिंबू	अहमदनगर	जामखेड	अरणगांव, जामखेड, नात्रज, नायगांव, खर्डा
	लिंबू	अहमदनगर	नगर	चिचोडी पाटील, वाळकी, रुईछत्तीसी
	लिंबू	अहमदनगर	पाथर्डी	मिरी, टाकळीमानूर, माणिकदौंडी, करंजी.
	लिंबू	अहमदनगर	पारनेर	सुपा, वाडेगव्हान, निघोज, टाकळी ढाकेश्वर, पळशी
	लिंबू	अहमदनगर	शेवगाव	बोधेगाव
	लिंबू	अहमदनगर	श्रीगोंदा	श्रीगोंदा, पेडगाव, काष्टी, चिभळा, बेलवंडी, देवदैठण, मांडवगण, कोळगाव
	लिंबू	अहमदनगर	संगमनेर	धांदरफळ बु., शिबलापूर
	लिंबू	उस्मानाबाद	तुळजापूर	सावरगाव

अ.क्र.	पीक	जिल्हे	तालुका	महसूल मंडळ
	लिंबू	उस्मानाबाद	परांडा	परांडा, आसु, जवळा नि., सोनारी, आनाळा
	लिंबू	औरंगाबाद	औरंगाबाद	चित्तेपिंपळगाव, करमाड, लाड सांगवी, वरुडकाजी, पिसादेवी, चिकलठाणा
	लिंबू	औरंगाबाद	सोयगाव	बनोटी
	लिंबू	जळगाव	अंमळनेर	अंमळनेर, शिरुड, नगाव, पातोंडा, अंमळगाव, मारवड, भरवस, वावडे
	लिंबू	जळगाव	एरंडोल	एरंडोल, उत्तरण गु.ह., रिंगणगाव, कासोदा
	लिंबू	जळगाव	चाळीसगाव	मेहूणबारे, चाळीसगाव, शिरसगाव, बहाळ, हातले, खडकी बु, तळेगाव
	लिंबू	जळगाव	चोपडा	हातेड, लासुर, चहाडी, चोपडा, अडावद
	लिंबू	जळगाव	जळगाव	जळगाव, आसोदा, भोकर, पिंप्राळा, नशिराबाद, म्हसावद
	लिंबू	जळगाव	जामनेर	जामनेर, नेरी, मालदाभाडी, पहूर, शेदुर्णी, तोंडापुर, फत्तेपुर, वाकडी
	लिंबू	जळगाव	धरणगाव	धरणगाव, सोनवद, पिंप्री, पाळधी बु., चांदसर
	लिंबू	जळगाव	पाचोरा	पाचोरा, नगरदेवळे बु., गाळण, नांद्रा, कुन्हाड खु., वरखेडी, पिंपळगाव बु.
	लिंबू	जळगाव	पारोळा	पारोळा, शेळावे, चोरवड, तामसवाडी, बहादरपुर
	लिंबू	जळगाव	बोदवड	करंजी
	लिंबू	जळगाव	भडगाव	भडगाव, कोळगाव, कजगाव, आमडदे
	लिंबू	जळगाव	भुसावळ	वरणागाव, कुन्हे प्र. न., पिंपळगाव बु.
	लिंबू	जळगाव	मुक्ताईनगर	कुन्हा, मुक्ताईनगर, घोडसगाव, अंतुर्ली
	लिंबू	जालना	अंबड	वडीगोद्री, जामखेड, धनगरपिंप्री, गोंदी
	लिंबू	जालना	घनसावंगी	घनसावंगी, रानीउचेगाव, जाम समर्थ, कुंभार पिंपळगाव, अंतरवाली टेंभी, तीर्थपुरी, राजणी
	लिंबू	जालना	जालना	जालना ग्रा., जालना श., पाचनवडगाव, रामनगर, वाघुळ जहांगीर
	लिंबू	जालना	परतूर	परतूर, वाटुर, आष्टी, सातोना खु., श्रीष्टी
	लिंबू	जालना	भोकरदन	पिंपळगाव रे., भोकरदन, हसनाबाद, राजूर, केदारखेडा, आन्वा, सिपोरा बाजार, धावडा
	लिंबू	जालना	मंठा	मंठा, पांगरी गोसावी
	लिंबू	धुळे	धुळे	कुसुंबा, नेर (म), लामकणी, धुळे (शहर), शिरुड, बोरकुंड, आर्वी, सोनगिर, नगांव बु., फागणे, मुकटी, धुळे (ग्रामीण)
	लिंबू	धुळे	शिरपूर	शिरपूर, बोराडी, अर्थ, जवखेडे, होळनाथे, थाळनेर, सांगवी
	लिंबू	धुळे	साक्री	साक्री, कासारे, म्हसदी प्र ने, दुसाने, निजामपूर, ब्राम्हणवेल, पिंपळनेर, दहीवेल, कुडाशी, उमरपाटा
	लिंबू	धुळे	सिंदखेडा	सिंदखेडा, चिमठाणे, शेवाळे, खलाणे, नरडाणे, बेटावद, वर्षी, दोंडाईचा, विखरण, विरदेल.
	लिंबू	नांदेड	उमरी	उमरी
	लिंबू	नाशिक	नांदगाव	जातेगाव, न्यायडोंगरी
	लिंबू	नाशिक	मालेगाव	दाभाडी, सौदाणे, कौळाने नि., निमगाव, सायने बु., कळवाडी, झोडगा, वडनेर, करंजगव्हाण, अजंग, जळगाव नि., डोंगराळे
	लिंबू	परभणी	गंगाखेड	माखणी
	लिंबू	परभणी	परभणी	दैठणा, शिंगणापुर
	लिंबू	परभणी	पाथरी	पाथरी, हादगाव, बाभळगाव
	लिंबू	परभणी	पुर्णा	पुर्णा
	लिंबू	परभणी	सेलू	सेलू, वालुर, चिकलठाणा, देवळगाव गात, कुपटा, मोरेगाव
	लिंबू	परभणी	सोनपेठ	आवलगाव
	लिंबू	पुणे	इंदापूर	सणसर, भिगवण, बावडा, लाखेवाडी, काटी
	लिंबू	पुणे	दोंड	दोंड, केडगाव, राहू, कुरकुंभ, मलठण, गिरीम, बोरीभडक, खामगाव, पारगाव, बोरी पार्धी, वडगाव बांडे, यवत, पाटस, वरवंड, रावणगाव, देऊळगाव राजे
	लिंबू	पुणे	बारामती	उंडवडी क.प., सुपा, लोणी भापकर, बारामती, शिरसुफळ, करंजेपुल
	लिंबू	पुणे	शिरूर	न्हावरा, वडगाव रासाई, निमोणे
	लिंबू	बीड	आष्टी	आष्टी, कडा, धामनगाव, दौलावडगाव, पिंपळा, टाकळसिंग, धानोरा, दादेगाव, डोईठाण, आष्टा ह.ना.
	लिंबू	बीड	परळी	धर्मापुरी, परळी वै., पिंपळगाव गाढे, मोहा
	लिंबू	बीड	बीड	नाळवंडी, पाली, म्हाळस जवळा, पिंपळनेर, पेंडगाव, राजूरी न., कुर्ली, घाटसावळी, पारगाव सि., चन्हाटा

अ.क्र.	पीक	जिल्हे	तालुका	महसूल मंडळ
	लिंबू	बीड	माजलगाव	दिद्रुड
	लिंबू	बीड	वडवणी	वडवणी, कवडगाव बु., चिंचवण
	लिंबू	बुलढाणा	खामगाव	आडगाव, पारखेड
	लिंबू	बुलढाणा	जळगाव जा.	पिंपळगाव काळे, जळगाव खु., जामोद, वडशिगी
	लिंबू	बुलढाणा	मोताळा	शेलापुर बु.
	लिंबू	लातूर	उदगीर	हेर
	लिंबू	वर्धा	आर्वी	आर्वी, वाठोडा, खरांगणा,
	लिंबू	वर्धा	आष्टी	आष्टी, तळेगाव, साहूर
	लिंबू	वर्धा	कारंजा	कारंजा घ., ठाणेगाव, कन्नमवार गाव, सारवाडी
	लिंबू	वाशिम	वाशिम	पाडीटकमोर
	लिंबू	सांगली	जत	उमदी, संख
	लिंबू	सोलापूर	अक्कलकोट	अक्कलकोट, जेऊर, चपळगांव, तडवळ, करजगी, दुधनी, मैदगी, वागदरी, किणी, नागणसुर.
	लिंबू	सोलापूर	उत्तर सोलापूर	वडाळा, माडी, तिहे, शेळगी, उत्तर सोलापूर, मजरेवाडी, बाळे, कौडी, सोरेगाव.
	लिंबू	सोलापूर	करमाळा	करमाळा, जेऊर, उमरड, केतूर, केम, कोटी, अर्जूननगर, सालसे, जिंती, पांगरे, पोथरे.
	लिंबू	सोलापूर	दक्षिण सोलापूर	निंबगी, बोरामणी, मुक्ती, वळसंग, मंदूप, विंचूर, होटगी, औराद.
	लिंबू	सोलापूर	पंढरपूर	पंढरपूर, भंडीशेगांव, भाळवणी, करकंब, पटवर्धन कुरोली, पुळूज, चळे, तुंगत, कासेगांव, खडी, रोपळे.
	लिंबू	सोलापूर	बाशी	बाशी, आगळगांव, पांगरी, नारी, खांडवी, पानगाव, सुडी, वैराग, गौडगाव, उपळे दुमाला, सौंदरे.
	लिंबू	सोलापूर	मंगळवेढा	मंगळवेढा, बोराळे, अंधळगाव, भोसे, हुलजंती, मरवडे, मारापूर, पाटखळ.
	लिंबू	सोलापूर	माढा	माढा, दारफळ, रोपळे (क.), म्हैसगांव, कुर्डुवाडी, टेंभूणी, मोडनिंब, लहुळ, रांझणी, निमगाव टे., बेंबळे.
	लिंबू	सोलापूर	माळशिरस	माळशिरस, इस्लामपूर, अकलूज, लवंग, महाळुंगे, पिलीव, वेळापूर, नातेपूते, दहीगांव, सदाशिवनगर, खुडुस, फोंडशिरस.
	लिंबू	सोलापूर	मोहोळ	मोहोळ, नरखेड, शेटफळ, पेन्नुर, वाघोली, कामती बु., सावळेश्वर, टाकळी सिकंदर, अनगर.
	लिंबू	सोलापूर	सांगोला	सांगोला, शिवणे, जवळा, हतीद, सोनंद, कोळा, नाझरा, महुद (बु.), संगेवाडी, घरेडी.
७	संत्रा	अकोला	अकोट	अकोट, उमरा, पणज, अकोलखेड
	संत्रा	अकोला	तेल्हारा	अडगाव बु., हिवरखेड, माळेगाव बाजार, तेल्हारा
	संत्रा	अकोला	पातूर	पातूर, आलेगाव
	संत्रा	अकोला	बाशी टाकळी	राजंदा, धाबा
	संत्रा	अकोला	मुर्तीजापूर	कुरुम, हातगाव, निभा
	संत्रा	अमरावती	अंजनगाव सुर्जी	अंजनगाव, भंडारज, विहीगाव, सातेगाव, कापूस तळणी, कोकडी
	संत्रा	अमरावती	अचलपूर	अचलपूर, रासेगाव, असदपूर, परसापूर, पथोट, परतवाडा
	संत्रा	अमरावती	अमरावती	अमरावती, वडाळी, बडनेरा, नवसारी, डवरगांव, माहूली जहागिर, नांदगाव पेठ, रहाटगाव
	संत्रा	अमरावती	चांदूर बाजार	चांदूर बाजार, ब्राम्हणवाडा थडी, बेलोरा, करजगाव, शिरसगाव कसबा, तळेगाव मोहना, आसेगाव (पुर्णा)
	संत्रा	अमरावती	चांदूर रेल्वे	चांदूर रेल्वे, पळसखेड, घुईखेड, आमला विश्वेश्वर, सातेफळ
	संत्रा	अमरावती	चिखलदरा	चिखलदरा, सेमाडोह, टेंभूरसोडा, गौरखेड बाजार
	संत्रा	अमरावती	तिवसा	तिवसा, मोझरी, वऱ्हा, कुऱ्हा, वरखेड
	संत्रा	अमरावती	धामणगाव रेल्वे	धामणगाव रेल्वे, चिंचोली, भातकुली, अंजनसिगी, मंगरुळ दस्तगिर, दत्तापूर, तळेगाव दशासर
	संत्रा	अमरावती	नांदगाव खंडेश्वर	नांदगाव खंडेश्वर, दाभा, शिवणी, मंगरुळ चव्हाळा, पापळ, लोणी, धानोरा गुरव, माहूलीचोर
	संत्रा	अमरावती	भातकुली	निभा.
	संत्रा	अमरावती	मोर्शी	अंबाडा, हिरवखेड, रिद्धपूर, धामणगाव, नेरपिंगळाई, शिरखेड, मोर्शी.
	संत्रा	अमरावती	वरुड	वरुड, बेनोदा, पुसला, वाठोडा, लोणी, शेंदूरजना घाट, राजुराबाजार

अ.क्र.	पीक	जिल्हे	तालुका	महसूल मंडळ
	संत्रा	अहमदनगर	कर्जत	माही, कोंभळी, मिरजगाव
	संत्रा	अहमदनगर	जामखेड	जामखेड, नान्नज
	संत्रा	अहमदनगर	नगर	कापुरवाडी, केडगाव, भिंगार, नागापुर, जेऊर, चिचोडी पाटील, वाळकी, चास, रुईछत्तीसी, सावेडी, नालेगाव
	संत्रा	अहमदनगर	नेवासा	चांदा, नेवासा खु., नेवासा बु., सलाबतपुर, कुकाणा, घोडेगाव, वडाळा बहिरोबा.
	संत्रा	अहमदनगर	पाथर्डी	पाथर्डी, माणिकदोंडी, करंजी, मिरी, टाकळीमानुर, कोरडगाव
	संत्रा	अहमदनगर	पारनेर	वाडेगव्हाण, निघोज
	संत्रा	अहमदनगर	राहुरी	वांबोरी
	संत्रा	अहमदनगर	शेवगाव	शेवगाव, भातकुडगाव, ढोरजळगाव, एरंडगाव, बोधेगाव, चापडगाव
	संत्रा	अहमदनगर	श्रीगोंदा	बेलवंडी, चिंभळा, देव दैठाण, कोळगाव, श्रीगोंदा, मांडवगण
	संत्रा	जालना	परतूर	आष्टी, सातोना खु.
	संत्रा	नागपूर	उमरेड	पाचगाव, हेवती, बेला, मकरधोकडा
	संत्रा	नागपूर	कळमेश्वर	कळमेश्वर, धापेवाडा, मोहपा, तेलकामटी.
	संत्रा	नागपूर	काटोल	काटोल, पारडशिंगा, येनवा, मेटपांजरा, रिधोरा, कोंढाळी.
	संत्रा	नागपूर	कामटी	कामटी, वडोदा.
	संत्रा	नागपूर	कुही	तितुर.
	संत्रा	नागपूर	नरखेड	नरखेड, सावरगाव, जलालखेडा, मोवाड, मेंढला, भिष्णूर
	संत्रा	नागपूर	नागपूर ग्रा.	सोनेगाव (लोधी), वाडी, बोरी, गोघणी.
	संत्रा	नागपूर	पारशिवणी	पारशिवणी, नवेगाव खैरी, आमडी, .कन्हान
	संत्रा	नागपूर	भिवापूर	भिवापूर, कारगांव
	संत्रा	नागपूर	रामटेक	देवलापार, रामटेक, मुसेवाडी
	संत्रा	नागपूर	सावनेर	सावनेर, पाटण सावंगी, केळवद, खापा, बडेगाव.
	संत्रा	नागपूर	हिंगणा	हिंगणा, कान्होलीबारा, अडेगाव, गुमगाव, टाकळघाट, वाणाडोंगरी
	संत्रा	परभणी	जितुर	जितुर, सावंगी म्हा., बोरी, आडगाव.
	संत्रा	परभणी	परभणी	पेडगाव, जांब.
	संत्रा	परभणी	पाथरी	पाथरी
	संत्रा	परभणी	पुर्णा	चुडावा, पुर्णा, कावलगाव, ताडकळस, लिमला, कातनेश्वर
	संत्रा	परभणी	मानवत	मानवत, कोल्हा, केकरजवळा, ताडबोरगाव.
	संत्रा	परभणी	सेलू	सेलू, वालुर, देऊळगाव गात, कुपटा
	संत्रा	पुणे	शिरूर	शिरूर, निमोणे, न्हावरा, तळेगाव ढमढेरे, रांजणगाव, मलठण, पाबळ
	संत्रा	बीड	आष्टी	आष्टी, कडा, धामनगाव, दौलावडगाव, पिंपळा, टाकळसिंग, धानोरा, दादेगाव, डोईठाण, आष्टा ह.ना.
	संत्रा	बीड	पाटोदा	कुसळंब
	संत्रा	बुलढाणा	खामगाव	अडगाव.
	संत्रा	बुलढाणा	चिखली	मेरा खु.
	संत्रा	बुलढाणा	जळगाव जा.	जामोद, जळगाव खु.
	संत्रा	बुलढाणा	देऊळगाव राजा	मेव्हा राजा, देऊळगाव मही, आंदेरा
	संत्रा	बुलढाणा	मेहकर	मेहकर, डोणगाव, हिवराआश्रम, जानेफळ, शेलगाव दे.
	संत्रा	बुलढाणा	लोणार	अंजनी खुर्द, सुलतानपूर
	संत्रा	बुलढाणा	संग्रामपूर	सोनाळा, बावणबीर
	संत्रा	यवतमाळ	आर्णी	आर्णी, जवळा.
	संत्रा	यवतमाळ	उमरखेड	उमरखेड, मुळावा, ढाणकी, विडुळ, चातारी, कुपटी, निंगणुर
	संत्रा	यवतमाळ	कळंब	कळंब, कोठा, सावरगाव, जोडमोहा, पिंपळगाव (रु.), मेटीखेडा.
	संत्रा	यवतमाळ	दारव्हा	दारव्हा, महागाव, लोही
	संत्रा	यवतमाळ	दिग्रस	दिग्रस, कलगाव, तिवरी, तूपटाकळी, सिंगड.
	संत्रा	यवतमाळ	नेर	माणिकवाडा, वटफळी, शिरजगाव, मालखेड (खु.)
	संत्रा	यवतमाळ	पुसद	पुसद, जांबबाजार, वरुड, बोरी खु., गौळ खु.
	संत्रा	यवतमाळ	बाभुळगाव	घारपळ
	संत्रा	यवतमाळ	महागाव	मोरथ, गुंज, काळी (दौ), कासोळा.
	संत्रा	यवतमाळ	राळेगाव	राळेगाव, झाडगाव, धानोरा

अ.क्र.	पीक	जिल्हे	तालुका	महसूल मंडळ
	संत्रा	वर्धा	आर्वी	आर्वी, रोहना, खरांगणा, वाढोणा.
	संत्रा	वर्धा	आष्टी	आष्टी, तळेगाव, साहूर
	संत्रा	वर्धा	कारंजा	कारंजा घाट, ठाणेगाव, कन्नमवार गाव, सारवाडी
	संत्रा	वर्धा	देवळी	देवळी, पुलगाव
	संत्रा	वाशिम	कारंजा	कारंजा, उंबर्डा बाजार, कामरगाव, धनज बू., पोहा, खेडा बू., हिवरा लाहे., येवता
	संत्रा	वाशिम	मंगरुळपीर	मंगरुळपीर, पोटी, कवठळ, धानोरा खु., पाडीताड, सेलू बु.
	संत्रा	वाशिम	मानोरा	मानोरा, गिरोली, उमरी, कुपटा, शेंदुरजना.
	संत्रा	वाशिम	मालेगाव	मालेगाव, मुंगळा, करंजी, किन्हीराजा, शिरपूर, चांडस, मेडशी.
	संत्रा	वाशिम	रिसोड	रिसोड, केनवड, भरजहांगीर, रिठद, वाकद
	संत्रा	वाशिम	वाशिम	वाशिम, अनशिंग, केकतउमरा, पाडीआसरा, राजगाव
	संत्रा	हिंगोली	औढानागनाथ	औढानागनाथ, जवळाबाजार, साळणा, येहळेगाव.
	संत्रा	हिंगोली	कळमनुरी	कळमनुरी, वाकोडी, नांदापूर, आखाडाबाळापूर, डोंगरकडा, वारंगाफाटा
	संत्रा	हिंगोली	बसमत	हायतनगर, गिरगाव, हट्टा, टेंभुर्नी, आंबा (चौडी)
	संत्रा	हिंगोली	सेनगाव	गोरेगाव, आजगाव, हत्ता, साखरा, सेनगाव, पानकन्हेंरगाव.
	संत्रा	हिंगोली	हिंगोली	हिंगोली, डिग्रस कराळे, माळहिवरा, खंबाळा, सिरसम (बु.), नरसीनामदेव, बासंबा
८	सिताफळ	अमरावती	मोर्शी	नेरपिंगळाई, अंबाडा, रिद्धपूर
	सिताफळ	अहमदनगर	अकोले	विरगाव
	सिताफळ	अहमदनगर	कर्जत	कर्जत, माही, भांबोरा, राशिन, कोंभळी, मिरजगाव
	सिताफळ	अहमदनगर	जामखेड	जामखेड, खर्डा, अरणगाव, नायगाव, नान्नज
	सिताफळ	अहमदनगर	नगर	नालेगाव, सावेडी, कापूरवाडी, केडगाव, भिंगार, जेऊर, चिंचोडी पाटील, वाळकी, चास, रुईछत्तीसी, नागापूर
	सिताफळ	अहमदनगर	नेवासा	चांदा, कुकाणा
	सिताफळ	अहमदनगर	पाथर्डी	करंजी, मिरी, टाकळीमानुर, कोरडगाव, माणीकदौडी, पाथर्डी
	सिताफळ	अहमदनगर	पारनेर	पारनेर, भाळवणी, सुपा, वाडेगव्हाण, निघोज, वडझिरे, टाकळी ढोकेश्वर, पळशी
	सिताफळ	अहमदनगर	राहाता	राहाता
	सिताफळ	अहमदनगर	राहुरी	ताहाराबाद, देवळाली प्रवरा, वांबोरी
	सिताफळ	अहमदनगर	शेवगाव	शेवगाव, भातकुडगाव, बोधेगाव, चापडगाव, ढोरजळगाव, एरंडगाव
	सिताफळ	अहमदनगर	श्रीगोंदा	श्रीगोंदा, काष्टी, पेडगाव, बेलवंडी, देवदैठण, चिंभळा, कोळगाव, मांडवगण
	सिताफळ	अहमदनगर	संगमनेर	धारगाव, डोळासणे
	सिताफळ	उस्मानाबाद	उमरगा	उमरगा, दाळिंब, नारंगवाडी, मुळज, मुरुम
	सिताफळ	उस्मानाबाद	उस्मानाबाद	उस्मानाबाद शहर, उस्मानाबाद ग्रा., बैबळी, केशेगाव, पाडोळी, तेर, ढोकी, जागजी
	सिताफळ	उस्मानाबाद	कळंब	कळंब, इटकूर, येरमाळ, मोहा, शिराढोण, गोंविदपूर
	सिताफळ	उस्मानाबाद	तुळजापूर	तुळजापूर, सावरगाव, सलगरा दि, ईटकळ, जळकोट, मंगरुळ, नळदुर्ग
	सिताफळ	उस्मानाबाद	परांडा	परांडा, आसू, जावळा नि., सोनारी, अनाळा
	सिताफळ	उस्मानाबाद	भूम	अंभी, माणकेश्वर, भुम, वालवड, ईट
	सिताफळ	उस्मानाबाद	लोहारा	लोहारा, माकणी, जेवळी
	सिताफळ	उस्मानाबाद	वाशी	वाशी, तेरखेडा, पारगाव
	सिताफळ	औरंगाबाद	औरंगाबाद	करमाड, चित्तेपिंपळगाव, वरुडकाजी
	सिताफळ	औरंगाबाद	पैठण	आपेगाव, पिंपळवाडी, नांदर
	सिताफळ	औरंगाबाद	फुलंब्री	फुलंब्री, वडोद बाजार, पिरबावडा, आळंद.
	सिताफळ	औरंगाबाद	वैजापूर	वैजापूर, लासुरगाव, खंडाळा, नागमठाण, बोरसर, शिऊर, गारज, महालगाव, लोणी खु., बाबतारा, घायगाव, जानेफळ
	सिताफळ	औरंगाबाद	सिल्लोड	निल्लोड, सिल्लोड
	सिताफळ	औरंगाबाद	सोयगाव	सोयगाव, बनोटी, सावळदबारा
	सिताफळ	जळगाव	एरंडोल	रिंगणगाव, कासोदा
	सिताफळ	जळगाव	चाळीसगाव	तळेगाव
	सिताफळ	जळगाव	जळगाव	आसोदा, पिंप्राळा, नशिराबाद, म्हसावद, भोकर

अ.क्र.	पीक	जिल्हे	तालुका	महसूल मंडळ
	सिताफळ	जळगाव	जामनेर	पहूर, शेंदुणी, जामनेर, नेरी, मालदाभाडी, तोंडापूर, फंतेपूर, वाकडी
	सिताफळ	जळगाव	पाचोरा	पिंपळगाव बु.
	सिताफळ	जालना	अंबड	अंबड, गोंदी, रोहीलागड, सुखापुरी, वडीगोद्री, जामखेड, धनगरपिंप्री
	सिताफळ	जालना	घनसावंगी	घनसावंगी, राणीउंचेगाव, तिर्थपूरी, अंतरवाली टेंभी, रांजणी.
	सिताफळ	जालना	जाफ्राबाद	कुंभारझरी
	सिताफळ	जालना	जालना	पाचनवडगाव, रामनगर, वाघुळ जहागीर
	सिताफळ	जालना	परतूर	परतूर, वाटूर, श्रीष्टी, आष्टी, सातोना खु..
	सिताफळ	जालना	बदनापूर	बदनापूर, दाभाडी, रोषणगांव, शेलगांव, बावणेपागरी
	सिताफळ	जालना	भोकरदन	पिंपळगाव रे., भोकरदन, हसनाबाद, राजूर, केदारखेडा, आन्वा, सिपोरा बाजार, धावडा
	सिताफळ	जालना	मंठा	मंठा, तळणी, ढोकसाळ, पांगरी गोसावी
	सिताफळ	नांदेड	कंधार	बारुळ, कंधार
	सिताफळ	नांदेड	हदगाव	तामसा, मनाठा, आष्टी, पिंपरखेड
	सिताफळ	परभणी	जितुर	बामणी, जितुर
	सिताफळ	परभणी	परभणी	जांब, पेडगाव
	सिताफळ	परभणी	सेलू	सेलू, वालुर, मोरेगाव
	सिताफळ	पुणे	आंबेगाव	मंचर, कळंब, पारगाव त. अवसारी, निरगुडसर
	सिताफळ	पुणे	इंदापूर	इंदापूर, माळवाडी, सणसर, लोणीदेवकर, निमगाव केतकी, बावडा, लाखेवाडी, काटी
	सिताफळ	पुणे	खेड	राजगुरुनगर, कडुस, आळंदी, पिंपळगाव त. खेड, कन्हारसर
	सिताफळ	पुणे	जुन्नर	ओतुर, बेलहे, वडगाव आनंद, जुन्नर, नारायणगाव, आपटाळे, वडज.
	सिताफळ	पुणे	दोंड	दोंड, केडगाव, राहू, कुरकुंभ, मलठण, गिरीम, बोरीभडक, खामगाव, पारगाव, बोरी पार्धी, वडगाव बांडे, यवत, पाटस, वरवंड, रावणगाव, देऊळगाव राजे
	सिताफळ	पुणे	पुरंदर	सासवड, भिवडी, वाल्हे, जेजुरी, कुंभारवळण, परिंचे, राजेवाडी, शिवरी
	सिताफळ	पुणे	बारामती	बारामती, काटेवाडी, उंडवडी क.प., शिसुंफळ, वडगाव निंबाळकर, लोणी भापकर, करंजेपुल, सुपा, मोरगाव
	सिताफळ	पुणे	भोर	वेळू, नसरापूर
	सिताफळ	पुणे	शिरूर	शिरूर, निमोणे, न्हावरा, तळेगाव ढमढेरे, रांजनगाव, टाकळीहाजी, मलठण, पाबळ
	सिताफळ	बीड	अंबाजोगाई	अंबाजोगाई, लो. सावरगाव, ममदापूर, राडी
	सिताफळ	बीड	आष्टी	आष्टी, कडा, धामनगाव, दौलावडगाव, पिंपळा, टाकळसिंग, धानोरा, दादेगाव, डोईठाण, आष्टा ह.ना.
	सिताफळ	बीड	केज	केज, विडा, यु.वडगाव, ह. पिंप्री, होळ, बनसारोळा, नांदुरघाट, चिंचोली माळी, मरसाजोग
	सिताफळ	बीड	गेवराई	गेवराई, धोंडराई, उमापूर, चंकलांबा, मादळमोही, पाचेगाव, जातेगाव, तलवडा, सिरसदेवी, रेवकी, कोळगाव, माटेगाव
	सिताफळ	बीड	धारुर	धारुर, मोहखेड, तेलगाव
	सिताफळ	बीड	परळी	परळी वै., सिरसाळा, नागापुर, धर्मापुरी, पिंपळगाव गाढे, मोहा
	सिताफळ	बीड	पाटोदा	पाटोदा, थेरला, अंमळनेर, दासखेड, कुसळंब
	सिताफळ	बीड	बीड	नाळवंडी, पाली, म्हाळस जवळा, मांजरसुंबा, चौसाळा, पेंडगाव, नेकनूर, पिंपळनेर, राजूरी न., लिंबागणेश, कुर्ला, घाटसावळी, पारगाव सि., चन्हाटा
	सिताफळ	बीड	माजलगाव	माजलगाव, गंगामसला, दिंदुड, नित्रुड, तालखेड, किट्टी आडगाव, मंजरथ
	सिताफळ	बीड	वडवणी	वडवणी, कवडगाव बु., चिंचवण
	सिताफळ	बीड	शिरूर	शिरूर का., रायमोहा, तितरवणी, गोमळवाडा
	सिताफळ	बुलढाणा	चिखली	शेळगाव अटोळ, कोलारा, मेरा खु.
	सिताफळ	बुलढाणा	जळगाव जा.	जामोद, जळगाव खु., वडशिंंगी, आसलगाव
	सिताफळ	बुलढाणा	मेहकर	वरवंड, जानेफळ, नायगाव दत्तापूर, हिवरा आश्रम
	सिताफळ	बुलढाणा	लोणार	हिरडव, सुलतानपूर, टिटवी
	सिताफळ	बुलढाणा	संग्रामपूर	संग्रामपूर
	सिताफळ	बुलढाणा	सिंदखेड राजा	सिंदखेड राजा, साखरखेडा, शेंदुरजन, किनगाव राजा
	सिताफळ	लातूर	औसा	उजनी

अ.क्र.	पीक	जिल्हे	तालुका	महसूल मंडळ
	सिताफळ	लातूर	निलंगा	औरादशाहजनी
	सिताफळ	लातूर	रेणापूर	रेणापूर, पळशी, पोहरेगाव, पानगाव, कारेपूर
	सिताफळ	लातूर	लातूर	हरगुळ ब.
	सिताफळ	वाशिम	मंगरुळपीर	धानोरा, मंगरुळपीर, कवठळ, पार्डीताड, पोटी, आसेगाव, सेलू बु.
	सिताफळ	वाशिम	रिसोड	मोप, वाकद
	सिताफळ	सोलापूर	अक्कलकोट	अक्कलकोट, जेऊर, चपळगांव, तडवळ, करजगी, दुधनी, मैदगी, वागदरी, किणी, नागणसुर.
	सिताफळ	सोलापूर	उत्तर सोलापूर	वडाळा, मारडी, तिन्हे, शेळगी, उत्तर सोलापूर, मजरेवाडी, बाळे, कोंडी, सोरेगाव.
	सिताफळ	सोलापूर	करमाळा	करमाळा, जेऊर, उमरड, केतूर, केम, कोटी, अर्जूननगर, सालसे, जिंती, पांगरे, पोथरे.
	सिताफळ	सोलापूर	दक्षिण सोलापूर	निंबगी, बोरामणी, मुक्ती, वळसंग, मंद्रूप, विंचूर, होटगी, औराद.
	सिताफळ	सोलापूर	पंढरपूर	पंढरपूर, भंडीशेगांव, भाळवणी, करकंब, पटवर्धन कुरोली, पुळूज, चळे, तुंगत, कासेगांव, खडी, रोपळे.
	सिताफळ	सोलापूर	बार्शी	बार्शी, आगळगांव, पांगरी, नारी, खांडवी, पानगाव, सुडी, वैराग, गौडगाव, उपळे दुमाला, सौंदरे.
	सिताफळ	सोलापूर	मंगळवेढा	मंगळवेढा, बोराळे, अंधळगाव, भोसे, हुलजंती, मरवडे, मारापूर, पाटखळ.
	सिताफळ	सोलापूर	माढा	माढा, दारफळ, रोपळे (क.), म्हैसगांव, कुर्डुवाडी, टैभूणी, मोडनिंब, लहुळ, रांझणी, निमगाव टे., बेंबळे.
	सिताफळ	सोलापूर	माळशिरस	माळशिरस, इस्लामपूर, अकलूज, लवंग, महाळुंगे, पिलीव, वेळापूर, नातेपूते, दहीगांव, सदाशिवनगर, खुडुस, फोंडशिरस.
	सिताफळ	सोलापूर	मोहोळ	मोहोळ, शेटफळ, पेन्नुर, वाघोली, कामती बु., सावळेश्वर, टाकळी सिकंदर, अनगर.
	सिताफळ	सोलापूर	सांगोला	सांगोला, शिवणे, जवळा, हतीद, सोनंद, कोळा, नाझरा, महुद (बु.), संगेवाडी, घरेडी.

सहपत्र - १

सन २०२१-२२, २०२२-२३ व २०२३-२४ साठी पुनर्रचित हवामान आधारित पीक विमा योजना राबविण्याकरिता प्रस्तावित जिल्हे, तालुके व महसूल मंडळाची यादी.

(आंबिया बहार)

अ.क्र.	पीक	जिल्हा	तालुका	महसूल मंडळ
१	आंबा	अहमदनगर	कर्जत	कर्जत, राशीन, भांबोरा, कोंभळी, मिरजगाव, माही.
	आंबा	अहमदनगर	कोपरगाव	रवंदे, कोपरगाव, दहेगाव बोलका, सुरेगाव, पोहेगाव
	आंबा	अहमदनगर	जामखेड	जामखेड, अरणगांव, नात्रज, नायगाव, खर्डा
	आंबा	अहमदनगर	नगर	कापूरवाडी, वाळकी, केडगाव, भिंगार, नागापुर, जेऊर, चिंचोडी पाटील, चास, रुईछत्तसी.
	आंबा	अहमदनगर	नेवासा	नेवासा (बु.), नेवासा(खु.), सलाबतपूर, चांदा, कुकाणा, घोडेगाव, वडाळा ब.
	आंबा	अहमदनगर	पाथर्डी	पाथर्डी, माणिकदौन्डी, टाकळीमानुर, कोरडगांव, करंजी, मिरी
	आंबा	अहमदनगर	पारनेर	पारनेर, भाळवणी, वाडेगव्हाण, सुपा, टाकळीढोकेश्वर, पळशी, वडझिरे, निघोज
	आंबा	अहमदनगर	राहाता	बाभळेश्वर
	आंबा	अहमदनगर	राहुरी	वांबोरी, देवळाली प्र., सात्रळ, ताहाराबाद, राहुरी
	आंबा	अहमदनगर	शेवगाव	बोधेगांव, चापडगांव, भातकुडगाव, शेवगाव, ढोरजळगाव
	आंबा	अहमदनगर	श्रीगोंदा	बेलवंडी, श्रीगोंदा, देवदैठण, मांडवगण, पेडगाव, चिंभळा, कोळगाव
	आंबा	अहमदनगर	श्रीरामपूर	श्रीरामपूर, टाकळीभान, बेलापूर, उंदीरगाव
	आंबा	उस्मानाबाद	उमरगा	उमरगा, दाळींब, नारंगवाडी, मुळज, मुरुम
	आंबा	उस्मानाबाद	उस्मानाबाद	उस्मानाबाद श., उस्मानाबाद ग्रा., बेंबळी, केशोगाव, पाडोळी, तेर, ढोकी, जागजी
	आंबा	उस्मानाबाद	कळंब	कळंब, इटकूर, येरमाळा, मोहा, शिराढोण, गोंविदपूर
	आंबा	उस्मानाबाद	तुळजापूर	तुळजापूर, सावरगाव, सलगरा दि, ईटकळ, जळकोट, मंगरुळ, नळदुर्ग
	आंबा	उस्मानाबाद	परंडा	परंडा, आसु, जवळा नि., सोनारी, अनाळा
	आंबा	उस्मानाबाद	भूम	भूम, वालवड, माणकेश्वर, अंभी, ईट
	आंबा	उस्मानाबाद	लोहारा	लोहारा, माकणी, जेवळी
	आंबा	उस्मानाबाद	वाशी	वाशी, तेरखेडा, पारगाव
	आंबा	औरंगाबाद	औरंगाबाद	चौका, कांचनवाडी, चित्तेपिंपळगाव, करमाड, लाडसावंगी, चिखलठाणा, हरसूल, भावसिंगपूरा, पंढरपूर, शेकटा, कचनेर, वरुडकाजी, पिसादेवी
	आंबा	औरंगाबाद	कन्नड	चापानेर, पिशोर, चिंचोली, चिकलठाणा, नाचनवेल, करजखेडा, कन्नड
	आंबा	औरंगाबाद	खुल्दाबाद	वेरुळ, बाजारसावंगी, सुलतानपूर.
	आंबा	औरंगाबाद	गंगापूर	गंगापूर, तुरकाबाद, मांजरी, शेंदुरवाडा, डोंनगाव स, सि.वडगाव
	आंबा	औरंगाबाद	पैठण	पैठण, पिंपळवाडी पी., बालानगर, लोहगाव, नांदर, ढोरकीन, बीडकीन, विहामांडला
	आंबा	औरंगाबाद	फुलंब्री	फुलंब्री, आळंद, वडोदबाजार, पिरबावडा, बाबरा
	आंबा	औरंगाबाद	वैजापूर	वैजापूर, खंडाळा, लाडगांव, लोणी (खु), महालगाव, शिरूर, बोरसर, शिरूर, बाबतारा, घायगाव, जानेफळ
	आंबा	औरंगाबाद	सिल्लोड	बोरगाव बा, अजिंठा, आंभई, आमठाणा, गोळेगाव, सिल्लोड
	आंबा	कोल्हापूर	आजरा	आजरा, गौसे, मलिग्रे, उत्तुर
	आंबा	कोल्हापूर	करवीर	सांगरुळ, हळदी, इस्पुली, कणेरी
	आंबा	कोल्हापूर	कागल	कागल, सिद्धनेली, केनवडे, खडकेवाडा, कापशी
	आंबा	कोल्हापूर	गडहिंग्लज	गडहिंग्लज, महागाव, नेसरी, कडगाव, हलकर्णी, कसबानुल
	आंबा	कोल्हापूर	चंदगड	कोवाडा, चंदगड, नागनवाडी, माणगाव, तुर्केवाडी, हेरे
	आंबा	कोल्हापूर	भुदरगड	पिंपळगाव, कडगांव, करडवाडी, गारगोटी, कुर
	आंबा	कोल्हापूर	राधानगरी	राशीवडे (बु.)
	आंबा	कोल्हापूर	शाहूवाडी	बांबवडे, सरुड, आंबा, करंजफेन, मलकापूर, भेडसगाव
	आंबा	जळगाव	चाळीसगाव	मेहूणबारे, चाळीसगाव, शिरसगाव, बहाळ, हातले, खडकी बु. तळेगाव
	आंबा	जळगाव	चोपडा	हातेड
	आंबा	जळगाव	जळगाव	जळगाव, आसोदा, म्हासावद
	आंबा	जळगाव	जामनेर	जामनेर, नेरी, मालदाभाडी, पहर, शेंदूर्णी, तोंडापुर, फत्तेपुर, वाकडी
	आंबा	जळगाव	धरणगाव	धरणगाव, पाळधी
	आंबा	जळगाव	पाचोरा	पाचोरा

अ.क्र.	पीक	जिल्हा	तालुका	महसूल मंडळ
	आंबा	जालना	अंबड	अंबड, वडीग्रोदी, धनगरपिंप्री, जामखेड, रोहिलागड, सुखापूरी
	आंबा	जालना	घनसावंगी	घनसावंगी, तिर्थपुरी, कुंभारपिंपळगाव, राणीउचेगांव, अंतरवाली टेंभी
	आंबा	जालना	जाफ्राबाद	टेंभुणी, कुंभारझरी, वरुड (बु.), जाफ्राबाद, माहोरा
	आंबा	जालना	जालना	वाघुळ (जा.), रामनगर, सेवली, पाचन वडगाव, जालना ग्रामीण, नेर, जालना(श)
	आंबा	जालना	परतूर	आष्टी, श्रीष्टी, परतूर, वाटूर, सातोना खु.
	आंबा	जालना	बदनापूर	शेलगांव, दाभाडी, बावणेपांगरी, रोषणगाव, बदनापूर
	आंबा	जालना	भोकरदन	भोकरदन, राजूर, पिंपळगाव (रे.), हसनाबाद, आन्वा, सिपोरा (बा.), धावडा, केदारखेडा
	आंबा	जालना	मंठा	ढोकसाळ, तळणी, पांगरी (गो.), मंठा
	आंबा	ठाणे	अंबरनाथ	अंबरनाथ, बदलापुर, गोरेगाव, कुभाली
	आंबा	ठाणे	कल्याण	टिटवाळा, नडगाव, म्हारळ बु., ठाकुली
	आंबा	ठाणे	ठाणे	भाईंदर, दहीसर
	आंबा	ठाणे	भिवंडी	आनगाव, पडघा, दिघाशी, खारबाव, शेलार, राहुर, आंबाडी
	आंबा	ठाणे	मुरबाड	मुरबाड, घसई, न्याहाडी, देहरी, सरळगाव, शिवळे, म्हासा, टोकावडे
	आंबा	ठाणे	शहापूर	शहापूर, किन्हवली, वाशिंद, डोळखांब, खडी, आटगाव, गोठेघर, कसारा, शेनवे
	आंबा	धुळे	धुळे	आर्वी, कुसुंबा, नेर (म), लामकणी, धुळे (शहर), शिरुड, बोरकुंड, सोनगिर, नगांव बु., फागणे, मुकटी, धुळे (ग्रामीण)
	आंबा	धुळे	शिंदखेडा	शिंदखेडा, चिमठाणे, शेवाळे, खलाणे, नरडाणे, बेटावद, वर्षी, दोंडाईचा, विखरण, विरदेल
	आंबा	धुळे	शिरपूर	शिरपूर, बोराडी, अर्थे, होळनाथे, जवखेडे, थाळनेर, सांगवी
	आंबा	धुळे	साक्री	उमरपाटा, कुडाशी, साक्री, कासारे, म्हसदी प्रने, दुसाने, निजामपूर, ब्राम्हणवेल, पिंपळनेर, दहीवेल
	आंबा	नंदूरबार	अक्कलकुवा	अक्कलकुवा, खापर, मोरबा, मोलगी, दाब, वळफळी
	आंबा	नंदूरबार	अक्राणी	रोषमाळ, चुलवड, खुंटामोडी, तोरणमाळ.
	आंबा	नंदूरबार	तळोदा	प्रतापपूर
	आंबा	नंदूरबार	नवापूर	नवापूर, विसरवाडी
	आंबा	नांदेड	अर्धापुर	मालेगाव, दाभड
	आंबा	नांदेड	कंधार	कंधार, बारुळ, फुलवळ, पेटवडज
	आंबा	नांदेड	नांदेड	लिंबगांव
	आंबा	नांदेड	मुखेड	मुक्रमाबाद
	आंबा	नांदेड	हदगाव	निवघा, तळली
	आंबा	नाशिक	इगतपूरी	टाकेद बु., वाडीवन्हे, धारगाव, नांदगाव बु.
	आंबा	नाशिक	कळवण	अभोणा
	आंबा	नाशिक	त्र्यंबकेश्वर	त्र्यंबकेश्वर, वेळूंजे, हरसूल, डहाळेवाडी, ठाणापाडा
	आंबा	नाशिक	दिंडोरी	मोहाडी, उमराळे, ननाशी, कोशिंबे, रामशेज, दिंडोरी, वरखेडा, वणी
	आंबा	नाशिक	नाशिक	मखमलाबाद, शिंदे, महिरावणी, गिरणारे, सातपूर, पाथडी, माडसांगवी
	आंबा	नाशिक	पेठ	पेठ, जोगमोडी, कोहोर, करंजाळी
	आंबा	नाशिक	सटाणा (बागलाण)	ताहराबाद, डांगसौंदाने
	आंबा	नाशिक	सिन्नर	सिन्नर, डुबेरे, शहा, देवपुर
	आंबा	नाशिक	सुरगाणा	सुरगाणा, उंबरठाण, बाहे, बोरगाव, मनखेड, खोकरी
	आंबा	परभणी	गंगाखेड	माखणी
	आंबा	परभणी	जितूर	बोरी
	आंबा	परभणी	परभणी	जांब, पिंगळी, दैठणा, परभणी, सिंगणापूर
	आंबा	परभणी	पुर्णा	कात्नेश्वर, चुडवा, लिमला, पुर्णा
	आंबा	परभणी	मानवत	मानवत, केकरजवळा
	आंबा	परभणी	सेलू	सेलू
	आंबा	परभणी	सोनपेठ	सोनपेठ, आवलगाव, वडगाव
	आंबा	पालघर	जव्हार	जव्हार, साखरखेत
	आंबा	पालघर	डहाणू	डहाणू, चिंचणी, मल्याण, सायवन, कासा
	आंबा	पालघर	तलासरी	तलासरी, झरी

अ.क्र.	पीक	जिल्हा	तालुका	महसूल मंडळ
	आंबा	पालघर	पालघर	पालघर, बोईसर, तारापुर, सफाळा, आगरवाडी, मनोर
	आंबा	पालघर	मोखाडा	मोखाडा, खोडाळा
	आंबा	पालघर	वसई	वसई, विरार, मानिकपूर, निर्मळ, आगाशी, मांडवी
	आंबा	पालघर	वाडा	वाडा, कंचाड, कुडूस, कोने
	आंबा	पालघर	विक्रमगड	विक्रमगड, तलवाडा
	आंबा	पुणे	आंबेगाव	घोडेगाव, आंबेगाव, कळंब, मंचर, पारगाव त. अवसरी, निरगुडसर
	आंबा	पुणे	इंदापुर	भिंगावण, लोणीदेवकर, बावडा, निमगांव केतकी, अंथुर्णे, काटी, इंदापूर, लाखेवाडी
	आंबा	पुणे	खेड	चाकण, राजगुरुनगर, कन्हारसर, वाडा, कुडे बु., कडूस, पाईट, पिंपळगाव तर्फे खेड, आळंदी, वेताळा, करंजविहिरे
	आंबा	पुणे	जुन्नर	जुन्नर, नारायणगाव, आपटाळे, वडगाव आनंद, बेल्हे, राजुर, डिंगोरे, निमगावसावा, ओतूर, वडज, ओझर, मढ
	आंबा	पुणे	दौंड	यवत, वरवंड, रावणगाव, देऊळगाव राजे, केडगाव, राहू, मलठण, गिरीम, बोरीभडक, खामगाव, पारगाव, बोरी पार्धी, वडगाव बांडे
	आंबा	पुणे	पुरंदर	वाल्हे, जेजुरी, कुंभारवळण, पर्रिचे, राजेवाडी, शिवरी, भिवडी, सासवड
	आंबा	पुणे	बारामती	बारामती, माळेगाव बु., पणदरे, वडगांव नि., काटेवाडी, उंडवडी क.प., शिरसुफळ.
	आंबा	पुणे	भोर	किकवी, वेळू, भोर, आंबवडे, संगमनेर, नसरापुर, निगुडघर, बारे बु., हर्णस
	आंबा	पुणे	मावळ	वडेश्वर, परंदवाडी, टाकवे बु., कार्ला, टाकवे खु., काले, कुसगाव बु., वडगाव मावळ, खडकाळा, तळेगाव दाभाडे, शिवणे, लोणावळे
	आंबा	पुणे	मुळशी	कोळवण, कासर आंबोली, दासवे, माण, सुस, सावरगाव, पोमगाव, आंबवणे, पौड, माले, थेरगाव, घोटावडे, मुठा, पिरंगुट
	आंबा	पुणे	वेलहा	पानशेत, आंबवणे, विंझर, वेल्हे बु., पासली.
	आंबा	पुणे	शिरूर	शिरूर, रांजणगाव गणपती, टाकळी हाजी, मलठण, पाबळ, कोरेगाव भिमा, तळेगाव डंमढेरे, वडगाव रासाई, न्हावरा, निमोणे.
	आंबा	पुणे	हवेली	खेडशिवापूर, खडकवासला, भोसरी, कोथरुड, थेऊर, डोंणजे, खानापूर, शिवणे, कोंढवे धावडे
	आंबा	बीड	अंबाजोगाई	लोखंडी सावरगांव, बर्दापूर, घाटनांदुर, पाटोदा म, अंबेजोगाई, राडी, उजनी
	आंबा	बीड	आष्टी	कडा, धामणगाव, दौलावडगाव, आष्टी, टाकळसिंग, धानोरा, पिंपळा, दादेगाव, डोईठाण, आष्टा ह. ना.
	आंबा	बीड	केज	केज, होळ, युसुफ वडगाव, बनसारोळा, ह.पिंप्री, नांदुरघाट, विडा, चिंचोलीमाळी, मरसाजोग
	आंबा	बीड	गेवराई	गेवराई, चंकलांबा, मादळमोही, पाचेगाव, तलवडा, रेवकी, जातेगाव, सिरसदेवी, कोळगाव
	आंबा	बीड	धारुर	धारुर, मोहखेड, तेलगाव, अंजनडोह
	आंबा	बीड	परळी वै.	परळी (वै.), सिरसाळा, नागापुर, धर्मापुरी, पिंपळगाव गाढे
	आंबा	बीड	पाटोदा	थेरला, अंमळनेर, दासखेड, पाटोदा, कुसळंब
	आंबा	बीड	बीड	बीड, पाली, नाळवंडी, पिंपळनेर, म्हाळसजवळा, पेडगांव, राजुरी (न.), मांजरसुंबा, नेकनूर, चौसाळा, लिबागणेश, पारगाव सि., चन्हाटा
	आंबा	बीड	माजलगाव	माजलगाव, गंगामसला, दिंदुड, नित्रुड, तालखेड, किट्टी आडगाव, मंजरथ
	आंबा	बीड	वडवणी	वडवणी, कवडगाव बु., चिंचवण
	आंबा	बीड	शिरूर	शिरूर (का.), रायमोहा, तितरवणी, गोमळवाडा, खलापूरी
	आंबा	बुलढाणा	चिखली	कोलारा, मेरा खु.
	आंबा	बुलढाणा	सिंदखेड राजा	सिंदखेड राजा
	आंबा	रत्नागिरी	खेड	खेड, शिर्शी, आंबवली, कुळवंडी, भरणे, लवेल, धामणंद
	आंबा	रत्नागिरी	गुहागर	गुहागर, हेदवी, तळवली, पाटापन्हाळे, आबलोली, पालशेत
	आंबा	रत्नागिरी	चिपळूण	चिपळूण, खेडी, मार्गताम्हाणे, रामपूर, वहाळ, सावर्डे, आसुर्डे, कळकवणे, शिरगाव, शिरळ, निवळी
	आंबा	रत्नागिरी	दापोली	दापोली, बुरोंडी, दाभोळ, आंजर्ले, वाकवली, वेळवी, पालगड
	आंबा	रत्नागिरी	मंडणगड	म्हाप्रळ, मंडणगड, देव्हारे
	आंबा	रत्नागिरी	रत्नागिरी	रत्नागिरी, खेडशी, पावस, जयगड, फणसोप, कोतवडे, मालगुंड, पाली, तरवळ

अ.क्र.	पीक	जिल्हा	तालुका	महसूल मंडळ
	आंबा	रत्नागिरी	राजापूर	जैतापूर, कुंभवडे, नाटे, राजापूर, कोंड्ये तर्फे सौंदळ, ओणी, पाचल, सौंदळ
	आंबा	रत्नागिरी	लांजा	लांजा, भांबेड, पुनस, साटवली, विलवडे
	आंबा	रत्नागिरी	संगमेश्वर	आंगवली, देवळे, देवरुख, फुणगुस, फणसवणे, तेथे, कडवई, कोंडगाव, कोसुंब, माभळे, माखजन, मुरडव, तुळसणी
	आंबा	रायगड	अलिबाग	अलिबाग, पोयनाड, किहिम, सारळ, चौल, चरी, रामराज, कामाले, नागांव
	आंबा	रायगड	उरन	उरन, कोप्रोली, जासई
	आंबा	रायगड	कर्जत	कर्जत, नेरळ, कडाव, कळंब, कशेळे
	आंबा	रायगड	खालापूर	चौक, वावोशी, खोपोली
	आंबा	रायगड	तळा	तळा, मेढा
	आंबा	रायगड	पनवेल	पनवेल, पोयंजे, ओवळे, कर्नाळा, तळोजे, मोरबे, दापिवली, कळंबोली, नेरे, पळस्पे
	आंबा	रायगड	पेण	हमरापूर, वाशी, पेण, कासू, कामाली, वडखळ
	आंबा	रायगड	पोलादपूर	पोलादपूर, कोढंवी, वाकण
	आंबा	रायगड	महाड	महाड, बीरवाडी, नाते, करंजाडी, खरवली, तुडील, गोंडाळे, शिरगाव, मांघरुण
	आंबा	रायगड	माणगाव	माणगाव, इंदापूर, गोरेगाव, लोणेरे, निजामपूर
	आंबा	रायगड	मुरुड	मुरुड, नांदगाव, बोली
	आंबा	रायगड	म्हसळा	म्हसळा, खामगाव.
	आंबा	रायगड	रोहा	रोहा, चनेरा, कोलाड, नागोठणे, घोसाळे, निडी त. अष्टमी, आंबेवाडी
	आंबा	रायगड	श्रीवर्धन	श्रीवर्धन, वाळवटी, बोलीपंचतन
	आंबा	रायगड	सुधागड	पाली, नांदगाव, जांभूळपाडा, पेडली
	आंबा	लातूर	अहमदपूर	अहमदपूर, कीनगाव, आंधोरी, शिरूर ताजबंद, हाडोळती, खंडाळी
	आंबा	लातूर	उदगीर	हेर, देवर्जन, नळगीर, नागलगाव, उदगीर, मोघा, वाढवणा बु., तोंडार
	आंबा	लातूर	औसा	औसा, लामजना, किनिथोट, मातोळा, भादा, बेलकुंड, किल्लारी, उजनी
	आंबा	लातूर	चाकूर	चाकूर, शेळगाव, नळेगाव, वडवळ नागनाथ, झरी (बु.), आष्टा
	आंबा	लातूर	जळकोट	जळकोट, घोन्सी
	आंबा	लातूर	देवणी	देवणी, वलांडी, बोरोळ
	आंबा	लातूर	निलंगा	निलंगा, पाणचिंचोली, आंबुलगा (बु.), कासारसिरसी, मदनसुरी, औरादशहाजानी, कासार बालकुंदा, हलगरा, निटूर, भूतमुगळी
	आंबा	लातूर	रेणापूर	पानगांव, कारेपूर, रेणापूर, पोहरेगांव, पळशी
	आंबा	लातूर	लातूर	बाभळगाव, लातूर, हरगूळ (बु.), कासार खेडा, गातेगाव, तांदुळजा, चिंचोली (बु.), मुरुड, कन्हरी
	आंबा	लातूर	शि. अनंतपाळ	शिरूरअनंतपाळ, साकोळ, हिसामाबाद
	आंबा	वाशिम	मानोरा	मानोरा
	आंबा	वाशिम	वाशिम	केकतउमरा, राजगाव
	आंबा	सांगली	आटपाडी	आटपाडी, दिघंची, खरसुंडी
	आंबा	सांगली	कडेगाव	कडेगाव, नेवरी, वांगी, चिंचणी
	आंबा	सांगली	खानापूर	खानापूर, विटा, लेंगरे, भाळवणी, करंजे
	आंबा	सांगली	जत	जत, उमदी, माडग्याळ, शेगांव
	आंबा	सांगली	तासगाव	तासगाव, सावळज, मणेरजारी, विसापूर, येळावी, मांजर्डे
	आंबा	सांगली	पलूस	पलूस
	आंबा	सांगली	मिरज	आरग, बेळंकी
	आंबा	सांगली	वाळवा	चीकुर्डा, कुरळप, पेठ
	आंबा	सांगली	शिराळा	शिराळा, कोकरुड, शिरसी, सागाव, मांगले, चरण, आरळा
	आंबा	सातारा	पाटण	मोरगिरी, येराड, म्हावशी, हेळवाक, चाफळ, मरळी, तारळे, आवडे, ढेबेवाडी, कुठरे, तळमावले, पाटण
	आंबा	सिंधुदुर्ग	कणकवली	कणकवली, फोंडा, नांदगाव, सांगवे, तळरे, वागदे, खारेपाटण, कळसुली, हुंभरट, फोंडाघाट
	आंबा	सिंधुदुर्ग	कुडाळ	वालावल, कुडाळ, कडावल, कसाल, माणगांव, पिंगुळी, मडगांव, ओरोस बु., गोठोस, झारप
	आंबा	सिंधुदुर्ग	देवगड	देवगड, पडेल, पाटगाव, मिठबाव, बापडे, शिरगाव, तळवडे, फणसगाव
	आंबा	सिंधुदुर्ग	दोडामार्ग	तळकट, भेडशी, कसई, कोनाळ
	आंबा	सिंधुदुर्ग	मालवण	आंबेरी, पेंडूर, पोईप, श्रावण, आचरा, मालवण, मसुरे, सुकळवाड, कोळंब

अ.क्र.	पीक	जिल्हा	तालुका	महसूल मंडळ
	आंबा	सिंधुदुर्ग	वेंगुर्ला	वेंगुर्ला, शिरोडा, म्हापण, वेतोरे, मातोंड
	आंबा	सिंधुदुर्ग	वैभववाडी	वैभववाडी, एडगाव, भुईबावडा, कुसूर
	आंबा	सिंधुदुर्ग	सावंतवाडी	आजगाव, सावंतवाडी, बांदा, मडूरा, आंबोली, माडखोल, क्षेत्रफळ, निरवडे
	आंबा	सोलापूर	अक्कलकोट	अक्कलकोट, जेऊर, तडवळ, करजगी, दुधनी, मैदर्गी, वागदरी, चपळगांव, किणी, नागणसुर.
	आंबा	सोलापूर	उत्तर सोलापूर	शेळगी, वडाळा, माडी, तिहे, कसबे सोलापूर, मजरेवाडी, बाळे, कोंडी, सोरेगाव.
	आंबा	सोलापूर	करमाळा	जेऊर, केम, करमाळा, उमरड, अर्जूननगर, सालसे, केतूर, पोथरे, कोटी, जिंती, पांगरे.
	आंबा	सोलापूर	दक्षिण सोलापूर	बोरामणी, मुस्ती, वळसंग, मंदूप, विंचूर, निंबर्गी, होटगी, औराद.
	आंबा	सोलापूर	पंढरपूर	पंढरपूर, भंडीशेगांव, भाळवणी, करकंब, पटवर्धन करोली, पुळूज, चळे, तुंगत, कासेगांव, खर्डी, रोपळे.
	आंबा	सोलापूर	बार्शी	बार्शी, खांडवी, आगळगांव, पांगरी, पानगांव, सुडी, वैराग, नारी, उपळे दुमाला, गौडगांव, सौंदरे.
	आंबा	सोलापूर	मंगळवेढा	मंगळवेढा, बोराळे, आंधळगाव, भोसे, हुलजंती, मरवडे, मारापूर, पाटखळ.
	आंबा	सोलापूर	माढा	माढा, दारफळ, कुर्डुवाडी, टेंभूर्णी, मोडनिंब, लऊळ, रोपळे क., म्हैसगाव, रांझणी, निमगाव टे., बेंबळे.
	आंबा	सोलापूर	माळशिरस	माळशिरस, इस्लामपूर, पिलिव, वेळापूर, सदाशिवनगर, अकलूज, लवंग, महाळुंग, नातेपुते, दहीगाव, खुडुस, फोंडशिरस.
	आंबा	सोलापूर	मोहोळ	मोहोळ, नरखेड, शेटफळ, पेनुर, वाघोली, कामती बु., सावळेश्वर, टाकळी सिकंदर, अनगर.
	आंबा	सोलापूर	सांगोला	सांगोला, शिवणे, जवळा, हतीद, सोनंद, कोळा, नाझरा, महुद बु., संगेवाडी, घरेडी.
२	काजू	कोल्हापूर	आजरा	आजरा, मलिग्रे, गवसे, उत्तुर
	काजू	कोल्हापूर	कागल	कापशी
	काजू	कोल्हापूर	गडहिंग्लज	महांगाव, नेसरी
	काजू	कोल्हापूर	चंदगड	चंदगड, नागनवाडी, माणगांव, तुर्कवाडी, हेरे, कोवाड
	काजू	कोल्हापूर	भुदरगड	कडगांव, करडवाडी, पिंपळगाव, कूर, गारगोटी
	काजू	कोल्हापूर	शाहूवाडी	आंबा, करंजफेण, मलकापूर
	काजू	ठाणे	अंबरनाथ	गोरेगाव
	काजू	ठाणे	मुरबाड	धसई, न्याहाडी
	काजू	ठाणे	शहापूर	डोळखांब, खर्डी
	काजू	नाशिक	इगतपूरी	धारगाव
	काजू	नाशिक	त्र्यंबकेश्वर	त्र्यंबकेश्वर, वेळूंजे, हरसूल, डहाळेवाडी, ठाणापाडा
	काजू	नाशिक	पेठ	पेठ, जोगमोडी, कोहोर, करंजाळी
	काजू	नाशिक	सुरगाणा	सुरगाणा, उंबरठाण, बाऱ्हे, बोरगाव, मनखेड, खोकरी
	काजू	पालघर	जव्हार	जव्हार, साखरशेत
	काजू	पालघर	डहाणू	कासा, सायवन
	काजू	पालघर	मोखाडा	मोखाडा, खोडाळा
	काजू	पालघर	वाडा	कोने
	काजू	पालघर	विक्रमगड	विक्रमगड, तलवाडा
	काजू	रत्नागिरी	खेड	खेड, शिर्डी, आंबवली, कुळवंडी, भरणे, लवेल, धामणंद
	काजू	रत्नागिरी	गुहागर	गुहागर, हेदवी, तळवली, पाटापन्हाळे, आबलोली, पालशेत
	काजू	रत्नागिरी	चिपळूण	चिपळूण, खेडी, मार्गताम्हाणे, रामपूर, वहाळ, सावर्डे, आसुर्डे, कळकवणे, शिरगाव, शिरळ, निवळी
	काजू	रत्नागिरी	दापोली	दापोली, बुरोंडी, दाभोळ, आंजली, वाकवली, पालगड, वेळवी
	काजू	रत्नागिरी	मंडणगड	मंडणगड, म्हाप्रळ, देव्हारे
	काजू	रत्नागिरी	रत्नागिरी	रत्नागिरी, खेडशी, पावस, जयगड, फणसोप, कोतवडे, मालगुंड, तरवळ, पाली
	काजू	रत्नागिरी	राजापूर	राजापूर, कोंड्ये तर्फे सौंदळ, जैतापूर, कुंभवडे, नाते, ओणी, पाचल, सौंदळ
	काजू	रत्नागिरी	लांजा	लांजा, भांबेड, पुनस, साटवली, विलवडे
	काजू	रत्नागिरी	संगमेश्वर	आंगवली, देवळे, देवरुख, फुणगुस, फणसवणे, तेऱ्ये, कडवई, कोंडगाव, कोसुंब, माभळे, माखजन, मुरडव, तुळसणी

अ.क्र.	पीक	जिल्हा	तालुका	महसूल मंडळ
	काजू	रायगड	कर्जत	कर्जत, नेरळ, कडाव, कळंब, कशेळे
	काजू	रायगड	खालापूर	चौक, वावोशी, खोपोली
	काजू	रायगड	तळा	तळा, मेढा
	काजू	रायगड	पनवेल	पनवेल, पोयंजे, ओवळे, कर्नाळा, तळोजे, मोरबे, दापिवली, कळंबोली, नेरे, पळस्पे
	काजू	रायगड	पेण	पेण, हमरापूर, वाशी, कासू, कामाली, वडखळ
	काजू	रायगड	पोलादपूर	पोलादपूर, कोढंवी, वाकण
	काजू	रायगड	महाड	महाड, बीरवाडी, नाते, करंजाडी, खरवली, तुडील
	काजू	रायगड	माणगाव	माणगाव, गोरेगाव, लोणारे, निजामपूर, नवापुर.
	काजू	रायगड	मुरुड	मुरुड, नादगाव, बोली
	काजू	रायगड	म्हसळा	म्हसळा, खामगाव
	काजू	रायगड	रोहा	रोहा, चनेरा, कोलाड, नागोठणे, घोसाळे, निडी त. अष्टमी, आंबेवाडी
	काजू	रायगड	श्रीवर्धन	श्रीवर्धन, वाळवटी, बोलीपंचतन
	काजू	रायगड	सुधागड	पाली, नांदगाव, जांभूळपाडा, पेडली
	काजू	सिंधुदुर्ग	कणकवली	कणकवली, फोंडा, नांदगाव, सांगवे, तळेरे, वागदे, खारेपाटण, कळसुली, हुंभरट, फोंडाघाट
	काजू	सिंधुदुर्ग	कुडाळ	वालावल, कुडाळ, कडावल, कसाल, माणगांव, पिंगुळी, मडगांव, ओरोस बु., गोठोस, झारप
	काजू	सिंधुदुर्ग	देवगड	देवगड, पडेल, पाटगाव, मिठबाव, बापडें, शिरगाव, तळवडे, फणसगाव
	काजू	सिंधुदुर्ग	दोडामार्ग	तळकट, भेडशी, कसई, कोनाळ
	काजू	सिंधुदुर्ग	मालवण	आंबेरी, पेंडूर, पोईप, श्रावण, आचरा, मालवण, मसुरे, सुकळवाड, कोळंब
	काजू	सिंधुदुर्ग	वेंगुर्ला	वेंगुर्ला, शिरोडा, म्हापण, वेतोरे, मातोड
	काजू	सिंधुदुर्ग	वैभववाडी	वैभववाडी, एडगाव, भुईबावडा, कुसूर
	काजू	सिंधुदुर्ग	सावंतवाडी	आजगाव, सावंतवाडी, बांदा, मडूरा, आंबोली, माडखोल, क्षेत्रफळ, निरवडे
३	केळी	अकोला	अकोट	पणज, उमरा, अकोलखेड, अकोट
	केळी	अकोला	तेल्हारा	तेल्हारा, माळेगाव बाजार, हिवरखेड, अडगांव (बु.)
	केळी	अकोला	पातुर	चात्री
	केळी	अमरावती	अंजनगाव सुर्जी	अंजनगाव, भंडारज, विहिगांव, सातेगांव, कापूसतळणी, कोकडा
	केळी	अमरावती	अचलपूर	अचलपूर, पथोट, परतवाडा, परसापूर, रासेगाव
	केळी	अमरावती	चांदुर बाजार	शिरसगाव कसबा, ब्राम्हणवाडा थडी, चांदुर बाजार, तळेगाव मोहना.
	केळी	अहमदनगर	कर्जत	कर्जत, राशीन, भांबोरा, कोंभळी, मिरजगाव, माही.
	केळी	अहमदनगर	नेवासा	नेवासा खु., कुकाना, चांदा, वडाळा ब., नेवासा बु., सलाबदपुर, सोनई
	केळी	अहमदनगर	शेवगाव	एरंडगाव, चापडगाव, भातकुडगाव
	केळी	उस्मानाबाद	उमरगा	उमरगा, दाळींब, नारंगवाडी, मुळज, मुरुम
	केळी	उस्मानाबाद	उस्मानाबाद	उस्मानाबाद श., उस्मानाबाद ग्रा., बेंबळी, केशेगाव, पाडोळी, तेर, ढोकी, जागजी
	केळी	उस्मानाबाद	कळंब	कळंब, इटकूर, येरमाळा, मोहा, शिराढोण, गोंविदपूर
	केळी	उस्मानाबाद	तुळजापूर	तुळजापूर, सावरगाव, सलगरा दि, ईटकळ, जळकोट, मंगरुळ, नळदुर्ग
	केळी	उस्मानाबाद	परंडा	परंडा, आसु, जवळा नि., सोनारी, अनाळा
	केळी	उस्मानाबाद	भूम	भूम, वालवड, माणकेश्वर, अंभी, ईट
	केळी	उस्मानाबाद	लोहारा	लोहारा, माकणी, जेवळी
	केळी	उस्मानाबाद	वाशी	वाशी, तेरखेडा, पारगाव
	केळी	औरंगाबाद	कन्नड	कन्नड, चिखलठाण, चापानेर, चिंचोली, करंजखेडा, देवगावरंगारी, पिशोर
	केळी	औरंगाबाद	गंगापूर	वाळूज, शेंदुरवाडा, गंगापूर
	केळी	औरंगाबाद	पैठण	पैठण, लोहगाव, पिंपळवाडी पी, विहामांडला, आपेगाव, नांदर
	केळी	औरंगाबाद	वैजापूर	नागमठाण
	केळी	औरंगाबाद	सिहोड	आमठाणा
	केळी	औरंगाबाद	सोयगाव	सोयगांव, बनोटी, सावळदबारा
	केळी	कोल्हापूर	करवीर	मुडशिगी
	केळी	कोल्हापूर	कागल	कागल
	केळी	कोल्हापूर	गगनबावडा	गगनबावडा, साळवण
	केळी	कोल्हापूर	शिरोळ	शिरोळ, दत्तवाड, नृसिंहवाडी, नांदणी, जयसिंगपूर
	केळी	कोल्हापूर	हातकणंगले	हातकणंगले, वडगाव, हेरले, वा. तर्फे वडगाव

अ.क्र.	पीक	जिल्हा	तालुका	महसूल मंडळ
	केळी	जळगाव	अमळनेर	अमळनेर, नगाव, पातोंडा, अंमळगाव, मारवाड, शिरुड, भरवस, वावडे.
	केळी	जळगाव	एरंडोल	एरंडोल, रिगणगांव, उत्तरण गु.ह., कासोदा
	केळी	जळगाव	चाळीसगाव	चाळीसगाव, शिरसगाव, बहाळ, मेहुणाबारे, हातले, तळेगाव, खडकी (बु.)
	केळी	जळगाव	चोपडा	चोपडा, चहाडी, अडावद, धानोरा प्रा., लासूर, हातेड बु., गोरगांवले बु.
	केळी	जळगाव	जळगाव	पिंप्राळा, भोकर, म्हसावद, नशिराबाद, जळगाव, आसोदा
	केळी	जळगाव	जामनेर	जामनेर, नेरी, मालदाभाडी, पहर, शेंदूर्णी, तोंडापूर, फत्तेपूर, वाकडी
	केळी	जळगाव	धरणगाव	सोनवद, धरणगाव, साळवे, पिंप्री, चांदसर, पाळधी
	केळी	जळगाव	पाचोरा	पाचोरा, नांद्रा, नगरदेवळा, गाळण, वरखेडी (बु.), पिंपळगांव, कुन्हाड खु.
	केळी	जळगाव	पारोळा	पारोळा, शेळावे, चोरवड, तामसवाडी, बहादरपूर.
	केळी	जळगाव	बोदवड	नाडगांव, बोदवड, करंजी
	केळी	जळगाव	भडगांव	भडगांव, कजगांव, कोळगांव, आमडदे
	केळी	जळगाव	भुसावळ	भुसावळ, वरणगांव, कुन्हे प्र. न., पिंपळगांव (बु.)
	केळी	जळगाव	मुक्ताईनगर	मुक्ताईनगर, अंतुली, घोडसगांव, कुन्हा
	केळी	जळगाव	यावल	यावल, किनगांव, साकळी, बामणोद, भालोद, फैजपूर
	केळी	जळगाव	रावेर	रावेर, खानापूर, ऐनपूर, खीडी (बु.), निभोरा (बु.), खिरोंदा, सावदा
	केळी	जालना	अंबड	अंबड, वडी गोद्री
	केळी	जालना	घनसावंगी	तिर्थपुरी, कुंभार पिंपळगाव, घनसावंगी, राणीउंचेगाव, जांबसमर्थ, अंतरवाली टेंभी, रांजनी
	केळी	जालना	जालना	जालना, सेवली, नेर, पाचनवडगाव
	केळी	जालना	परतूर	परतूर, आष्टी, श्रीष्टी, वाटूर, सातोना (खु.)
	केळी	जालना	मंठा	ढोकसाळ, तळणी, पांगरी (गो.), मंठा
	केळी	ठाणे	अंबरनाथ	बदलापूर, गोरेगांव, कुंभाली, अंबरनाथ
	केळी	ठाणे	कल्याण	टिटवाळा, नडगाव
	केळी	ठाणे	भिवंडी	भिवंडी -१, भिवंडी - २, पडघा, आनगाव, दिघाशी, खारबाव
	केळी	ठाणे	मुरबाड	मुरबाड, धसई, न्याहाडी, डेहरी, सरळगांव
	केळी	ठाणे	शहापूर	शहापूर, किन्हवली, वाशिंद, डोळखांब, खडी
	केळी	धुळे	धुळे	धुळे (शहर), शिरुड, बोरकुंड, आर्वी, सोनगिर, नगांव (बु.), फागणे, मुकटी, धुळे (ग्रामीण) कुसुबा, नेर (म.), लामकनी
	केळी	धुळे	शिंदखेडा	शिंदखेडा, चिमठाणे, शेवाळे, खलाणे, नरडाणे, बेटावद, वर्षी, दोंडाईचा, विखरण, विरदेल.
	केळी	धुळे	शिरपूर	शिरपूर, बोराडी, अर्थे, जवखेडे, होळेनाथे, थाळनेर, सांगवी
	केळी	धुळे	साक्री	साक्री, कासार, म्हसदी (प्रा.), दुसाने, निजामपूर, ब्राम्हणवेल, पिंपळनेर, दहीवेल, कुडाशी, उमरपाटा.
	केळी	नंदूरबार	अक्कलकुवा	अक्कलकुवा, खापर
	केळी	नंदूरबार	तळोदा	तळोदा, बोरद, प्रतापपूर.
	केळी	नंदूरबार	नंदूरबार	नंदूरबाद, धानोरा, खोंडामळी, आष्टे
	केळी	नंदूरबार	नवापूर	विसरवाडी.
	केळी	नंदूरबार	शहादा	शहादा, प्रकाशा, कलसाडी, म्हसावद, ब्राम्हणपूरी, वडाळी, असलोद, सारंगखेडा, मोहीदा तश, मंदाणा.
	केळी	नांदेड	अर्धापूर	अर्धापूर, दाभड, मालेगांव
	केळी	नांदेड	उमरी	उमरी
	केळी	नांदेड	किनवट	इस्लामपूर, शिवनी, किनवट, बोधडी
	केळी	नांदेड	देगलूर	मरखेल, हाणेगांव, नरंगल, शहापूर
	केळी	नांदेड	नांदेड	तरोडा (बु.), तुप्पा, वसरणी, लिंबगांव, विष्णूपुरी, नांदेड (ग्रा.), नाळेश्वर, वाजेगाव
	केळी	नांदेड	नायगाव	बरबडा
	केळी	नांदेड	भोकर	भोकर
	केळी	नांदेड	मुदखेड	मुदखेड, मुगट, बारड
	केळी	नांदेड	लोहा	शेवडी बा., कापसी बु.
	केळी	नांदेड	हदगाव	हदगाव, तामसा, मनाठा, आष्टी
	केळी	नाशिक	नांदगाव	वेहळगाव
	केळी	परभणी	गंगाखेड	गंगाखेड, महातपुरी, माखणी

अ.क्र.	पीक	जिल्हा	तालुका	महसूल मंडळ
	केळी	परभणी	जितुर	जितुर, बोरी, सावंगी म्हा.
	केळी	परभणी	परभणी	पेडगाव, परभणी, जांब, सिंगणापूर, दैठणा, पिंगळी, झरी
	केळी	परभणी	पाथरी	पाथरी, हादगाव, बाभळगाव, कासापुरी
	केळी	परभणी	मानवत	मानवत, केकरजवळा, रामपुरी बु.
	केळी	परभणी	सेलू	कुपटा, सेलू
	केळी	परभणी	सोनपेठ	सोनपेठ, आवलगाव, वडगाव
	केळी	पालघर	जव्हार	जव्हार, साखरशेत
	केळी	पालघर	डहाणू	डहाणू, चिंचणी, सायवन, कासा, मल्याण
	केळी	पालघर	पालघर	पालघर, बोईसर, तारापूर, मनोर, सफाळा, आगरवाडी
	केळी	पालघर	वसई	वसई, विरार, मानिकपूर, निर्मळ, आगाशी, मांडवी
	केळी	पालघर	वाडा	वाडा, कंचाड, कोने, कुडूस
	केळी	पालघर	विक्रमगड	विक्रमगड, तलवाडा
	केळी	पुणे	आंबेगाव	घोडेगाव, कळंब, मंचर, पारगाव त. अवसरी, निरगुडसर
	केळी	पुणे	इंदापुर	इंदापूर, बावडा, भिगवण, सणसर, निमगाव केतकी, लोणीदेवकर, काटी, अंथुर्णे, माळवाडी, पळसदेव, लाखेवाडी, लासुर्णे
	केळी	पुणे	खेड	आळंदी
	केळी	पुणे	जुन्नर	जुन्नर, नारायणगाव, आपटाळे, वडगाव आनंद, बेल्हे, राजुर, डिंगोरे, निमगावसावा, ओतूर, वडज, ओझर
	केळी	पुणे	दौंड	यवत, देऊळगाव राजे, केडगाव, वरवंड, राहु, बोरी पारधी, वडगाव बांडे
	केळी	पुणे	बारामती	वडगाव निंबाळकर, बारामती, पणदरे, माळेगाव बु., काटेवाडी.
	केळी	पुणे	शिरूर	शिरूर, रांजणगाव गणपती, टाकळी हाजी, मलठण, पाबळ, कोरेगाव भिमा, तळेगाव दंमढेरे, वडगाव रासाई, न्हावरा, निमोणे.
	केळी	पुणे	हवेली	हडपसर, ऊरळी कांचन, थेऊर
	केळी	बीड	अंबाजोगाई	लोखंडी सावरगांव, राडी
	केळी	बीड	केज	केज, ह.पिंप्री, नांदूरघाट
	केळी	बीड	गेवराई	जातेगांव, धोंडराई
	केळी	बीड	धारुर	धारुर, तेलगाव
	केळी	बीड	परळी वै.	सिरसाळा, मोहा
	केळी	बीड	बीड	राजूरी (न.), नेकनूर, चौसाळा, म्हाळस जवळा, पेंडगाव, पिंपळनेर
	केळी	बीड	माजलगाव	माजलगाव, गंगामसला, दिंदुड, नित्रुड, तालखेड, किट्टी आडगाव, मंजरथ
	केळी	बीड	वडवणी	वडवणी, कवडगाव बु., चिंचवण
	केळी	बीड	शिरूर	तितरवणी
	केळी	बुलढाणा	खामगाव	हिवरखेड, काळेगांव, वझर, लाखणवाडा, पि. राजा
	केळी	बुलढाणा	चिखली	मेरा खु.
	केळी	बुलढाणा	जळगाव जा.	जळगाव खु., जामोद
	केळी	बुलढाणा	बुलढाणा	बुलढाणा
	केळी	बुलढाणा	मेहकर	डोणगाव, हिरवा आश्रम, वरवंड, जानेफळ, ना. दत्तापूर
	केळी	बुलढाणा	मोताळा	बोराखेडी, मोताळा, पिंपरी गवळी, पिंपळगांव देवी, धामनगांव बढे, रोहीण खेड
	केळी	बुलढाणा	संग्रामपूर	बावनबीर, सोनाळा, संग्रामपुर, पातुर्डा
	केळी	यवतमाळ	उमरखेड	उमरखेड
	केळी	यवतमाळ	पुसद	जांब बाजार
	केळी	यवतमाळ	महागाव	हिवरा, गुंज, फुल सावंगी, महागाव, मोरथ
	केळी	रत्नागिरी	चिपळूण	कळकवणे, शिरगाव
	केळी	लातूर	औसा	किल्लारी, मातोळा
	केळी	वर्धा	सेलू	झडशी, सेलू, हिंगणी
	केळी	सांगली	कडेगाव	कडेगाव, चिंचणी
	केळी	सांगली	खानापूर	विटा, भाळवणी
	केळी	सांगली	जत	जत, डफळापूर
	केळी	सांगली	तासगाव	तासगाव, विसापूर, येळावी
	केळी	सांगली	पलूस	पलूस, कुंडल, भिलवडी, अंकलखोप

अ.क्र.	पीक	जिल्हा	तालुका	महसूल मंडळ
	केळी	सांगली	मिरज	मालगाव, कवलापुर, बेळंकी, भोसे, आरग, बेडग, बुधगाव, कसबे-डिग्रज, क. पिराण,
	केळी	सांगली	वाळवा	वाळवा, पेठ, इस्लापूर, कुरळप, कासेगांव, तांदूळवाडी, कामेरी, बहे, कोरेगांव, आष्टा, ताकारी
	केळी	सातारा	कराड	कोळे, सुपने, उब्रंज
	केळी	सातारा	कोरेगाव	रहिमतपूर
	केळी	सातारा	खटाव	मायणी
	केळी	सातारा	फलटण	आसू, तरडगाव, होळ
	केळी	सातारा	माण	मलवडी, वर - मलवडी, आंधळी
	केळी	सातारा	वाई	वाई, ओझडे, सुरुर, घोम, पसरणी, भुईज, पाचवड
	केळी	सिंधुदुर्ग	दोडामार्ग	तळकट, भेडशी, कोनाळ, कसई
	केळी	सिंधुदुर्ग	सावंतवाडी	बांदा, मडूरा
	केळी	सोलापूर	अक्कलकोट	अक्कलकोट, जेऊर, तडवळ, करजगी, दुधनी, मैदर्गी, वागदरी, चपळगांव, किणी, नागणसुर.
	केळी	सोलापूर	उत्तर सोलापूर	शेळगी, वडाळा, माडी, तिहे, कसबे सोलापूर, मजरेवाडी, बाळे, कोंडी, सोरेगाव.
	केळी	सोलापूर	करमाळा	जेऊर, केम, करमाळा, उमरड, अर्जूननगर, सालसे, केतूर, पोथरे, कोटी, जिंती, पांगरे.
	केळी	सोलापूर	दक्षिण सोलापूर	बोरामणी, मुस्ती, वळसंग, मंदूप, विचूर, निंबर्गी, होटगी, औराद.
	केळी	सोलापूर	पंढरपूर	पंढरपूर, भंडीशेगांव, भाळवणी, करकंब, पटवर्धन करोली, पुलूज, चळे, तुंगत, कासेगांव, खर्डी, रोपळे.
	केळी	सोलापूर	बार्शी	बार्शी, खांडवी, आगळगांव, पांगरी, पानगांव, सुर्डी, वैराग, नारी, उपळे दुमाला, गौडगांव, सौंदरे.
	केळी	सोलापूर	मंगळवेढा	मंगळवेढा, बोराळे, आंधळगाव, भोसे, हुलजंती, मरवडे, मारापूर, पाटखळ.
	केळी	सोलापूर	माढा	माढा, दारफळ, कुर्डुवाडी, टेंभूर्णी, मोडनिंब, लऊळ, रोपळे क., म्हैसगाव, रांझणी, निमगाव टे., बेंबळे.
	केळी	सोलापूर	माळशिरस	माळशिरस, इस्लामपूर, पिलिव, वेळापूर, सदाशिवनगर, अकलूज, लवंग, महाळुंग, नातेपुते, दहीगाव, खुडुस, फोंडशिरस.
	केळी	सोलापूर	मोहोळ	मोहोळ, नरखेड, शेटफळ, पेनुर, वाघोली, कामती बु., सावळेश्वर, टाकळी सिकंदर, अनगर.
	केळी	सोलापूर	सांगोला	सांगोला, शिवणे, जवळा, हतीद, सोनंद, कोळा, नाझरा, महुद बु., संगेवाडी, घरेडी.
	केळी	हिंगोली	कळमनुरी	डोंगरकडा, वांरगाफाटा
	केळी	हिंगोली	बसमत	बसमत, आंबा, हयातनगर, गिरगांव, हट्टा, कुरंदा, टेंभूर्णी
४	डालिंब	अकोला	अकोला	कौलखेड, शिवणी
	डालिंब	अकोला	बार्शीटाकळी	महान
	डालिंब	अहमदनगर	अकोले	अकोले, विरगाव, कोतूळ, ब्राम्हणवाडी, समशेरपुर, राजूर
	डालिंब	अहमदनगर	कर्जत	कर्जत, राशीन, भांबोरा, कोंभळी, मिरजगाव, माही.
	डालिंब	अहमदनगर	कोपरगाव	रवंदे, कोपरगाव, दहेगाव बोलका, सुरेगाव, पोहेगाव
	डालिंब	अहमदनगर	जामखेड	जामखेड, अरणगांव, नात्रज, नायगाव, खर्डा
	डालिंब	अहमदनगर	नगर	सावेडी, कापूरवाडी, भिंगार, नागापूर, चिंचोडी पाटील, वाळकी, रुईछत्तीसी, नालेगाव, जेऊर, चास, केडगाव.
	डालिंब	अहमदनगर	नेवासा	नेवासा(बु), सलाबतपूर, कुकाणा, चांदा, घोडेगाव, वडाळा बहिरोबा, नेवासा खु., सोनई
	डालिंब	अहमदनगर	पाथर्डी	पाथर्डी, माणिकदौंडी, टाकळीमानूर, करंजी, मिरी, कोरडगाव
	डालिंब	अहमदनगर	पारनेर	पारनेर, भाळवणी, वाडेगव्हाण, वडजीरे, निघोज, टाकळीढाकेश्वर, पळशी, सुपा
	डालिंब	अहमदनगर	राहाता	राहाता, शिर्डी, लोणी, बाभळेश्वर, पुणतांबा
	डालिंब	अहमदनगर	राहुरी	राहुरी, सात्रळ, तहाराबाद, देवळाली प्रवरा, ब्राम्हणी, वांबोरी, टाकळीमिर्यो
	डालिंब	अहमदनगर	शेवगाव	शेवगाव, भातकुडगाव, एरंडगाव, चापडगाव, बोधेगाव, ढोरजळगाव
	डालिंब	अहमदनगर	श्रीगोंदा	श्रीगोंदा, मांडवगण, बेलवंडी, पेडगाव, चिंभळा, देवदैठण, कोळगाव, काष्टी
	डालिंब	अहमदनगर	श्रीरामपूर	उंदीरगाव, टाकळीभान, बेलापूर, श्रीरामपूर

अ.क्र.	पीक	जिल्हा	तालुका	महसूल मंडळ
	डाळिंब	अहमदनगर	संगमनेर	संगमनेर बु., धांदरफळ बु., अश्वि बु., सिबलापूर, तळेगाव, सामनापूर, घारगाव, डोळसणे, साकूर, पिंपर्णे
	डाळिंब	उस्मानाबाद	उमरगा	उमरगा, दाळींब, नारंगवाडी, मुळज, मुरुम
	डाळिंब	उस्मानाबाद	उस्मानाबाद	उस्मानाबाद श., उस्मानाबाद ग्रा., बेंबळी, केशेगाव, पाडोळी, तेर, ढोकी, जागजी
	डाळिंब	उस्मानाबाद	कळंब	कळंब, इटकूर, येरमाळा, मोहा, शिराढोण, गोंविदपूर
	डाळिंब	उस्मानाबाद	तुळजापूर	तुळजापूर, सावरगाव, सलगरा दि, ईटकळ, जळकोट, मंगरुळ, नळदुर्ग
	डाळिंब	उस्मानाबाद	परंडा	परंडा, आसु, जवळा नि., सोनारी, अनाळा
	डाळिंब	उस्मानाबाद	भूम	भूम, वालवड, माणकेश्वर, अंभी, ईट
	डाळिंब	उस्मानाबाद	लोहारा	लोहारा, माकणी, जेवळी
	डाळिंब	उस्मानाबाद	वाशी	वाशी, तेरखेडा, पारगाव
	डाळिंब	औरंगाबाद	औरंगाबाद	करमाड, लाडसावंगी, चित्तेपिंपळगाव, चौका, कांचनवाडी, चिकलठाणा, हासुल, उस्मानपुरा, शेकटा, कचनेर, वरुडकाजी, पिसादेवी
	डाळिंब	औरंगाबाद	कन्नड	चापानेर, पिशोर, चिंचोली, चिकलठाणा, नाचणवेल, देवगाव रंगारी, करजखेडा, कन्नड
	डाळिंब	औरंगाबाद	खुल्दाबाद	सुलतानपूर, वेरुळ, बाजार सांगवी.
	डाळिंब	औरंगाबाद	गंगापूर	गंगापूर, हासुल, वाळुंज, तुरकाबाद, मांजरी, डोणगाव. सि. वडगाव
	डाळिंब	औरंगाबाद	पैठण	पैठण, नांदर, विहामांडला, पिंपळवाडी पीराची, ढोरकीन, लोहगाव, बीडकीन, पाचो बु, आडुळ, बालानगर.
	डाळिंब	औरंगाबाद	फुलंब्री	फुलंब्री, वडोद बाजार, पीरबावडा, आळंद
	डाळिंब	औरंगाबाद	वैजापूर	वैजापूर, खंडाळा, लाडगाव, गारज, महालगाव, नागमठान, बोरसर, शिरूर, लोनी खु., लासुरगाव, लासुर स्टेशन, बाबतारा, घायगाव, जानेफळ
	डाळिंब	औरंगाबाद	सिल्लोड	सिल्लोड, आमठाणा, गोळेगाव, बोरगाव बाजार, निल्लोड, भराडी, सायगाव.
	डाळिंब	औरंगाबाद	सोयगाव	सोयगाव, बनोटी
	डाळिंब	जळगाव	अमळनेर	अमळनेर, शिरुड, नगाव, पातोंडा, अंमळगाव, मारवड, भरवस, वावडे
	डाळिंब	जळगाव	एरंडोल	एरंडोल, रिंगणगाव, उत्तरण गु.ह.
	डाळिंब	जळगाव	चाळीसगाव	चाळीसगाव, शिरसगांव, बहाळ, मेहूणबारे, हातले, तळेगांव, खडकी बु., खडकी
	डाळिंब	जळगाव	चोपडा	अडावद, चोपडा, लासूर, चहाडी, हातेड बु., धानोरा
	डाळिंब	जळगाव	जळगाव	नाशिराबाद, जळगाव, आसोदा, भोकर, पिंप्राळा, म्हसावद
	डाळिंब	जळगाव	जामनेर	जामनेर, नेरी, मालदाभाडी, पहूर, शेंदूर्णी, तोंडापुरी, वाकडी, फत्तेपुरी
	डाळिंब	जळगाव	धरणगाव	सोनवद, पिंप्री, धरणगाव, साळवे
	डाळिंब	जळगाव	पाचोरा	पाचोरा, नांद्रा, नगरदेवळा, गाळण, वरखेडी बु., पिंपळगांव बु., कुन्हाड
	डाळिंब	जळगाव	पारोळा	पारोळा, तामसवाडी, चोरवड, शेळावे, बहादरपुर.
	डाळिंब	जळगाव	बोदवड	बोदवड
	डाळिंब	जळगाव	भडगांव	कोळगाव, कजगाव
	डाळिंब	जळगाव	भुसावळ	वरणगांव, पिंपळगांव खु..
	डाळिंब	जळगाव	मुक्ताईनगर	अंतुर्ली, मुक्ताईनगर, कुन्हे.
	डाळिंब	जळगाव	रावेर	रावेर, खानापूर, ऐनपुर, खरोदा प्र. या.
	डाळिंब	जालना	अंबड	अंबड, गोंदी, धनगरपिंप्री, रोहीलागड, वडीगोद्री, सुखापुरी, जामखेड
	डाळिंब	जालना	घनसावंगी	घनसावंगी, तिर्थपूरी, कुभार पिंपळगाव, रांजणी, अंतरवाली टेभी, जांबसमर्थ, राणी उंचेगाव
	डाळिंब	जालना	जाफ्राबाद	टेंभुर्णी, वरुड बु., जाफ्राबाद, कुभांरझरी, माहोरा.
	डाळिंब	जालना	जालना	जालना ग्रा., वाघुळ (जा.), विरेगांव, रामनगर, पाचनवडगांव, नेर, सेवली, जालना(श).
	डाळिंब	जालना	परतूर	परतूर, वाटूर, आष्टी, सातोना खु., श्रीष्टी.
	डाळिंब	जालना	बदनापूर	बदनापूर, दाभाडी, रोषणगांव, शेलगांव, बावणेपांगरी
	डाळिंब	जालना	भोकरदन	भोकरदन, राजूर, हसनाबाद, केदारखेडा, सिपोरा बा., पिंपळगाव रेनुकाई, धावडा, आन्वा, पिंपळगाव
	डाळिंब	जालना	मंठा	मंठा, पांगरी गोसावी, तळणी, ढोकसाळ
	डाळिंब	धुळे	धुळे	आर्वी, कुसुंबा, नेर (म), लामकणी, धुळे (शहर), शिरुड, बोरकुंड, सोनगिर, नगांव बु., फागणे, मुकटी, धुळे (ग्रामीण)

अ.क्र.	पीक	जिल्हा	तालुका	महसूल मंडळ
	डाळिंब	धुळे	शिंदखेडा	शिंदखेडा, चिमठाणे, शेवाळे, खलाणे, नरडाणे, बेटावद, वर्षी, दोंडाईचा, विखरण, विरदेल्
	डाळिंब	धुळे	शिरपूर	शिरपूर, बोराडी, अर्थ, जवखेडे, होळनाथे, थाळनेर, सांगवी
	डाळिंब	धुळे	साक्री	साक्री, कासार, म्हसदी प्रने, दुसाने, निजामपूर, ब्राम्हणवेल, पिंपळनेर, दहीवेल, कुडाशी, उमरपाटा
	डाळिंब	नाशिक	कळवण	कळवण, नवीबेज, दळवट, मोकभणगी
	डाळिंब	नाशिक	चांदवड	चांदवड, रायपूर, दिघवद, दुगाव, वडनेरभैरव, वडाळीभोई.
	डाळिंब	नाशिक	दिंडोरी	दिंडोरी, मोहाडी, वरखेडा, कोशिंबे
	डाळिंब	नाशिक	देवळा	देवळा, लोहणे, उमराणे, खर्डे
	डाळिंब	नाशिक	नांदगाव	वेहळगाव, जातेगाव, हिसवळ(बु), नांदगाव, मनमाड
	डाळिंब	नाशिक	नाशिक	माडसांगवी, शिंदे, पाथडी, महिरावणी, गिरणारे, मखमलाबाद, सातपूर
	डाळिंब	नाशिक	निफाड	निफाड, रानवड, लासलगाव, पिंपळगाव बसवंत, सायखेडा, देवगाव, ओझर, नांदुर मध्यमेश्वर, चांदोरी, विंचूर
	डाळिंब	नाशिक	मालेगाव	दाभाडी, सौंदने, कौळाने नि., निमगाव, सायने बु., कळवाडी, झोडगा, करंजगव्हान, वडनेर, अजंग, जळगाव नि., डोंगराळे
	डाळिंब	नाशिक	येवला	पाटोदा, जळगाव नेऊर, येवला, अंदरसुल, सावरगाव, नगरसुल.
	डाळिंब	नाशिक	सटाणा (बागलाण)	सटाणा, ब्राम्हणगाव, ताहराबाद, जायखेडा, विरगाव, नामपूर, डांगसौंदाने, मुंजवाड, किकवारी खु., टेंभे खु., मुल्हेर
	डाळिंब	नाशिक	सिन्नर	सिन्नर, वावी, देवपूर, शहा, पांडुली, डुबेरे, नांदुरशिगोटे, गोंदे, नायगाव, पांगरी बु., वडांगळी
	डाळिंब	परभणी	जितुर	चारठाणा, आडगाव
	डाळिंब	परभणी	सेलू	सेलू
	डाळिंब	पुणे	आंबेगाव	घोडेगाव, कळंब, मंचर, पारगाव त. अवसरी, निरगुडसर
	डाळिंब	पुणे	इंदापूर	इंदापूर, बावडा, भिगवण, सणसर, निमगाव केतकी, लोणीदेवकर, काटी, अंथुर्णे, माळवाडी, पळसदेव, लाखेवाडी, लासुर्णे
	डाळिंब	पुणे	खेड	चाकण, राजगुरुनगर, कन्हारसर, वाडा, कुडे बु., कडूस, पाईट, पिंपळगाव तर्फे खेड, आळंदी, वेताळा, करंजविहिरे
	डाळिंब	पुणे	जुन्नर	जुन्नर, नारायणगाव, आपटाळे, वडगाव आनंद, बेल्ले, राजुर, डिंगोरे, निमगावसावा, ओतूर, वडज, ओझर
	डाळिंब	पुणे	दौंड	यवत, पाटस, वरवंड, रावणगाव, देऊळगाव राजे, दौंड, केडगाव, राहू, कुरकुंभ, मलठण, गिरीम, बोरीभडक, खामगाव, पारगाव, बोरी पाथी, वडगाव बांडे
	डाळिंब	पुणे	पुरंदर	वाल्हे, जेजुरी, कुंभारवळण, परिंचे, राजेवाडी, शिवरी, भिवडी, सासवड
	डाळिंब	पुणे	बारामती	वडगाव निंबाळकर, सुपा, बारामती, माळेगाव बु., पणदरे, लोणी भापकर, मोरगाव, उंडवडी क.प., काटेवाडी, शिरसुफळ, करंजेपुल
	डाळिंब	पुणे	शिरूर	शिरूर, रांजणगाव गणपती, टाकळी हाजी, मलठण, पाबळ, कोरेगाव भिमा, तळेगाव ढंढेरे, वडगाव रासाई, न्हावरा, निमोणे.
	डाळिंब	पुणे	हवेली	उरळीकांचन, थेऊर, वाघोली
	डाळिंब	बीड	अंबाजोगाई	अंबेजोगाई, लोखंडी सावरगाव, पाटोदा म., घाट नादुर, बर्दापूर.
	डाळिंब	बीड	आष्टी	आष्टी, टाकळसिंग, कडा, धामणगाव, दौला वडगाव, धानोरा, पिंपळा, दादेगाव, डोईठाण, आष्टा ह.ना.
	डाळिंब	बीड	केज	केज, युसूफ वडगाव, बनसारोळा, होळ, ह.पिंप्री, नांदूरघाट, वीडा
	डाळिंब	बीड	गेवराई	गेवराई, मादळमोही, जातेगाव, सिरसदेवी, धोंडराई, उमापुर, चंकलांबा, पाचेगाव, तलवडा, रेवकी, कोळगाव, माटेगाव
	डाळिंब	बीड	धारुर	धारुर, तेलगाव, मोहखेड, अंजनडोह
	डाळिंब	बीड	परळी वै.	परळी वै., सिरसाळा, नागापुर, धर्मापुरी, पिंपळगाव गाढे
	डाळिंब	बीड	पाटोदा	दासखेड, पाटोदा, थेरला, अंमळनेर, कुसळंब
	डाळिंब	बीड	बीड	लिबागणेश, नेकनूर, पाली, बीड, नाळवंडी, म्हाळस जवळा, मांजरसूंबा, चौसाळा, पेंडगाव, पिंपळनेर, राजुरी (न.)
	डाळिंब	बीड	माजलगाव	माजलगाव, गंगामसला, दिंदुड, नित्रुड, तालखेड, किट्टी आडगाव, मंजरथ
	डाळिंब	बीड	वडवणी	वडवणी, कवडगाव बु., चिंचवण
	डाळिंब	बीड	शिरूर	शिरूर (का.), रायमोह, तितरवणी, गोमळवाडा, खलापूरी, ब्रम्हनाथ येलंब

अ.क्र.	पीक	जिल्हा	तालुका	महसूल मंडळ
	डाळिंब	बुलढाणा	खामगाव	हिवरखेड, काळेगांव, पि. राजा
	डाळिंब	बुलढाणा	चिखली	पेट, चिखली, चांधई, हातणी, धोडप, अमडापूर, एकलारा, ऊंद्री, कोलारा, शे. अटोळ, मेरा खु., धामनगाव बडे
	डाळिंब	बुलढाणा	जळगाव जा.	जामोद, पि. काळे
	डाळिंब	बुलढाणा	देऊळगाव राजा	देऊळगाव राजा, तुळजापुर, मेहूणा राजा, दे. मही, अंदेरा
	डाळिंब	बुलढाणा	बुलढाणा	बुलढाणा, धाड
	डाळिंब	बुलढाणा	मलकापूर	जामूळ धाबा, नरवेल
	डाळिंब	बुलढाणा	मेहकर	डोनगाव, हिरवा आश्रम, शेलगाव(दे), ना.दत्तापुर
	डाळिंब	बुलढाणा	मोताळा	पिंपळगाव देवी, पिंप्रि गवळी, शेलापुर, बोराखेडी, मोताळा, धामणगाव बडे.
	डाळिंब	बुलढाणा	लोणार	लोणार
	डाळिंब	बुलढाणा	सिंदखेड राजा	सिंदखेड राजा, दुसरबिड, शेदुर्जन, साखरखेडा
	डाळिंब	लातूर	अहमदपूर	किनगाव, अहमदपूर
	डाळिंब	लातूर	उदगीर	नागलगाव, हेर
	डाळिंब	लातूर	औसा	औसा, लामजणा, किनीथोट, किल्लारी, बेलकुंड, भादा, उजनी
	डाळिंब	लातूर	चाकूर	चाकूर, नळेगाव, वडवळ नागनाथ
	डाळिंब	लातूर	निलंगा	निलंगा, औरादशहाजनी
	डाळिंब	लातूर	रेणापूर	कारेपूर
	डाळिंब	लातूर	लातूर	तांदुळजा, मरुड
	डाळिंब	वाशिम	मंगरुळपीर	मंगरुळपीर, आसेगांव, सेलू बु., कवठळ, धानोरा, पाडींताड
	डाळिंब	वाशिम	मानोरा	उमरी बु.
	डाळिंब	वाशिम	मालेगाव	मुंगळा
	डाळिंब	वाशिम	वाशिम	पाडींआसरा, राजगाव, पाडींटकमोर, नागठाणा
	डाळिंब	सांगली	आटपाडी	आटपाडी, दिघंची, खरसुंडी
	डाळिंब	सांगली	कडेगाव	नेवरी, वांगी
	डाळिंब	सांगली	कवठेमंहाकाळ	कवठेमंहाकाळ, कुची, ढालगाव, देसींग, हिंगणगाव
	डाळिंब	सांगली	खानापुर	विटा, लेंगरे, भाळवणी, खानापुर, करंजे
	डाळिंब	सांगली	जत	जत, कुंभारी, मुचंडी, शेगाव, माडग्याळ, उमदी, संख, डफळापुर, तिकोडी
	डाळिंब	सांगली	तासगाव	सावळज, मांजर्डे, तासगाव, विसापुर, मणेरजुरी, येळावी.
	डाळिंब	सांगली	पलूस	पलूस
	डाळिंब	सातारा	कराड	मसुर, सैदापूर
	डाळिंब	सातारा	कोरेगाव	वाठार स्टे.
	डाळिंब	सातारा	खंडाळा	खंडाळा, लोणंद, शिरवळ, वाठार,
	डाळिंब	सातारा	खटाव	खटाव, वडूज, पुसेगाव, औंध, पुसे सावळी, मायनी, कातर खटाव, बुध, निमसोड
	डाळिंब	सातारा	फलटण	फलटण, राजाळे, आसु, गिरवी, बरड, आदकीं (बु), तरडगाव, होळ, वाठार निंबाळकर
	डाळिंब	सातारा	माण	दहिवड, मलवडी, माडी, गोंदवले(बु), म्हसवड, कुकडवाड, शिंगणापूर, वरकुटे मलवडी, आंधळी
	डाळिंब	सोलापूर	अक्कलकोट	अक्कलकोट, जेऊर, तडवळ, करजगी, दुधनी, मैदगी, वागदरी, चपळगांव, किणी, नागणसुर.
	डाळिंब	सोलापूर	उत्तर सोलापूर	उत्तर सोलापूर, शेळगी, वडाळा, माडी, तिन्हे, कसबे सोलापूर, मजरेवाडी, बाळे, कोंडी, सोरेगाव.
	डाळिंब	सोलापूर	करमाळा	जेऊर, केम, करमाळा, उमरड, अर्जूननगर, सालसे, केतूर, पोथरे, कोटी, जिंती, पांगरे.
	डाळिंब	सोलापूर	दक्षिण सोलापूर	निबर्गी, बोरावणी, मुक्ती, वळसंग, मंदूप, विंचूर, होटगी, औराद.
	डाळिंब	सोलापूर	पंढरपूर	पंढरपूर, भंडीशेगांव, भाळवणी, करकंब, पटवर्धन करोली, पुळूज, चळे, तुंगत, कासेगांव, खडी, रोपळे.
	डाळिंब	सोलापूर	बाशी	बाशी, खांडवी, आगळगांव, पांगरी, पानगांव, सुडी, वैराग, नारी, उपळे दुमाला, गौडगांव, सौंदरे.
	डाळिंब	सोलापूर	मंगळवेढा	मंगळवेढा, बोराळे, आंधळगाव, भोसे, हुलजंती, मरवडे, मारापूर, पाटखळ.
	डाळिंब	सोलापूर	माढा	माढा, दारफळ, कुर्डुवाडी, टेंभूर्णी, मोडनिंब, लऊळ, रोपळे क., म्हैसगाव, रांझणी, निमगाव टे., बेंबळे.

अ.क्र.	पीक	जिल्हा	तालुका	महसूल मंडळ
	डाळिंब	सोलापूर	माळशिरस	माळशिरस, इस्लामपूर, पिलिव, वेळापूर, सदाशिवनगर, अकलूज, लवंग, महाळुंग, नातेपुते, दहीगाव, खुडुस, फोंडशिरस.
	डाळिंब	सोलापूर	मोहोळ	मोहोळ, नरखेड, शेटफळ, पेनुर, वाघोली, कामती बु., सावळेश्वर, टाकळी सिकंदर, अनगर.
	डाळिंब	सोलापूर	सांगोला	सांगोला, शिवणे, जवळा, हतीद, सोनंद, कोळा, नाझरा, महुद बु., संगेवाडी, घरेडी.
	डाळिंब	हिंगोली	औढानागनाथ	औढा ना., येहळेगाव, जवळा, साळणा
	डाळिंब	हिंगोली	सेनगाव	सेनगाव, आजगाव, साखरा
५	द्राक्ष	अहमदनगर	अकोले	विरगाव
	द्राक्ष	अहमदनगर	कर्जत	कर्जत, राशीन, भांबोरा
	द्राक्ष	अहमदनगर	कोपरगाव	रवंदे, कोपरगाव, दहेगाव बोलका, सुरेगाव, पोहेगाव
	द्राक्ष	अहमदनगर	जामखेड	नान्नज
	द्राक्ष	अहमदनगर	नगर	नागापूर
	द्राक्ष	अहमदनगर	पारनेर	निघोज
	द्राक्ष	अहमदनगर	राहाता	राहाता, लोणी, बाभळेश्वर, पुणतांबा, शिर्डी
	द्राक्ष	अहमदनगर	राहुरी	ताहाराबाद, देवळाली प्रवरा, राहुरी, सात्रळ.
	द्राक्ष	अहमदनगर	श्रीगोंदा	बेलवंडी, चिंभळा, श्रीगोंदा, पेडगाव, काष्टी, देवदैठण, कोळगाव, मांडवगण
	द्राक्ष	अहमदनगर	श्रीरामपूर	उंदीरगाव, श्रीरामपूर
	द्राक्ष	अहमदनगर	संगमनेर	संगमनेर(बु), धारगाव, धांदरफळ (बु.), संगमनेर
	द्राक्ष	उस्मानाबाद	उमरगा	उमरगा, दाळींब, नारंगवाडी, मुळज, मुरुम
	द्राक्ष	उस्मानाबाद	उस्मानाबाद	उस्मानाबाद श., उस्मानाबाद ग्रा., बेंबळी, केशोगाव, पाडोळी, तेर, ढोकी, जागजी
	द्राक्ष	उस्मानाबाद	कळंब	कळंब, इटकूर, येरमाळा, मोहा, शिराढोण, गोंविदपूर
	द्राक्ष	उस्मानाबाद	तुळजापूर	तुळजापूर, सावरगाव, सलगरा दि, ईटकळ, जळकोट, मंगरुळ, नळदुर्ग
	द्राक्ष	उस्मानाबाद	परंडा	परंडा, आसु, जवळा नि., सोनारी, अनाळा
	द्राक्ष	उस्मानाबाद	भूम	भूम, वालवड, माणकेश्वर, अंभी, ईट
	द्राक्ष	उस्मानाबाद	लोहारा	लोहारा, माकणी, जेवळी
	द्राक्ष	उस्मानाबाद	वाशी	वाशी, तेरखेडा, पारगाव
	द्राक्ष	औरंगाबाद	औरंगाबाद	कांचनवाडी, हर्सुल (वरुडकाजी), चिखलठाणा, चित्तेपिंपळगाव, करमाड, लाडसावंगी, चौका, शेकटा
	द्राक्ष	औरंगाबाद	कन्नड	कन्नड, चिखलठाण, चापानेर, चिंचोळी, करंजखेडा, देवगाव रंगारी
	द्राक्ष	औरंगाबाद	गंगापूर	वाळूज, शेंदुरवाडा
	द्राक्ष	औरंगाबाद	पैठण	पैठण, लोहगाव
	द्राक्ष	कोल्हापूर	शिरोळ	नांदणी, नृसिंहवाडी
	द्राक्ष	जालना	अंबड	जामखेड, रोहीलागढ, सुखापुरी, धनगरपिंप्री, वडीगोद्री, अंबड, गोंदी
	द्राक्ष	जालना	घनसावंगी	रानीउंचेगाव, अंतरवाली टेंभी, घनसावंगी, तिर्थपूरी.
	द्राक्ष	जालना	जाफ्राबाद	टेंभुर्णी, कुंभारझरी
	द्राक्ष	जालना	जालना	वाघुळ जां., जालना (ग्रा.), रामनगर, पाचन वडगाव, जालना (श), नेर, सेवली, विरेगाव
	द्राक्ष	जालना	परतूर	श्रीष्टी, वाटूर
	द्राक्ष	जालना	बदनापूर	बदनापूर, शेलगाव, रोषणगाव, बावणेपांगरी, दाभाडी
	द्राक्ष	जालना	भोकरदन	भोकरदन, सिपोरा बाजार, हसनाबाद, राजूर, केदारखेडा, पिंपळगाव रे., आन्वा, धावडा.
	द्राक्ष	जालना	मंठा	ढोकसाळ, तळणी
	द्राक्ष	धुळे	धुळे	धुळे (शहर), शिरुड, बोरकुंड, आर्वि, सोनगिर, नगांव बु, फागणे, मुकटी, धुळे ग्रामीण, कुसुबा, नेर, लामकानी
	द्राक्ष	धुळे	शिंदखेडा	शिंदखेडा, चिमठाणे, शेवाळे, खलाणे, बेटावद, वर्षी, दोंडाईचा, विखरण, विरदेल
	द्राक्ष	धुळे	शिरपूर	शिरपूर, बोराडी, अर्थ, जवखेडे, होळनाथे, थाळनेर, सांगवी
	द्राक्ष	धुळे	साक्री	साक्री, कासार, म्हसदी प्रने, दुसाने, निजामपूर, ब्राम्हणवेल, पिंपळनेर, दहीवेल, कुडाशी, उमरपाटा
	द्राक्ष	नांदेड	अर्धापूर	अर्धापूर, दाभड, मालेगांव
	द्राक्ष	नांदेड	देगलूर	मरखेल, हाणेगांव
	द्राक्ष	नांदेड	नांदेड	तरोडा बु., तुप्पा, वसरणी, लिंबगांव, विष्णूपूरी

अ.क्र.	पीक	जिल्हा	तालुका	महसूल मंडळ
	द्राक्ष	नांदेड	भोकर	भोकर
	द्राक्ष	नांदेड	मुदखेड	मुदखेड, मुगट, बारड
	द्राक्ष	नांदेड	लोहा	शेवडी बा.
	द्राक्ष	नांदेड	हदगाव	हदगाव, तामसा, मनाठा, आष्टी
	द्राक्ष	नाशिक	इगतपूरी	वाडीवऱ्हे
	द्राक्ष	नाशिक	कळवण	कळवण, मोकभणगी, नवीबेज, दळवट
	द्राक्ष	नाशिक	चांदवड	चांदवड, दुगाव, रायपूर, दिघवद, वडाळीभोई, वडनेरभैरव, शिंगवे, धोडांबे
	द्राक्ष	नाशिक	त्र्यंबकेश्वर	त्र्यंबकेश्वर, वेळूजे, हरसूल, डहाळेवाडी
	द्राक्ष	नाशिक	दिंडोरी	दिंडोरी, मोहाडी, कसबेवणी, वरखेडा, उमराळे, ननाशी, कोर्शिंबे, रामशेज, लखमापूर
	द्राक्ष	नाशिक	देवळा	देवळा, लोहनेर, खर्डे
	द्राक्ष	नाशिक	नांदगाव	हिसवळ (बु.)
	द्राक्ष	नाशिक	नाशिक	नाशिक, सातपूर, देवळाली, भगुर, माडसांगवी, मखमलाबाद, शिंदे, पाथर्डी, महिरावणी, गिरणारे
	द्राक्ष	नाशिक	निफाड	निफाड, रानवड, लासलगाव, पिंपळगाव बसवंत, सायखेडा, देवगाव, ओझर, नांदुर मध्यमेश्वर, चांदोरी, पालखेड, विंचूर
	द्राक्ष	नाशिक	मालेगाव	दाभाडी, सौंदने, कौळाने नि., निमगाव, सायने बु., करंजगव्हान, वडनेर, अजंग, डोंगराळे
	द्राक्ष	नाशिक	येवला	येवला, पाटोदा, अंदरसुल, नगरसुल, सावरगाव, जळगाव ने., अंगणगाव
	द्राक्ष	नाशिक	सटाणा (बागलाण)	सटाणा, ब्राम्हणगाव, ताहराबाद, जायखेडा, विरगाव, नामपूर, मुल्हेर, डांगसौंदाने, मुंजवाड, किकवारी खु., टेंबे खु.
	द्राक्ष	नाशिक	सिन्नर	सिन्नर, वावी, देवपूर, शहा, पांडुली, नांदुरशिगोटे, नायगाव, पांगरी बु., वडांगळी, सोनांबे
	द्राक्ष	पुणे	आंबेगाव	घोडेगाव, कळंब, मंचर, पारगाव त. अवसरी, निरगुडसर
	द्राक्ष	पुणे	इंदापूर	इंदापूर, बावडा, भिगवण, सणसर, निमगाव केतकी, लोणीदेवकर, काटी, अंथुर्णे, माळवाडी, पळसदेव, लाखेवाडी, लासुर्णे
	द्राक्ष	पुणे	जुन्नर	जुन्नर, नारायणगाव, आपटाळे, वडगाव आनंद, बेल्हे, राजुर, डिंगोरे, निमगावसावा, ओतूर, वडज, ओझर, मढ
	द्राक्ष	पुणे	दौंड	यवत, राहू, पाटस, खामगाव
	द्राक्ष	पुणे	बारामती	बारामती, वडगाव निंबाळकर, माळेगाव बु., पणदरे, काटेवाडी, मोरगाव
	द्राक्ष	पुणे	शिरूर	शिरूर, निमोणे, टाकळी हाजी
	द्राक्ष	बीड	अंबाजोगाई	पाटोदा म, घाटनांदुर, बर्दापूर
	द्राक्ष	बीड	केज	केज
	द्राक्ष	बीड	परळी वै.	परळी वै., सिरसाळा, नागापूर, धर्मापुरी, पिंपळगाव गाढे.
	द्राक्ष	बुलढाणा	जळगाव जा.	जळगाव (जा)
	द्राक्ष	बुलढाणा	देऊळगाव राजा	देऊळगाव राजा
	द्राक्ष	बुलढाणा	बुलढाणा	बुलढाणा
	द्राक्ष	बुलढाणा	मोताळा	बोराखेडी
	द्राक्ष	बुलढाणा	संग्रामपूर	बावनपीर, सोनाळा
	द्राक्ष	बुलढाणा	सिंदखेड राजा	सिंदखेड राजा, सोनोशी
	द्राक्ष	लातूर	उदगीर	मोघा, देवर्जन
	द्राक्ष	लातूर	औसा	औसा, लामजणा, किनीथोट, किल्लारी, बेलकुंड, भादा
	द्राक्ष	लातूर	चाकूर	नळेगाव, शेळगाव
	द्राक्ष	लातूर	निलंगा	निलंगा, औराद शहाजाणी, आबूलगा, कासार, बालकुदा
	द्राक्ष	लातूर	रेणापूर	कारेपूर
	द्राक्ष	सांगली	आटपाडी	खरसुंडी, दिघंची, आटपाडी
	द्राक्ष	सांगली	कडेगाव	कडेगाव, शाळगाव, नेवरी, वांगी, चिंचणी
	द्राक्ष	सांगली	कवठेमंहाकाळ	कवठेमंहाकाळ, कुची, ढालगाव, देसींग, हिंगणगाव
	द्राक्ष	सांगली	खानापूर	विटा, लेंगरे, भाळवणी, खानापूर, करंजे
	द्राक्ष	सांगली	जत	जत, डफळापूर, कुंभारी, मुचंडी, शेगाव, माडग्याळ, उमदी, संख, तिकोडी
	द्राक्ष	सांगली	तासगाव	तासगाव, विसापूर, सावळज, मणेरजुरी, येळावी, मांजर्डे, वायफळे

अ.क्र.	पीक	जिल्हा	तालुका	महसूल मंडळ
	द्राक्ष	सांगली	पलूस	पलूस, कुंडल, भिलवडी, अंकलखोप
	द्राक्ष	सांगली	मिरज	मिरज, बुधगाव, कसबे-डिग्रज, कवलापूर, मालगाव, आरग, सांगली, बेडग, बेळंकी, कुपवाड, भोसे.
	द्राक्ष	सांगली	वाळवा	वाळवा, इस्लामपूर, आष्टा, ताकारी, कोरेगाव
	द्राक्ष	सातारा	कराड	सैदापूर, शेणोली, उंडाळे.
	द्राक्ष	सातारा	कोरेगाव	कोरेगाव, वाठार स्टे., पिंपोडे(बु)
	द्राक्ष	सातारा	खटाव	कलेढोण, कातरखटाव, वडूज, मायणी, निमसोड, बुध
	द्राक्ष	सातारा	फलटण	गिरवी, बरड, वाठार नि.
	द्राक्ष	सातारा	माण	म्हसवड, वरकुटे मलवडी
	द्राक्ष	सोलापूर	अक्कलकोट	अक्कलकोट, जेऊर, तडवळ, करजगी, दुधनी, मैदर्गी, वागदरी, चपळगांव, किणी, नागणसुर.
	द्राक्ष	सोलापूर	उत्तर सोलापूर	उत्तर सोलापूर, शेळगी, वडाळा, माडी, तिन्हे, कसबे सोलापूर, मजरेवाडी, बाळे, कोंडी, सोरेगाव.
	द्राक्ष	सोलापूर	करमाळा	जेऊर, केम, करमाळा, उमरड, अर्जूननगर, सालसे, केतूर, पोथरे, कोटी, जिती, पांगरे.
	द्राक्ष	सोलापूर	दक्षिण सोलापूर	बोरामणी, मुस्ती, वळसंग, मंदूप, विंचूर, निंबर्गी, होटगी, औराद.
	द्राक्ष	सोलापूर	पंढरपूर	पंढरपूर, भंडीशेगांव, भाळवणी, करकंब, पटवर्धन करोली, पुळूज, चळे, तुंगत, कासेगांव, खर्डी, रोपळे.
	द्राक्ष	सोलापूर	बार्शी	बार्शी, खांडवी, आगळगांव, पांगरी, पानगांव, सुर्डी, वैराग, नारी, उपळे दुमाला, गौडगांव, सौंदरे.
	द्राक्ष	सोलापूर	मंगळवेढा	मंगळवेढा, बोराळे, आंधळगाव, भोसे, हुलजंती, मरवडे, मारापूर, पाटखळ.
	द्राक्ष	सोलापूर	माढा	माढा, दारफळ, कुर्डुवाडी, टेंभूर्णी, मोडनिंब, लऊळ, रोपळे क., म्हैसगाव, रांझणी, निमगाव टे., बेंबळे.
	द्राक्ष	सोलापूर	माळशिरस	माळशिरस, इस्लामपूर, पिलिव, वेळापूर, सदाशिवनगर, अकलूज, लवंग, महालुंग, नातेपुते, दहीगाव, खुडुस, फोंडशिरस.
	द्राक्ष	सोलापूर	मोहोळ	मोहोळ, नरखेड, शेटफळ, पेनुर, वाघोली, कामती बु., सावळेश्वर, टाकळी सिकंदर, अनगर.
	द्राक्ष	सोलापूर	सांगोला	सांगोला, शिवणे, जवळा, हतीद, सोनंद, कोळा, नाझरा, महुद बु., संगेवाडी, घरेडी.
६	पपई	अमरावती	धामणगाव रेल्वे	दत्तापूर, भातकुली, चिंचोली
	पपई	अहमदनगर	कर्जत	कर्जत, राशीन, भांबोरा, कोंभळी, मिरजगाव, माही.
	पपई	अहमदनगर	नेवासा	नेवासा(खु.), सलाबतपूर, चांदा, कुकाणा
	पपई	अहमदनगर	पाथर्डी	मिरी
	पपई	अहमदनगर	पारनेर	निघोज, वाडेगव्हाण, पळशी
	पपई	अहमदनगर	शेवगाव	ढोरजळगाव, एरंडगाव, भातकुडगाव
	पपई	अहमदनगर	श्रीगोंदा	बेलवंडी, देवदैठण
	पपई	उस्मानाबाद	उस्मानाबाद	उस्मानाबाद (ग्रा.), केशेगाव
	पपई	उस्मानाबाद	कळंब	कळंब, इटकूर, येरमाळा, मोहा, शिराढोण, गोंविदपूर
	पपई	उस्मानाबाद	तुळजापूर	तुळजापूर, सावरगाव, सलगरा दि, ईटकळ, जळकोट, मंगरुळ, नळदुर्ग
	पपई	उस्मानाबाद	परंडा	परंडा, आसु, जवळा नि., सोनारी, अनाळा
	पपई	उस्मानाबाद	भूम	भूम, वालवड, माणकेश्वर, अंभी, ईट
	पपई	उस्मानाबाद	वाशी	वाशी, तेरखेडा, पारगाव
	पपई	औरंगाबाद	कन्नड	करंजखेड
	पपई	औरंगाबाद	पैठण	आपेगाव, नांदर, पैठण
	पपई	जळगाव	अमळनेर	अमळनेर, शिरुड, नगाव, पातोडा, अमळगाव, मारवड, भरवस, वावडे
	पपई	जळगाव	एरंडोल	एरंडोल, रिंगणगाव, उतरण गु.ह., कासोदा
	पपई	जळगाव	चाळीसगाव	मेहूणबारे, तळेगाव
	पपई	जळगाव	चोपडा	चोपडा, हातेड, लासूर, अडावद, धानोरा, गोरगांवले, चहाडी.
	पपई	जळगाव	जळगाव	भोकर, म्हसावद, नशिराबाद, पिंप्राळा
	पपई	जळगाव	जामनेर	जामनेर, नेरी, मालदाभाडी, पहर, शेंदूर्णी, तोंडापुर, फत्तेपुर, वाकडी
	पपई	जळगाव	धरणगाव	सोनवद, पिंप्री, चांदसर

अ.क्र.	पीक	जिल्हा	तालुका	महसूल मंडळ
	पपई	जळगाव	पारोळा	तामसवाडी, चोरवड, शेवाळे, बहादरपुर, पारोळा
	पपई	जळगाव	भडगांव	कजगाव
	पपई	जळगाव	भुसावळ	वरणगाव
	पपई	जळगाव	मुक्ताईनगर	मुक्ताईनगर
	पपई	जळगाव	यावल	यावल, फैजपुर, भालोद, बामणोद, साकळी, किनगाव
	पपई	जालना	अंबड	अंबड, गोंदी, रोहिलागड, सुखापूरी, वडीगोद्री, जामखेड, धनगरपिंप्री
	पपई	जालना	घनसावंगी	घनसावंगी, राणीउचेगांव, कुंभारपिंपळगाव, तिर्थपुरी, अंतरवाली टेंभी, रांजनी, जांबसमर्थ
	पपई	जालना	जालना	जालना ग्रा., रामनगर, पाचनवडगाव, वाघुळ जहांगीर
	पपई	जालना	परतूर	परतूर, वाटूर, श्रीष्टी, आष्टी, सातोना खु.
	पपई	जालना	बदनापूर	दाभाडी, बावणेपांगरी
	पपई	जालना	भोकरदन	भोकरदन, सिपोरा बाजार, राजूर, हसनाबाद, पिंपळगाव रे., धावडा, आन्वा, केदारखेडा
	पपई	जालना	मंठा	मंठा, तळणी, पांगरी गो.
	पपई	धुळे	धुळे	धुळे ग्रामीण, कुसुंबा, नेर, लामकानी, सोनगीर, नगाव बु., फागणे, मुकटी, शिरुड, बोरकुंड, आर्वी
	पपई	धुळे	शिंदखेडा	शिंदखेडा, चिमठाणा, शेवाडी, खलाने, नरडाणे, बेटावद, वर्षी, दोंडाईचा, विखरन, विरदेल
	पपई	धुळे	शिरपूर	शिरपूर, बोराडी, अर्थे, होळनाथे, जवखेडे, थाळनेर, सांगवी
	पपई	नंदूरबार	तळोदा	तळोदा, बोरद, प्रतापपूर.
	पपई	नंदूरबार	नंदुरबार	आष्टे, कोरीट, खोंडामोळी, धोनोरा, नंदुरबार, मांडळ, रनाळा
	पपई	नंदूरबार	शहादा	असलोद, कलसाडी, प्रकाशा, ब्राम्हणपुरी, मंदाना, मोहीदा तश, म्हसावद, वडाळी, शहादा, सारंगखेडा
	पपई	परभणी	गंगाखेड	गंगाखेड
	पपई	परभणी	परभणी	परभणी ग्रा., पिंगळी, सिंगणापूर
	पपई	परभणी	पाथरी	पाथरी, हादगाव, बाभळगाव, कासापुरी
	पपई	परभणी	मानवत	मानवत, केकरजवळा, तांडबोरगाव
	पपई	परभणी	सेलू	वालुर, चिकलठाणा, सेलू, कुपटा
	पपई	पुणे	आंबेगाव	आंबेगाव, घोडेगाव
	पपई	पुणे	इंदापूर	इंदापूर, बावडा, निमगाव केतकी, काटी, माळवाडी
	पपई	पुणे	जुन्नर	जुन्नर, नारायणगाव, ओतूर, आपटाळे, वडज
	पपई	बीड	केज	केज, होळ
	पपई	बीड	गेवराई	गेवराई, धोंडराई, उमापुर, चंकलांबा, मादळमोही, पाचेगाव, जातेगाव, तलवडा, सिरसदेवी
	पपई	बीड	धारुर	धारुर, मोहखेड, तेलगाव
	पपई	बीड	परळी वै.	परळी वै., सिरसाळा, पिंपळगाव गाढे, मोहा
	पपई	बीड	बीड	पाली, म्हाळस जवळा, मांजरसूंबा, चौसाळा, पेंडगाव, नेकनुर, पिंपनेर, नाळवंडी, लिंबागणेश, राजुरी न., पारगाव सि., चन्हाटा
	पपई	बीड	माजलगाव	माजलगाव, गंगामसला, दिंदुड, नित्रुड, तालखेड, किट्टी आडगाव, मंजरथ
	पपई	बीड	वडवणी	वडवणी, कवडगाव बु., चिंचवण
	पपई	बीड	शिरुर	शिरुर (का.), रायमोहा, तितरवणी, ब्रम्हनाथ येलंब
	पपई	लातूर	अहमदपूर	हडोळती
	पपई	लातूर	उदगीर	देवर्जन
	पपई	लातूर	औसा	उजनी
	पपई	वाशिम	मंगरुळपीर	धानोरा, मंगरुळपीर, कवठळ, पाडींताड, पोटी, आसेगाव, सेलू बु.
	पपई	सोलापूर	अक्कलकोट	अक्कलकोट, जेऊर, तडवळ, करजगी, दुधनी, मैदगी, वागदरी, चपळगांव, किणी, नागणसुर.
	पपई	सोलापूर	उत्तर सोलापूर	वडाळा, माडी, तिहे, बाळे, कोंडी, सोरेगाव.
	पपई	सोलापूर	करमाळा	जेऊर, केम, करमाळा, उमरड, अर्जूननगर, सालसे, केतूर, पोथरे, कोटी, जिंती, पांगरे.
	पपई	सोलापूर	दक्षिण सोलापूर	बोरामणी, मुस्ती, वळसंग, मंदूप, विंचूर, निंबगी, होटगी, औराद.

अ.क्र.	पीक	जिल्हा	तालुका	महसूल मंडळ
	पपई	सोलापूर	पंढरपूर	पंढरपूर, भंडीशोगांव, भाळवणी, करकंब, पटवर्धन करोली, पुळूज, चळे, तुंगत, कासेगांव, खर्डी, रोपळे.
	पपई	सोलापूर	बार्शी	बार्शी, खांडवी, आगळगांव, पांगरी, पानगांव, सुर्डी, वैराग, नारी, उपळे दुमाला, गौडगांव, सौंदरे.
	पपई	सोलापूर	मंगळवेढा	आंधळगाव
	पपई	सोलापूर	माढा	माढा, दारफळ, कुर्डुवाडी, टेंभूर्णी, मोडनिंब, लऊळ, रोपळे क., म्हैसगाव, रांझणी, निमगाव टे., बेंबळे.
	पपई	सोलापूर	माळशिरस	माळशिरस, इस्लामपूर, पिलिव, वेळापूर, सदाशिवनगर, अकलूज, लवंग, महाळुंग, नातेपुते, दहीगाव, खुडुस, फोंडशिरस.
	पपई	सोलापूर	मोहोळ	मोहोळ, शेटफळ, पेनुर, वाघोली, कामती बु., सावळेश्वर, टाकळी सिकंदर, अनगर.
	पपई	सोलापूर	सांगोला	सांगोला, शिवणे, जवळा, हतीद, सोनंद, कोळा, नाझरा, महुद बु., संगेवाडी, घरेडी.
७	मोसंबी	अकोला	पातुर	पातुर
	मोसंबी	अमरावती	अमरावती	बडनेरा, डवरगांव, माहुली जहांगिर, नांदगाव पेठ
	मोसंबी	अमरावती	तिवसा	वरखेड, वऱ्हा, मोझरी, कुऱ्हा, तिवसा
	मोसंबी	अमरावती	धामणगाव रेल्वे	धामणगाव रेल्वे, चिंचोली, अंजन सिंगी
	मोसंबी	अमरावती	मोर्शी	मोर्शी, हिवरखेड, शिरखेड, अंबाडा, नेरपिंगळाई
	मोसंबी	अमरावती	वरुड	वरुड, शेंदुरजनाघाट, लोणी, पुसळा, बेनोडा, वाठोडा, राजूराबाजार
	मोसंबी	अहमदनगर	कर्जत	माही
	मोसंबी	अहमदनगर	नेवासा	सलाबतपुर
	मोसंबी	अहमदनगर	पाथर्डी	करंजी, पाथर्डी, टाकळी मानुर, मिरी, कोरडगाव
	मोसंबी	अहमदनगर	शेवगाव	चापडगांव, बोधेगाव, एरंडगाव, भातकुडगाव, शेवगाव
	मोसंबी	अहमदनगर	श्रीगोंदा	बेलवंडी, देवदैठण, चिंभळा, कोळगाव
	मोसंबी	उस्मानाबाद	उस्मानाबाद	उस्मानाबाद ग्रा., जागजी, ढोकी, तेर,
	मोसंबी	उस्मानाबाद	कळंब	शिराढोण
	मोसंबी	उस्मानाबाद	तुळजापूर	तुळजापूर, सावरगाव, सलगरा दि, ईटकळ, जळकोट, मंगरुळ, नळदुर्ग
	मोसंबी	उस्मानाबाद	परंडा	परंडा, आसु, जवळा नि., सोनारी, अनाळा
	मोसंबी	उस्मानाबाद	भूम	वालवड, माणकेश्वर, अंभी, ईट
	मोसंबी	उस्मानाबाद	लोहारा	लोहारा
	मोसंबी	उस्मानाबाद	वाशी	वाशी, तेरखेडा, पारगाव
	मोसंबी	औरंगाबाद	औरंगाबाद	करमाड, लाडसावंगी, चित्ते पिंपळगाव, चौका, कांचनवाडी, चिकलठाणा, हार्सुल, शेकटा, कचनेर, वरुडकाजी
	मोसंबी	औरंगाबाद	कन्नड	देवगाव रंगारी, चापानेर, चिंचोली, करंजखेडा, चिकलठाणा, कन्नड
	मोसंबी	औरंगाबाद	खुल्दाबाद	वेरुळ, सुलतानपूर
	मोसंबी	औरंगाबाद	गंगापूर	गंगापूर, हार्सुल, वालुंज, तुरकाबाद, सि. वडगाव, मांजरी, डोणगाव शेंदुरवाडा, भेंडाळा.
	मोसंबी	औरंगाबाद	पैठण	पैठण, नांदर, विहामांडला, पिंपळवाडी पीराची, ढोरकीन, लोहगाव, बीडकीन, पाचोड बु, आडुळ, बालानगर, पाचोड, निलजगाव
	मोसंबी	औरंगाबाद	फुलंब्री	फुलंब्री
	मोसंबी	औरंगाबाद	वैजापूर	वैजापूर, खंडाळा, लाडगाव, गारज, महालगाव, नागमठान, बोरसर, शिऊर, लोनी खु., लासुरगाव, बाबतारा, घायगाव, जानेफळ
	मोसंबी	औरंगाबाद	सिल्लोड	गोळेगाव, निल्लोड, सिल्लोड
	मोसंबी	औरंगाबाद	सोयगाव	सावळद बारा, सोयगाव, बनोटी
	मोसंबी	जळगाव	एरंडोल	एरंडोल, उत्तरण गु.ह., रिंगणगाव
	मोसंबी	जळगाव	चाळीसगाव	मेहूणबारे, चाळीसगाव, शिरसगाव, बहाळ, हातले, खडकी बु, तळेगाव
	मोसंबी	जळगाव	चोपडा	लासुर, हातेड, चोपडा
	मोसंबी	जळगाव	जळगाव	जळगाव, भोकर, पिंप्राळा, नशिराबाद, म्हसावद, आसोदा
	मोसंबी	जळगाव	जामनेर	जामनेर, नेरी, मालदाभाडी, पहर, शेंदूर्णी, तोंडापुर, फत्तेपुर, वाकडी
	मोसंबी	जळगाव	धरणगाव	धरणगाव
	मोसंबी	जळगाव	पाचोरा	नगरदेवळा, गाळण, वरखेडी, पिंपळगाव

अ.क्र.	पीक	जिल्हा	तालुका	महसूल मंडळ
	मोसंबी	जळगाव	पारोळा	पारोळा, शेळावे, चोरवड, तामसवाडी, बहादरपुर.
	मोसंबी	जळगाव	भडगांव	भडगाव, कोळगाव, कजगाव, आमडदे
	मोसंबी	जालना	अंबड	अंबड, धनगरपिंप्री, जामखेडा, रोहीलागड, वडीगोद्री, सुखापूरी, गोंदी
	मोसंबी	जालना	घनसावंगी	घनसावंगी, राणी उचेगाव, कुंभार पिंपळगाव, तिर्थपूरी, अंतरवाली टेंभी, जांबसमर्थ, रांजणी
	मोसंबी	जालना	जाफ्राबाद	जाफ्राबाद, माहोरा, कुंभारझरी, टेंभुर्णी, वरुड(बु).
	मोसंबी	जालना	जालना	जालना (श), जालना (ग्रा), रामनगर, नेर, विरेगाव, पाचनवडगाव, वाघुळ (जहांगिर), सेवली.
	मोसंबी	जालना	परतूर	परतूर, वाटूर, सातोना खु, श्रीष्टी, आष्टी
	मोसंबी	जालना	बदनापूर	बदनापूर, शेलगाव, दाभाडी, बावनेपांगरी, रोशणगाव
	मोसंबी	जालना	भोकरदन	भोकरदन, हसनाबाद, राजूर, केदारखेडा, पिंपळगाव रे., सिपोराबाजार, आन्वा, धावडा
	मोसंबी	जालना	मंठा	मंठा, पांगरी गोसावी, तळणी, ढोकसाळ
	मोसंबी	धुळे	शिरपूर	होळनाथे
	मोसंबी	नांदेड	अर्धापुर	मालेगाव
	मोसंबी	नांदेड	कंधार	बारुळ, फुलवळ, कंधार
	मोसंबी	नांदेड	नांदेड	लिंबगांव, विष्णूपुरी, नाळेश्वर
	मोसंबी	नांदेड	मुदखेड	बारड
	मोसंबी	नागपूर	कळमेश्वर	कळमेश्वर, मोहपा, धापेवाडा, तेलकामटी
	मोसंबी	नागपूर	काटोल	काटोल, मेटपांजरा, येनवा, कोंढाळी, पारडसिंगा, रिधोरा
	मोसंबी	नागपूर	नरखेड	नरखेड, मोवाड, सावरगाव, भिष्णूर, जलालखेडा, मेंढला
	मोसंबी	नागपूर	नागपूर ग्रा	वाडी
	मोसंबी	नागपूर	पारशिवणी	पारशिवणी
	मोसंबी	नागपूर	सावनेर	केळवड, खापा, सावनेर, पाटणसावंगी, बढेगांव
	मोसंबी	परभणी	जितूर	जितूर, बोरी
	मोसंबी	परभणी	परभणी	परभणी, झरी
	मोसंबी	परभणी	पाथरी	पाथरी, हादगाव (बु.)
	मोसंबी	परभणी	पुर्णा	चुडवा, लिमला, कावलगाव, पुर्णा
	मोसंबी	परभणी	मानवत	मानवत, केकरजवळा, कोल्हा
	मोसंबी	परभणी	सेलू	सेलू, वालुर, कुपटा
	मोसंबी	पुणे	इंदापुर	काटी, लाखेवाडी
	मोसंबी	पुणे	शिरूर	शिरूर, पाबळ
	मोसंबी	बीड	अंबाजोगाई	पाटोदा, घाटनांदूर, लो.सावरगाव, बर्दापुर.
	मोसंबी	बीड	आष्टी	कडा, धामणगाव
	मोसंबी	बीड	केज	ह.पिंप्री
	मोसंबी	बीड	गेवराई	गेवराई, तलवडा, धोंडराई, उमापुर, चंकलांबा, मादळमोही, पाचेगाव, जातेगाव, तलवाडा, रेवकी, सिरसदेवी, राजुरी नवगण, पाडळसिंगी, कोळगाव, माटेगाव
	मोसंबी	बीड	धारुर	धारुर, मोहखेड
	मोसंबी	बीड	पाटोदा	पाटोदा
	मोसंबी	बीड	बीड	बीड, नाळवंडी, पाली, म्हाळस जवळा, मांजरसुंबा, चौसाळा, पेंडगाव, नेकनुर, पिंपळनेर, राजुरी न. लिंबागणेश, राजुर बु., कुर्ला, घाटसावळी, पारगाव सि., चन्हाटा
	मोसंबी	बीड	माजलगाव	माजलगाव, गंगामसला, दिंदुड, नित्रुड, तालखेड, किट्टी आडगाव, मंजरथ
	मोसंबी	बीड	वडवणी	वडवणी, कवडगाव बु., चिंचवण
	मोसंबी	बीड	शिरूर	शिरूर (का.), तितरवणी, रायमोहा, खलापूरी, ब्रम्हनाथ येलंब
	मोसंबी	बुलढाणा	चिखली	चिखली
	मोसंबी	बुलढाणा	देऊळगाव राजा	तुळजापूर
	मोसंबी	बुलढाणा	बुलढाणा	म्हसला बु.
	मोसंबी	बुलढाणा	सिंदखेड राजा	सिंदखेड राजा, सोनोशी, किनगाव राजा, दुसरबीड, मलकापूर पांगरा, शेंदुरजन, साखरखेड
	मोसंबी	वर्धा	आष्टी	साहुर, आष्टी, तळेगांव

अ.क्र.	पीक	जिल्हा	तालुका	महसूल मंडळ
	मोसंबी	वर्धा	कारंजा	कारंजा घाट, सारवाडी, कन्नमवार, ठाणेगांव
	मोसंबी	सोलापूर	अक्कलकोट	मैंदगी.
	मोसंबी	सोलापूर	करमाळा	जेऊर, केम, करमाळा, उमरड, अर्जूननगर, सालसे, केतूर, पोथरे, कोटी, जिती, पांगरे.
	मोसंबी	सोलापूर	पंढरपूर	पंढरपूर, भंडीशेगांव, भाळवणी, करकंब, पटवर्धन करोली, पुळूज, चळे, तुंगत, कासेगांव, खर्डी, रोपळे.
	मोसंबी	सोलापूर	बार्शी	बार्शी, खांडवी, आगळगांव, पांगरी, पानगांव, सुडी, वैराग, नारी, उपळे दुमाला, गौडगांव, सौंदरे.
	मोसंबी	सोलापूर	माढा	माढा, दारफळ, कुर्डुवाडी, टेंभूर्णी, मोडनिंब, लऊळ, रोपळे क., म्हैसगाव, रांझणी, निमगाव टे., बेंबळे.
	मोसंबी	सोलापूर	मोहोळ	मोहोळ, शेटफळ, टाकळी सिकंदर.
	मोसंबी	सोलापूर	सांगोला	सांगोला, शिवणे, जवळा, हतीद, सोनंद, कोळा, नाझरा, महुद बु., संगेवाडी, घरेडी.
	मोसंबी	हिंगोली	औढानागनाथ	औढा ना., साळण, जावळाबाजार, येहळेगाव, शिरड
	मोसंबी	हिंगोली	कळमनुरी	कळमनुरी, आबाळापूर, नांदापूर, वाकोडी, वारंगाफाटा, डोंगरकडा
	मोसंबी	हिंगोली	बसमत	हयातनगर, चौढी, आंबा, टेंभूर्णी, हट्टा, गिरगाव
	मोसंबी	हिंगोली	सेनगाव	गोरेगाव, साखर, हत्ता, आजगाव
	मोसंबी	हिंगोली	हिंगोली	हिंगोली, सिरसम बु, खंबाळा, मालहिवरा, नर्सी ना, बासंबा, डिग्रस
८	संत्रा	अकोला	अकोट	अकोट, उमरा, पणज, अकोलखेड
	संत्रा	अकोला	तेल्हारा	तेल्हारा, माळेगाव बाजार, हिवरखेड, अडगांव (बु.)
	संत्रा	अकोला	पातूर	पातूर, आलेगांव, बाभुळगाव
	संत्रा	अकोला	बार्शीटाकळी	राजंदा
	संत्रा	अकोला	मुर्तीजापूर	कुरुम, हातगाव, निभा
	संत्रा	अमरावती	अंजनगाव सुर्जी	अंजनगाव, भंडारज, विहीगांव, सातेगांव, कापूसतळणी, कोकडा
	संत्रा	अमरावती	अचलपूर	अचलपूर, रासेगाव, असदपूर, परसापूर, पश्रोट, परतवाडा
	संत्रा	अमरावती	अमरावती	अमरावती, वडाळी, बडनेरा, नवसारी, डवरगांव, माहूली जहागिर, नांदगाव पेठ, रहाटगाव
	संत्रा	अमरावती	चांदूर बाजार	चांदूर बाजार, ब्राम्हणवाडा थडी, बेलोरा, करजगाव, शिरसगाव कसबा, तळेगाव मोहना, आसेगाव पुर्णा
	संत्रा	अमरावती	चांदूर रेल्वे	चांदूर रेल्वे, पळसखेड, घुईखेड, आमला विश्वेश्वर, सातेफळ
	संत्रा	अमरावती	चिखलदरा	चिखलदरा, सेमाडोह, टेंभूरसोडा, गौरखेड बाजार
	संत्रा	अमरावती	तिवसा	तिवसा, मोझरी, वऱ्हा, कुऱ्हा वरखेड
	संत्रा	अमरावती	धामणगाव रेल्वे	धामणगाव रेल्वे, चिंचोली, भातकुली, अंजनसिंगी, मंगरुळ दस्तगिर, दत्तापूर, तळेगाव दशासर
	संत्रा	अमरावती	नांदगाव खंडेश्वर	नांदगाव खंडेश्वर, दाभा, शिवणी र., मंगरुळ चव्हाळा, पापळ, लोणी टा., धानोरा गुरव, माहूली चोर, रसुलापूर
	संत्रा	अमरावती	भातकुली	निभा.
	संत्रा	अमरावती	मोर्शी	अंबाडा, हिरवखेड, रिद्धपूर, धामणगाव (काटपूर), नेरपिंगळाई, शिरखेड, मोर्शी.
	संत्रा	अमरावती	वरुड	वरुड, बेनोदा, पुसला, वाठोडा, लोणी, शेंदूरजना घाट, राजोरा बाजार
	संत्रा	अहमदनगर	कर्जत	मिरजगाव, माही, कोंभळी
	संत्रा	अहमदनगर	नगर	कापुरवाडी, केडगाव, भिंगार, नागापुर, जेऊर, चिंचोडी पाटील, वाकळी, चास, रुईछत्तीसी, नालेगाव, सावेडी.
	संत्रा	अहमदनगर	नेवासा	चांदा, घोडेगांव, नेवासा खु., नेवासा बु., सलाबदपुर, कुकाणा, वडाळा ब.
	संत्रा	अहमदनगर	पाथर्डी	करंजी, पाथर्डी, माणिकदौंडी, मिरी, टाकळीमानुर, कोरडगाव
	संत्रा	अहमदनगर	पारनेर	वाडेगव्हाण, निघोज, भाळवणी
	संत्रा	अहमदनगर	राहुरी	वांबोरी
	संत्रा	अहमदनगर	शेवगाव	एरंडगाव, ढोरजळगाव, शेवगाव, भातकुडगाव, बोधेगाव, चापडगाव
	संत्रा	अहमदनगर	श्रीगोंदा	बेलवंडी, चिभळा, देवदैठण, कोळगाव, श्रीगोंदा, मांडवगण
	संत्रा	जालना	परतूर	आष्टी, श्रीष्टी, सातोना खु.
	संत्रा	नागपूर	उमरेड	पाचगाव, हेवती, कुही, तितुर.
	संत्रा	नागपूर	कळमेश्वर	कळमेश्वर, धापेवाडा, मोहपा, तेलकामटी.

अ.क्र.	पीक	जिल्हा	तालुका	महसूल मंडळ
	संत्रा	नागपूर	काटोल	काटोल, पारडशिगा, येनवा, मेटपांजरा, रिधोरा, कोंढाळी.
	संत्रा	नागपूर	कामठी	कामठी, वडोदा.
	संत्रा	नागपूर	कुही	तितुर.
	संत्रा	नागपूर	नरखेड	नरखेड, मोवाड, सावरगाव, भिष्पूर, जलालखेडा, मेंढला
	संत्रा	नागपूर	नागपूर	सोनेगाव (लोधी), वाडी, बोरी, गोघणी
	संत्रा	नागपूर	पारशिवणी	पारशिवणी, नवेगाव खैरी, आमडी, कन्हान
	संत्रा	नागपूर	भिवापूर	भिवापूर, कारगांव, मालेवाडा
	संत्रा	नागपूर	रामटेक	देवलापार, रामटेक, मुसेवाडी
	संत्रा	नागपूर	सावनेर	सावनेर, पाटण सावंगी, केळवद, खापा, बडेगाव.
	संत्रा	नागपूर	हिंणगा	हिंणगा, कान्होलीबारा, आडेगाव, गुमगांव, टाकळघाट, वानाडोंगरी
	संत्रा	परभणी	जितुर	जितुर, बोरी, सावंगी म्हा., आडगाव
	संत्रा	परभणी	परभणी	जांब, दैठणा, पेडगाव
	संत्रा	परभणी	पुर्णा	पुर्णा, कालेश्वर, चुडावा, कावलगाव
	संत्रा	परभणी	मानवत	मानवत, कोल्हा, केकरजवळा, तांडबोरगाव
	संत्रा	परभणी	सेलू	कुपटा, सेलू, देऊळगाव गात, वालुर
	संत्रा	पुणे	शिरूर	शिरूर, राजणगाव गणपती, टाकळी हाजी, मलठण, न्हावरा, पाबळ, तळेगाव ढमढेरे, निमोणे
	संत्रा	बीड	आष्टी	आष्टी, कडा, धामणगाव, दौला वडगाव, पिंपळा, टाकळसिंग, धानोरा, दादेगाव, डोईठाण, आष्टा ह.ना.
	संत्रा	बुलढाणा	खामगाव	आडगाव, लाखनवाडा, काळेगांव, वझर, हिवरखेड
	संत्रा	बुलढाणा	चिखली	मेरा खु.
	संत्रा	बुलढाणा	जळगाव जा.	जामोद, जळगाव खु.
	संत्रा	बुलढाणा	देऊळगाव राजा	अंदेरा, दे. माही, मेळुना राजा
	संत्रा	बुलढाणा	मेहकर	डोनगांव, हिवरा आश्रम, मेहकर, जानेफळ, शे. देशमुख. ना. दत्तापुर
	संत्रा	बुलढाणा	लोणार	बीबी, अंजनी खुर्द, सुलतानपूर, लोणार, हिरदव
	संत्रा	बुलढाणा	संग्रामपूर	सोनाळा, बावनबीर, संग्रामपुर
	संत्रा	बुलढाणा	सिंदखेड राजा	सेंदुरजन, साखरखेडा, मलकापुर पांग्रा
	संत्रा	यवतमाळ	आर्नी	आर्नी, जवळा.
	संत्रा	यवतमाळ	उमरखेड	उमरखेड, मुळावा, ढाणकी, विडुळ, चातारी
	संत्रा	यवतमाळ	कळंब	कळंब, कोठा, सावरगाव, जोडमोहा, पिंपळगाव, मेटीखेडा
	संत्रा	यवतमाळ	दारव्हा	दारव्हा, महागाव, लोही
	संत्रा	यवतमाळ	दिग्रस	दिग्रस, कालगाव, तिवरी, तूपटाकळी.
	संत्रा	यवतमाळ	नेर	माणिकवाडा, वटफळी, शिरसगांव, मालखेड
	संत्रा	यवतमाळ	पुसद	पुसद, जांबबाजार, वरुड, गौळ खु.
	संत्रा	यवतमाळ	बाभुळगाव	घारपळ
	संत्रा	यवतमाळ	महागाव	मोरथ, गुंज, काळी (दौ).
	संत्रा	यवतमाळ	राळेगाव	राळेगाव, झाडगाव, धानोरा
	संत्रा	वर्धा	आर्वी	आर्वी, रोहना, खरांगणा, वाठोडा.
	संत्रा	वर्धा	आष्टी	साहुर, आष्टी, तळेगांवस
	संत्रा	वर्धा	कारंजा	कारंजा घाट, ठाणेगाव, सारवाडी, कन्नमवारग्राम.
	संत्रा	वाशिम	कारंजा	कारंजा, उंबर्डा बाजार, कामरगाव, धनज बु., पोहा, हिवरालाहे, येवता, खेर्डा
	संत्रा	वाशिम	मंगरुळपीर	मंगरुळपीर, सेलू बु., पोटी, कवठळ, धानोरा, पार्डीताड
	संत्रा	वाशिम	मानोरा	मानोरा, गिरोली, उमरी बु., कुपटा, शेंदुरजना
	संत्रा	वाशिम	मालेगाव	मालेगाव, मुंगळा, करंजी, किन्हीराजा, शिरपूर, चांडस, मेडसी
	संत्रा	वाशिम	रिसोड	रिसोड, केनवड, भरजहागीर, रिठद, वाकद.

अ.क्र.	पीक	जिल्हा	तालुका	महसूल मंडळ
	संत्रा	वाशिम	वाशिम	वाशिम, अणर्शिंग, केकतउमरा, पाडीआसरा, राजगाव
	संत्रा	हिंगोली	औढानागनाथ	औढानागनाथ, जवळाबाजार, साळणा, येहळेगाव
	संत्रा	हिंगोली	कळमनुरी	कळमनुरी, वाकोडी, नांदापूर, आखाडाबाळापुर, डोंगरकडा, वारंगाफाटा
	संत्रा	हिंगोली	बसमत	हायतनगर, गिरगाव, हट्टा, टेंभुर्नी, अंबा, बसमत, करुंदा
	संत्रा	हिंगोली	सेनगाव	गोरेगाव, आजगाव, हट्टा, साखरा, सेनगाव, पानकनेरगाव
	संत्रा	हिंगोली	हिंगोली	हिंगोली, डिग्रस कराळे, माळहिवरा, खंबाळा, सिरसम (बु.), नसी, बासंबा
९	स्ट्रॉबेरी	सातारा	महाबलेश्वर	तापोळा, लामज, महाबलेश्वर, पाचगनी

सहपत्र-२

(मृग बहार)

पुनर्रचित हवामान आधारीत पीक विमा योजना सन २०२१, २०२२ व २०२३

पिक : संत्रा (मृग बहार).

समाविष्ट जिल्हे : अमरावती, बुलढाणा, यवतमाळ, वाशिम, नागपूर, अहमदनगर, परभणी, जालना, पुणे, अकोला, वर्धा, हिंगोली, बीड (एकूण जिल्हे-१३)

वर नमूद केलेल्या जिल्ह्यातील अधिसूचित केलेल्या सहपत्र १ मधील महसूल मंडळात तसेच शासन निर्णयातील सहपत्र - ३ मध्ये नमूद केलेल्या विमा कंपनी मार्फत लागू करण्यात येईल.

फळपिकाचे नाव	हवामान धोका व कालावधी	प्रमाणके (ट्रिगर) व नुकसान भरपाई रक्कम (प्रति/हेक्टर)
संत्रा (मृग बहार)	१) कमी पाऊस दि. १५ जून ते १५ जुलै	१) सदर कालावधीत एकूण १२४ मि.मी. पेक्षा कमी पाऊस झाल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. ४०,०००/- देय होईल. २) सदर कालावधीमध्ये एकूण १२४ मि.मी. ते १५० मि.मी. पाऊस झाल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. १२,०००/- देय होईल. (कमाल नुकसान भरपाई रक्कम रु. ४०,०००/-)
	२) पावसाचा खंड दि. १६ जुलै ते १५ ऑगस्ट	१) सदर कालावधीमध्ये सलग १५ ते २१ दिवसांचा पावसात खंड पडून दिवसाचे जास्तीत जास्त तापमान सलग ३ दिवस ३५ डिग्री सेल्सिअस किंवा त्यापेक्षा जास्त राहिल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. १८,०००/- देय राहिल. २) सदर कालावधीत सलग २१ दिवसापेक्षा जास्त पावसाचा खंड पडल्यास तसेच दिवसाचे जास्तीत जास्त तापमान सलग ३ दिवस ३५ डिग्री सेल्सिअस किंवा त्यापेक्षा जास्त राहिल्यास रु. ४०,०००/- नुकसान भरपाई देय राहिल. (२.५ मि.मी. पर्यंत किंवा त्यापेक्षा कमी पाऊस पडला तरी तो खंड समजण्यात येईल.) (कमाल नुकसान भरपाई रक्कम रु. ४०,०००/-)
एकूण विमा संरक्षित रक्कम प्रति हेक्टर रु. ८०,०००/-		

सहपत्र-२

पुनर्रचित हवामान आधारीत पीक विमा योजना सन २०२१, २०२२ व २०२३

पिक: मोसंबी (मृग बहार)

समाविष्ट जिल्हे : जालना, नांदेड, परभणी, अहमदनगर, बुलढाणा, अमरावती, नागपूर, जळगाव, यवतमाळ, सोलापूर, उस्मानाबाद, धुळे, पुणे, औरंगाबाद, बीड, वर्धा, हिंगोली, अकोला (एकूण जिल्हे - १८)

वर नमूद केलेल्या जिल्ह्यातील अधिसूचित केलेल्या सहपत्र १ मधील महसूल मंडळात तसेच शासन निर्णयातील सहपत्र - ३ मध्ये नमूद केलेल्या विमा कंपनी मार्फत लागू करण्यात येईल.

फळपिकाचे नाव	हवामान धोका व कालावधी	प्रमाणके (ट्रिगर) व नुकसान भरपाई रक्कम (प्रति/हेक्टर)
मोसंबी (मृग बहार)	१) कमी पाऊस दि. १ जुलै ते ३१ जुलै	१) सदर कालावधीत एकूण ७५ मि.मी. पेक्षा कमी पाऊस झाल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. ४०,०००/- देय होईल. २) सदर कालावधीमध्ये एकूण ७५ मि.मी. ते १२५ मि.मी. पाऊस झाल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. १२,०००/- देय होईल. (कमाल नुकसान भरपाई रक्कम रु. ४०,०००/-)
	२) पावसाचा खंड दि. १ ऑगस्ट ते ३१ ऑगस्ट	१) सदर कालावधीमध्ये सलग १५ ते २१ दिवसांचा पावसात खंड पडून दिवसाचे जास्तीत जास्त तापमान कोणत्याही दिवशी ३३ डिग्री सेल्सिअस किंवा त्यापेक्षा जास्त राहिल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. १८,०००/- देय राहिल. २) सदर कालावधीत सलग २१ दिवसापेक्षा जास्त पावसाचा खंड पडल्यास तसेच दिवसाचे जास्तीत जास्त तापमान सलग ३ दिवस ३३ डिग्री सेल्सिअस किंवा त्यापेक्षा जास्त राहिल्यास रु. ४०,०००/- नुकसान भरपाई देय राहिल. (२.५ मि.मी. पर्यंत किंवा त्यापेक्षा कमी पाऊस पडला तरी तो खंड समजण्यात येईल.) (कमाल नुकसान भरपाई रक्कम रु. ४०,०००/-)
एकूण विमा संरक्षित रक्कम प्रति हेक्टर रु. ८०,०००/-		

सहपत्र-२

पुनर्रचित हवामान आधारीत पीक विमा योजना सन २०२१, २०२२ व २०२३

पिक :पेरु (मृग बहार)

समाविष्ट जिल्हे - अहमदनगर, बुलडाणा, नाशिक, पुणे, औरंगाबाद, जालना, जळगाव, परभणी, सांगली, सोलापूर, कोल्हापूर, उस्मानाबाद, अमरावती, अकोला, बीड (एकूण जिल्हे - १५)

वर नमूद केलेल्या जिल्ह्यातील अधिसूचित केलेल्या सहपत्र १ मधील महसूल मंडळात तसेच शासन निर्णयातील सहपत्र - ३ मध्ये नमूद केलेल्या विमा कंपनी मार्फत लागू करण्यात येईल.

फळपिकाचे नाव	हवामान धोका व कालावधी	प्रमाणके (ट्रिगर) व नुकसान भरपाई रक्कम (प्रति/हेक्टर)
पेरु (मृग बहार)	१) कमी पाऊस दि. १५ जून ते १४ जुलै कमाल नुकसान भरपाई रक्कम रु. ३०,०००/-	१. या कालावधीमध्ये ७६ ते १०० मि.मी. पाऊस झाल्यास रक्कम रु. १२,०००/- नुकसान भरपाई देय होईल. २. या कालावधीमध्ये ७६ मि.मी. पेक्षा कमी पाऊस झाल्यास रक्कम रु.३०,०००/- नुकसान भरपाई देय होईल.
	२) पावसाचा खंड व जास्त तापमान दि.१५ जुलै ते १५ ऑगस्ट कमाल नुकसान भरपाई रक्कम रु. ३०,०००/-	१. या कालावधीमध्ये सलग १५ ते २१ दिवस पावसाचा खंड व कमाल तापमान ३२ डिग्री सेल्सीयस व त्यापेक्षा जास्त सलग तीन दिवस राहिल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु.१२०००/- देय होईल. २. या कालावधीमध्ये सलग २१ दिवसांपेक्षा जास्त पावसाचा खंड व कमाल तापमान ३२ डिग्री सेल्सीयस व त्यापेक्षा जास्त सलग तीन दिवस राहिल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. ३०,०००/- देय होईल. (२.५ मि.मी. पर्यंत किंवा त्यापेक्षा कमी पाऊस पडला तरी तो खंड समजण्यात येईल.)
एकूण विमा संरक्षित रक्कम प्रति हेक्टर रक्कम रु. ६०,०००/-		

सहपत्र-२

पुनर्रचित हवामान आधारीत पीक विमा योजना सन २०२१, २०२२ व २०२३

पिक : चिकू (मृग बहार)

समाविष्ट जिल्हे : अहमदनगर, पुणे, जळगाव, सोलापूर, पालघर, जालना, उस्मानाबाद, नाशिक, परभणी, औरंगाबाद, बीड, ठाणे, सांगली, बुलडाणा (एकूण जिल्हे - १४)

वर नमूद केलेल्या जिल्ह्यातील अधिसूचित केलेल्या सहपत्र १ मधील महसूल मंडळात तसेच शासन निर्णयातील सहपत्र - ३ मध्ये नमूद केलेल्या विमा कंपनी मार्फत लागू करण्यात येईल.

फळपिक	हवामान धोका व कालावधी	प्रमाणके (ट्रिगर) व नुकसान भरपाई रक्कम/हे.
चिकू	जादा आर्द्रता व जास्त पाऊस दि. १ जुलै ते ३० सप्टेंबर	१) या कालावधीत सापेक्ष आर्द्रता सलग ५ दिवस ९० टक्के पेक्षा जास्त राहिल्यास व प्रतिदिन २० मि. मि. किंवा त्यापेक्षा जास्त पाऊस सलग ४ दिवस झाल्यास रु. २७,०००/- देय राहिल. २) या कालावधीत सापेक्ष आर्द्रता सलग १० दिवस ९० टक्के पेक्षा जास्त राहिल्यास व प्रति दिन २० मि. मि. किंवा त्यापेक्षा जास्त पाऊस सलग ८ दिवस झाल्यास रु. ६०,०००/- देय राहिल. (कमाल नुकसान भरपाई रक्कम रु. ६०,०००/-)
एकूण विमा संरक्षित रक्कम प्रति हेक्टर रु. ६०,०००/-		

सहपत्र-२

पुनर्रचित हवामान आधारित पीक विमा योजना सन २०२१, २०२२ व २०२३

पिक : डाळिंब (मृग बहार)

समाविष्ट जिल्हे : अहमदनगर, सोलापूर, धुळे, नाशिक, पुणे, सातारा, सांगली, औरंगाबाद, बीड, जळगाव, जालना, उस्मानाबाद, लातूर, परभणी, बुलडाणा, वाशिम, अकोला, अमरावती (एकूण जिल्हे - १८)

वर नमूद केलेल्या जिल्ह्यातील अधिसूचित केलेल्या सहपत्र १ मधील महसूल मंडळात तसेच शासन निर्णयातील सहपत्र - ३ मध्ये नमूद केलेल्या विमा कंपनी मार्फत लागू करण्यात येईल.

फळपिकाचे नाव	हवामान धोका व कालावधी	प्रमाणके (ट्रिगर) व नुकसान भरपाई रक्कम (प्रति/हेक्टर)
डाळिंब (मृग बहार)	१) पाऊसाचा खंड दि. १५ जुलै ते १५ ऑगस्ट कमाल नुकसान भरपाई रक्कम रु. १७,७००/-	१) या कालावधीमध्ये सलग पाऊसाचा खंड २० दिवस राहिल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. ५,९००/- देय होईल. २) या कालावधीमध्ये सलग पाऊसाचा खंड २१ ते २५ दिवस राहिल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. ११,८००/- देय होईल. ३) या कालावधीमध्ये सलग पाऊसाचा खंड २५ दिवसांपेक्षा जास्त राहिल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. १७,७००/- देय राहील. (२.५ मि.मी. पर्यंत किंवा त्यापेक्षा कमी पाऊस पडला तरी तो खंड समजण्यात येईल.)
	२) पाऊसाचा खंड दि. १६ ऑगस्ट ते १५ ऑक्टोबर कमाल नुकसान भरपाई रक्कम रु. ४१,३००/-	१) या कालावधीमध्ये सलग पाऊसाचा खंड २० दिवस राहिल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. १७,२००/- देय राहील. २) या कालावधीमध्ये सलग पाऊसाचा खंड २१ ते २५ दिवस राहिल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. २९,०००/- देय राहील. ३) या कालावधीमध्ये सलग पाऊसाचा खंड २५ दिवसांपेक्षा जास्त राहिल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. ४१,३००/- देय राहील. (२.५ मि.मी. पर्यंत किंवा त्यापेक्षा कमी पाऊस पडला तरी तो खंड समजण्यात येईल.)
	३) जास्त पाऊस दि. १६ ऑक्टोबर ते ३१ डिसेंबर कमाल नुकसान भरपाई रक्कम रु. ७१,०००/-	१) या कालावधीमध्ये एका दिवसात ४५ मि. मि. ते ६० मि. मि. पाऊस पडल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. ११,८००/- देय राहील. २) या कालावधीमध्ये एका दिवसात ६० मि.मि. पेक्षा जास्त परंतु ९० मि.मी. पेक्षा कमी पाऊस पडल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. २९,०००/- देय राहील. ३) या कालावधीमध्ये एका दिवसात ९० मि.मी. व त्यापेक्षा जास्त पाऊस पडल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. ७१,०००/- देय राहील.
		विमा संरक्षित रक्कम रु. १,३०,०००/-

सहपत्र-२

पुनर्रचित हवामान आधारीत पीक विमा योजना सन २०२१, २०२२ व २०२३

पिक: लिंबू (मृग बहार)

समाविष्ट जिल्हे : बुलढाणा, अहमदनगर, जळगाव, परभणी, सोलापुर, पुणे, जालना, धुळे, वाशिम, नाशिक, उस्मानाबाद, अमरावती, नांदेड, लातूर, बीड, सांगली, औरंगाबाद, अकोला, वर्धा (एकूण जिल्हे - १९)

वर नमूद केलेल्या जिल्ह्यातील अधिसूचित केलेल्या सहपत्र १ मधील महसूल मंडळात तसेच शासन निर्णयातील सहपत्र - ३ मध्ये नमूद केलेल्या विमा कंपनी मार्फत लागू करण्यात येईल.

फळपिकाचे नाव	हवामान धोका व कालावधी	प्रमाणके (ट्रिगर) व नुकसान भरपाई रक्कम (प्रति/हेक्टर)
लिंबू (मृग बहार)	१) कमी पाऊस दि. १५ जून ते १५ जुलै	१) या कालावधीमध्ये १०० मि. मि. व त्यापेक्षा कमी पाऊस झाल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. ३५,०००/- देय होईल. २) या कालावधीत १०० मि. मि. पेक्षा जास्त १५० मि.मी.पर्यंत पाऊस झाल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु.१७,५००/-देय होईल. (कमाल नुकसान भरपाई रक्कम रु. ३५,०००/-)
	२) पावसाचा खंड दि. १६ जुलै ते १५ ऑगस्ट	१) सदर कालावधीमध्ये सलग १५ ते २१ दिवसांचा पावसात खंड पडून दिवसाचे जास्तीत जास्त तापमान कोणत्याही दिवशी ३५ डिग्री सेल्सिअस किंवा त्यापेक्षा जास्त राहिल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. १७,५००/- देय राहिल. २) सदर कालावधीत सलग २१ दिवसांपेक्षा जास्त पावसाचा खंड पडल्यास तसेच दिवसाचे जास्तीत जास्त तापमान सलग ३ दिवस ३५ डिग्री सेल्सिअस किंवा त्यापेक्षा जास्त राहिल्यास रु. ३५,०००/- नुकसान भरपाई देय राहिल. (२.५ मि.मी. पर्यंत किंवा त्यापेक्षा कमी पाऊस पडला तरी तो खंड समजण्यात येईल.) (कमाल नुकसान भरपाई रक्कम रु. ३५,०००/-)
एकूण विमा संरक्षित रक्कम प्रति हेक्टर रु. ७०,०००/-		

सहपत्र-२

पुनर्रचित हवामान आधारीत पीक विमा योजना सन २०२१, २०२२ व २०२३

पिक: द्राक्ष (क) (मृग बहार)

समाविष्ट तालुके -

नाशिक जिल्ह्यातील - बागलाण, चांदवड, देवळा, कळवण, दिंडोरी, निफाड व मालेगाव.
पुणे जिल्ह्यातील - बारामती व इंदापूर
सांगली जिल्ह्यातील - पलुस, तासगाव, मिरज, कवठेमहांकाळ व खानापूर (विटा)
(एकूण तालुके - १४)

वर नमूद केलेल्या जिल्ह्यातील अधिसूचित केलेल्या सहपत्र १ मधील महसूल मंडळात तसेच शासन निर्णयातील सहपत्र - ३ मध्ये नमूद केलेल्या विमा कंपनी मार्फत लागू करण्यात येईल.

फळपिकाचे नाव	हवामान धोका व कालावधी	प्रमाणके (ट्रिगर) व नुकसान भरपाई रक्कम (प्रति हेक्टर रु)
द्राक्ष (क)	१) पाऊस, आर्द्रता व किमान तापमान दि. १५ जून ते १० जुलै	१. या कालावधीत सलग ३ दिवस प्रतिदिन १० मि.मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त पाऊस झाल्यास, आर्द्रता ७० टक्के किंवा त्यापेक्षा जास्त असल्यास तसेच किमान तापमान १० डिग्री सेल्सिअस किंवा त्यापेक्षा जास्त असल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. २५,६००/- देय राहील. २. या कालावधीत सलग ४ दिवस किंवा त्यापेक्षा जास्त दिवस प्रतिदिन १० मि.मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त पाऊस झाल्यास, आर्द्रता ७० टक्के किंवा त्यापेक्षा जास्त असल्यास तसेच किमान तापमान १० डिग्री सेल्सिअस किंवा त्यापेक्षा जास्त असल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. ६४,०००/- देय राहील. (कमाल नुकसान भरपाई रक्कम रु. ६४,०००/-)
	२) पाऊस, आर्द्रता व किमान तापमान दि. ११ जुलै ते ३० ऑगस्ट	१. या कालावधीत सलग ४ दिवस प्रतिदिन १० मि.मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त पाऊस झाल्यास, आर्द्रता ६० टक्के किंवा त्यापेक्षा जास्त असल्यास तसेच किमान तापमान १० डिग्री सेल्सिअस किंवा त्यापेक्षा जास्त असल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. ३८,४००/- देय राहील. २. या कालावधीत सलग ५ दिवस किंवा त्यापेक्षा जास्त दिवस प्रतिदिन १० मि.मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त पाऊस झाल्यास, आर्द्रता ६० टक्के किंवा त्यापेक्षा जास्त असल्यास तसेच किमान तापमान १० डिग्री सेल्सिअस किंवा त्यापेक्षा जास्त असल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. ९६,०००/- देय राहील. (कमाल नुकसान भरपाई रक्कम रु. ९६,०००/-)
	३) पाऊस, आर्द्रता व किमान तापमान दि. ०१ सप्टेंबर ते १५ नोव्हेंबर (घड तयार होणेची अवस्था)	१. या कालावधीत सलग ३ दिवस प्रतिदिन १० मि.मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त पाऊस झाल्यास, आर्द्रता ६० टक्के किंवा त्यापेक्षा जास्त असल्यास तसेच किमान तापमान १० डिग्री सेल्सिअस किंवा त्यापेक्षा जास्त असल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. ६४,०००/- देय राहील. २. या कालावधीत सलग ४ किंवा त्यापेक्षा जास्त दिवस प्रतिदिन १० मि.मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त पाऊस झाल्यास, आर्द्रता ६० टक्के किंवा त्यापेक्षा जास्त असल्यास तसेच किमान तापमान १० डिग्री सेल्सिअस किंवा त्यापेक्षा जास्त असल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. १,६०,०००/- देय राहील. (कमाल नुकसान भरपाई रक्कम रु. १,६०,०००/-)
एकूण विमा संरक्षित रक्कम (रु. प्रति हे.)		३,२०,०००/-

सहपत्र-२

पुनर्रचित हवामान आधारीत पीक विमा योजना सन २०२१, २०२२ व २०२३

पिक: सिताफळ (मृग बहार)

समाविष्ट जिल्हे : पुणे, अहमदनगर, सोलापूर, बीड, उस्मानाबाद, जळगांव, नांदेड, औरंगाबाद, बुलढाणा, परभणी, जालना, लातूर, वाशिम, अमरावती (एकूण - १४)

वर नमूद केलेल्या जिल्ह्यातील अधिसूचित केलेल्या सहपत्र १ मधील महसूल मंडळात तसेच शासन निर्णयातील सहपत्र - ३ मध्ये नमूद केलेल्या विमा कंपनी मार्फत लागू करण्यात येईल.

फळपिक	हवामान धोके व कालावधी	प्रमाणके (ट्रिगर) व नुकसान भरपाई रक्कम (प्रति / हेक्टर)
सिताफळ (मृग बहार)	१) पाऊसाचा खंड दि. १ ऑगस्ट ते ३० सप्टेंबर	१) या कालावधीमध्ये सलग १५ दिवसांचा पावसाचा खंड राहिल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. ९,९००/- देय होईल. २) या कालावधीमध्ये सलग २० दिवसांचा पाऊसाचा खंड राहिल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. १६,५००/- देय होईल. ३) या कालावधीमध्ये सलग २५ किंवा त्यापेक्षा जास्त दिवसांचा पाऊसाचा खंड राहिल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. ३३,००० /- देय होईल. (कमाल नुकसान भरपाई रक्कम रु. ३३,०००/-)
	२) जास्त पाऊस दि. १ ऑक्टोबर ते ३० नोव्हेंबर	१. या कालावधीमध्ये १ दिवस ४० मि.मी. पाऊस झाल्यास रक्कम रु. ८,८००/- नुकसान भरपाई देय होईल. २. या कालावधीमध्ये सलग २ दिवस प्रतिदिन ४० मि.मी. पाऊस झाल्यास रक्कम रु. २२,०००/- नुकसान भरपाई देय होईल. (कमाल नुकसान भरपाई रक्कम रु. २२,०००/-)
एकूण विमा संरक्षित रक्कम प्रति हेक्टर रु. ५५,०००/-		

सहपत्र-२

(आंबिया बहार)

पुनर्रचित हवामान आधारित पीक विमा योजना सन २०२१-२२, २०२२-२३ व २०२३-२४

पिक : संत्रा (आंबिया बहार).

समाविष्ट जिल्हे :- अहमदनगर, अमरावती, नागपूर, यवतमाळ, बुलढाणा, वाशिम, परभणी, पुणे, जालना, वर्धा, अकोला, हिंगोली, बीड. (एकूण जिल्हे-१३)

वर नमूद केलेल्या जिल्ह्यातील अधिसूचित केलेल्या सहपत्र १ मधील महसूल मंडळात तसेच शासन निर्णयातील सहपत्र - ३ मध्ये नमूद केलेल्या विमा कंपनी मार्फत लागू करण्यात येईल.

फळपिकाचे नाव	हवामान धोका व कालावधी	प्रमाणके (ट्रिगर) व नुकसान भरपाई रक्कम (प्रति हेक्टर रु)
संत्रा (आंबिया बहार)	१) अवेळी पाऊस दि.१ डिसेंबर ते १५ जानेवारी	या कालावधीमध्ये सलग ७ दिवसात एकूण ३० मि.मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त पाऊस झाल्यास रु. २०,०००/- देय होईल.
	२) कमी तापमान दि .१६ जानेवारी ते २८ फेब्रुवारी	या कालावधीमध्ये सलग ३ दिवस १२ डिग्री सेल्सीअस किंवा त्यापेक्षा कमी तापमान राहिल्यास रु. २०,०००/- देय होईल.
	३) जादा तापमान दि. १ मार्च ते ३१ मार्च	या कालावधीमध्ये सलग ३ दिवस ४० डिग्री सेल्सीअस किंवा त्यापेक्षा जास्त तापमान राहिल्यास रु. २०,०००/- देय होईल.
	४) जादा तापमान दि. १ एप्रिल ते ३१ मे	या कालावधीमध्ये सलग ३ दिवस ४५ डिग्री सेल्सीअस किंवा त्यापेक्षा जास्त तापमान राहिल्यास रु. २०,०००/- देय होईल.
एकूण विमा संरक्षित रक्कम प्रति हेक्टरी		८०,०००/-
गारपीट		विमा संरक्षित रक्कम रु.
दि .१ जानेवारी ते ३० एप्रिल		२६,६६७/-
विमाधारक शेतकऱ्यांनी गारपीट मुळे नुकसान झाल्यापासून ७२ तासात नुकसानग्रस्त फळपिकाची माहिती विमा कंपनीस / संबधीत मंडळ कृषि अधिकारी यांना कळविणे आवश्यक आहे. त्यानंतर विमा कंपनी जिल्हा महसूल, ग्राम विकास व कृषि विभागाच्या मदतीने वैयक्तिक पातळीवर नुकसानीचे प्रमाण निश्चित करेल.		
एकूण विमा संरक्षित रक्कम (नियमित + गारपीट) (रु. प्रति हे.)		८०,००० + २६,६६७ = १,०६,६६७/-

सहपत्र-२

पुनर्रचित हवामान आधारीत पीक विमा योजना सन २०२१-२२, २०२२-२३ व २०२३-२४

पिक: मोसंबी (आंबिया बहार)

समाविष्ट जिल्हे : नागपूर, अमरावती, हिंगोली, वर्धा, नांदेड, जालना, औरंगाबाद, सोलापूर, उस्मानाबाद, बुलढाणा, परभणी, बीड, अहमदनगर, जळगाव, पुणे, धुळे, अकोला (एकूण जिल्हे- १७)

वर नमूद केलेल्या जिल्ह्यातील अधिसूचित केलेल्या सहपत्र १ मधील महसूल मंडळात तसेच शासन निर्णयातील सहपत्र - ३ मध्ये नमूद केलेल्या विमा कंपनी मार्फत लागू करण्यात येईल.

फळपिकाचे नाव	हवामान धोका व कालावधी	प्रमाणके (ट्रिगर) व नुकसान भरपाई रक्कम (प्रति हेक्टर रु)
मोसंबी (आंबिया बहार)	१) अवेळी पाऊस दि . १ नोव्हेंबर ते ३१ डिसेंबर	१. या कालावधीमध्ये सलग ४ दिवसात एकूण ३० मि.मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त पाऊस झाल्यास नुकसान भरपाई रु. १३,३००/- देय होईल. २. या कालावधीमध्ये सलग ५ दिवसात एकूण ३५ मि.मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त पाऊस राहिल्यास नुकसान भरपाई रु. २१,३००/- देय होईल. ३. या कालावधीमध्ये सलग ६ दिवसात एकूण ४० मि.मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त पाऊस राहिल्यास नुकसान भरपाई रु .२६,६००/- देय होईल. कमाल नुकसान भरपाई रक्कम रुपये २६,६००/- देय होईल.
	२) जास्त तापमान दि. १ मार्च ते ३१ मार्च	या कालावधीमध्ये दैनंदिन तापमान ३९ डिग्री सेल्सिअस किंवा त्यापेक्षा जास्त राहिल्यास खालील प्रमाणे नुकसान भरपाई देय राहिल. १) सलग ३ दिवस रुपये ५,३६०/- देय. २) सलग ४ दिवस रु. १०,७००/- ३) सलग ५ दिवस रु.१६,०००/- ४) सलग ६ दिवस रु. २१,४००/- ५) सलग ७ दिवस रु.२६,८००/- कमाल नुकसान भरपाई रक्कम रुपये २६,८००/- देय होईल.
	३) जास्त पाऊस दि. १५ ऑगस्ट ते १५ सप्टेंबर	१. या कालावधीमध्ये सलग ७ दिवसात एकूण १५० मि.मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त पाऊस झाल्यास नुकसान भरपाई रुपये १०,६००/- देय होईल. २. या कालावधीमध्ये सलग ७ दिवसात एकूण १७५ मि.मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त पाऊस झाल्यास नुकसान भरपाई रुपये १६,७००/- देय होईल. ३. या कालावधीमध्ये सलग ७ दिवसात एकूण २०० मि.मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त पाऊस झाल्यास नुकसान भरपाई रुपये २६,६००/- देय होईल. कमाल नुकसान भरपाई रक्कम रुपये २६,६००/- देय होईल.
एकूण विमा संरक्षित रक्कम प्रति हेक्टरी		८०,०००
गारपीट		विमा संरक्षित रक्कम रु.
दि .१ जानेवारी ते ३० एप्रिल		२६,६६७
विमाधारक शेतकऱ्यांनी गारपीट मुळे नुकसान झाल्यापासून ७२ तासात नुकसानग्रस्त फळपिकाची माहिती विमा कंपनीस / संबधीत मंडळ कृषि अधिकारी यांना कळविणे आवश्यक आहे. त्यानंतर विमा कंपनी जिल्हा महसूल, ग्राम विकास व कृषि विभागाच्या मदतीने वैयक्तिक पातळीवर नुकसानीचे प्रमाण निश्चित करेल.		
एकूण विमा संरक्षित रक्कम (नियमित + गारपीट) (रु. प्रति हे.)		८०,००० + २६,६६७ = १,०६,६६७

सहपत्र-२

पुनर्रचित हवामान आधारित पीक विमा योजना सन २०२१-२२, २०२२-२३ व २०२३-२४

पिक :डालिंब (आंबिया बहार)

समाविष्ट जिल्हे :- बुलडाणा, जळगाव, धुळे, सोलापूर, नाशिक, जालना, अहमदनगर, लातूर, उस्मानाबाद, पुणे, सातारा, वाशिम, परभणी, सांगली, औरंगाबाद, बीड, अकोला, हिंगोली (एकूण जिल्हे-१८)

वर नमूद केलेल्या जिल्ह्यातील अधिसूचित केलेल्या सहपत्र १ मधील महसूल मंडळात तसेच शासन निर्णयातील सहपत्र - ३ मध्ये नमूद केलेल्या विमा कंपनी मार्फत लागू करण्यात येईल.

फळ पिकाचे नाव	हवामान धोका प्रमाणके (ट्रिगर)	कालावधी व नुकसान भरपाई रक्कम (प्रति हेक्टर रु)
डालिंब	१) अवेळी पाऊस दि. १५ जानेवारी ते ३१ मार्च	या कालावधीमध्ये १ दिवसात ५ मि.मी. पाऊस व आर्द्रता ७० टक्के पेक्षा जास्त दोन्ही एकत्रीत घडल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. १९,५००/- देय राहिल.
	दि. १ एप्रिल ते ३१ मे	या कालावधीमध्ये १ दिवसात १५ मि.मी. पाऊस झाल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. ३२,५००/- देय राहिल.
	२) जादा तापमान दि. १ एप्रिल ते ३१ मे	१) या कालावधीमध्ये कमाल तापमान ४३ डिग्री सेंल्सिअस व त्यापेक्षा जास्त सलग २ दिवस राहिल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. १९,५००/- देय राहिल. २) या कालावधीमध्ये कमाल तापमान ४३ डिग्री सेंल्सिअस व त्यापेक्षा जास्त सलग ३ दिवस राहिल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. ३९,०००/- देय राहिल (कमाल नुकसान भरपाई रक्कम रु. ३९,०००/-)
	३) जास्त पाऊस दि. १ जून ते ३० जून	या कालावधीमध्ये १ दिवसात ४० मि.मी. पेक्षा जास्त पाऊस झाल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. २६,०००/- देय राहिल.
	दि. १ जून ते ३१ जुलै	या कालावधीमध्ये १ दिवसात ५५ मि.मी. पेक्षा जास्त पाऊस झाल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. ५८,५००/- देय राहिल. (कमाल नुकसान भरपाई रक्कम रु. ५८,५००/-)
एकूण विमा संरक्षित रक्कम प्रति हेक्टर		कमाल नुकसान भरपाई रक्कम रु. १,३०,०००/-
गारपीट दि. १ जानेवारी ते ३० एप्रिल		विमा संरक्षित रक्कम रु. ४३,३३३/-
विमाधारक शेतकऱ्यांनी गारपीट मुळे नुकसान झाल्यापासून ७२ तासात नुकसानग्रस्त फळपिकाची माहिती विमा कंपनीस / संबधीत मंडळ कृषि अधिकारी यांना कळविणे आवश्यक आहे. त्यानंतर विमा कंपनी जिल्हा महसूल, ग्राम विकास व कृषि विभागाच्या मदतीने वैयक्तिक पातळीवर नुकसानीचे प्रमाण निश्चित करेल.		
एकूण विमा संरक्षित रक्कम (नियमित + गारपीट) (रु. प्रति हे.)		१,३०,००० + ४३,३३३ = १,७३,३३३/-

सहपत्र-२

पुनर्रचित हवामान आधारित पीक विमा योजना सन २०२१-२२, २०२२-२३ व २०२३-२४

पिक : काजू (आंबिया बहार)

समाविष्ट जिल्हे : रायगड, रत्नागिरी, सिंधुदूर्ग, ठाणे, पालघर, कोल्हापूर व नाशिक (एकूण जिल्हे ७).

वर नमूद केलेल्या जिल्ह्यातील अधिसूचित केलेल्या सहपत्र १ मधील महसूल मंडळात तसेच शासन निर्णयातील सहपत्र - ३ मध्ये नमूद केलेल्या विमा कंपनी मार्फत लागू करण्यात येईल.

फळपिकाचे नाव	हवामान धोका व कालावधी	प्रमाणके (ट्रिगर) व नुकसान भरपाई रक्कम (प्रति हेक्टर रु.)
काजू (आंबिया बहार)	१) अवेळी पाऊस दि. १ डिसेंबर ते २८ फेब्रुवारी	१. या कालावधीमध्ये कोणत्याही १ दिवशी ५ मि.मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त पाऊस झाल्यास रु. १३,०००/- देय. २. या कालावधीमध्ये कोणत्याही सलग २ दिवशी ५ मि.मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त पाऊस झाल्यास रु. २६,०००/- देय. ३. या कालावधीमध्ये कोणत्याही सलग ३ दिवशी ५ मि.मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त पाऊस झाल्यास रु. ४५,५००/- देय. ४. या कालावधीमध्ये कोणत्याही सलग ४ दिवशी ५ मि.मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त पाऊस झाल्यास रु. ६५,०००/- देय. (कमाल देय नुकसान भरपाई रक्कम रु. ६५,०००/-)
	२) कमी तापमान दि. १ डिसेंबर ते २८ फेब्रुवारी	१. या कालावधीमध्ये सलग ३ दिवस १३ डिग्री सेल्सीअस किंवा त्यापेक्षा कमी झाल्यास रु. १४,०००/- देय. २. या कालावधीमध्ये सलग ४ दिवस १३ डिग्री सेल्सीअस किंवा त्यापेक्षा कमी झाल्यास रु. २१,०००/- देय. ३. या कालावधीमध्ये सलग ५ दिवस १३ डिग्री सेल्सीअस किंवा त्यापेक्षा कमी झाल्यास रु. ३५,०००/- देय. (कमाल देय नुकसान भरपाई रक्कम रु. ३५,०००/-)
एकूण विमा संरक्षित रक्कम प्रति हेक्टरी		१,००,०००/-
गारपीट दि. १ जानेवारी ते ३० एप्रिल		विमा संरक्षित रक्कम रु. ३३,३३३/-
विमाधारक शेतकऱ्यांनी गारपीट मुळे नुकसान झाल्यापासून ७२ तासात नुकसानग्रस्त फळपिकाची माहिती विमा कंपनीस / संबधीत मंडळ कृषि अधिकारी यांना कळविणे आवश्यक आहे. त्यानंतर विमा कंपनी जिल्हा महसूल, ग्राम विकास व कृषि विभागाच्या मदतीने वैयक्तिक पातळीवर नुकसानीचे प्रमाण निश्चित करेल.		
एकूण विमा संरक्षित रक्कम (नियमित + गारपीट) (रु. प्रतिहे.)		१,००,००० + ३३,३३३ = १,३३,३३३/-

सहपत्र-२

पुनर्रचित हवामान आधारित पीक विमा योजना सन २०२१-२२, २०२२-२३ व २०२३-२४

पिक : केळी (आंबिया बहार)

समाविष्ट जिल्हे :- जळगाव, जालना, अकोला, औरंगाबाद, सांगली, सातारा, सोलापूर, वर्धा, पुणे, उस्मानाबाद, बुलढाणा, धुळे, हिंगोली, कोल्हापूर, नांदेड, नंदुरबार, ठाणे, परभणी, लातूर, बीड, अमरावती, पालघर, अहमदनगर, रत्नागिरी, सिंधुदुर्ग, यवतमाळ व नाशिक (एकूण जिल्हे २७)

वर नमूद केलेल्या जिल्ह्यातील अधिसूचित केलेल्या सहपत्र १ मधील महसूल मंडळात तसेच शासन निर्णयातील सहपत्र - ३ मध्ये नमूद केलेल्या विमा कंपनी मार्फत लागू करण्यात येईल.

फळपिकाचे नाव	हवामानधोका व कालावधी	प्रमाणके (ट्रिगर) वनुकसान भरपाई रक्कम (प्रति हेक्टर रु.)
केळी (आंबिया बहार)	१) कमी तापमान दि. १ नोव्हेंबर ते २८ फेब्रुवारी	या कालावधीमध्ये सलग ३ दिवस किमान तापमान ८ डिग्री सेल्सीअस किंवा त्यापेक्षा कमी तापमान राहिल्यास नुकसान भरपाई रु. २६,५००/- देय होईल. (कमाल नुकसान भरपाई रक्कम रु. २६,५००/-)
	२) वेगाचा वारा दि. १ मार्च ते ३१ जुलै (दि. २२/०१/२०१६ च्या शासन परिपत्रकान्वये नुकसान ठरविण्यासाठी पंचनामा कार्यपद्धती निश्चित केले नुसार विमा भरपाई देय होईल.)	या कालावधीमध्ये ४० कि.मी. प्रति तास अथवा त्यापेक्षा जास्त वेगाने वारे वाहिल्याची नोंद संदर्भ हवामान केंद्रावर झाल्यास विमा धारक शेतकऱ्यांनी नुकसान झाल्यापासून ७२ तासात नुकसानग्रस्त केळी पिकाची माहिती कृषि विभाग / विमा कंपनीस कळविणे आवश्यक आहे. संबंधित विमा कंपनी, महसूल, विकास व कृषि विभागाच्या मदतीने वैयक्तिक पातळीवर नुकसानीचे प्रमाण निश्चित करेल. फक्त संदर्भ हवामान केंद्रावरील वेगाच्या वाऱ्याची नोंद ही नुकसान भरपाईसाठी पात्र होणार नाही. (कमाल नुकसान भरपाई रक्कम रु. ७०,०००/-)
	३) जादा तापमान दि. १ एप्रिल ते ३० एप्रिल	या कालावधीमध्ये सलग ५ दिवस ४२ डिग्री सेल्सीअस किंवा त्यापेक्षा जास्त तापमान राहिल्यास रक्कम रु. ३५,०००/- देय होईल.
	४) जादा तापमान दि. १ मे ते ३१ मे	या कालावधीमध्ये सलग ५ दिवस ४५ डिग्री सेल्सीअस किंवा त्यापेक्षा जास्त तापमान राहिल्यास रु. ४३,५०० /- देय होईल. (जादा तापमान या हवामान धोक्यासाठी कमाल नुकसान भरपाई रक्कम रु. ४३,५००/-)
एकूण विमा संरक्षित रक्कम प्रति हेक्टरी		१,४०,०००/-
गारपीट दि. १ जानेवारी ते ३० एप्रिल		विमा संरक्षित रक्कम रु. ४६,६६७/-
विमाधारक शेतकऱ्यांनी गारपीट मुळे नुकसान झाल्यापासून ७२ तासात नुकसानग्रस्त फळपिकाची माहिती विमा कंपनीस / संबंधित मंडळ कृषि अधिकारी यांना कळविणे आवश्यक आहे. त्यानंतर विमा कंपनी जिल्हा महसूल, ग्राम विकास व कृषि विभागाच्या मदतीने वैयक्तिक पातळीवर नुकसानीचे प्रमाण निश्चित करेल.		
एकूण विमा संरक्षित रक्कम (नियमित + गारपीट) (रु. प्रति हे.)		१,४०,००० + ४६,६६७ = १,८६,६६७/-

सहपत्र-२

पुनर्रचित हवामान आधारीत पीक विमा योजना सन २०२१-२२, २०२२-२३ व २०२३-२४

पिक : द्राक्ष - अ (आंबिया बहार)

समाविष्ट जिल्हे - नाशिक, अहमदनगर, धुळे व बुलढाणा (एकूण ४)

वर नमूद केलेल्या जिल्ह्यातील अधिसूचित केलेल्या सहपत्र १ मधील महसूल मंडळात तसेच शासन निर्णयातील सहपत्र - ३ मध्ये नमूद केलेल्या विमा कंपनी मार्फत लागू करण्यात येईल.

हवामान धोका व कालावधी	विमा संरक्षण कालावधी व नुकसान भरपाईची रक्कम (प्रति हेक्टर रुपये)				
अ) <u>अवेळी पाऊस</u> प्रतिदिन (मि.मि)	१६ ऑक्टोबर ते ७ नोव्हेंबर	८ नोव्हेंबर ते ३० नोव्हेंबर	१ डिसेंबर ते ३० एप्रिल		
	टप्पा - १	टप्पा - २	टप्पा - ३		
(>=४) ४ मि.मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त	४,२००	१०,७००	१०,७००		
(>=११) ११ मि.मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त	६,४५०	१६,०००	२१,५००		
(>=२१) २१ मि.मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त	८,३००	३२,६००	२६,३००		
(>=३१) ३१ मि.मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त	१०,८००	४८,३००	४३,०००		
(>=४१) ४१ मि.मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त	१६,१००	१,२८,७००	५४,१०० + पहिल्या व दुसऱ्या, टप्प्यातील शिल्लक रकमेच्या ५० टक्के रक्कम देय.		
(>=५१) ५१ मि.मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त	३२,२५०	१,७२,०००	६४,५५० + पहिल्या व दुसऱ्या टप्प्यातील शिल्लक रकमेच्या १०० टक्के रक्कम देय		
टप्प्यानुसार कमाल नुकसान भरपाई रक्कम	३२,२५०	१,७२,०००	६४,५५० + पहिल्या व दुसऱ्या टप्प्यातील शिल्लक रकमेच्या १०० टक्के रक्कम देय.		
अ) सर्व टप्पे मिळून कमाल देय होणारी रक्कम रुपये	२,६८,८००/-				
विमा संरक्षण प्रकार	दैनंदिन कमीत कमी तापमान (डिग्री सेल्सीअस) (प्रति हेक्टर रुपये)				
	विमा संरक्षण कालावधी :- १ डिसेंबर ते २८ फेब्रुवारी				
ब) दैनंदिन कमी तापमान	३.५१ ते ४.००	३.०१ ते ३.५०	२.५१ ते ३.००	२.०१ ते २.५०	२ पेक्षा कमी
नुकसान भरपाई रुपये	१०,२००	१५,४००	२०,५००	३०,७००	५१,२००
एकापेक्षा अधिकवेळी रक्कम देय झाली तरी कमाल नुकसान भरपाई देय	रु.५१,२००/-				
एकूण विमा संरक्षित रक्कम प्रति हेक्टरी (अ + ब) रुपये	३,२०,०००/-				
गारपीट	विमा संरक्षित रक्कम				
१ जानेवारी ते ३१ मे	१,०६,६६७				
विमाधारक शेतकऱ्यांनी गारपीट मुळे नुकसान झाल्यापासून ७२ तासात नुकसानग्रस्त फळपिकाची माहिती विमा कंपनीस/संबंधीत मंडळ कृषि अधिकारी यांना कळविणे आवश्यक आहे. त्यानंतर विमा कंपनी जिल्हा महसूल, ग्राम विकास व कृषि विभागाच्या मदतीने वैयक्तिक पातळीवर नुकसानीचे प्रमाण निश्चित करेल.					
एकूण विमा संरक्षित रक्कम (नियमित + गारपीट) (रु. प्रति हे.)		३,२०,०००+१,०६,६६७ = ४,२६,६६७/-			

सहपत्र-२

पुनर्रचित हवामान आधारीत पीक विमा योजना सन २०२१-२२, २०२२-२३ व २०२३-२४

पिक : द्राक्ष - ब (आंबिया बहार)

समाविष्ट जिल्हे - सांगली, सोलापूर, पुणे, औरंगाबाद, उस्मानाबाद, जालना, सातारा, बीड, लातूर, नांदेड व कोल्हापूर (एकूण जिल्हे ११)

वर नमूद केलेल्या जिल्ह्यातील अधिसूचित केलेल्या सहपत्र १ मधील महसूल मंडळात तसेच शासन निर्णयातील सहपत्र - ३ मध्ये नमूद केलेल्या विमा कंपनी मार्फत लागू करण्यात येईल.

फळपिकाचे नाव	हवामान धोका व कालावधी	विमा संरक्षण कालावधी व नुकसान भरपाईची रक्कम (प्रति हेक्टर रुपये)		
ब) द्राक्ष (आंबिया बहार)	अवेळी पाऊस प्रतिदिन (मि.मि)	दि. १६ ऑक्टोबर ते ७ नोव्हेंबर	दि. ८ ते ३० नोव्हेंबर	१ डिसेंबर ते ३० एप्रिल
		टप्पा- १	टप्पा- २	टप्पा - ३
	(>=४) ४ मि.मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त	४,१००	१०,६००	१०,९००
	(>=११) ११ मि.मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त	६,३००	१५,९००	२१,५००
	(>=२१) २१ मि.मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त	८,४००	३१,९००	२६,८००
	(>=३१) ३१ मि.मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त	१०,६००	४८,०००	४२,८००
	(>=४१) ४१ मि.मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त	१५,७००	१,२८,६००	५३,००० + पहिल्या व दुसऱ्या टप्प्यातील शिल्लक रकमेच्या ५० टक्के रक्कम देय.
	(>=५१) ५१ मि.मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त	४२,२००	१,९२,०००	८५,८०० + पहिल्या व दुसऱ्या टप्प्यातील शिल्लक रकमेच्या १०० टक्के रक्कम देय.
	टप्प्यानुसार अधिकतम नुकसान भरपाई रक्कम	४२,२००	१,९२,०००	८५,८००
	सर्व टप्पे मिळून अधिकतम रक्कम रुपये		३,२०,०००/-	
गारपीट		विमा संरक्षित रक्कम		
दि .१ जानेवारी ते ३१ मे		१,०६,६६७/-		
विमाधारक शेतकऱ्यांनी गारपीट मुळे नुकसान झाल्यापासून ७२ तासात नुकसानग्रस्त फळपिकाची माहिती विमा कंपनीस / संबंधित मंडळ कृषि अधिकारी यांना कळविणे आवश्यक आहे. त्यानंतर विमा कंपनी जिल्हा महसूल, ग्राम विकास व कृषि विभागाच्या मदतीने वैयक्तिक पातळीवर नुकसानीचे प्रमाण निश्चित करेल.				
एकूण विमा संरक्षित रक्कम (नियमित + गारपीट) (रु. प्रति हे.)			३,२०,००० + १,०६,६६७ = ४,२६,६६७/-	
विमा संरक्षण कालावधीमध्ये संबंधित हवामान धोका एकापेक्षा अधिकवेळा लागु झाला तरी कमाल नुकसान भरपाई एकदाच देय राहील.				

सहपत्र-२

पुनर्रचित हवामान आधारीत पीक विमा योजना सन २०२१-२२, २०२२-२३ व २०२३-२४

पिक : आंबा (अ) (आंबिया बहार)

समाविष्ट जिल्हे :- ठाणे, रायगड, रत्नागिरी, सिंधुदुर्ग व पालघर (एकूण जिल्हे-५)

वर नमूद केलेल्या जिल्ह्यातील अधिसूचित केलेल्या सहपत्र १ मधील महसूल मंडळात तसेच शासन निर्णयातील सहपत्र - ३ मध्ये नमूद केलेल्या विमा कंपनी मार्फत लागू करण्यात येईल.

फळपिक	हवामान धोका व कालावधी	प्रमाणके (ट्रिगर) व नुकसान भरपाई रक्कम प्रति हेक्टर रुपये
आंबा (अ)	१) अवेळी पाऊस दि. १ डिसेंबर ते ३१ मार्च	१) या कालावधीमध्ये कोणत्याही १ दिवस ५ मी.मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त पाऊस झाल्यास रक्कम रु. ७,०००/- देय. २) या कालावधीमध्ये कोणत्याही सलग २ दिवस ५ मी. मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त पाऊस झाल्यास रक्कम रु. १२,६००/- देय.
	दि. ०१ एप्रिल ते १५ मे	१. या कालावधीमध्ये १० मि.मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त पाऊस कोणत्याही एका दिवसात झाल्यास रक्कम रु. ८,५००/- देय होईल. २. या कालावधीमध्ये १० मि.मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त पाऊस कोणत्याही दोन दिवसात झाल्यास रक्कम रु. १५,४००/- देय होईल. (कमाल देय रक्कम रु. २८,०००/-)
	२) कमी तापमान दि. १ जानेवारी ते १० मार्च	१. या कालावधीमध्ये कोणत्याही सलग ३ दिवस १३ डिग्री सेल्सीअस किंवा त्यापेक्षा कमी तापमान राहिल्यास रक्कम रु. ५,०००/- देय. २. या कालावधीमध्ये कोणत्याही सलग ४ दिवस १३ डिग्री सेल्सीअस किंवा त्यापेक्षा कमी तापमान राहिल्यास रक्कम रु. ९,९००/- देय. ३. या कालावधीमध्ये कोणत्याही सलग ५ दिवस १३ डिग्री सेल्सीअस किंवा त्यापेक्षा कमी तापमान राहिल्यास रक्कम रु. १४,१००/- देय. ४. या कालावधीमध्ये कोणत्याही सलग ६ दिवस १३ डिग्री सेल्सीअस किंवा त्यापेक्षा कमी तापमान राहिल्यास रक्कम रु. १९,१००/- देय. ५. या कालावधीमध्ये कोणत्याही सलग ७ दिवस १३ डिग्री सेल्सीअस किंवा त्यापेक्षा कमी तापमान राहिल्यास रक्कम रु. २८,०००/- देय. (कमाल देय रक्कम रु. २८,०००/-)
	३) वेगाचा वारा दि. १६ एप्रिल ते १५ मे * (दि. २२/०१/२०१६ च्या शासन परिपत्रकान्वये नुकसान ठरविण्यासाठी पंचनामा कार्यपद्धती निश्चित केले नुसार विमा नुकसान भरपाई देय होईल.)	१. या कालावधीमध्ये कोणत्याही दिवशी वाऱ्याचा वेग २५ कि.मि. प्रति तास राहिल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. १६,५००/- देय राहील. २. या कालावधीमध्ये कोणत्याही दिवशी वाऱ्याचा वेग २५ कि.मि. प्रति तास पेक्षा जास्त राहिल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. २८,०००/- देय राहील. (कमाल देय रक्कम रु. २८,०००/-) * विमा धारक शेतकऱ्यांनी नुकसान झाल्यापासुन ७२ तासात नुकसानग्रस्त आंबा पिकाची माहिती कृषि विभाग/विमा कंपनीस कळविणे आवश्यक आहे. संबंधित विमा कंपनी, महसूल, विकास व कृषि विभागाच्या मदतीने वैयक्तिक पातळीवर नुकसानीचे प्रमाण निश्चित करेल. फक्त संदर्भ हवामान केंद्रावरील वेगाच्या वाऱ्याची नोंद ही नुकसान भरपाईसाठी पात्र होणार नाही.
	४) जास्त तापमान दि. १ मार्च ते १५ मे	१. या कालावधीमध्ये सलग कोणत्याही ३ दिवस ३७ डिग्री सेल्सीअस किंवा त्यापेक्षा जास्त तापमान राहिल्यास रक्कम रु. १४,१००/- देय राहील. २. या कालावधीमध्ये सलग कोणत्याही ४ दिवस ३७ डिग्री सेल्सीअस किंवा त्यापेक्षा जास्त तापमान राहिल्यास रक्कम रु. २८,२००/- देय राहील. ३. या कालावधीमध्ये सलग कोणत्याही ५ दिवस ३७ डिग्री सेल्सीअस किंवा त्यापेक्षा जास्त तापमान राहिल्यास रक्कम रु. ४२,०००/- देय राहील.

फळपिक	हवामान धोका व कालावधी	प्रमाणके (ट्रिगर) व नुकसान भरपाई रक्कम प्रति हेक्टर रुपये
		४. या कालावधीमध्ये सलग कोणत्याही ५ दिवसांपेक्षा जास्त ३७ डिग्री सेल्सीअस किंवा त्यापेक्षा जास्त तापमान राहिल्यास रक्कम रु. ५६,०००/- देय राहिल. (कमाल देय रक्कम रु. ५६,०००/-)
एकूण विमा संरक्षित रक्कम प्रति हेक्टरी		१,४०,०००/-
गारपीट दि. १ फेब्रुवारी ते ३१ मे		विमा संरक्षित रक्कम रु. ४६,६६७/-
विमाधारक शेतकऱ्यांनी गारपीट मुळे नुकसान झाल्यापासून ७२ तासात नुकसानग्रस्त फळपिकाची माहिती विमा कंपनीस/संबंधित मंडळ कृषि अधिकारी यांना कळविणे आवश्यक आहे.त्यानंतर विमा कंपनी जिल्हा महसूल, ग्राम विकास व कृषि विभागाच्या मदतीने वैयक्तिक पातळीवर नुकसानीचे प्रमाण निश्चित करेल.		
एकूण विमा संरक्षित रक्कम (नियमित + गारपीट) (रु. प्रति हे.)		१,४०,०००+ ४६,६६७ = १,८६,६६७/-

सहपत्र-२

पुनर्रचित हवामान आधारीत पीक विमा योजना सन २०२१-२२, २०२२-२३ व २०२३-२४

पिक : आंबा (ब) (आंबिया बहार)

समाविष्ट जिल्हे :- अहमदनगर, औरंगाबाद, लातूर, उस्मानाबाद, परभणी, नांदेड, बीड, वाशिम, जालना, नाशिक, धुळे, जळगाव, नंदुरबार व बुलढाणा. (एकूण जिल्हे-१४)

वर नमूद केलेल्या जिल्ह्यातील अधिसूचित केलेल्या सहपत्र १ मधील महसूल मंडळात तसेच शासन निर्णयातील सहपत्र - ३ मध्ये नमूद केलेल्या विमा कंपनी मार्फत लागू करण्यात येईल.

फळ पिकाचे नाव	हवामान धोका व कालावधी	प्रमाणके (ट्रिगर) व नुकसान भरपाई रक्कम प्रति हेक्टर रुपये
आंबा (ब)	१) अवेळी पाऊस दि. १ जानेवारी ते ३१ मे	१) या कालावधीमध्ये कोणत्याही सलग २ दिवस ५ मि.मी. व त्यापेक्षा जास्त पाऊस झाल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. ७,०००/- देय होईल. २) या कालावधीमध्ये कोणत्याही सलग ३ दिवस ५ मि.मी. व त्यापेक्षा जास्त पाऊस झाल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. २१,०००/- देय होईल. ३) या कालावधीमध्ये कोणत्याही सलग ४ दिवस ५ मि.मी. व त्यापेक्षा जास्त पाऊस झाल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. ४२,०००/- देय होईल. (कमाल देय रक्कम रुपये रु. ४२,०००/-)
	२) कमी तापमान दि. १ जानेवारी ते २८ फेब्रुवारी	या कालावधीमध्ये किमान दैनंदिन तापमान सलग ३ दिवस १० डिग्री सेल्सीअस किंवा त्यापेक्षा कमी राहिल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. २१,०००/- देय होईल. (कमाल देय रक्कम रुपये रु. २१,०००/-)
	३) जास्त तापमान दि. १ मार्च ते ३१ मार्च	या कालावधीमध्ये दैनंदिन कमाल तापमान सलग ३ दिवस ४० डिग्री सेल्सीअस किंवा त्यापेक्षा जास्त राहिल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. ३५,०००/- देय होईल. (कमाल देय रक्कम रुपये रु. ३५,०००/-)
	४) वेगाचा वारा दि. १ एप्रिल ते ३१ मे (दि. २२/०१/२०१६ च्या शासन परिपत्रकान्वये नुकसान ठरविण्यासाठी पंचनामा कार्यपद्धती निश्चित केले नुसार विमा नुकसान भरपाई देय होईल.)	या कालावधीमध्ये वेगाचा वारा प्रति तास २५ कि.मी. व त्यापेक्षा जास्त राहिल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. ४२,०००/- देय राहिल. (कमाल नुकसान भरपाई रक्कम रु. ४२,०००/-) विमा धारक शेतकऱ्यांनी नुकसान झाल्यापासून ७२ तासात नुकसानग्रस्त आंबा पिकाची माहिती कृषि विभाग / विमा कंपनीस कळविणे आवश्यक आहे. संबंधित विमा कंपनी, महसूल, विकास व कृषि विभागाच्या मदतीने वैयक्तिक पातळीवर नुकसानीचे प्रमाण निश्चित करेल. फक्त संदर्भ हवामान केंद्रावरील वेगाच्या वाऱ्याची नोंद ही नुकसान भरपाईसाठी पात्र होणार नाही.
एकूण विमा संरक्षित रक्कम प्रति हेक्टरी		१,४०,०००/-
गारपीट दि. १ फेब्रुवारी ते ३१ मे		विमा संरक्षित रक्कम रु. ४६,६६७/-
विमाधारक शेतकऱ्यांनी गारपीट मुळे नुकसान झाल्यापासून ७२ तासात नुकसानग्रस्त फळपिकाची माहिती विमा कंपनीस / संबंधित मंडळ कृषि अधिकारी यांना कळविणे आवश्यक आहे. त्यानंतर विमा कंपनी जिल्हा महसूल, ग्राम विकास व कृषि विभागाच्या मदतीने वैयक्तिक पातळीवर नुकसानीचे प्रमाण निश्चित करेल.		
एकूण विमा संरक्षित रक्कम (नियमित + गारपीट) (रु. प्रति हे.)		१,४०,००० + ४६,६६७ = १,८६,६६७/-

सहपत्र-२

पुनर्रचित हवामान आधारित पीक विमा योजना सन २०२१-२२, २०२२-२३ व २०२३-२४

पिक : आंबा (क) (आंबिया बहार)

समाविष्ट जिल्हे :- सोलापूर, पुणे, सांगली, कोल्हापूर, सातारा. (एकूण जिल्हे-५)

वर नमूद केलेल्या जिल्ह्यातील अधिसूचित केलेल्या सहपत्र १ मधील महसूल मंडळात तसेच शासन निर्णयातील सहपत्र - ३ मध्ये नमूद केलेल्या विमा कंपनी मार्फत लागू करण्यात येईल.

फळपिकाचे नाव	हवामान धोका व कालावधी	प्रमाणके (ट्रिगर) व नुकसान भरपाई रक्कम प्रति हेक्टर रुपये
आंबा (क)	१) अवेळी पाऊस दि. १ जानेवारी ते ३१ मे	१. या कालावधीमध्ये कोणत्याही सलग ३ दिवस ५ मि.मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त पाऊस झाल्यास रक्कम रु. ७,०००/- देय राहील. २. या कालावधीमध्ये कोणत्याही सलग ४ दिवस ५ मि.मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त पाऊस झाल्यास रक्कम रु. २१,०००/- देय राहील. ३. या कालावधीमध्ये कोणत्याही सलग ५ दिवस ५ मि.मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त पाऊस झाल्यास रक्कम रु. ४२,०००/- देय राहील. (कमाल देय रक्कम रु. ४२,०००/-)
	२) जास्त तापमान दि. १ मार्च ते ३१ मार्च	या कालावधीमध्ये दैनंदिन कमाल तापमान सलग ३ दिवस ३८ डिग्री सेल्सीअस किंवा त्यापेक्षा जास्त तापमान राहिल्यास रु. ३५,०००/- देय राहील. (कमाल देय रक्कम रु. ३५,०००/-)
	३) वेगाचा वारा दि. १ एप्रिल ते ३१ मे (दि. २२/०१/२०१६ च्या शासन परिपत्रकान्वये नुकसान ठरविण्यासाठी पंचनामा कार्यपद्धती निश्चित केले नुसार विमा नुकसान भरपाई देय होईल.)	या कालावधीमध्ये वेगाचा वारा प्रति तास २५ कि.मी. व त्यापेक्षा जास्त राहिल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. ४२,०००/- देय राहिल. (कमाल नुकसान भरपाई रक्कम रु. ४२,०००/-) विमा धारक शेतकऱ्यांनी नुकसान झाल्यापासून ७२ तासात नुकसानग्रस्त आंबा पिकाची माहिती कृषि विभाग / विमा कंपनीस कळविणे आवश्यक आहे. संबंधित विमा कंपनी, महसूल, विकास व कृषि विभागाच्या मदतीने वैयक्तिक पातळीवर नुकसानीचे प्रमाण निश्चित करेल. फक्त संदर्भ हवामान केंद्रावरील वेगाच्या वाऱ्याची नोंद ही नुकसान भरपाईसाठी पात्र होणार नाही.
	३) कमी तापमान दि. १ जानेवारी ते २८ फेब्रुवारी	दैनंदिन किमान तापमान सलग ३ दिवस १० डिग्री सेल्सीअस किंवा त्यापेक्षा कमी राहिल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. २१,०००/- देय होईल. (कमाल देय नुकसान भरपाई रक्कम रु. २१,०००/-)
एकूण विमा संरक्षित रक्कम प्रति हेक्टरी		१,४०,०००/-
गारपीट दि. १ फेब्रुवारी ते ३१ मे		विमा संरक्षित रक्कम रु. ४६,६६७/-
विमाधारक शेतकऱ्यांनी गारपीट मुळे नुकसान झाल्यापासून ७२ तासात नुकसानग्रस्त फळपिकाची माहिती विमा कंपनीस / संबंधित मंडळ कृषि अधिकारी यांना कळविणे आवश्यक आहे. त्यानंतर विमा कंपनी जिल्हा महसूल, ग्राम विकास व कृषि विभागाच्या मदतीने वैयक्तिक पातळीवर नुकसानीचे प्रमाण निश्चित करेल.		
एकूण विमा संरक्षित रक्कम (नियमित + गारपीट) (रु. प्रति हे.)		१,४०,००० + ४६,६६७ = १,८६,६६७/-

सहपत्र-२

पुनर्रचित हवामान आधारीत पीक विमा योजना सन २०२१-२२, २०२२-२३ व २०२३-२४

पिक : स्ट्रॉबेरी (आंबिया बहार)

समाविष्ट जिल्हे : सातारा. (एकूण जिल्हे-१)

वर नमूद केलेल्या जिल्ह्यातील अधिसूचित केलेल्या सहपत्र १ मधील महसूल मंडळात तसेच शासन निर्णयातील सहपत्र - ३ मध्ये नमूद केलेल्या विमा कंपनी मार्फत लागू करण्यात येईल.

फळपिकाचे नाव	हवामान धोका व कालावधी	प्रमाण धोके व नुकसान भरपाईची रक्कम (प्रति हेक्टर रुपये)
स्ट्रॉबेरी (आंबिया बहार)	१) अवेळी पाऊस व सापेक्ष आर्द्रता दि. १५ ऑक्टोबर ते ३० नोव्हेंबर	१) या कालावधीत सलग २ दिवस प्रतिदिन २० मि.मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त पाऊस झाल्यास तसेच सापेक्ष आर्द्रता ९५ टक्के किंवा त्यापेक्षा जास्त राहिल्यास रु. २८,०००/- नुकसान भरपाई देय राहिल. २) या कालावधीत सलग ३ दिवस प्रतिदिन २० मि.मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त पाऊस झाल्यास तसेच सापेक्ष आर्द्रता ९५ टक्के किंवा त्यापेक्षा जास्त राहिल्यास रु. ४२,०००/- नुकसान भरपाई देय राहिल. ३) या कालावधीत सलग ४ दिवस किंवा त्यापेक्षा जास्त दिवस प्रतिदिन २० मि.मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त पाऊस झाल्यास तसेच सापेक्ष आर्द्रता ९५ टक्के किंवा त्यापेक्षा जास्त राहिल्यास रु. ७०,०००/- नुकसान भरपाई देय राहिल. (कमाल नुकसान भरपाई रक्कम रु. ७०,०००/-)
	२) अवेळी पाऊस, सापेक्ष आर्द्रता व जास्त तापमान दि. १ फेब्रुवारी ते ३० एप्रिल	या कालावधीत एका दिवसात २० मि. मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त पाऊस, सापेक्ष आर्द्रता ९५ टक्के किंवा त्यापेक्षा जास्त राहिल्यास तसेच तापमान ३० डिग्री सेल्सिअस किंवा त्यापेक्षा जास्त राहिल्यास रक्कम रु. ६५,०००/- देय राहिल. (कमाल नुकसान भरपाई रक्कम रु. ६५,०००/-)
	३) कमी तापमान दि. १ डिसेंबर ते ३१ मार्च	१) या कालावधीत एका दिवसाचे तापमान १ ते २ डिग्री सेल्सिअस राहिल्यास रक्कम रु. ५२,०००/- नुकसान भरपाई देय राहिल. २) या कालावधीत एका दिवसाचे तापमान १ डिग्री सेल्सीअस पेक्षा कमी राहिल्यास रक्कम रु. ६५,०००/- नुकसान भरपाई देय राहिल. (कमाल नुकसान भरपाई रक्कम रु. ६५,०००/-)
	विमा संरक्षित रक्कम प्रति हेक्टर	२,००,०००/-
गारपीट दि. १ जानेवारी ते ३० एप्रिल		विमा संरक्षित रक्कम रु. ६६,६६७/-
विमाधारक शेतकऱ्यांनी गारपीट मुळे नुकसान झाल्यापासून ७२ तासात नुकसानग्रस्त फळपिकाची माहिती विमा कंपनीस / संबधीत मंडळ कृषि अधिकारी यांना कळविणे आवश्यक आहे. त्यानंतर विमा कंपनी जिल्हा महसूल, ग्राम विकास व कृषि विभागाच्या मदतीने वैयक्तिक पातळीवर नुकसानीचे प्रमाण निश्चित करेल.		
एकूण विमा संरक्षित रक्कम (नियमित + गारपीट) (रु. प्रतिहे.)		२,००,००० + ६६,६६७ = २,६६,६६७/-

सहपत्र-२

पुनर्रचित हवामान आधारित पीक विमा योजना सन २०२१-२२, २०२२-२३ व २०२३-२४

पिक : पपई (आंबिया बहार) - हवामान धोके

समाविष्ट जिल्हे :- अमरावती, अहमदनगर, उस्मानाबाद, जळगाव, जालना, धुळे, नंदुरबार, पुणे, बीड, लातूर, सोलापूर, औरंगाबाद, वाशिम, परभणी (एकूण जिल्हे - १४)

वर नमूद केलेल्या जिल्ह्यातील अधिसूचित केलेल्या सहपत्र १ मधील महसूल मंडळात तसेच शासन निर्णयातील सहपत्र - ३ मध्ये नमूद केलेल्या विमा कंपनी मार्फत लागू करण्यात येईल.

फळपिक	हवामान धोका व कालावधी	प्रमाण धोके व नुकसान भरपाईची रक्कम (प्रति हेक्टर रुपये)
पपई	१. कमी तापमान दि. ०१ नोव्हेंबर ते २८ फेब्रुवारी	या कालावधीमध्ये सलग ३ दिवस तापमान ८ डि.से. किंवा त्यापेक्षा कमी राहिल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. १०,५००/- देय राहील. (कमाल नुकसान भरपाई रक्कम रु.१०,५००/-)
	२. वेगाचा वारा दि. ०१ फेब्रुवारी ते ३० जून (दि. २२/०१/२०१६ च्या शासन परिपत्रकान्वये नुकसान ठरविण्यासाठी पंचनामा कार्यपद्धती निश्चित केले नुसार विमा भरपाई देय होईल.)	या कालावधीमध्ये ४० कि.मी. प्रति तास अथवा त्यापेक्षा जास्त वेगाने वारे वाहिल्याची नोंद संदर्भ हवामान केंद्रावर झाल्यास विमा धारक शेतकऱ्यांनी नुकसान झाल्यापासून ७२ तासात नुकसानग्रस्त पपई पिकाची माहिती कृषि विभाग / विमा कंपनीस कळविणे आवश्यक आहे. संबंधित विमा कंपनी, महसूल, विकास व कृषि विभागाच्या मदतीने वैयक्तिक पातळीवर नुकसानीचे प्रमाण निश्चित करेल. फक्त संदर्भ हवामान केंद्रावरील वेगाच्या वाऱ्याची नोंद ही नुकसान भरपाईसाठी पात्र होणार नाही. (कमाल नुकसान भरपाई रक्कम रु. १०,५००/-)
	३. जास्त पाऊस व आर्द्रता दि. १५ जून ते ३० सप्टेंबर	प्रतिदिन ४० मि.मी. किंवा त्यापेक्षा जास्त पाऊस सलग ४ दिवस झाल्यास व आर्द्रता सलग ५ दिवस ८० टक्के किंवा त्यापेक्षा जास्त राहिल्यास नुकसान भरपाई रक्कम रु. १४,०००/- देय राहील. (कमाल नुकसान भरपाई रक्कम रु.१४,०००/-)
	एकूण विमा संरक्षित रक्कम प्रति हेक्टर	३५,०००/-
	४. गारपीट दि. १ जानेवारी ते ३० एप्रिल	विमा संरक्षित रक्कम रु. ११,६६७/-
विमाधारक शेतकऱ्यांनी गारपीट मुळे नुकसान झाल्यापासून ७२ तासात नुकसानग्रस्त फळपिकाची माहिती विमा कंपनीस / संबंधित मंडळ कृषि अधिकारी यांना कळविणे आवश्यक आहे. त्यानंतर विमा कंपनी जिल्हा महसूल, ग्राम विकास व कृषि विभागाच्या मदतीने वैयक्तिक पातळीवर नुकसानीचे प्रमाण निश्चित करेल.		
एकूण विमा संरक्षित रक्कम (नियमित + गारपीट) (रु. प्रति हे.)		३५,००० + ११,६६७ = ४६,६६७/-

टिप : उपरोक्त मृग व आंबिया बहारामधील ज्या फळपिकांमध्ये जादा व कमी तापमान या हवामान धोक्याचा कालावधी सलग तीन व त्यापेक्षा जास्त दिवस आहे, अशा फळपिकांसाठी सलग दिवसांपैकी कोणत्याही एका दिवशी जादा तापमानासाठी ०.५ डिग्री से. इतकी कमी व कमी तापमानासाठी ०.५ डिग्री से. इतकी जास्त तफावत नुकसान भरपाई अदायगीसाठी ग्राह्य धरण्यात येईल.

सहपत्र -३
पुनरचित हवामान आधारीत पीक विमा योजना
विमा दराची परीगणना (विमा कंपनीने सादर केलेल्या (L-१) कमीत कमी विमा दरानुसार)
मृग बहार

(रक्कम रुपये प्रति हेक्टर)

अ.क्र.	जिल्हा	फळपिकाचे नाव	विमा संरक्षित रक्कम	विमा कंपनीने दिलेला विमा दर (%)	एकुण विमा हप्ता	विमा हप्त्यात केंद्र हिस्सा	विमा हप्त्यात राज्य हिस्सा	विमा हप्त्यात शेतकरी हिस्सा
१	२	३	४	५	६	७	८	९
समुह क्र. १ - रिलायन्स जनरल इन्शुरन्स कंपनी								
१	अहमदनगर	संत्रा	८००००	३१.००	२४८००	१००००	१०८००	४०००
		मोसंबी	८००००	३०.००	२४०००	१००००	१००००	४०००
		डाळिंब	१३००००	१३.८०	१७९४०	५७२०	५७२०	६५००
		पेरु	६००००	२२.००	१३२००	५१००	५१००	३०००
		लिंबू	७००००	३३.००	२३१००	८७५०	१०८५०	३५००
		चिकू	६००००	९.००	५४००	१२००	१२००	३०००
		सिताफळ	५५०००	२०.००	११०००	४१२५	४१२५	२७५०
२	अमरावती	संत्रा	८००००	१३.००	१०४००	३२००	३२००	४०००
		मोसंबी	८००००	१०.००	८०००	२०००	२०००	४०००
		डाळिंब	१३००००	१२.००	१५६००	४५५०	४५५०	६५००
		लिंबू	७००००	१३.००	९१००	२८००	२८००	३५००
		पेरु	६००००	१०.००	६०००	१५००	१५००	३०००
		सिताफळ	५५०००	१३.००	७१५०	२२००	२२००	२७५०
३	नाशिक	डाळिंब	१३००००	६.००	७८००	६५०	६५०	६५००
		पेरु	६००००	१०.००	६०००	१५००	१५००	३०००
		लिंबू	७००००	१०.००	७०००	१७५०	१७५०	३५००
		चिकू	६००००	२२.००	१३२००	५१००	५१००	३०००
		द्राक्ष - (क)	३२००००	६५.००	२०८०००	४००००	१०४०००	६४०००
४	वाशिम	संत्रा	८००००	११.००	८८००	२४००	२४००	४०००
		डाळिंब	१३००००	१०.००	१३०००	३२५०	३२५०	६५००
		लिंबू	७००००	१०.००	७०००	१७५०	१७५०	३५००
		सिताफळ	५५०००	१०.००	५५००	१३७५	१३७५	२७५०
५	यवतमाळ	संत्रा	८००००	१६.००	१२८००	४४००	४४००	४०००
		मोसंबी	८००००	१०.००	८०००	२०००	२०००	४०००
समुह क्र. २ - एच.डी.एफ.सी. अर्गो जनरल इन्शुरन्स कंपनी								
६	ठाणे	चिकू	६००००	८३.००	४९८००	७५००	२४९००	१७४००
७	सांगली	चिकू	६००००	५.००	३०००	०	०	३०००
		द्राक्ष - (क)	३२००००	२३.००	७३६००	२८८००	२८८००	१६०००
		डाळिंब	१३००००	१०.००	१३०००	३२५०	३२५०	६५००
		लिंबू	७००००	४३.००	३०१००	८७५०	१५०५०	६३००
		पेरु	६००००	१०.००	६०००	१५००	१५००	३०००
८	औरंगाबाद	मोसंबी	८००००	१३.००	१०४००	३२००	३२००	४०००
		डाळिंब	१३००००	९.००	११७००	२६००	२६००	६५००
		लिंबू	७००००	४४.००	३०८००	८७५०	१५४००	६६५०
		चिकू	६००००	५.००	३०००	०	०	३०००
		पेरु	६००००	४५.००	२७०००	७५००	१३५००	६०००
		सिताफळ	५५०००	२८.००	१५४००	६३२५	६३२५	२७५०
९	बीड	संत्रा	८००००	२६.००	२०८००	८४००	८४००	४०००
		डाळिंब	१३००००	८.००	१०४००	१९५०	१९५०	६५००
		लिंबू	७००००	४५.००	३१५००	८७५०	१५७५०	७०००

अ.क्र.	जिल्हा	फळपिकाचे नाव	विमा संरक्षीत रक्कम	विमा कंपनीने दिलेला विमा दर (%)	एकुण विमा हप्ता	विमा हप्त्यात केंद्र हिस्सा	विमा हप्त्यात राज्य हिस्सा	विमा हप्त्यात शेतकरी हिस्सा
		सिताफळ	५५०००	३७.००	२०३५०	६८७५	१०१७५	३३००
		मोसंबी	८००००	४०.००	३२०००	१००००	१६०००	६०००
		चिकू	६००००	५.००	३०००	०	०	३०००
		पेरु	६००००	२५.००	१५०००	६०००	६०००	३०००
१०	हिंगोली	संत्रा	८००००	४३.००	३४४००	१००००	१७२००	७२००
		मोसंबी	८००००	१४.००	११२००	३६००	३६००	४०००
११	अकोला	संत्रा	८००००	१८.००	१४४००	५२००	५२००	४०००
		लिंबू	७००००	२०.००	१४०००	५२५०	५२५०	३५००
		मोसंबी	८००००	१४.००	११२००	३६००	३६००	४०००
		डाळिंब	१३००००	१०.००	१३०००	३२५०	३२५०	६५००
		पेरु	६००००	२५.००	१५०००	६०००	६०००	३०००
१२	वर्धा	संत्रा	८००००	१०.००	८०००	२०००	२०००	४०००
		मोसंबी	८००००	१४.००	११२००	३६००	३६००	४०००
		लिंबू	७००००	१४.००	९८००	३१५०	३१५०	३५००
समुह क्र. ३ - एच.डी.एफ.सी. अर्गो जनरल इन्शुरन्स कंपनी								
१३	सातारा	डाळिंब	१३००००	१२.००	१५६००	४५५०	४५५०	६५००
१४	परभणी	संत्रा	८००००	४५.००	३६०००	१००००	१८०००	८०००
		मोसंबी	८००००	१९.००	१५२००	५६००	५६००	४०००
		डाळिंब	१३००००	१२.००	१५६००	४५५०	४५५०	६५००
		पेरु	६००००	३०.००	१८०००	७५००	७५००	३०००
		लिंबू	७००००	२९.००	२०३००	८४००	८४००	३५००
		चिकू	६००००	५.००	३०००	०	०	३०००
		सिताफळ	५५०००	३५.००	१९२५०	६८७५	९६२५	२७५०
१५	जालना	संत्रा	८००००	२१.००	१६८००	६४००	६४००	४०००
		मोसंबी	८००००	१६.००	१२८००	४४००	४४००	४०००
		डाळिंब	१३००००	१०.००	१३०००	३२५०	३२५०	६५००
		पेरु	६००००	२६.००	१५६००	६३००	६३००	३०००
		लिंबू	७००००	२२.००	१५४००	५९५०	५९५०	३५००
		चिकू	६००००	५.००	३०००	०	०	३०००
		सिताफळ	५५०००	३४.००	१८७००	६८७५	९०७५	२७५०
१६	लातूर	डाळिंब	१३००००	१४.००	१८२००	५८५०	५८५०	६५००
		लिंबू	७००००	३५.००	२४५००	८७५०	१२२५०	३५००
		सिताफळ	५५०००	४०.००	२२०००	६८७५	११०००	४१२५
१७	कोल्हापूर	पेरु	६००००	१५.००	९०००	३०००	३०००	३०००
समुह क्र. ४ भारतीय कृषि विमा कंपनी								
१८	बुलढाणा	संत्रा	८००००	३७.००	२९६००	१००००	१४८००	४८००
		मोसंबी	८००००	२८.००	२२४००	९२००	९२००	४०००
		डाळिंब	१३००००	२७.००	३५१००	१४३००	१४३००	६५००
		पेरु	६००००	२६.००	१५६००	६३००	६३००	३०००
		लिंबू	७००००	३६.००	२५२००	८७५०	१२६००	३८५०
		चिकू	६००००	६९.००	४१४००	७५००	२०७००	१३२००
		सिताफळ	५५०००	२९.००	१५९५०	६६००	६६००	२७५०
१९	जळगाव	मोसंबी	८००००	२६.००	२०८००	८४००	८४००	४०००
		डाळिंब	१३००००	२४.००	३१२००	१२३५०	१२३५०	६५००
		लिंबू	७००००	३१.००	२१७००	८७५०	९४५०	३५००
		पेरु	६००००	२०.००	१२०००	४५००	४५००	३०००
		सिताफळ	५५०००	२३.००	१२६५०	४९५०	४९५०	२७५०
		चिकू	६००००	५१.००	३०६००	७५००	१५३००	७८००

अ.क्र.	जिल्हा	फळपिकाचे नाव	विमा संरक्षित रक्कम	विमा कंपनीने दिलेला विमा दर (%)	एकुण विमा हप्ता	विमा हप्त्यात केंद्र हिस्सा	विमा हप्त्यात राज्य हिस्सा	विमा हप्त्यात शेतकरी हिस्सा
२०	नांदेड	लिंबू	७००००	२९.००	२०३००	८४००	८४००	३५००
		मोसंबी	८००००	२२.००	१७६००	६८००	६८००	४०००
		सिताफळ	५५०००	२२.००	१२१००	४६७५	४६७५	२७५०
२१	पुणे	संत्रा	८००००	४०.००	३२०००	१००००	१६०००	६०००
		डाळिंब	१३००००	२९.००	३७७००	१५६००	१५६००	६५००
		लिंबू	७००००	३८.००	२६६००	८७५०	१३३००	४५५०
		सिताफळ	५५०००	४८.००	२६४००	६८७५	१३२००	६३२५
		पेरू	६००००	२९.००	१७४००	७२००	७२००	३०००
		चिकू	६००००	६९.००	४१४००	७५००	२०७००	१३२००
		मोसंबी	८००००	३४.००	२७२००	१००००	१३२००	४०००
		द्राक्ष - (क)	३२००००	१६.००	५१२००	१७६००	१७६००	१६०००
२२	उस्मानाबाद	डाळिंब	१३००००	२८.००	३६४००	१४९५०	१४९५०	६५००
		मोसंबी	८००००	४६.००	३६८००	१००००	१८४००	८४००
		लिंबू	७००००	५५.००	३८५००	८७५०	१९२५०	१०५००
		चिकू	६००००	३९.००	२३४००	७५००	११७००	४२००
		पेरू	६००००	३६.००	२१६००	७५००	१०८००	३३००
		सिताफळ	५५०००	३४.००	१८७००	६८७५	९०७५	२७५०
समुह क्र. ५ - रिलायन्स जनरल इन्शुरन्स कंपनी								
२३	पालघर	चिकू	६००००	८५.००	५१०००	७५००	२५५००	१८०००
२४	धुळे	मोसंबी	८००००	१०.००	८०००	२०००	२०००	४०००
		डाळिंब	१३००००	१२.००	१५६००	४५५०	४५५०	६५००
		लिंबू	७००००	२२.००	१५४००	५९५०	५९५०	३५००
२५	सोलापूर	डाळिंब	१३००००	१२.००	१५६००	४५५०	४५५०	६५००
		पेरू	६००००	४३.००	२५८००	७५००	१२९००	५४००
		लिंबू	७००००	६०.००	४२०००	८७५०	२१०००	१२२५०
		चिकू	६००००	१४.००	८४००	२७००	२७००	३०००
		सिताफळ	५५०००	२०.००	११०००	४१२५	४१२५	२७५०
		मोसंबी	८००००	३८.००	३०४००	१००००	१५२००	५२००
२६	नागपूर	संत्रा	८००००	१०.००	८०००	२०००	२०००	४०००
		मोसंबी	८००००	१०.००	८०००	२०००	२०००	४०००

सहपत्र -३

पुनर्रचित हवामान आधारित पीक विमा योजना
विमा दराची परीगणना (विमा कंपनीने सादर केलेल्या (L-१) कमीत कमी विमा दरानुसार)
आंबिया बहार

(रक्कम रुपये प्रति हेक्टर)

अ.क्र.	जिल्हा	फळपिकाचे नाव	विमा संरक्षीत रक्कम	विमा कंपनीने दिलेला विमा दर (%)	एकुण विमा हप्ता	विमा दरात केंद्र हिस्सा	विमा दरात राज्य हिस्सा	विमा दरात शेतकरी हिस्सा
१	२	३	४	५	६	७	८	९
समुह क्र. १ - रिलायन्स जनरल इन्शुरन्स कंपनी								
१	अहमदनगर	संत्रा	८००००	४५.००	३६०००	१००००	१८०००	८०००
		मोसंबी	८००००	२८.००	२२४००	९२००	९२००	४०००
		डाळिंब	१३००००	२५.००	३२५००	१३०००	१३०००	६५००
		द्राक्ष	३२००००	१२.५०	४००००	१२०००	१२०००	१६०००
		केळी	१४००००	२८.००	३९२००	१६१००	१६१००	७०००
		आंबा	१४००००	५०.००	७००००	१७५००	३५०००	१७५००
		पपई	३५०००	२३.००	८०५०	३१५०	३१५०	१७५०
२	अमरावती	संत्रा	८००००	५५.००	४४०००	१००००	२२०००	१२०००
		मोसंबी	८००००	२४.००	१९२००	७६००	७६००	४०००
		केळी	१४००००	१०.००	१४०००	३५००	३५००	७०००
		पपई	३५०००	१०.००	३५००	८७५	८७५	१७५०
३	सिंधुदूर्ग	केळी	१४००००	१०.००	१४०००	३५००	३५००	७०००
		आंबा	१४००००	३०.००	४२०००	१७५००	१७५००	७०००
		काजू	१०००००	१९.००	१९०००	७०००	७०००	५०००
४	नाशिक	डाळिंब	१३००००	४५.००	५८५००	१६२५०	२९२५०	१३०००
		द्राक्ष	३२००००	१०.००	३२०००	८०००	८०००	१६०००
		आंबा	१४००००	३०.००	४२०००	१७५००	१७५००	७०००
		काजू	१०००००	५०.००	५००००	१२५००	२५०००	१२५००
		केळी	१४००००	३०.००	४२०००	१७५००	१७५००	७०००
५	वाशिम	संत्रा	८००००	६०.००	४८०००	१००००	२४०००	१४०००
		डाळिंब	१३००००	६९.००	८९७००	१६२५०	४४८५०	२८६००
		आंबा	१४००००	४८.००	६७२००	१७५००	३३६००	१६१००
		पपई	३५०००	१०.००	३५००	८७५	८७५	१७५०
६	यवतमाळ	संत्रा	८००००	५५.००	४४०००	१००००	२२०००	१२०००
		केळी	१४००००	१०.००	१४०००	३५००	३५००	७०००
समुह क्र. २ - एच.डी.एफ.सी. अर्गो जनरल इन्शुरन्स कंपनी								
७	ठाणे	काजू	१०००००	१७.००	१७०००	६०००	६०००	५०००
		केळी	१४००००	३०.००	४२०००	१७५००	१७५००	७०००
		आंबा	१४००००	५६.००	७८४००	१७५००	३९२००	२१७००
८	सांगली	केळी	१४००००	३०.००	४२०००	१७५००	१७५००	७०००
		द्राक्ष	३२००००	९.००	२८८००	६४००	६४००	१६०००
		डाळिंब	१३००००	४५.००	५८५००	१६२५०	२९२५०	१३०००
		आंबा	१४००००	४८.००	६७२००	१७५००	३३६००	१६१००
९	औरंगाबाद	केळी	१४००००	३०.००	४२०००	१७५००	१७५००	७०००
		आंबा	१४००००	४३.००	६०२००	१७५००	३०१००	१२६००
		पपई	३५०००	३४.००	११९००	४३७५	५७७५	१७५०
		द्राक्ष	३२००००	१२.००	३८४००	११२००	११२००	१६०००
		मोसंबी	८००००	३०.००	२४०००	१००००	१००००	४०००
		डाळिंब	१३००००	४५.००	५८५००	१६२५०	२९२५०	१३०००
१०	बीड	डाळिंब	१३००००	३५.००	४५५००	१६२५०	२२७५०	६५००
		द्राक्ष	३२००००	१०.००	३२०००	८०००	८०००	१६०००

अ.क्र.	जिल्हा	फळपिकाचे नाव	विमा संरक्षित रक्कम	विमा कंपनीने दिलेला विमा दर (%)	एकुण विमा हप्ता	विमा दरात केंद्र हिस्सा	विमा दरात राज्य हिस्सा	विमा दरात शेतकरी हिस्सा
		आंबा	१४००००	४५.००	६३०००	१७५००	३१५००	१४०००
		संत्रा	८००००	३५.००	२८०००	१००००	१४०००	४०००
		केळी	१४००००	३०.००	४२०००	१७५००	१७५००	७०००
		मोसंबी	८००००	३५.००	२८०००	१००००	१४०००	४०००
		पपई	३५०००	३५.००	१२२५०	४३७५	६१२५	१७५०
११	हिंगोली	संत्रा	८००००	३५.००	२८०००	१००००	१४०००	४०००
		डाळिंब	१३००००	४०.००	५२०००	१६२५०	२६०००	९७५०
		मोसंबी	८००००	२८.००	२२४००	९२००	९२००	४०००
		केळी	१४००००	३५.००	४९०००	१७५००	२४५००	७०००
१२	अकोला	संत्रा	८००००	४०.००	३२०००	१००००	१६०००	६०००
		केळी	१४००००	३८.००	५३२००	१७५००	२६६००	९१००
		डाळिंब	१३००००	३०.००	३९०००	१६२५०	१६२५०	६५००
		मोसंबी	८००००	३०.००	२४०००	१००००	१००००	४०००
१३	वर्धा	मोसंबी	८००००	१०.००	८०००	२०००	२०००	४०००
		केळी	१४००००	३५.००	४९०००	१७५००	२४५००	७०००
		संत्रा	८००००	४५.००	३६०००	१००००	१८०००	८०००
समुह क्र. ३ - एच.डी.एफ.सी. अर्गो जनरल इन्शुरन्स कंपनी								
१४	सातारा	डाळिंब	१३००००	३५.००	४५५००	१६२५०	२२७५०	६५००
		द्राक्ष	३२००००	१४.००	४४८००	१४४००	१४४००	१६०००
		केळी	१४००००	३५.००	४९०००	१७५००	२४५००	७०००
		स्ट्रॉबेरी	२०००००	४५.००	९००००	२५०००	४५०००	२००००
		आंबा	१४००००	४०.००	५६०००	१७५००	२८०००	१०५००
१५	परभणी	संत्रा	८००००	४६.००	३६८००	१००००	१८४००	८४००
		मोसंबी	८००००	३१.००	२४८००	१००००	१०८००	४०००
		डाळिंब	१३००००	३८.००	४९४००	१६२५०	२४७००	८४५०
		केळी	१४००००	३८.००	५३२००	१७५००	२६६००	९१००
		आंबा	१४००००	५२.००	७२८००	१७५००	३६४००	१८९००
		पपई	३५०००	३५.००	१२२५०	४३७५	६१२५	१७५०
१६	जालना	मोसंबी	८००००	२९.००	२३२००	९६००	९६००	४०००
		संत्रा	८००००	३८.००	३०४००	१००००	१५२००	५२००
		डाळिंब	१३००००	३८.००	४९४००	१६२५०	२४७००	८४५०
		द्राक्ष	३२००००	९.००	२८८००	६४००	६४००	१६०००
		केळी	१४००००	३५.००	४९०००	१७५००	२४५००	७०००
		आंबा	१४००००	५५.००	७७०००	१७५००	३८५००	२१०००
		पपई	३५०००	३०.००	१०५००	४३७५	४३७५	१७५०
१७	लातूर	डाळिंब	१३००००	४०.००	५२०००	१६२५०	२६०००	९७५०
		द्राक्ष	३२००००	१९.००	६०८००	२२४००	२२४००	१६०००
		केळी	१४००००	३८.००	५३२००	१७५००	२६६००	९१००
		आंबा	१४००००	४९.००	६८६००	१७५००	३४३००	१६८००
		पपई	३५०००	३५.००	१२२५०	४३७५	६१२५	१७५०
१८	कोल्हापूर	द्राक्ष	३२००००	१०.००	३२०००	८०००	८०००	१६०००
		केळी	१४००००	४१.००	५७४००	१७५००	२८७००	११२००
		आंबा	१४००००	४५.००	६३०००	१७५००	३१५००	१४०००
		काजू	१०००००	४३.००	४३०००	१२५००	२१५००	९०००
समुह क्र. ४ भारतीय कृषि विमा कंपनी								
१९	रायगड	काजू	१०००००	३३.००	३३०००	१२५००	१५५००	५०००
		आंबा	१४००००	६७.००	९३८००	१७५००	४६९००	२९४००
२०	बुलढाणा	द्राक्ष	३२००००	१६.००	५१२००	१७६००	१७६००	१६०००

अ.क्र.	जिल्हा	फळपिकाचे नाव	विमा संरक्षीत रक्कम	विमा कंपनीने दिलेला विमा दर (%)	एकुण विमा हप्ता	विमा दरात केंद्र हिस्सा	विमा दरात राज्य हिस्सा	विमा दरात शेतकरी हिस्सा
		संत्रा	८००००	५४.००	४३२००	१००००	२१६००	११६००
		डाळिंब	१३००००	५७.००	७४१००	१६२५०	३७०५०	२०८००
		केळी	१४००००	२८.००	३९२००	१६१००	१६१००	७०००
		मोसंबी	८००००	२६.००	२०८००	८४००	८४००	४०००
		आंबा	१४००००	४७.००	६५८००	१७५००	३२९००	१५४००
२१	जळगाव	मोसंबी	८००००	३३.००	२६४००	१००००	१२४००	४०००
		डाळिंब	१३००००	६९.००	८९७००	१६२५०	४४८५०	२८६००
		केळी	१४००००	४०.००	५६०००	१७५००	२८०००	१०५००
		आंबा	१४००००	५९.००	८२६००	१७५००	४१३००	२३८००
		पपई	३५०००	१७.००	५९५०	२१००	२१००	१७५०
२२	नांदेड	द्राक्ष	३२००००	१६.००	५१२००	१७६००	१७६००	१६०००
		मोसंबी	८००००	३६.००	२८८००	१००००	१४४००	४४००
		केळी	१४००००	३७.००	५१८००	१७५००	२५९००	८४००
		आंबा	१४००००	५८.००	८१२००	१७५००	४०६००	२३१००
२३	पुणे	द्राक्ष	३२००००	१६.००	५१२००	१७६००	१७६००	१६०००
		मोसंबी	८००००	२७.००	२१६००	८८००	८८००	४०००
		डाळिंब	१३००००	४०.००	५२०००	१६२५०	२६०००	९७५०
		केळी	१४००००	२३.००	३२२००	१२६००	१२६००	७०००
		संत्रा	८००००	३४.००	२७२००	१००००	१३२००	४०००
		आंबा	१४००००	४७.००	६५८००	१७५००	३२९००	१५४००
		पपई	३५०००	१६.००	५६००	१९२५	१९२५	१७५०
२४	उस्मानाबाद	द्राक्ष	३२००००	१९.००	६०८००	२२४००	२२४००	१६०००
		मोसंबी	८००००	२०.००	१६०००	६०००	६०००	४०००
		डाळिंब	१३००००	३७.००	४८१००	१६२५०	२४०५०	७८००
		केळी	१४००००	२८.००	३९२००	१६१००	१६१००	७०००
		आंबा	१४००००	२६.००	३६४००	१४७००	१४७००	७०००
		पपई	३५०००	१९.००	६६५०	२४५०	२४५०	१७५०
समुह क्र. ५ - रिलायन्स जनरल इन्शुरन्स कंपनी								
२५	पालघर	काजू	१०००००	२५.००	२५०००	१००००	१००००	५०००
		केळी	१४००००	१०.००	१४०००	३५००	३५००	७०००
		आंबा	१४००००	५४.००	७५६००	१७५००	३७८००	२०३००
२६	रत्नागिरी	काजू	१०००००	१६.४०	१६४००	५७००	५७००	५०००
		केळी	१४००००	१०.००	१४०००	३५००	३५००	७०००
		आंबा	१४००००	४४.००	६१६००	१७५००	३०८००	१३३००
२७	धुळे	केळी	१४००००	२५.००	३५०००	१४०००	१४०००	७०००
		आंबा	१४००००	५८.००	८१२००	१७५००	४०६००	२३१००
		मोसंबी	८००००	२८.००	२२४००	९२००	९२००	४०००
		द्राक्ष	३२००००	१०.००	३२०००	८०००	८०००	१६०००
		डाळिंब	१३००००	५५.००	७१५००	१६२५०	३५७५०	१९५००
		पपई	३५०००	२०.००	७०००	२६२५	२६२५	१७५०
२८	सोलापूर	डाळिंब	१३००००	४५.००	५८५००	१६२५०	२९२५०	१३०००
		द्राक्ष	३२००००	१३.००	४१६००	१२८००	१२८००	१६०००

अ.क्र.	जिल्हा	फळपिकाचे नाव	विमा संरक्षित रक्कम	विमा कंपनीने दिलेला विमा दर (%)	एकुण विमा हप्ता	विमा दरात केंद्र हिस्सा	विमा दरात राज्य हिस्सा	विमा दरात शेतकरी हिस्सा
		आंबा	१४००००	४०.००	५६०००	१७५००	२८०००	१०५००
		पपई	३५०००	१०.००	३५००	८७५	८७५	१७५०
		केळी	१४००००	१०.००	१४०००	३५००	३५००	७०००
		मोसंबी	८००००	२९.००	२३२००	९६००	९६००	४०००
२९	नंदुरबार	केळी	१४००००	२९.००	२९४००	११२००	११२००	७०००
		आंबा	१४००००	४०.००	५६०००	१७५००	२८०००	१०५००
		पपई	३५०००	२९.००	१०१५०	४२००	४२००	१७५०
३०	नागपूर	संत्रा	८००००	७५.००	६००००	१००००	३००००	२००००
		मोसंबी	८००००	३०.००	२४०००	१००००	१००००	४०००

सहपत्र - ३

पुनर्रचित हवामान आधारित पीक विमा योजना - (आंबिया बहार) फळपिक निहाय गारपीट विमा संरक्षित रक्कम, विमा दर, राज्य शासन आणि शेतकऱ्यांनी गारपीटी करिता भरावयाची विमा हप्ता दर व रक्कम

(रक्कम रुपये प्रति हेक्टर)

अ.क्र.	जिल्हा	फळपिकाचे नाव	विमा संरक्षित रक्कम	विमा कंपनीने दिलेला विमा दर (%)	एकूण विमा हप्ता	विमा हप्त्यात शेतकरी हिस्सा (@५%)	विमा हप्त्यात राज्य हिस्सा
समूह क्र. १ - रिलायन्स जनरल इन्शुरन्स कंपनी							
१	अहमदनगर	संत्रा	२६६६७	३०.००	८०००	१३३३	६६६७
		मोसंबी	२६६६७	३०.००	८०००	१३३३	६६६७
		डालिंब	४३३३३	३०.००	१३०००	२१६७	१०८३३
		द्राक्ष	१०६६६७	३०.००	३२०००	५३३३	२६६६७
		केळी	४६६६७	३०.००	१४०००	२३३३	११६६७
		आंबा	४६६६७	३०.००	१४०००	२३३३	११६६७
		पपई	११६६७	३०.००	३५००	५८३	२९१७
२	अमरावती	संत्रा	२६६६७	३०.००	८०००	१३३३	६६६७
		मोसंबी	२६६६७	३०.००	८०००	१३३३	६६६७
		केळी	४६६६७	३०.००	१४०००	२३३३	११६६७
		पपई	११६६७	३०.००	३५००	५८३	२९१७
३	सिंधुदूर्ग	केळी	४६६६७	३०.००	१४०००	२३३३	११६६७
		आंबा	४६६६७	३०.००	१४०००	२३३३	११६६७
		काजू	३३३३३	३०.००	१००००	१६६७	८३३३
४	नाशिक	डालिंब	४३३३३	३०.००	१३०००	२१६७	१०८३३
		द्राक्ष	१०६६६७	३०.००	३२०००	५३३३	२६६६७
		आंबा	४६६६७	३०.००	१४०००	२३३३	११६६७
		काजू	३३३३३	३०.००	१००००	१६६७	८३३३
		केळी	४६६६७	३०.००	१४०००	२३३३	११६६७
५	वाशिम	संत्रा	२६६६७	३०.००	८०००	१३३३	६६६७
		डालिंब	४३३३३	३०.००	१३०००	२१६७	१०८३३
		आंबा	४६६६७	३०.००	१४०००	२३३३	११६६७
		पपई	११६६७	३०.००	३५००	५८३	२९१७
६	यवतमाळ	संत्रा	२६६६७	३०.००	८०००	१३३३	६६६७
		केळी	४६६६७	३०.००	१४०००	२३३३	११६६७
समूह क्र. २ - एच.डी.एफ.सी. अर्गो जनरल इन्शुरन्स कंपनी							
७	ठाणे	काजू	३३३३३	२०.००	६६६७	१६६७	५०००
		केळी	४६६६७	२०.००	९३३३	२३३३	७०००
		आंबा	४६६६७	२०.००	९३३३	२३३३	७०००
८	सांगली	केळी	४६६६७	२०.००	९३३३	२३३३	७०००
		द्राक्ष	१०६६६७	२०.००	२१३३३	५३३३	१६०००
		डालिंब	४३३३३	२०.००	८६६७	२१६७	६५००
		आंबा	४६६६७	२०.००	९३३३	२३३३	७०००
९	औरंगाबाद	केळी	४६६६७	२०.००	९३३३	२३३३	७०००
		आंबा	४६६६७	२०.००	९३३३	२३३३	७०००
		पपई	११६६७	२०.००	२३३३	५८३	१७५०
		द्राक्ष	१०६६६७	२०.००	२१३३३	५३३३	१६०००
		मोसंबी	२६६६७	२०.००	५३३३	१३३३	४०००
		डालिंब	४३३३३	२०.००	८६६७	२१६७	६५००

अ.क्र.	जिल्हा	फळपिकाचे नाव	विमा संरक्षित रक्कम	विमा कंपनीने दिलेला विमा दर (%)	एकूण विमा हप्ता	विमा हप्त्यात शेतकरी हिस्सा (@५%)	विमा हप्त्यात राज्य हिस्सा
१०	बीड	डाळिंब	४३३३३३	२०.००	८६६७	२१६७	६५००
		द्राक्ष	१०६६६७	२०.००	२१३३३	५३३३	१६०००
		आंबा	४६६६७	२०.००	९३३३	२३३३	७०००
		संत्रा	२६६६७	२०.००	५३३३	१३३३	४०००
		केळी	४६६६७	२०.००	९३३३	२३३३	७०००
		मोसंबी	२६६६७	२०.००	५३३३	१३३३	४०००
		पपई	११६६७	२०.००	२३३३	५८३	१७५०
११	हिंगोली	संत्रा	२६६६७	२०.००	५३३३	१३३३	४०००
		डाळिंब	४३३३३३	२०.००	८६६७	२१६७	६५००
		मोसंबी	२६६६७	२०.००	५३३३	१३३३	४०००
		केळी	४६६६७	२०.००	९३३३	२३३३	७०००
१२	अकोला	संत्रा	२६६६७	२०.००	५३३३	१३३३	४०००
		केळी	४६६६७	२०.००	९३३३	२३३३	७०००
		डाळिंब	४३३३३३	२०.००	८६६७	२१६७	६५००
		मोसंबी	२६६६७	२०.००	५३३३	१३३३	४०००
१३	वर्धा	मोसंबी	२६६६७	२०.००	५३३३	१३३३	४०००
		केळी	४६६६७	२०.००	९३३३	२३३३	७०००
		संत्रा	२६६६७	२०.००	५३३३	१३३३	४०००
समूह क्र. ३ - एच.डी.एफ.सी. अर्गो जनरल इन्शुरन्स कंपनी							
१४	सातारा	डाळिंब	४३३३३३	२०.००	८६६७	२१६७	६५००
		द्राक्ष	१०६६६७	२०.००	२१३३३	५३३३	१६०००
		केळी	४६६६७	२०.००	९३३३	२३३३	७०००
		स्ट्रॉबेरी	६६६६७	२०.००	१३३३३	३३३३	१००००
		आंबा	४६६६७	२०.००	९३३३	२३३३	७०००
१५	परभणी	संत्रा	२६६६७	२०.००	५३३३	१३३३	४०००
		मोसंबी	२६६६७	२०.००	५३३३	१३३३	४०००
		डाळिंब	४३३३३३	२०.००	८६६७	२१६७	६५००
		केळी	४६६६७	२०.००	९३३३	२३३३	७०००
		आंबा	४६६६७	२०.००	९३३३	२३३३	७०००
		पपई	११६६७	२०.००	२३३३	५८३	१७५०
१६	जालना	मोसंबी	२६६६७	२०.००	५३३३	१३३३	४०००
		संत्रा	२६६६७	२०.००	५३३३	१३३३	४०००
		डाळिंब	४३३३३३	२०.००	८६६७	२१६७	६५००
		द्राक्ष	१०६६६७	२०.००	२१३३३	५३३३	१६०००
		केळी	४६६६७	२०.००	९३३३	२३३३	७०००
		आंबा	४६६६७	२०.००	९३३३	२३३३	७०००
		पपई	११६६७	२०.००	२३३३	५८३	१७५०
१७	लातूर	डाळिंब	४३३३३३	२०.००	८६६७	२१६७	६५००
		द्राक्ष	१०६६६७	२०.००	२१३३३	५३३३	१६०००
		केळी	४६६६७	२०.००	९३३३	२३३३	७०००
		आंबा	४६६६७	२०.००	९३३३	२३३३	७०००
		पपई	११६६७	२०.००	२३३३	५८३	१७५०
१८	कोल्हापूर	द्राक्ष	१०६६६७	२०.००	२१३३३	५३३३	१६०००

अ.क्र.	जिल्हा	फळपिकाचे नाव	विमा संरक्षित रक्कम	विमा कंपनीने दिलेला विमा दर (%)	एकूण विमा हप्ता	विमा हप्त्यात शेतकरी हिस्सा (@५%)	विमा हप्त्यात राज्य हिस्सा
		केळी	४६६६७	२०.००	९३३३	२३३३	७०००
		आंबा	४६६६७	२०.००	९३३३	२३३३	७०००
		काजू	३३३३३	२०.००	६६६७	१६६७	५०००
समूह क्र. ४ भारतीय कृषि विमा कंपनी							
१९	रायगड	काजू	३३३३३	२५.००	८३३३	१६६७	६६६७
		आंबा	४६६६७	२५.००	११६६७	२३३३	९३३३
२०	बुलढाणा	द्राक्ष	१०६६६७	२५.००	२६६६७	५३३३	२१३३३
		संत्रा	२६६६७	२५.००	६६६७	१३३३	५३३३
		डालिंब	४३३३३	२५.००	१०८३३	२१६७	८६६७
		केळी	४६६६७	२५.००	११६६७	२३३३	९३३३
		मोसंबी	२६६६७	२५.००	६६६७	१३३३	५३३३
		आंबा	४६६६७	२५.००	११६६७	२३३३	९३३३
२१	जळगाव	मोसंबी	२६६६७	२५.००	६६६७	१३३३	५३३३
		डालिंब	४३३३३	२५.००	१०८३३	२१६७	८६६७
		केळी	४६६६७	२५.००	११६६७	२३३३	९३३३
		आंबा	४६६६७	२५.००	११६६७	२३३३	९३३३
		पपई	११६६७	२५.००	२९१७	५८३	२३३३
२२	नांदेड	द्राक्ष	१०६६६७	२५.००	२६६६७	५३३३	२१३३३
		मोसंबी	२६६६७	२५.००	६६६७	१३३३	५३३३
		केळी	४६६६७	२५.००	११६६७	२३३३	९३३३
		आंबा	४६६६७	२५.००	११६६७	२३३३	९३३३
२३	पुणे	द्राक्ष	१०६६६७	२५.००	२६६६७	५३३३	२१३३३
		मोसंबी	२६६६७	२५.००	६६६७	१३३३	५३३३
		डालिंब	४३३३३	२५.००	१०८३३	२१६७	८६६७
		केळी	४६६६७	२५.००	११६६७	२३३३	९३३३
		संत्रा	२६६६७	२५.००	६६६७	१३३३	५३३३
		आंबा	४६६६७	२५.००	११६६७	२३३३	९३३३
		पपई	११६६७	२५.००	२९१७	५८३	२३३३
२४	उस्मानाबाद	द्राक्ष	१०६६६७	२५.००	२६६६७	५३३३	२१३३३
		मोसंबी	२६६६७	२५.००	६६६७	१३३३	५३३३
		डालिंब	४३३३३	२५.००	१०८३३	२१६७	८६६७
		केळी	४६६६७	२५.००	११६६७	२३३३	९३३३
		आंबा	४६६६७	२५.००	११६६७	२३३३	९३३३
		पपई	११६६७	२५.००	२९१७	५८३	२३३३
समूह क्र. ५ - रिलायन्स जनरल इन्शुरन्स कंपनी							
२५	पालघर	काजू	३३३३३	३०.००	१००००	१६६७	८३३३
		केळी	४६६६७	३०.००	१४०००	२३३३	११६६७
		आंबा	४६६६७	३०.००	१४०००	२३३३	११६६७
२६	रत्नागिरी	काजू	३३३३३	३०.००	१००००	१६६७	८३३३
		केळी	४६६६७	३०.००	१४०००	२३३३	११६६७
		आंबा	४६६६७	३०.००	१४०००	२३३३	११६६७
२७	धुळे	केळी	४६६६७	३०.००	१४०००	२३३३	११६६७
		आंबा	४६६६७	३०.००	१४०००	२३३३	११६६७

अ.क्र.	जिल्हा	फळपिकाचे नाव	विमा संरक्षित रक्कम	विमा कंपनीने दिलेला विमा दर (%)	एकूण विमा हप्ता	विमा हप्त्यात शेतकरी हिस्सा (@५%)	विमा हप्त्यात राज्य हिस्सा
		मोसंबी	२६६६७	३०.००	८०००	१३३३	६६६७
		द्राक्ष	१०६६६७	३०.००	३२०००	५३३३	२६६६७
		डाळिंब	४३३३३	३०.००	१३०००	२१६७	१०८३३
		पपई	११६६७	३०.००	३५००	५८३	२९१७
२८	सोलापूर	डाळिंब	४३३३३	३०.००	१३०००	२१६७	१०८३३
		द्राक्ष	१०६६६७	३०.००	३२०००	५३३३	२६६६७
		आंबा	४६६६७	३०.००	१४०००	२३३३	११६६७
		पपई	११६६७	३०.००	३५००	५८३	२९१७
		केळी	४६६६७	३०.००	१४०००	२३३३	११६६७
		मोसंबी	२६६६७	३०.००	८०००	१३३३	६६६७
२९	नंदुरबार	केळी	४६६६७	३०.००	१४०००	२३३३	११६६७
		आंबा	४६६६७	३०.००	१४०००	२३३३	११६६७
		पपई	११६६७	३०.००	३५००	५८३	२९१७
३०	नागपूर	संत्रा	२६६६७	३०.००	८०००	१३३३	६६६७
		मोसंबी	२६६६७	३०.००	८०००	१३३३	६६६७

सहपत्र - ४

सहभागी अर्जदार शेतकऱ्यांचे विमा संकेत स्थळावर अर्जा सोबत जोडण्याबाबतचे स्वयंघोषणापत्र.

प्रधानमंत्री पीक विमा योजना अंतर्गत

पुनर्रचित हवामान आधारित फळपीक विमा योजना

वर्ष ----- हंगाम-----

स्वयं-घोषणापत्र

मी अर्जदार श्री./श्रीमती/कु. .... असे घोषित करतो/करते की,
गाव.....महसूल मंडळ ..... तालुका .....
जिल्हा..... मध्ये सर्वे नंबर/गट नंबर..... मध्ये ..... या
अधिसूचित फळपीकाची ..... हेक्टर मध्ये लागवड (लागवड वर्ष:-.....) केली असून ती उत्पादनक्षम
आहे. सदर बागेचा ..... बहार धरलेला आहे. पुनर्रचित हवामान आधारित फळपीक विमा योजना चालू वर्षी मृग
/ आंबिया बहारामध्ये वरील सर्वे नंबर/गट नंबर मधील फळपिकाचा विमा उतरवलेला नाही.

तसेच मी पुनर्रचित हवामान आधारीत फळपिक विमा योजनेतर्गत उच्चतम विमा क्षेत्र नोंदणीच्या ४ हेक्टर
मर्यादेपेक्षा जास्त फळबाग विमा संरक्षित केलेली नाही. योजनेच्या सर्व अटी व शर्ती मला ज्ञात व मान्य आहेत.

मी पुढे घोषित करतो/करते की वर दिलेली माहिती सत्य व खरी असून वरील माहिती असत्य/खोटी आढळली
तर सदर पिकाचे विमा संरक्षण संपुष्टात येईल याची मला जाणीव आहे.

शेतकऱ्यांची सही/अंगठा

दिनांक :-

सहपत्र - ५

प्रपत्र १: कर्जदार शेतकऱ्यांनी पुनर्रचित हवामान आधारीत फळ पिक विमा योजनेत सहभागी न होण्याबाबत घोषणापत्र

बँकेचे नाव:-----

पुनर्रचित हवामान आधारीत फळ पिक विमा योजनेत सहभागी न होणे बाबत अर्ज

बँक शाखेचे नाव -----

शाखेचा कोड नंबर-----

अर्जदाराचा तपशील:

१. किसान क्रेडिट कार्ड धारकाचे नाव -----

२.किसान क्रेडिट कार्डचा खाते क्रमांक-----

३. मोबाईल / दुरध्वनी क्र.:-----

पुनर्रचित हवामान आधारीत फळपिक विमा योजनेच्या तरतुदी व फायदे मला ज्ञात आहेत. या आवेदन पत्राद्वारे मी हे घोषित करू इच्छितो की मला किसान क्रेडिट कार्ड या योजनेत सहभागी व्हायचे आहे परंतु पुनर्रचित हवामान आधारीत फळपिक विमा योजनेमधून मृग / आंबिया बहार सन ----- मध्ये मी सहभागी होऊ इच्छित नाही. तरी योजनेमध्ये माझी नोंदणी करू नये ही विनंती.

खाते धारकाची स्वाक्षरी-----

(सूचना: जर शेतकऱ्यांना काही फळ पिकांसाठी योजनेत भाग घ्यायची इच्छा असल्यास त्यांना योजनेमध्ये समाविष्ट होण्यासाठी वेगवेगळे माध्यम जसे की आपले सरकार (C.S.C.) केंद्र, पिक विमा कंपनीचे प्रतिनिधी, पी एम एफ बी वाय ऑनलाइन पोर्टल किंवा क्रॉप इन्शुरन्स मोबाईल ॲप्लिकेशन द्वारे या योजनेत सहभाग घेता येईल)

कार्यालयीन वापराकरिता : वरील घोषणापत्र योग्य ती कार्यवाही करण्यासाठी बँक कागदपत्रांमध्ये नोंद आहे

शाखा प्रबंधक यांची स्वाक्षरी दिनांकासह-----

शेतकरी पावती
पुनर्रचित हवामान आधारीत फळ पिक विमा योजनेत सहभागी न होण्याबाबत घोषणापत्र
दिनांक: --/---/२०--

बँक शाखेचे नाव -----

शाखेचा कोड नंबर-----

अर्जदाराचा तपशील

१. किसान क्रेडिट कार्ड धारकाचे नाव ----- २.

किसान क्रेडिट कार्डचा खाते क्रमांक-----

३. मोबाईल नंबर / दुरध्वनी क्र.:-----

४. योजनेत सहभागी न होण्याचा हंगाम: मृग /आंबिया बहार सन -----

सूचना: जर शेतकऱ्यांना काही फळ पिकांसाठी योजनेत भाग घ्यायची इच्छा असल्यास त्यांना योजनेमध्ये समाविष्ट होण्यासाठी वेगवेगळे माध्यम जसे की आपले सरकार (C.S.C.) केंद्र, पिक विमा कंपनीचे प्रतिनिधी, पी एम एफ बी वाय ऑनलाइन पोर्टल किंवा क्रॉप इन्शुरन्स मोबाईल ॲप्लिकेशन द्वारे या योजनेत सहभाग घेता येईल.

कार्यालयीन वापराकरिता : वरील घोषणापत्र योग्य ती कार्यवाही करण्यासाठी बँक कागदपत्रांमध्ये नोंद आहे

शाखा प्रबंधक यांची स्वाक्षरी दिनांकासह-----

प्रपत्र २: पुनर्रचित हवामान आधारीत फळ पिक विमा योजनेत सहभागी होण्याबाबत घोषणापत्र

बँकेचे नाव:- _____

पुनर्रचित हवामान आधारीत फळ पिक विमा योजनेत सहभागी होणेबाबत अर्ज

बँक शाखेचे नाव _____

शाखेचा कोड नंबर _____

अर्जदाराचा तपशील:

१. किसान क्रेडिट कार्ड धारकाचे नाव _____

२. किसान क्रेडिट कार्डचा खाते क्रमांक _____

३. मोबाईल / दुरध्वनी क्र. :- _____

पुनर्रचित हवामान आधारीत फळपिक विमा योजनेच्या तरतुदी व फायदे मला ज्ञात आहेत. या आवेदन पत्राद्वारे मी हे घोषित करू इच्छितो की मला किसान क्रेडिट कार्ड या योजनेत सहभागी व्हायचे आहे. तसेच पुनर्रचित हवामान आधारीत फळपिक विमा योजनेतर्गत मृग / आंबिया बहार सन ----- मध्ये मी सहभागी होऊ इच्छितो. तरी योजनेमध्ये माझी नोंदणी करावी, ही विनंती.

खाते धारकाची स्वाक्षरी _____

कार्यालयीन वापराकरिता : वरील घोषणापत्र योग्य ती कार्यवाही करण्यासाठी बँक कागदपत्रांमध्ये नोंद आहे

शाखा प्रबंधक यांची स्वाक्षरी दिनांकासह _____

शेतकरी पावती
पुनर्रचित हवामान आधारित फळ पिक विमा योजनेत सहभागी होण्याबाबत अर्ज

दिनांक: /   /२०

बँक शाखेचे नाव :- ----- शाखेचा कोड नंबर-----

अर्जदाराचा तपशील

१. किसान क्रेडिट कार्ड धारकाचे नाव :- -----२.

किसान क्रेडिट कार्डचा खाते क्रमांक :- -----

३. मोबाईल / दुरध्वनी क्र. :- -----

४. योजनेत सहभागी होण्याचा हंगाम: मृग /आंबिया बहार सन -----

कार्यालयीन वापराकरिता : वरील घोषणापत्र योग्य ती कार्यवाही करण्यासाठी बँक कागदपत्रांमध्ये नोंद आहे

शाखा प्रबंधक यांची स्वाक्षरी दिनांकासह -----